

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
ΙΩΑΝΝΗΣ Ε. ΠΕΤΡΑΚΗΣ, δ.φ.

Το κείμενο του Φαίδωνος προέρχεται από την έκδοση των: Strachan, J. C. G. (εκδ.), Duke, E. A., Hicken, W. F., Nicoll, W. S. M., Robinson, D. B., *Platonis Opera, tomus I*, Oxford University Press 1995.

ΦΑΙΔΩΝ
ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ ΦΑΙΔΩΝ

- 57 a ΕΧ. Αὐτός, ὃ Φαῖδων, παρεγένου Σωκράτη ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἥκουσας
ΦΑΙΔ. Αὐτός, ὃ Ἐχέκρατες.
ΕΧ. Τί οὖν δὴ ἐστὶν ἅπτα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἠδέως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι, καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδέεις πάνυ τι ἐπιχωριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκεται χρόνου συκνοῦ ἐκεῖθεν ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶός τ' ἦν περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχεν φράζειν.
- b οὐδέεις πάνυ τι ἐπιχωριάζει τὰ νῦν Ἀθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκεται χρόνου συκνοῦ ἐκεῖθεν ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶός τ' ἦν περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχεν φράζειν.
- 58 a ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπίθεσθε δὴν τρόπον ἐγένετο;
ΕΧ. Ναί, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἠγγεῖλε τις, καὶ ἐθανυμάζομέν γε ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς πολλῶ ὕστερον φαίνεται ἀποθανῶν. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὃ Φαῖδων;
ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῶ, ὃ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχεν γὰρ τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἢ πρῶτα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου δ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.
ΕΧ. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστίν;
ΦΑΙΔ. Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον, ὃς φασὶν Ἀθηναῖοι, ἐν ᾧ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς “δὶς ἐπτά” ἐκείνους ᾤχετο ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν Ἀπόλλωνι ἠῦξαντο ὡς λέγεται τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον ἦν δὴ αἰεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὴν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτείνουσι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκεται τὸ πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο· τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῶ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχῳσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς, ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας ἐπειδὴν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψη τὴν πρῶμιν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὡς περὶ λέγω, τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός, διὰ ταῦτα καὶ πολλὸς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτῃ ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.
ΕΧ. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὃ Φαῖδων; τί ἦν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; ἢ οὐκ εἶων οἱ ἄρχοντες παρῆναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;
- b οὐκ εἶων οἱ ἄρχοντες παρῆναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;
- c ΦΑΙΔ. Οὐδαμῶς ἀλλὰ παρησάν τινες, καὶ πολλοί γε.
ΕΧ. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητι ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μὴ τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὔσα.
ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολιάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γὰρ τὸ μεμνησθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε αἰεὶ πάντων ἥδιστον.
ΕΧ. Ἀλλὰ μὴν, ὃ Φαῖδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιοῦτους ἐτέρους ἔχεις ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνῃ ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα.

ΦΑΙΔΩΝ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- [57a] ΕΧ. Ἦσουν μπροστά, Φαῖδωνα, πλάι στον Σωκράτη, εκεί στη φυλακή, την ημέρα που αυτός ήπια το δηλητήριο ή το άκουσες από κανέναν άλλο;
ΦΑΙΔ. Ἦμιον μπροστά, Εχεκράτη.
ΕΧ. Τι λοιπόν είτε ο άνθρωπός μας πριν πεθάνει; Και ποιο το τέλος του; Είμαι πρόθυμος να τα ακούσω. Βλέπεις, κανείς από τους συμπολίτες μου, τους Φλειασίους, δεν επισκέπτεται πλέον την Αθήνα συχνά ούτε μας ήλθε κάποιος άλλος από εκεί, [b] εδώ και καιρό, που να είναι σε θέση να πει κάτι ξεκάθαρο για το ζήτημα παρά μόνο ότι ο Σωκράτης ήπια το δηλητήριο και πέθανε. Κανείς δεν ήταν σε θέση να δώσει με λεπτομέρειες τα υπόλοιπα.
[58a] ΦΑΙΔ. Δεν μάθατε λοιπόν για τη δίκη του; Ούτε πώς έγινε;
ΕΧ. Τα μάθαμε· κάποιος μας τα ανακοίνωσε και μάλιστα απορούσαμε που, ενώ η δίκη έγινε και τελείωσε, ο Σωκράτης φαίνεται ότι πέθανε αρκετά μετά από αυτήν. Πώς εξηγείται το γεγονός Φαῖδωνα;
ΦΑΙΔ. Μια ευτυχής συγκυρία, Εχεκράτη, για εκείνον· έτυχε δηλαδή την προηγούμενη ημέρα της δίκης η πρῶμη του πλοίου να είναι στεφανωμένη, αυτό που οι Αθηναίοι αποστέλλουν στη Δήλο.
ΕΧ. Περί τίνος πρόκειται;
ΦΑΙΔ. Σύμφωνα με τον θρύλο των Αθηναίων πρόκειται για το πλοίο με το οποίο ο Θησεάς τον παλιό καιρό έπλευσε και οδήγησε [b] στην Κρήτη εκείνους “τους δὶς ἐπτά”, και στη συνέχεια τους διέσωσε και σώθηκε και ο ίδιος. Προσευχήθηκαν τότε στον Απόλλωνα, έτσι λέγεται, και υποσχέθηκαν πως, αν σωθούν, θα οργανώνουν κάθε χρόνο ναυτική αποστολή στη Δήλο· αυτήν λοιπόν στέλνουν από τότε συνεχώς, κάθε χρόνο, στον θεό. Το έχουν πλέον νόμο τους, από τη στιγμή που θα επιχειρήσουν τη ναυτική αποστολή, η πόλη να διατηρείται αμόλυπτη, κανείς να μην θανατώνεται με δημόσια απόφαση έως ότου το πλοίο πιάσει στο λιμάνι της Δήλου και επιστρέψει πάλι πίσω. Συμβαίνει μερικές φορές η αποστολή να καθυστερήσει πολύ, όταν άνεμοι φουσήξουν και τους εμποδίσουν τον γυρισμό. [c] Έναρξή της θεωρείται η στιγμή που ο ιερέας του Απόλλωνα θα στεφανώσει την πρῶμη του πλοίου, πράγμα που έτυχε, όπως είπα, μία ημέρα πριν από τη δίκη. Να γιατί μεσολάβησε για τον Σωκράτη μέσα στη φυλακή χρόνος πολύς, από τη δίκη του έως τον θάνατό του.
ΕΧ. Πώς πέθανε; Ποιες οι τελευταίες του στιγμές, Φαῖδωνα; Τι είπαν και τι έγινε; Ποιοι φίλοι του παραστάθηκαν; Ἡ δεν τους επέτρεψαν οι αρχές να τον επισκεφθούν και πέθανε έρημος, χωρίς φίλους;
ΦΑΙΔ. Ἰσα ἴσα, υπήρχαν επισκέπτες και μάλιστα πολλοί [d].
ΕΧ. Με προθυμία τότε διηγήσου μας με λεπτομέρεια όλα όσα συνέβησαν, αρχικά να μην έχεις καμιάν άλλη ασχολία.
ΦΑΙΔ. Καμιά ασχολία για την ώρα, έτσι που να δοκιμάσω να σας τα διηγηθῶ. Δεν μου είναι τίποτα πιο ευχάριστο από το να διατηρώ στη μνήμη μου τον Σωκράτη, για εκείνον να ομιλώ εγώ, για εκείνον να ακούω.
ΕΧ. Να είσαι βέβαιος, Φαῖδωνα, και εμείς που πρόκειται να σε ακούσουμε έχουμε την ίδια διάθεση. Ξεκίνα όμως και όσο μπορείς ακριβέστερα ξετύλιξε τα και πες τα μας όλα.

- c ΦΑΙΔ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος· οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδεῖου ἔλεος εἰσήει· εὐδαίμων γὰρ μοι ὁ ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὃ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκείνον παρίστασθαι μὴδ' εἰς Ἄιδου ἰόντα ἄνευ θείας μοῖρας ἵναί, ἀλλὰ καὶ ἐκείσε ἀφικόμενον εὐ πράξειεν εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλείπον εἰσῆει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει, οὔτε αὐτὴν ἡδονὴν ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὄντων ὥσπερ εἰώθεμεν – καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν – ἀλλ' ἀτεχνῶς ἄτοπον τί μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀήθης κρᾶσις ἀπὸ τῆς ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένῳ ὅτι αὐτίκα ἐκείνος ἔμελλε τελευτᾶν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδὸν τι οὕτω διεκειμεθα, τοτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ δακρύνοντες, εἷς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, Ἀπολλόδωρος· οἶσθα γὰρ πού τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.
- b EX. Πῶς γὰρ οὐ;
ΦΑΙΔ. Ἐκείνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.
- EX. Ἐτυχον δέ, ὦ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;
ΦΑΙΔ. Οὐτός τε δὴ ὁ Ἀπολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἔτι Ἐρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀντισθένης ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεύς καὶ Μενέξενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων. Πλάτων δὲ οἶμαι ἠσθένει.
- c EX. Ἐνοίω δὲ τινες παρῆσαν;
ΦΑΙΔ. Ναί, Συμμίᾳς γε ὁ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης καὶ Μεγαρόθεν Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων.
- EX. Τί δέ; Ἀρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;
ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γὰρ ἐλέγοντο εἶναι.
EX. Ἄλλος δὲ τις παρῆν;
ΦΑΙΔ. Σχεδὸν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.
EX. Τί οὖν δὴ; τίνες φῆς ἦσαν οἱ λόγοι;
- d ΦΑΙΔ. Ἐγὼ σοι ἔξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. αἶψα γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθεμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσποτηρίου, περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε ἕως ἀνοιχθεῖ τὸ δεσποτήριον, διατριβόντες μετ' ἀλλήλων, ἀνεώγετο γὰρ οὐ πρῶ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθεῖ, εἰσῆμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ δὴ καὶ τότε πρῶτα συνελέγημεν τῇ γὰρ προτεραῖα ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσποτηρίου ἑσπέρας, ἐπιθόμεθα ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφικόμενον εἶη, παρηγγεῖλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἦκειν ὡς πρῶτατα εἰς τὸ εἰωθὸς, καὶ ἦκομεν καὶ ἡμῖν ἐξεληθὼν ὁ θυρωρός, ὥσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπεν περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι ἕως ἂν αὐτὸς κελεύσῃ “Λύσοι γάρ,” ἔφη, “οἱ ἐνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν ὅπως ἂν τῆδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτᾶ.” οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχῶν ἦκεν καὶ ἐκέλευεν ἡμᾶς εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν
- e

ΦΑΙΔ. Βρέθηκα σε μια συντροφιά και ἔνωσα υπέροχα μέσα σε αυτήν [e]. Ἦμουν μπροστά σε ἕνα φίλο που ἐπρόκειτο να πεθάνει και λύπη καμιά δεν εἶχα μέσα μου· γεμάτος χαρὰ μου φαινόταν και ο φίλος μας, Ἐχέκράτη, με διάθεση και τέτοιους λόγους – ἔφερε το τέλος του χωρὶς φόβο, με ευγένεια ψυχῆς – ὥστε σχημάτισα τὴ γνώμη ὅτι ἐκεῖνος βαδίζει προς τὸν Ἄδη με κάποιο θέλημα θεϊκό ἀλλὰ και ἐκεῖ, ὅταν φθάσει, [59a] θα εἶναι ο πιο ευτυχῆς, ὅσο κανεὶς δεν υπῆρξε μέσα στους ἀνθρώπους. Για τὸν λόγο αὐτὸ δεν ἔνοιθα τὴν παραμικρὴ λύπη, σημεῖο ἀνθρώπινο μέσα στην παρούσα συμφορὰ, οὔτε ὅμως και ευφροσύνη, σημεῖο ἀνθρώπων σαν ἐμὰς με ἐνασχόληση τὴ φιλοσοφία – ἡ συζήτησή μας ἦταν τέτοιου περιεχομένου – μόνον ἕνα, εἰλικρινά, παράξενο συναίσθημα με κατεῖχε, ἕνα ἀσυνήθιστο μείγμα, χαρὰ μαζί με τὴ λύπη ἀνακατεμένη, καθὼς ἀναλογιζόμουν ὅτι ἐκεῖνος ἀπὸ στιγμῆ σε στιγμὴ ἐπρόκειτο να πεθάνει. Ἀλλὰ και ὅλοι οἱ παρόντες νιώθαμε περίπου τὸ ἴδιο και τὴ μια γελοῦσαμε, ἐνὼ τὴν ἄλλη δακρῦζαμε· ἕνας μάλιστα σε βαθμὸ υπερβολικό, ὁ Ἀπολλόδωρος – γνωρίζεις τὸ πρόσωπο [b] και τὸν χαρακτῆρα του.

EX. Καὶ βέβαια τὸν γνωρίζω.

ΦΑΙΔ. Αὐτὸς προπάντων ἔνοιθε τὴν ἐνταση ἀλλὰ και ἐγὼ ὁ ἴδιος ἦμουν σε ταραχῇ, καθὼς και οἱ ὑπόλοιποι.

EX. Καὶ ποιοι, Φαίδωνα, συμμετείχαν σε ἐκείνη τὴ συντροφιά;

ΦΑΙΔ. Ὁ Ἀπολλόδωρος που εἶπαμε ἦταν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους ἀλλὰ και ὁ Κριτόβουλος με τὸν πατέρα του και ὁ Ἐρμογένης, ὁ Ἐπιγένης, ὁ Αἰσχίνης και ὁ Ἀντισθένης. Επίσης ὁ Κτήσιππος ἀπὸ τὴν Παιανία και ὁ Μενέξενος και ὀρισμένοι ἀκόμη, ντόπιοι και αὐτοὶ. Ὁ Πλάτων νομίζω ἦταν ἀρρωστος.

EX. Ἦταν ἐκεῖ και ἄλλοι, ἐκτὸς Ἀθηνῶν;

[c] ΦΑΙΔ. Ναί, ἀπὸ τῆς Θήβας ὁ Συμμίᾳς, ὁ Κέβης και ὁ Φαιδώνδης και ἀπὸ τὰ Μέγαρα ὁ Εὐκλείδης και ὁ Τερψίων.

EX. Καὶ ὁ Ἀρίστιππος και ὁ Κλεόμβροτος; Ἦταν στὴ συντροφιά;

ΦΑΙΔ. Ὁχι δεν ἦταν βρισκόνταν, ἐτσι εἶπαν, στὴν Αἰγίνα.

EX. Ἦταν παρὼν και κάποιος ἄλλος;

ΦΑΙΔ. Νομίζω πως αὐτοὶ ἦταν ὅλοι τοὺς.

EX. Καὶ στὴ συνέχεια; Τὶ συζήτησαν και τὶ εἶπαν;

ΦΑΙΔ. Θα κάνω τὸν κόπο να σου τα διηγηθῶ ὅλα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἐμεῖς λοιπὸν συνεχῶς, ὅλες τὶς ἡμέρες, κάναμε ἐπισκέψεις, [d] και ἐγὼ και οἱ ἄλλοι, στὸν Σωκράτη, και μαζευόμασταν ἀπὸ τὸ πρῶο στὸ δικαστήριο, ἐκεῖ ὅπου ἐγίνε και ἡ δίκη· βλέπεις εἶναι κοντὰ στὴ φυλακή. Περιμέναμε ἐκεῖ κάθε πρῶο να ἀνοίξει ἡ φυλακή και συζητούσαμε μεταξύ μας διότι δεν ἀνοίγε πολὺ πρῶο. Μόλις ὅμως ἀνοίγε, μπαίναμε μέσα στο κελλὶ του Σωκράτη και, συνήθως, περνούσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα μαζί του. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα μάλιστα εἶχαμε συγκεντρωθεῖ πάρα πολὺ πρῶο, διότι τὴν προηγούμενη τὸ βράδυ που ἀναχωρήσαμε ἀπὸ τὴ φυλακή μάθαμε [e] ὅτι τὸ πλοῖο ἀπὸ τὴν Δήλο εἶχε ἐπιστρέψει. Ἐτσι κανονίσαμε μεταξύ μας να μαζευτούμε στὸ σῆνηθες σημεῖο ὅσο γίνεται νωρίτερα. Φθάσαμε και ὁ θυρωρός, αὐτὸς που μας ἐπέτρεπε τὴν εἴσοδο, βγήκε στὸ κατώφλι και μας εἶπε να περιμένουμε, να μὴ περάσουμε μέσα πρὶν μας δώσει ὁ ἴδιος τὴν ἀδεία. “Λύσουν τώρα οἱ ἐντεκα τὸν Σωκράτη ἀπὸ τὰ δεσμά του” εἶπε “και τὸν ἀνακοινώνουν ὅτι σῆμερα πρόκειται να πεθάνει”. Δεν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα και αὐτὸς ἐπέστρεψε και μας ἐπέτρεψε να περάσουμε μέσα. Μπήκαμε λοιπὸν μέσα και βρήκαμε τὸν Σωκράτη

- 60 a κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην-
γιγνώσκεις γὰρ-ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ὡς οὖν
εἶδεν ἡμᾶς ἢ Ξανθίππην, ἀνηυφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἅττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν
αἱ γυναῖκες, ὅτι "ὦ Σωκράτες, ἴστατον δὴ σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ
σὺ τούτους;" καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωναν, "ὦ Κρίτων," ἔφη,
"ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε."
- b Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ
κοπτομένην ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ
σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρὶ, καὶ τρίβων ἕμα, ὧς ἄτοπον, ἔφη, ὃ ἄνδρες, εἰσὶ
τι εἶναι τοῦτο δ' ἀκαλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ἠδὺ' ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ
δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τὸ ἕμα μὲν αὐτῷ μὴ ἐθέλειν παραγίνεσθαι
τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δὲ τις διώκῃ τὸ ἕτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδὸν τι ἀναγκάζεσθαι
ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἕτερον, ὥσπερ ἐκ μιᾶς κορυφῆς ἡμμένω δὺ' ὄντε. καὶ μοι
δοκεῖ, ἔφη, εἰ ἐνενόησεν αὐτὰ Αἰσωπος, μῦθον ἂν συνθεῖναι ὡς ὁ θεὸς
c βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς
ταῦτ' οὗτοις τὰς κορυφάς, καὶ διὰ ταῦτα ὃ ἂν τὸ ἕτερον παραγένηται
ἐπακολουθεῖ ἴσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι εἴοικεν ἐπειδὴ
ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἦκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν
τὸ ἠδύ.
- d "Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβὼν, Νῆ τὸν Δία, ὃ Σωκράτες, ἔφη, εὐ γ' ἐποίησας
ἀναμνήσας με. περὶ γὰρ τοι τῶν ποιημάτων ὧν πεποιήκας ἐντεῖνας τοὺς τοῦ
Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προοίμιον καὶ ἄλλοι τινές με ἦδη
ἤφροντο, ἅτῃ καὶ Εὐνήνος πρόην, ὅτι ποτὲ διανοηθεὶς, ἐπειδὴ δεῦρο ἦλθες,
ἐποίησας αὐτὰ, πρότερον οὐδὲν πάποτε ποιήσας, εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν
ἐμὲ Εὐνήνῳ ἀποκρίνασθαι ὅταν με αὐθις ἐρωτᾷ-εὐ οἶδα γὰρ ὅτι ἐρήσεται-εἰπέ
τί χρὴ λέγειν.
- e Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὃ Κέβης, τάληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος
οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι ἐποίησα ταῦτα-ἦδη γὰρ ὡς οὐ
ῥάδιον εἶη-ἀλλ' ἐνυπνίων τινῶν ἀποπειρώμενος τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος εἰ
ἄρα πολλάκις ταῦτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττει ποιεῖν. ἦν γὰρ δὴ ἅττα
τοιάδε πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν
ἄλλῃ ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, "ὦ Σωκράτες," ἔφη, "μουσικὴν ποιεῖ
καὶ ἐργάζου." καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ ὅπερ ἔπραττον τοῦτο
ὑπελάμβανον αὐτὸ μοι παρακελεύεσθαι τε καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς
θεοῦσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον ὅπερ ἔπραττον τοῦτο
61 a ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὕσης μεγίστης μουσικῆς,
ἐμοῦ δὲ τοῦτο πρῶτοντος. νῦν δ' ἐπειδὴ ἦ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ εὐρητὴ
δικαίωσέ με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττει τὸ
ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημόδη μουσικὴν ποιεῖν, μὴ ἀπειθήσαι αὐτῷ ἀλλὰ ποιεῖν
b ἀσφαλέστερον γὰρ εἶναι μὴ ἀπιέναι πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα
πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα οὐ ἦν ἢ
παρούσα θυσία

[60a] λυμένο μόλις ἀπὸ τὰ δεσμά του καὶ τὴν
Ξανθίππην -τὴν γνωρίζεις ἀσφαλῶς- καθισμένη πλάι του με τὸ μικρὸ τους παιδί στην
αγκαλιά. Μόλις μας εἶδε ἡ Ξανθίππη ἄρχισε νὰ ξεφωνίζει καὶ νὰ ξεστομίζει λόγια που
οἱ γυναῖκες συνηθίζουν νὰ λένε σε αὐτές τις στιγμές: "Σωκράτη μου, νὰ ἡ ὑστατή
στιγμὴ, σε ἀποχαιρετοῦν οἱ δικοὶ σου καὶ ἐσύ ἐκείνους". Τότε ὁ Σωκράτης ἐρίξε μὴ
ματιὰ στον Κρίτωνα καὶ του εἶπε: "Κρίτωνα, ἀς τὴν ὀδηγήσει κάποιος στο σπίτι".

Τὴν ὀδήγησαν τότε ἐξω οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κρίτωνος μέσα σε λυγμούς καὶ
θρήνους γοερούς. Ὁ Σωκράτης ἀνακάθισε [b] στο κρεβάτι του, ἐκάμψε τὸ πόδι του, τὸ
έτριψε με τὸ χέρι του καὶ εἶπε: Τι παράξενο πράγμα, φίλοι μου, φαίνεται πως εἶναι
αὐτὸ που οἱ ἄνθρωποι ὀνομάζουν ευχάριστο. Σε κάνει νὰ ἀπορεῖς αὐτὸ τὸ ἴδιο καὶ ἡ
σχέση του με τὸ λεγόμενο ἀντίθετό του, τὸν πόνο καὶ τὰ δύο μαζί δεν θέλουν νὰ
ἐπισκεφθοῦν τὸν ἄνθρωπο, αὐτὸς ὅμως που θὰ ἐπιδιώξει καὶ θὰ συλλάβει τὸ ἕνα
σχεδὸν ἀναγκάζεται νὰ παραλάβει καὶ τὸ ἄλλο, σαν καὶ τὰ δύο τους νὰ εἶναι δεμένα
σε μίαν κορυφῇ [c]. Ἐχω μάλιστα τὴ γνώμη, εἶπε, ὅτι ἐάν ὁ Αἰσωπος εἶχε προσέξει
τὸ πρῶγμα θὰ εἶχε συνθέσει ἕναν μῦθο: ὁ θεὸς εἶδε τὴ θέλησή του νὰ συμφιλώσει τους
δύο ἀντιπάλους ἀλλὰ δεν εἶχε τὴ δύναμη νὰ τὸ κατορθώσει καὶ γιὰ αὐτὸ κόλλησε στο
ἴδιο σημεῖο τὶς κεφαλές τους νὰ ὁ λόγος που ὅποιος βρῖσκεται με τὸ ἕνα στην ἀγκαλιά
σε λίγο θὰ ἔχει καὶ τὸ δεύτερο. Αὐτὸ ἀκριβῶς φαίνεται ὅτι συμβαίνει τώρα καὶ σε
μένα στην ἀρχὴ ὁ πόνος τοῦ ποδιοῦ μου ἐξ αἰτίας των δεσμών, ὅμως ἀμέσως μετὰ νὰ
που τὸν ἀκολουθεῖ τὸ ευχάριστο.

Ὁ Κέβης τότε πῆρε τὸν λόγο καὶ εἶπε: Μα τὸν Δία, Σωκράτη, ωραία μου τὸ
θύμισες, πάνω στη στιγμὴ. Εἶναι αρκετοί, νὰ ξέρεις, αὐτοὶ που με ρώτησαν κίωλας -ὁ
Εὐνήνος πρῶν ἀπὸ τὴν ἐγὼ- καὶ τὰ ποιήματα που συνέθεσες [d] δίνοντας σε στίχους
ιστορίες ἀπὸ τὸν Αἰσώπο καὶ τὸν ὕμνο στον Ἀπόλλωνα, ποια ἦταν ἡ σκέψη σου καὶ
τὰ στιχοῦργησες ἀφ' ὅτου βρέθηκες στη φυλακὴ, ἐνὸς ἐσὺ πρῶτύτερα τίποτα δεν
συνέθεσες σε στίχους. Εἰάν λοιπὸν θέλεις νὰ δώσω μιαν ἀπάντηση στον Εὐνήνο ὅταν ἐκ
νέου με ρωτήσῃ -εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ρωτήσῃ- πες μου τὴν ἀπάντησά σου.

Κέβη μου, νὰ του πεῖς τὴν ἀλήθεια, ἀπάντησε ὁ Σωκράτης ἐγὼ στιχοῦργησα
ὄχι διότι ἐπιθύμησα νὰ συναγωνισθῶ ἐκείνους [e] καὶ τὰ ποιήματά του -ξέρω ὅτι δεν
εἶναι εὐκόλο- ἀλλὰ διότι ἐπιχειρῶ νὰ ἐξακριβώσω τὴ σημαίνουσα ὀρισμένα ὄνειρά μου
καὶ νὰ ἐπανορθώσω, ἀφοῦ ἡ ἐπιτακτικὴ ἐντολή τους ἦταν νὰ καταπιασθῶ με τὴν
τέχνη τῆς μουσικῆς. Πρόκειται γιὰ τὸ ἐξῆς: πολλές φορές στις ἡμέρες μου ἕνα καὶ τὸ
ἴδιο ὄνειρο ἔκανε τὴν ἐμφάνισή του, με τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλη ὄψη ἀλλὰ πάντοτε με τὴν
ἴδια προστάτη: "Σωκράτη", ἔλεγε "μουσικὴ φτιάξε καὶ κάμε τὴν ἐργὸ σου". Ἔτσι καὶ
ἐγὼ ὅτι, ἐπιταχῶ ἐὰς τώρα θεωροῦσα πως εἶναι προτροπὴ καὶ ἐνθάρρυνση ἀπὸ
ἐκεῖνο, ἐτοῖς ἐνθαρρύνουσα καὶ τους δρομεῖς, [61a] ἕνα ὄνειρο νὰ με παρακινεῖ αὐτὸ που
κάνω νὰ εἶναι τέχνη τῆς μουσικῆς, ἀφοῦ ἡ φιλοσοφία εἶναι ἡ μεγίστη μουσικὴ καὶ ἐγὼ
εἶμαι ἕνας που ἀσχολεῖται με αὐτήν. Ἐληξε λοιπὸν ἡ δίκη καὶ ἐπειδὴ ἡ εὐρητὴ του θεοῦ
ἐμπόδιζε τὴ θανάτωσή μου καὶ τὸ ὄνειρο συνεχῶς με προέταζε νὰ ἀφοσιωθῶ σε ὅ,τι
ἀποκαλοῦμαι μουσικὴ, θεώρησα ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ ἀπειθαρχήσω ἀλλὰ νὰ ἐκτελέσω τὴν
ἐντολή του. Θὰ μου δώσει σιγουριά ἐάν ἐπανορθώσω, ἐάν ὑπακούσω στο ὄνειρο καὶ
συνθέσω ποιήματα [b] προτοῦ κινήσω νὰ φύγω μακριά. Νὰ γιατί ἡ πρώτη μου σύνθεση
εἶναι ἀφιερωμένη στον θεὸ, πρὸς τιμὴν του γίνεται αὐτὴ ἡ τελετὴ τῆς θυσίας. Μετὰ τὸν

μετὰ δὲ τὸν θεόν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἦ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δὴ οὐδ' προχείρους εἶχον μύθους καὶ ἠπιστάμην, τοὺς Αἰσώπου, τούτων ἐποίησα οἷς πρώτους ἐνέτυχον. ταῦτα οὖν, ὃ Κέβης, Εὐήνω φράζε, καὶ ἐρῶσθαι καί, ἂν σωφρονῆ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. ἄπεμι δέ, ὡς ἔοικε, τήμερον κελεύουσι γὰρ Ἀθηναῖοι.

c Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἶον παρακελεύη, ἔφη, τοῦτο, ὃ Σώκρατες, Εὐήνω. πολλὰ γὰρ ἦδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχεδὸν οὖν ἐξ ὧν ἐγὼ ἤσθημαι οὐδ' ὀπωσιτοῦν σοι ἐκὼν εἶναι πείσεται.

Τί δέ, ἦ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὐήνος;

*Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

Ἐθελήσει τοῖνυν καὶ Εὐήνος καὶ πᾶς ὄτω ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεσιν. οὐ μέντοι ἴσως βιάσεται αὐτόν· οὐ γὰρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἕμια λέγων ταῦτα καθήκε τὰ σκέλη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἦδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

d Ἦρτο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· Πῶς τοῦτο λέγεις, ὃ Σώκρατες, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἑαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἂν τῷ ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

Τί δέ, ὃ Κέβης; οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων Φιλολόφω συγγεγονότες;

Οὐδὲν γε σαφές, ὃ Σώκρατες.

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἃ μὲν οὖν τυγχάνω ἀκηκόως φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα ἐκείσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποῖαν τινὰ αὐτὴν οἰόμεθα εἶναι· τί γὰρ ἂν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

e Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὐ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν ἀποκτείνουσι, ὃ Σώκρατες; ἦδη γὰρ ἔγωγε, ὅπερ νυνδὴ σὺ ἤρου, καὶ Φιλολόφου ἤκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, ἦδη δὲ καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφές δὲ περὶ αὐτῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

62 a Ἀλλὰ προθυμεῖσθαι χρῆ, ἔφη· τάχα γὰρ ἂν καὶ ἀκούσαιο. ἴσως μέντοι θαυμαστόν σοι φανείται εἰ τοῦτο μόνον τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἔστιν, καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ, ὅσπερ καὶ ἄλλα, ἔστιν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν, οἷς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστόν ἴσως σοι φαίνεται εἰ τοῦτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὄσιον αὐτοὺς ἑαυτοὺς εὖ ποιεῖν, ἀλλὰ ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

b Καὶ ὁ Κέβης ἠρέμα ἐπιγελάσας, Ἴττω Ζεῦς, ἔφη, τῇ αὐτοῦ φωνῇ εἰπῶν. Καὶ γὰρ ἂν δόξειεν, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὕτω γ' εἶναι ἄλογον οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρουρᾷ ἔσμεν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δι' ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λυεῖν οὐδ' ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ δῆδιος διυδεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ τὸδε γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς

θεοὺς κατάλαβα ὅτι ἔχει ἀνάγκη ὁ ποιητὴς, εἴαν θέλει να λέγεται ποιητὴς, να συνθέτει μύθους καὶ ὄχι πεζεὺς ἀφηγήσεις ἀλλὰ ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ δεν εἶμαι μυθοπλάστης ὅσους μύθους του Αἰσώπου ἤξερα καὶ εἶχα πρόχειρους τους στιχοῦργησα, ἔτσι ὅπως μου ἦρθαν στον νοῦ. Αὐτὰ να πεις, Κέβη, στον Εὐήνω, δώσε τους χαιρετισμούς μου καὶ πες του, ἐφ' ὅσον διαθέτει σύνεση, να μπει στον κόπο να με ἀκολουθήσει το γρηγορότερο. Ἀναχωρῶ, καθὼς φαίνεται, σήμερον· αὐτὸ προστάζουν οἱ Ἀθηναῖοι [c].

Τότε ὁ Σιμμίας εἶπε: Σωκράτη, ωραία συμβουλή δίνεις στον Εὐήνω! Τον ἀνθρώπο τον συνάντησα πολλές φορὲς κατὰ το παρελθόν· σύμφωνα με τὴ γνώμη που σχημάτισα αὐτὸς δεν θα θελήσει καν να ἀκούσει τὴ συμβουλή σου.

Πῶς; Ἀντέδρασε ὁ Σωκράτης. Ὁ Εὐήνος δεν εἶναι φιλόσοφος; Νομίζω να, εἶπε ὁ Σιμμίας.

Θα δείξει τότε προθυμία καὶ ὁ Εὐήνος καὶ καθέννας που μετέχει ἀληθινὰ στη φιλοσοφία τὴν ἴδια. Ὅμως βία ἐπάνω του, ἴσως δεν ἀσκήσει· λένε ὅτι δεν επιτρέπεται. Καὶ καθὼς τὰ ἔλεγε αὐτὰ ἀπλωσε [d] τὰ σκέλη του καταγῆς καὶ παρῆμινε ἔτσι καθισμένος κατὰ το ὑπόλοιπο τῆς συζήτησης.

Ὁ Κέβης ρώτησε στο σημεῖο: Τι ἐννοεῖς, Σωκράτη, με τὴ φράση σου δεν επιτρέπεται να ἀσκήσει κανεὶς βία στον εαυτὸ του, ὅμως ὁ φιλόσοφος φαίνεται πρόθυμος να ἀκολουθήσει αὐτόν που πεθαίνει;

Πῶς Κέβη μου; Ἐσὺ καὶ ὁ Σιμμίας δεν ἀκούσατε αὐτὰ τὰ πράγματα ὅταν ἦσασταν μαζί με τον Φιλόλαο;

Τουλάχιστον τίποτα το σαφές, Σωκράτη.

Καὶ ἐγὼ να ἔξεις μιὰ ὀχνητικὰ με βάση ὅσα ἔχω ἀκούσει· αὐτὰ πάντως που ἀκουσα δεν διστάζω να τα ἀποκαλύψω. Ἴσως μάλιστα ἕνας που πρόκειται να ἀποδημήσει [e] ἐκεῖ πέρα οφείλει να στοχάζεται καὶ να το λέει με ιστορίες, πῶς εμεῖς φανταζόμαστε αὐτὸ το ταξίδι. Ἀλλωστε τι καλύτερο μπορεῖ να κάνει κάποιος μέχρι να δύσει ὁ ἥλιος;

Με ποια ἐννοια ἐπομένως, Σωκράτη, υποστηρίζουν ὅτι δεν επιτρέπεται κάποιος να ἀφαιρεῖ τὴ ζωὴ του; Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος –ἀπαντῶ ἔτσι στην ἐρώτησή σου– ἀκουσα ἀπὸ τον Φιλόλαο, ὅταν ἦταν κοντὰ μας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάποιους ἄλλους ὅτι κανένας δεν πρέπει να πράξει αὐτὸ τὸ πράγμα. Ὅμως κάτι το σαφέστερο δεν ἀκουσα ποτέ ἔως τώρα ἀπὸ κανένα.

[62a] Καλὰ, ὥρα ὅμως να δείξεις προθυμία, εἶπε ἐκεῖνος· ἴσως ἀκούσεις κάτι σαφέστερο. Θα σου φανεῖ παράξενο, εἶναι μοναδικὸ μέσα σε ὅλα τὰ πράγματα, μιὰ στιγμή για τον ἀνθρώπο ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τις ὑπόλοιπες· εἶναι φορὲς δηλαδὴ που ορισμένοι ἀνθρώποι εἶναι καλύτερο να πεθάνουν παρὰ να ζήσουν, ἀλλὰ εἶναι παράξενο καὶ το γεγονός ὅτι, ὅσοι εἶναι καλύτερο να πεθάνουν, δεν επιτρέπεται να εὐεργετήσουν τον εαυτὸ τους ἀλλὰ πρέπει να περιμένουν ἕναν ἄλλον εὐεργέτη.

Ὁ Κέβης χαμογέλασε καὶ μιλώντας τὴ διάλεκτό του εἶπε: Αὐτὸ το ἔχει ὁ θεός.

Πράγματι, εἶπε ὁ Σωκράτης, μιὰ τέτοια ἰδέα φαίνεται παράλογη [b] ἴσως ὅμως διαθέτει μιὰ λογικὴ βάση. Ἡ θέση που υποστηρίζεται για τὸ ζήτημα σε κείμενα ὄχι ἐπίσημα ὅτι εμεῖς οἱ ἄνθρωποι τελούμε ὑπὸ φροσύνη καὶ εὐὶ ἀπαγορεύεται να ἀπαλλαγούμε ἀπὸ αὐτὴν καὶ να ἀποδράσουμε μου φαίνεται σκέψη ἐξαιρετικὰ βαθιὰ καὶ ὄχι εὐκόλη στην κατανόησή της. Ἐν τούτοις νομίζω το ἐξῆς, Κέβη, λέγεται ὀρθά, ὅτι οἱ θεοὶ εἶναι οἱ

ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῶν κτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. ἢ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως;

Ἔμοιγε, φησὶν ὁ Κέβης.

c Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, καὶ σὺ ἂν σαυτοῦ κτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἑαυτὸ ἀποκτείνῃς, μὴ σημήναντός σου ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνᾶναι, χαλεπαίνεις ἂν αὐτῷ καί, εἴ τινα ἔχῃς τιμωρίαν, τιμωροῖο ἄν;

Πάνυ γ', ἔφη.

Ἴσως τοίνυν ταύτη οὐκ ἄλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτείνουνα δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ ὁ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

d Ἄλλ' εἰκόσ, ἔφη ὁ Κέβης, τοῦτό γε φαίνεται. ὁ μέντοι νυνδὴ ἔλεγεσ, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἡραδίως ἂν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικεν τοῦτο, ὃ Σώκρατες, ἀτόπω, εἶπερ ὁ νυνδὴ ἐλέγομεν εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου κτήματα εἶναι. τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ἣ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἵπερ ἄριστοί εἰσιν τῶν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον οὐ γὰρ

e ἀνόητος μὲν ἄνθρωπος τάχ' ἂν οἰηθεῖται ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἂν λογίζοιτο ὅτι οὐ δεῖ ἀπὸ γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν ἄλλ' ὅτι μάλιστα παραμένειν, διδ' ἀλογίστως ἂν φεύγοι· ὁ δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῖ που ἂν αἰεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. καίτοι οὕτως, ὃ Σώκρατες, τούναντίον εἶναι εἰκόσ ἢ ὁ νυνδὴ ἔλεγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρὲπει, τοὺς δὲ ἄφρονας χαίρειν.

33 a Ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἠσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ Κέβητος πραγματείᾳ, καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς, Ἄει τοι, ἔφη, Κέβης λόγους τινὲς ἀνερευνᾷ, καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει πείθεσθαι ὅτι ἂν τις εἴπῃ.

Καὶ ὁ Σιμμίας, Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, ὃ Σώκρατες, νῦν γε δοκεῖ τί μοι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης τί γὰρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες σοφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ἡραδίως ἀπαλλάττοντο αὐτῶν; καί μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τείνειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ἡραδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων καὶ ἄρχοντας ἀγαθοῦς, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖς, θεοῦς.

b Δίκαια, ἔφη, λέγετε· οἶμαι γὰρ ὑμᾶς λέγειν ὅτι χρῆ με πρὸς ταῦτα ἀπολογῆσασθαι ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.

Φέρε δὴ, ἢ δ' ὅς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπολογῆσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ ᾤμην ἦξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοῦς ἄλλους σοφοῦς τε καὶ ἀγαθοῦς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἠδίκουν ἂν οὐκ ἀγανακτῶν

προστάτες μας καὶ εμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε ἓνα ἀπὸ τα κτήματα των θεῶν. Δεν ἔχεις καὶ ἐσὺ τὴν ἴδια γνώμη;

Ναι τὴν ἴδια, ἀπάντησε ὁ Κέβης.

Καὶ ἐσὺ με τὴ σειρὰ σου, συνέχισε ὁ Σωκράτης, δεν θα θύμωνες εἰάν κάτι ἀπὸ το βιος σου [c] ἀφαιρούσε μόνο του τὴ ζωὴ του χωρὶς ἐσὺ να κατανεύσεις στον θάνατό του καὶ, εἰάν ἦταν στο χερί σου να το τιμωρήσεις, δεν θα το τιμωρούσες;

Ἀσφαλῶς, εἶπε αὐτός.

Φαίνεται πως ἡ ἀποψη ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπαγορεύεται να ἀφαιρέσει τὴ ζωὴ του προτοῦ ὁ θεὸς με τον τρόπο του το ἐπιβάλει δεν στερεῖται κάποια λογικὴ βάση, αὐτὸ ἄλλωστε δείχνει ἡ περίπτωσή μου.

Καὶ φαίνεται πως εἶναι αρκετὰ πιθανή, εἶπε ὁ Κέβης. Ὡστόσο ἐκεῖνο που μόλις εἶπες, οἱ φιλόσοφοι με προθυμία ἐπιθυμοῦν να πεθάνουν, φαίνεται παράλογο Σωκράτη, [d] ἀφοῦ ἡ θέση στην οποία καταλήξαμε διαθέτει τὴ λογικὴ βάση ὅτι ὁ θεὸς εἶναι ὁ προστάτης μας καὶ εμεῖς οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε μέρος τῆς ιδιοκτησίας του. Δεν ἔχει πράγματι νόημα ἡ ἀποψη ὅτι οἱ πιο συντεοὶ των ἀνθρώπων δεν ἀγανακτοῦν ὅταν ξεφεύγουν ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπιβλεψη, μια ἐπιβλεψη που ἐπιχειροῦν οἱ ἄριστοι μέσα στα ὄντα, οἱ θεοί· διότι κανεὶς δεν μπορεῖ να θεωρήσει ὅτι προστατεύει καλύτερα τον εαυτοῦ του μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσή του ἀπὸ τὴ θεϊκὴ ἐπιβλεψη. Μόνον ἓνας ἀνόητος ἄνθρωπος θα σκεφτόταν κάτι τέτοιο, [e] ὅτι πρὲπει να ἀποδράσει ἀπὸ τον προστάτη του χωρὶς να συλλογισθεῖ ὅτι δεν πρὲπει να εγκαταλείψει τον καλὸ κύριό του καὶ να παραμείνει ὁποσδήποτε, ἀφοῦ ἓνας τέτοιος ἀποχωρισμός θα ἦταν παραφροσύνη· ἓνας ὅμως με νου ἐπιθυμῶ να βρῖσκειται διαρκῶς πλάι στον καλύτερό του. Συμβαίνει ἔτσι, Σωκράτη, να παρουσιάζεσαι ὡς ἀποδεκτὴ ἡ ἀντίθετη θέση ἀπὸ αὐτὴν που πρὶν ἀπὸ λίγο εἰπώθηκε· οἱ συντεοὶ δηλαδὴ ἄνθρωποι πρὲπει να ἀγανακτοῦν με τον θάνατό τους, ἐνὼ οἱ ἀσύνετοι να χαίρονται.

Τα ἄκουσε αὐτὰ ὁ Σωκράτης καὶ μου φάνηκε πως χάριξε με το πνεῦμα που ἐδειξε [63a] ὁ Κέβης· ἐρίξε ἓνα βλέμμα σε ἐμᾶς καὶ εἶπε: Συνέχεια ὁ Κέβης ἐξετάζει το ἓνα καὶ το ἄλλο ἐπιχείρημα καὶ δεν εἶναι πρόθυμος να πεισθεῖ μια καὶ ἐξῶ, ὅτι καὶ ἀν κάποιος ὑποστηρίζει.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀπάντησε: Καλά, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ, Σωκράτη, νομίζω ὅτι ὁ Κέβης ὑποστηρίζει κάτι σημαντικὸ. Για ποιον δηλαδὴ λόγο οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι θα θελήσουν να φύγουν ἀπὸ τους προστάτες τους, τους πραγματικὰ ἐξοχους, καὶ με ευκολία θα τους διώξουν ἀπὸ πάνω τους; Μου φαίνεται ὅτι ὁ Κέβης με τὴν παρατήρησή του δείχνει ἐσένα, διότι ἐσὺ δέχεσαι με ευκολία καὶ ἐμᾶς να ἐγκαταλείψεις καὶ τους ἐξοχους προστάτες, ὁ ἴδιος το ὁμολογεῖς, τους θεοῦς.

[b] Ἐχετε δίκαιο, εἶπε· νομίζω μάλιστα πως μου λέτε ὅτι πρὲπει να ἀπολογηθῶ για τὴ στάση μου σαν να ἦμουν στο δικαστήριο.

Αὐτὸ ἀκριβῶς, εἶπε ὁ Σιμμίας.

Ἐντάξει λοιπόν, εἶπε ὁ Σωκράτης, ἀς προσπαθήσω να ἀπολογηθῶ πιο πειστικὰ ἐνώπιόν σας παρὰ ἐνώπιον των δικαστῶν. Προσωπικὰ, συνέχισε, Σιμμία καὶ Κέβη, εἰάν δεν εἶχα τὴ γνώμη ὅτι θα φτάσω, πρῶτον, κοντὰ σε θεοῦς ἄλλους, σοφοῦς καὶ καλοῦς, δεῦτερον, κοντὰ σε ἀνθρώπους που ἐφύγαν ἀπὸ τὴ ζωὴ, καλύτερους ἀπὸ αὐτοῦς που τώρα ζουν, θα ἔκανα λάθος, ἐγὼ να μὴ ἀγανακτῶ με τον θάνατό μου. Τώρα ὅμως, το ξέρετε καλά,

- c τῷ θανάτῳ· νῦν δὲ εὖ ἴστε ὅτι παρ’ ἀνδρῶν τε ἐλπίζω ἀφιξεῖσθαι ἀγαθοῦς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισαίμην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοῦ δεσπότης πάνυ ἀγαθοῦς ἦξειν, εὖ ἴστε ὅτι εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων δισχυρισαίμην ἂν καὶ τοῦτο. ὥστε διὰ ταῦτα οὐχ ὁμοίως ἀγανακτῶ, ἀλλ’ εὐελπίς εἰμι εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι λέγεται, πολὺ ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.
- d Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὃ Σώκρατες; αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην ἐν νῷ ἔχεις ἀπιεῖναι, ἢ κἄν ἡμῖν μεταδοῖς; κοινὸν γὰρ διημίγει δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο, καὶ ἕμα σοὶ ἢ ἀπολογία ἔσται, ἐὰν ἄπερ λέγεις ἡμᾶς πείσῃς.
- Ἀλλὰ πειράσομαι, ἔφη, πρῶτον δὲ Κρίτωνά τόνδε σκεψόμεθα τί ἐστὶν δὲ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.
- Τί δέ, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοὶ δῶσειν τὸ φάρμακον ὅτι χρῆ σοὶ φράζειν ὡς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγόμενους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δις καὶ τρις πίνειν τοὺς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.
- e Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ὡς καὶ δις δῶσων, ἐὰν δὲ δέῃ, καὶ τρις.
- Ἀλλὰ σχεδὸν μὲν τι ἤδη, ἔφη ὁ Κρίτων· ἀλλὰ μοι πάλαι πράγματα παρεῖχει.
- Ἔα αὐτόν, ἔφη, ἀλλ’ ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἤδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὡς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνὴρ τῷ ὄντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρέψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων ἀποθανεῖσθαι καὶ εὐελπίς εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἴσεσθαι ἀγαθὰ ἐπειδὴν τελευτήσῃ. πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ’ οὕτως ἔχοι, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβηθ, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.
- Κινδυνεύουσι γὰρ ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας λεληθέναι τοὺς ἄλλους ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθηήσκειν τε καὶ τεθνάναι. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἄτοπον δήπου ἂν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἤκοντος δὲ διημιτοῦ ἀγανακτεῖν δὲ πάλαι προθυμοῦντο τε καὶ ἐπετήδευον.
- b Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας, Νῆ τὸν Δία, ἔφη, ὃ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νυνδὴ γελασεῖοντα ἐποίησας γελάσαι. οἴμαι γὰρ ἂν τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εὖ πάνυ εἰρησθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας· καὶ συμφάναι ἂν τοὺς μὲν παρ’ ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ· ὅτι τῷ ὄντι οἱ φιλοσοφοῦντες θανατώσιν, καὶ σφῶς γε οὐ λελήθασιν ὅτι ἄξιόι εἶσιν τοῦτο πάσχειν.
- Καὶ ἀληθῆ γ’ ἂν λέγοιεν, ὃ Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφῶς μὴ λεληθέναι. λέληθεν γὰρ αὐτοὺς ἢ τε θανατώσιν καὶ ἢ ἄξιόι εἶσιν θανάτου καὶ οἴου θανάτου

[c] ἐλπίζω πως θα πάω κοντά σε ανθρώπους καλούς –πράγμα που δεν μπορῶ ἀπόλυτα να ισχυρισθῶ– ἀλλὰ και πως θα φτάσω πλάι στους προστάτες θεούς, τους εξαιρετικά καλούς· αὐτὸ, το ξέρετε καλά, μπορῶ να το ισχυρισθῶ περισσότερο ἀπὸ καθετὶ ἄλλο. Για αὐτόν τον λόγο δεν ἀγανακτῶ με τον θάνατο, τουναντίον μάλιστα ἐλπίζω βάσιμα πως κάτι υπάρχει μετὰ τον θάνατο και, καθὼς λέγεται ἀπὸ τους παλαιούς, αὐτὸ εἶναι πολὺ καλύτερο για τους καλούς παρὰ για τους κακούς.

Λοιπὸν Σωκράτη; Ρώτησε ὁ Σιμμίας· ἔχεις κατὰ νου να ἐκδημήσεις κρατώντας για σένα αὐτές τις ιδέες ἢ θα εἴχες την καλοσύνη να τις μεταδώσεις και σε ἐμᾶς; [d] Διότι νομίζω πως το καλὸ αὐτὸ ἀνήκει και σε ἐμᾶς ἀλλὰ και η ἀπολογία σου θα εἶναι πλήρης, ἐὰν μας πείσεις σχετικὰ με αὐτὰ που υποστηρίζεις.

Ὡραία, θα προσπαθῶ, εἶπε. Ἀλλὰ πρῶτα να ρωτήσουμε τον Κρίωνα ἀπὸ ἴδο τι εἶναι αὐτὸ που θέλει, νομίζω ἐδῶ και ὥρα, να πει.

Τίποτα ἄλλο Σωκράτη, ἀπάντησε ὁ Κρίτων, παρὰ αὐτὸ που ἐδῶ και ὥρα μου λέει ὁ ἀνθρώπος που πρόκειται να σου δώσει το δηλητήριο· πρέπει να σου πούμε να μιλάς το λιγότερο δυνατόν. Διότι λέει πως θερμαίνεται υπερβολικὰ το σῶμα με τη συζήτηση και δεν πρέπει να δίνουν το δηλητήριο σε ἕναν με θερμὸ σῶμα· εἶναι φορὲς που ὅσοι δεν τον ἀκουσαν [e] χρειάστηκε να το πιουν και δυο και τρεις φορὲς.

Ὁ Σωκράτης ἀπάντησε· ἄσε τον να πάει στο καλὸ. Ἄς κοιτάξει μόνον το καθήκον του, να το ετοιμάσει, να το δώσει και δεύτερη, να χρειαστεῖ, και τρίτη φορὰ.

Να που το ἤξερα, ἀντέδρασε ὁ Κρίτων· συνέχεια ὁμως με ἐνοχλεῖ.

Στο καλὸ να πάει, εἶπε ἐκεῖνος. Ὅμως τώρα θέλω να λογοδοτήσω μπροστὰ σε ἐσᾶς, τους δικαστὲς· θεωρῶ φυσικὸ ἕνας ἀνδρᾶς που ὄντως ἀσχολήθηκε στη ζωὴ του με τη φιλοσοφία να ἔχει θάρρος μπροστὰ στον θάνατο [64a] και να εἶναι γεμάτος ἐλπίδα ὅτι ἐκεῖ, μετὰ τον θάνατό του, τον περιμένουν μέγιστα καλὰ. Πῶς θα συμβεῖ αὐτὸ, Σιμμία και Κέβηθ, θα προσπαθῶ να σας το ἐξηγήσω.

Φαίνεται πως ὁ κόσμος δεν προσέχει πως ὅσοι ἐνασχολοῦνται με την οὐσία της φιλοσοφίας δεν ἐπιδιώκουν τίποτα ἄλλο παρὰ μόνον το να πεθαίνουν και να εἶναι νεκροί. Ἐὰν ὁ ισχυρισμὸς εἶναι ἀληθής, φαίνεται παράλογο αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι να δεῖχνουν ζήλο, ὅλη τη ζωὴ τους, για ἕνα μόνον πράγμα, και ὅταν αὐτὸ ἐλθεῖ πλάι τους να ἀγανακτοῦν για το πράγμα που ἐξήλωσαν και ἦταν η ἐπιδιώξή τους.

Ὁ Σιμμίας τότε γέλασε και εἶπε: Μα τον Δία, Σωκράτη, παρ’ ὅλο που δεν εἶχα [b] την παραμικρὴ πρόθεση να γελάσω ἐσὺ με ἕκανεσ και γέλασα. Διότι νομίζω ὅτι οἱ περισσότεροι, ὅταν ἀκούσουν αὐτὸ που λες, θα θεωρήσουν πως ἐπιώθηκε ταιριαστὰ για ὅσους φιλοσοφοῦν –οἱ συμπατριῶτες μου θα συμφωνοῦσαν με το παραπάνω– ὅτι πράγματι οἱ φιλόσοφοι θανατώνουν τον εαυτὸ τους, χωρὶς να διαφεύγει την προσοχή τους πως αὐτὸ παθαίνουν, ὅτι τους ἀξίζει.

Και λένε σχεδὸν την ἀλήθεια, Σιμμία, ἐκτὸς ἀπὸ το ἄχωρὶς να διαφεύγει την προσοχή τους. Διότι διαφεύγει την προσοχή τους με ποιο πνεῦμα οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι θανατώνουν τον εαυτὸ τους, ποῖος θάνατος τους ἀξίζει, ποῖο εἶδος του θανάτου. [c] Ὡρα ὁμως να ἀρχίσουμε ἐμεῖς να συζητᾶμε μετὰξὺ μας,

- c οί ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. εἶπωμεν γάρ, ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἐκείνοις ἡγοούμεθα τι τὸν θάνατον εἶναι;
 Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβὼν ὁ Σιμμίας.
 Ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγὴν; καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγείσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι; ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ ὁ θάνατος ἢ τοῦτο;
 Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.
- d Σκέψαι δὴ, ὠγαθέ, ἐὰν ἄρα καὶ σοὶ συνδοκῇ ἕπερ ἔμοι ἐκ γὰρ τούτων μᾶλλον οἶμαι ἡμᾶς εἶσεσθαι περὶ ὧν σκοποῦμεν. φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων καὶ ποτίων;
 Ἐκίστά γε, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.
 Τί δὲ τὰς τῶν ἀφροδισίων;
 Οὐδαμῶς.
 Τί δὲ τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας; δοκεῖ σοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος οἷον ἱματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοῦς ἄλλους καλλωπισμοὺς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν;
 Ἐτιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.
 Οὐκ οὖν ἄλλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἢ τοῦ τοιοῦτου πραγματεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφροδίσια αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετραφῆθαι;
 Ἐμοιγε.
- 65 a Ἄρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιοῦτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύων ὅτι μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;
 Φαίνεται.
 Καὶ δοκεῖ γέ που, ὦ Σιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις ὅ μὴδὲν ἡδὺ τῶν τοιούτων μὴδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἄξιον εἶναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μὴδὲν φροντίζων τῶν ἡδονῶν αἰ διὰ τοῦ σώματος εἶσιν.
 Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.
 Τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτήσιν; πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἢ οὐ, ἐὰν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε λέγω ἄρα ἔχει ἀληθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοή τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὰ γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὐτ' ἀκούομεν ἀκριβῆς οὐδὲν οὔτε ὀρώμεν; καίτοι εἰ αὐταὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσιν μὴδὲ σαφεῖς, σχολῆ αἰ γε ἄλλαι πάσαι γὰρ που τούτων φαυλότεραί εἰσιν. ἢ σοὶ οὐ δοκοῦσιν;
 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
 Πότε οὖν, ἢ δ' ὅς, ἢ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἄπτεται; ὅταν μὲν γὰρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιχειρῇ τι σκοπεῖν, δῆλον ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.
- c Ἀληθῆ λέγεις.
 Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι εἶπερ που ἄλλοθι κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;
 Ναί.

συνέχισε, εκείνου
 να πάνε στο καλό. Πιστεύουμε ότι ο θάνατος είναι κάτι, ένα πράγμα;
 Ασφαλώς και είναι, απάντησε ο Σιμμίας.
 Είναι κάτι άλλο ή ο χωρισμός της ψυχής από το σώμα; Και θάνατος αυτό δεν είναι, να αποχωρισθεί το σώμα από τη ψυχή και να υπάρξει αυτό καθαυτό, να αποχωρισθεί η ψυχή το σώμα και να υπάρξει αυτή καθαυτή; Είναι κάτι άλλο ο θάνατος ή αυτό;
 Αυτό και τίποτα άλλο, απάντησε.
 Δες τώρα, φίλε μου, εάν εσύ και εγώ συμφωνήσουμε και στα επόμενα [d] διότι με βάση τα επόμενα νομίζω ότι θα αντιληφθούμε ακριβέστερα αυτά που ερευνούμε. Σου φαίνεται πως είναι ίδιον ανδρός φιλοσόφου η μέριμνα για πράγματα που ονομάζονται απολαύσεις, όπως το φαγητό και το ποτό;
 Σχεδόν καθόλου Σωκράτη, είτε ο Σιμμίας.
 Μήπως για τις ερωτικές απολαύσεις;
 Ουδενμία σχέση.
 Και τις υπόλοιπες απολαύσεις του σώματος; Νομίζεις ότι ένας φιλόσοφος δίνει αξία σε αυτές; Την απόκτηση, ας πούμε, εκλεκτών ενδυμάτων και υποδημάτων και κάθε άλλον καλλωπισμό του σώματος, τι νομίζεις, τα έχει σε υψηλή ή σε ελάχιστη εκτίμηση, με δεδομένο ότι τίποτα δεν τον σπρώχνει στη χρήση τους; [e]
 Ο αληθινός φιλόσοφος, νομίζω, τα έχει σε ελάχιστη εκτίμηση.
 Τότε εσύ δεν συμφωνείς ότι ένας τέτοιος άνθρωπος πράττει και ενεργεί με κέντρο όχι το σώμα του, στο σημείο που μπορεί να κρατηθεί μακριά του, αλλά έχοντας στραφεί προς τη ψυχή του;
 Αυτό νομίζω.
 Και δεν γίνεται φανερό, πρῶτον, ότι ο φιλόσοφος, ο οποίος διαφέρει σε θέματα αυτού του είδους [65a] από τους άλλους ανθρώπους, είναι αυτός που θα αποδεσμεύσει, όσο γίνεται, τη ψυχή του από το δέσιμό της με το σώμα;
 Έτσι φαίνεται.
 Συμφωνείς βέβαια Σιμμία ότι οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν ότι δεν αξίζει να ζει κάποιος που ούτε μία δεν έχει ούτε συμμετέχει σε κάποια από αυτές τις απολαύσεις και, επιπλέον, αυτός που αδιαφορεί για τις ηδονές του σώματος είναι ένας που λίγο θέλει να τον πουν νεκρό.
 Έχεις απόλυτο δίκαιο.
 Συμφωνούμε και στην απόκτηση της γνώσης; Το σώμα είναι ή δεν είναι εμπόδιο όταν ένας παίρνει μέρος στην έρευνά της μαζί με αυτό; Το εξής εννοώ [b] άραγε η όραση και η ακοή προσφέρουν στους ανθρώπους μια δόση αλήθειας ή αυτή μόνον που μας διηγούνται οι ποιητές, δηλαδή ούτε ακούμε κάτι σαφές ούτε βλέπουμε; Και εάν αυτές οι αισθήσεις του σώματος δεν είναι ούτε ακριβείς ούτε αξιόπιστες μετά βίας θα ήταν και οι υπόλοιπες. Διότι όλες τους είναι κατώτερες από εκείνες. Έτσι δεν σου φαίνονται;
 Ναι, έτσι ακριβώς, είπε αυτός.
 Και τότε, ρώτησε εκείνος, η ψυχή έρχεται σε επαφή με την αλήθεια; Όταν προσπαθεί να ερευνήσει κάτι μέσα από το σώμα είναι ξεκάθαρο ότι θα εξαπατηθεί από αυτό.
 [c] Έχεις δίκαιο.
 Στη σκέψη πάνω από όλα, εκεί δεν της γίνεται φανερό ένα πράγμα ότι είναι; Ναί.

Λογίζεται δέ γέ που τότε κάλλιστα, όταν αυτήν τούτων μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοή μήτε ὄψις μήτε ἀλγηδὼν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅτι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἕωσα χαίρειν τὸ σῶμα, καὶ καθ' ὅσον δύναται μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπτομένη ὀρέγεται τοῦ ὄντος.

Ἔστι ταῦτα.

d Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνεσθαι;

Φαίνεται.

Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὦ Σιμμία; φαιμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸ ἢ οὐδέν;

Φαιμέν μέντοι νῆ Δία.

Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

Πῶς δ' οὐ;

Ἦδη οὖν πάποτε τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες;

Οὐδαμῶς, ἢ δ' ὄς.

e Ἄλλ' ἄλλη τι νὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγείας, ἰσχύος, καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὐσίας ὃ τυγχάνει ἕκαστον ἐν ἄρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὅδε ἔχει ὄς ἐν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παρασκευάσθαι αὐτὸ ἕκαστον διανοηθῆναι περὶ οὗ σκοπεῖ, οὗτος ἐν ἐγγύτατα ἴοι τοῦ γγῶναι ἕκαστον;

Πάνυ μὲν οὖν.

66 a Ἄρ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τούτῳ ποιήσῃε καθαρῶτατα ὅστις ὅτι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἴοι ἐφ' ἕκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησὶν ἐφέλων μηδεμίαν μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἰλικρινὲς ἕκαστον ἐπιχειροῖ θρηύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγείς ὅτι μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὄτων καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν σύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐόντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν ὅταν κοινωνῇ; ἄρ' οὐχ οὗτός ἐστιν, ὦ Σιμμία, εἶπερ τις καὶ ἄλλος, ὃ τευξόμενος τοῦ ὄντος;

Ἐπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

b Οὐκοῦν ἀνάγκη, ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίως φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἄττα λέγειν, ὅτι “Κινδυνεύει τοι ὡσπερ ἀτραπὸς τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἕως ἐν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἢ ἡμῶν ἢ ψυχῇ μετὰ τοιοῦτου ἄκακοῦ, οὐ μὴ ποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὐ ἐπιθυμοῦμεν φαιμέν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν ἔτι δὲ, ἐν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων

c παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπύμπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς καὶ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ

H ψυχῇ, τώρα, σκέφεται καλύτερα ὅταν τίποτα ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα δὲν τὴν ζημιῶνει, οὔτε ἡ ἀκοή καὶ ἡ ὄραση οὔτε ὁ πόνος καὶ ἡ ἡδονή, ἀλλὰ ὅσο περισσότερο μένει μοναχῇ με τὸν εαυτὸ τῆς ἀφήνοντας στὴν ἀκρὴ τοῦ σώμα καὶ ὅσο μπορεῖ ἡ ἴδια, μένοντας μακριὰ τοῦ χωρὶς να τὸ ἀγγίζει, ἐπιθυμεῖ τὸ ἴδιο τὸ εἶναι.

Ναι, ἐτσι ἔχουν τὰ πράγματα.

Καὶ ἐδῶ λοιπὸν ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου δὲν περιφρονεῖ [d] υπερβολικὰ τὸ σῶμα καὶ φεύγει μακριὰ του, ἐνῶ ἡ ἴδια δὲν ἀποζητᾶ να μένει μοναχῇ με τὸν εαυτὸ τῆς;

Αὐτὸ φαίνεται.

Καὶ με τὰ ἐπόμενα, Σιμμία, τι συμβαίνει; Θεωροῦμε πως τὸ δίκαιο εἶναι κάτι ὑπαρκτὸ ἢ ὄχι;

Μα τι λες, βεβαίως να.

Τὸ ἴδιο καὶ τὸ ὁμορφο καὶ τὸ καλὸ;

Βεβαίως καὶ εἶναι.

Εἶδες ποτέ σου κάποιο ἀπὸ αὐτὰ με τὰ μάτια σου;

Οὔτε ἓνα, εἶπε αὐτός.

Τὰ ἀγγίξεις αὐτὰ με κάποια ἄλλη αἰσθησὴ τοῦ σώματος; Μιλῶ για ὅλα τὰ πράγματα, τὸ μέγεθος, τὴν υγεία, τὴ δύναμη, με μια λέξη τὴν ἀληθινὴ φύση ὅλων τῶν πραγμάτων, αὐτὴ με τὴν ὁποία τὸ καθένα εἶναι κάτι. [e] Ἀραγε ἡ ἀλήθεια για αὐτὰ γίνεται ἀντιληπτὴ μέσω τοῦ σώματος ἢ ἰσχύει τὸ ἐξῆς ἓνας ἀπὸ ἐμᾶς ὁ ὁποῖος εἰσιτάζεται να διανοηθεῖ σε βάθος καὶ με ἀκρίβεια τὸ καθεστὶ που ἐρευνᾶ, θα μποροῦσε ὁ ἴδιος να πλησιάσει τὴ γνῶση του κάθε πράγματος;

Ἀσφαλῶς θα μποροῦσε.

Να λοιπὸν ποῖος θα ἐνεργήσῃ με τρόπο ἀμεμπτο, ὁ ἄνθρωπος που θα πλησιάσει με τὸν νοῦ του καὶ μόνον κάθε πράγμα, χωρὶς τὴ βοήθεια τῆς ὄρασης ἐνὸσω διανοεῖται, καὶ δὲν θα σύρει μαζί του κάποια ἄλλη αἰσθησὴ κατὰ τὴν ἐργασία αὐτῇ του νοῦ. [66a] Με τὸ να κάνει χρῆση τοῦ νοῦ καὶ μόνον αὐτοῦ, χωρὶς ἄλλη ἀνάμειξη, θα ἐπιχειρήσῃ να ἀντιληφθεῖ καθεστὶ αὐτῶν που εἶναι, αὐτὸ καὶ μόνον, χωρὶς ἄλλη ἀνάμειξη, στερημένος ἐξ ἅπαντος τὰ μάτια καὶ τὰ ἀφτιά καὶ, με μια λέξη, ολόκληρο τὸ σῶμα του, αὐτὸ που φέρνει ταραχὴ καὶ δὲν ἐπιτρέπει στὴ ψυχῇ να ἀποκτήσει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ γνῶση, ὅταν συνδέεται μαζί τῆς σωστά; Αὐτὸς δὲν εἶναι, Σιμμία, ὁ ἄνθρωπος που, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, θα κατορθώσει να φθάσει τὸ ἴδιο τὸ εἶναι;

Σωκράτη λες τὴν ἀλήθεια με τρόπο ἐξαιρετικὸ, ἀπάντησε ὁ Σιμμίας.

Ὅλα αὐτὰ λοιπὸν δείχνουν, συνέχισε ὁ Σωκράτης, ὅτι κατ' ἀνάγκη κάνει τὴν παρουσία τῆς [b] μέσα στους ἀληθινούς φιλοσόφους μια γνώμη τέτοια που λείπει στὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον τὰ ἀκόλουθα: “Φαίνεται κάπως ἐτσι, πως ἓνα μονοπάτι, ἐμᾶς καὶ τὸ λογικὸ μας τὴν ὥρα τῆς ἐρευνας, μας βγάζει ἀπὸ τὸ δρόμο ὅσο χρόνο δηλαδὴ εἴμαστε με τὸ σῶμα μας καὶ ὅσο χρόνο ἡ ψυχῇ μας συμφύρεται με ἓνα τέτοιο κακὸ, ποτὲ δὲν θα ἀποκτήσουμε πραγματικὰ αὐτὸ που ἐπιθυμοῦμε, ἐνῶ ἰσχυρίζομαστε ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀληθινὸ. Διότι τὸ σῶμα μᾶς ἀποσπᾶ με χίλιες δυο ἀσχολίες για τὴν [c] ἀναγκαία μας τροφή τὸ σῶμα καὶ ἐάν προστεθοῦν καὶ κάποιες ἀρρώστιες εἶναι αὐτὰ που μας ἐμποδίζουν ἀπὸ τὴ κινήσει αὐτοῦ που εἶναι. Αὐτὸ μας γεμίζει ὡς πάντα με ἐρώτες, ἐπιθυμίες, φόβους καὶ φαντάσματα λογῆς λογῆς, καὶ περισσὴ φλυαρία, ὥστε –τὸ λείπει ὁ λόγος– εἶναι ἀδύνατο, πραγματικὰ, να σκεφθοῦμε μια φορὰ με σύννεση τὸ παραμικρὸ.

γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα καὶ αἱ
τούτου ἐπιθυμίαι. διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτήσιν πάντες οἱ πόλεμοι
d γίνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκάζομεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα, δουλεύοντες τῇ
τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἔχομεν φιλοσοφίας περὶ διὰ πάντα
ταῦτα. τὸ δ' ἔσχατον πάντων ἐστὶν, ἐάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ
τραπώμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὐτὸ πανταχοῦ παραπίπτει
e θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ
καθορᾶν τάληθές. ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ἐστὶν, εἰ μελλομέν ποτε καθαρῶς
τι εἶσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα·
καὶ τότε, ὡς εἴκειν, ἡμῖν ἔσται οὗ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἔρασταί εἶναι,
φρονήσεως, ἐπειδὴν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσιν δὲ οὐ. εἰ γὰρ μὴ
οἶόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυοῖν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ
67 a ἔστιν κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασιν· τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἢ ψυχὴ
ἔσται χωρὶς τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὐ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς εἴκειν,
ἐγγυτάτω ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐάν τις μάλιστα μηδὲν ὀμιλῶμεν τῷ σώματι
μηδὲ κοινωνῶμεν, ἐστὶ μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναμιμνῶμεθα τῆς τούτου
φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἕως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ
οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλακτέοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἶδος
μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές,
b τοῦτο δ' ἐστὶν ἴσως τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῶ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ
θεμιτὸν ἦ;· τοιαῦτα οἶμαι, ὦ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν τε
καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὀρθῶς φιλομαθεῖς, ἢ οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;
Παντός γε μᾶλλον, ὦ Σώκρατες.
Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, ὃ ἑταῖρε, πολλὴ ἐλπίς
ἀφικόμενον οἷ ἐγὼ πορεύομαι, ἐκεῖ ἰκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο
οὐ ἔνεκα ἢ πολλῆ πραγματείας ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἢ γε
c ἀποδημία ἢ νῦν ἔμοι προσηγορευμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίνεσθαι καὶ ἄλλω
ἀνδρὶ ὅς ἡγεῖται οἷ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥστερ κκαθαρομένην.
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας.
Κάθαροι δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο συμβαίνει, ὅπερ πάλα ἐν τῷ λόγῳ
λέγεται, τὸ χωρίζειν ἐστὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθῆσαι αὐτὴν
καθ' αὐτὴν πανταχοῦ ἐκ τοῦ σώματος συναγεῖρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι, καὶ
d οἰκεῖν κατὰ τὸ δυνατόν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μόνῃ καθ'
αὐτὴν, ἐκλυομένην ὥστερ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Οὐκοῦν τοῦτο γε θάνατος ὀνομάζεται, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ
σώματος;
Παντάσῃ γε, ἢ δ' ὅς.
Λύειν δὲ γε αὐτὴν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μάλιστα καὶ μόνοι οἱ
φιλοσοφούντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα αὐτὸ τοῦτο ἔστιν τῶν φιλοσόφων,
λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἢ οὐ;

Το σῶμα, οἱ ἐπιθυμίαι του καὶ οὐ κατὰ ἄλλο εἶναι αὐτὰ που προκαλοῦν πολέμους,
ἐξεγέρσεις καὶ μάχες. Ὅλοι οἱ πόλεμοι γίνονται γιὰ τὴν ἀπόκτηση χρημάτων, τὰ
χρήματα μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ τὰ ἀποκτήσουμε [d] γιὰ τὸ σῶμα μας, καθὼς τὰ
υπερητοιμῶμε ὡς δούλοι. Ὅλα αὐτὰ ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα εἶναι οἱ αἰτίαι που δὲν ἔχομε
ἡμέρα σχολῆς γιὰ τὴ φιλοσοφία. Τὸ πιο ἀσχημο, εἰάν κάπως ἡσυχάσουμε μακριὰ του
καὶ στραφοῦμε πρὸς τὴν ἐρευνα, παντοῦ, με τὴ σειρὰ του, μέσα στὴν ἐρευνά μας
εἰσχωρεῖ, θορυβεῖ, δημιουργεῖ σεισμό καὶ ταραχὴ σε σημείο που, ἐξ αἰτίας του,
ἀδυνατοῦμε νὰ δοῦμε με τὰ μάτια μας τὴν ἀλήθεια. Ἀλλὰ τὸ πράγμα τὸ ἴδιο μας εἰδείξε
ἐστὶν, εἰάν θελήσουμε κάποτε νὰ μάθουμε κατὰ ἀσχημο, εἰάν κάπως ἡσυχάσουμε μακριὰ του
αὐτὸ [e] καὶ μόνον με τὴ ψυχὴ νὰ παρατηρήσουμε τὰ πράγματα καθαυτὰ. Τότε μόνον
–ἐστὶ φαίνεται– ὅταν πεθάνουμε, καθὼς σημαίνει ὁ λόγος, θὰ ἀποκτήσουμε αὐτὸ που
ἐπιθυμοῦμε καὶ λέμε πως εἴμαστε ἐραστὲς του, τὴ γνώση, οὐ ὅσο εἴμαστε ζωντανοί.
Εφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατό, ὅσο ζοῦμε με τὸ σῶμα, νὰ γνωρίζουμε στὴν ἐντέλεια κατὰ,
ἐνα ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει· ἡ ἀπόκτηση τῆς γνώσης ἢ πουθενὰ ἢ μόνον μετὰ τὸν
θάνατο εἶναι δυνατὴ. Διότι τότε ἀκριβῶς ἡ ψυχὴ [67a] μένει αὐτὴ καθαυτὴ, χωριστὰ
ἀπὸ τὸ σῶμα, οὐκ ἔτι πρὶν. Ὅμως καὶ ὅσο εἴμαστε ζωντανοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι δυνατόν
νὰ φθάσουμε στὴ γνώση, ὅσο γίνεσθαι πιο κοντὰ, εἰάν διατηρήσουμε τὴν ἐλάχιστη σχέση
καὶ ἐπικοινωνία με τὸ σῶμα μας, στὸ βαθμὸ που ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη, χωρὶς ἡ ἴδια του
φύση νὰ μας κατακλύσει· νὰ σταθούμε καθαροὶ μακριὰ του ἕως ὅτου ὁ ἴδιος ὁ θεὸς
μας ἀποδεσμεύσει. Ἐστὶ καθαροὶ καὶ ἐλευθεροὶ ἀπὸ τὴν παραζάλη του σώματος θὰ
βροῦμε, τὸ πιθανότερο, ἀθροῦσους καθαροὺς, εμεῖς με τὴ ψυχὴ μας θὰ γνωρίζουμε
καθετὶ τὸ καθαρό, [b] ἴσως αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Δὲν εἶναι θεμιτὸ τὸ ἀκάθαρτο νὰ
αγγίξει τὸ καθαρό. Νομίζω, Σιμμία, πως ὅλοι ὅσοι φιλοσοφούν ὀρθὰ οφείλουν
τέτοιους λόγους καὶ γνώμες νὰ ἀναλλάσσουν μετὰξὺ τους. Ἡ μήπως ἔχεις
διαφορετικὴ γνώμη;

Αὐτὴν καὶ καμιά ἄλλη, Σωκράτη.

Εφ' ὅσον λοιπὸν αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, φίλε μου, συνέχισε ὁ Σωκράτης,
υπάρχει ἐλπίδα νὰ φθάσει κάποιος στὸν τόπο ὅπου ἐγὼ πορεύομαι καὶ ἐκεῖ, οὐ
ἀλλοῦ, νὰ ἀποκτήσει ὅ,τι μοχθήσαμε μέσα σε ὅλη τὴ ζωὴ μας. Νὰ γιατί ἡ ἀναχώρηση
που τώρα μου ἐπιβάλλουν μπορεῖ νὰ ἐκτελεσθεῖ, με ἐλπίδα ζωντανῆ, [c] καὶ ἀπὸ τὸν
καθένα που θεωρεῖ ὅτι ἡ δύναμη τῆς σκέψης του διατηρήθηκε ἀμόλυντη.

Ἀκριβῶς ἐστὶ, εἴτε ὁ Σιμμίας.

Ἄραγε δὲν εἶναι ἀθάνατος αὐτὸ που ἐδῶ καὶ ὥρα ἀναφέρουμε μέσα στα
ἐπιχειρήματά μας, τὸ νὰ χωρίζουμε, ὅσο γίνεσθαι, τὴ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, νὰ τὴν
εθίζουμε νὰ συναθροισθεῖ καὶ νὰ συμμαζευτεῖ ἀπὸ κάθε σημείο του σώματος ὥστε νὰ
μένει αὐτὴ καθαυτὴ καὶ, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ ζεῖ στὸ παρόν καὶ τὸ μέλλον μόνῃ με
τον εαυτὸ τῆς, χωριστὰ ἀπὸ τὸ σῶμα, [d] ὡς νὰ ἐξελύθηκε ἀπὸ δεσμά;

Ναι, ἐστὶ εἶναι, εἴπε αὐτός.

Αὐτὸ λοιπὸν δὲν ὀνομάζεται θάνατος, τὸ λύσιμο καὶ ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ
τὸ σῶμα;

Βεβαίως αὐτὸ, εἴπε ὁ Σιμμίας.

Τὸ λύσιμο τῆς ψυχῆς –ἦδη τὸ εἶπαμε– πρόθεμα τὸ ἐπιχειροῦν, προπαντὸς
αὐτοῖ, ὅσοι φιλοσοφούν ὀρθὰ, εἶναι ἡ ἀσκησις τῶν φιλοσόφων, τὸ λύσιμο καὶ ὁ
χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα ἢ μήπως οὐκ;

Φαίνεται.

e Ούκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἂν εἴη ἄνδρα παρασκευάζοντ' ἑαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὅτι ἐγγυτάτω δόντα τοῦ τεθνάναι οὐτῶ ζῆν, κάπειθ' ἦκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν;

Γελοῖον πῶς δ' οὐ;

68 a Τῷ δὲντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκων μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἦμιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν. ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. εἰ γὰρ διαβέβληνται μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φοβοῖντο καὶ ἀγανακτοῖεν, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἱ ἀφικαμένοις ἐλπίς ἐστίν οὐ διὰ βίου ἤρων τυχεῖν-ἤρων δὲ φρονήσεως-ὡς τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάχθαι συνόντος αὐτοῖς; ἡ ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ ὕβων ἀποθανόντων πολλοὶ δὲ ἐκόντες ἠθέλησαν εἰς Ἄιδου μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεσθαι τε ἐκεῖ δὲν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι φρονήσεως δὲ ἄρα τις τῷ δὲντι ἐρῶν, καὶ λαβὼν σφόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα, μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντευξεσθαι αὐτῇ ὀξίως λόγου ἢ ἐν Ἄιδου, ἀγανακτῆσει τε ἀποθνήσκων καὶ οὐχ ἄσμενος εἰσὶν αὐτόσε; οἴεσθαι γε χρῆ, ἐὰν τῷ δὲντι γε ἦ, ὦ ἑταῖρε, φιλόσοφος σφόδρα γὰρ αὐτῷ ταῦτα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοθι καθαρώς ἐντευξεσθαι φρονήσει ἄλλ' ἢ ἐκεῖ. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἂν ἀλογία εἴη εἰ φοβοῖτο τὸν θάνατον ὁ τοιοῦτος;

Πολλὴ μέντοι νῆ Δία, ἦ δ' ὅς.

c Οὐκοῦν ἰκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, δὲν ἂν ἴδῃ ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος ἀλλὰ τις φιλοσώματος; ὁ αὐτὸς δὲ που οὕτως τυγχάνει δὲν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἦτοι τὰ ἕτερα τούτων ἢ ἀμφοτέρω.

Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως ὡς λέγεις.

Ἄρ' οὐν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς οὕτω διακεκμημένοις μάλιστα προσήκει;

Πάντως δήπου, ἔφη.

Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἦν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει, τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγοροῦσιν τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν;

d Ἀνάγκη, ἔφη.

Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀνδρείαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.

Πῶς δὲ, ὦ Σώκρατες;

Οἴσθα, ἦ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἠγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν;

Καὶ μάλ', ἔφη.

Αὐτό φαίνεται.

Δεν θα ἦταν ἐπομένως γελοῖο -πράγμα που ἔλεγα στὴν ἀρχή- ἓνας ἀνδρὰς που ἐπομάζει [ε] τῆ ζωῆ καὶ τὸν αὐτὸ του με τρόπο τέτοιο ὥστε να σταθεῖ ὅσο πιο κοντὰ στὸν θάνατο, να ἀγανακτεῖ ὅταν ὁ θάνατος φθάσει κοντὰ του;

Ναι, γελοῖο πράγματι.

Πραγματικὰ λοιπόν, συνέχισε, Σιμμία, ὅσοι ὀρθὰ φιλοσοφοῦν μελετοῦν τὸν θάνατο τους καὶ ὁ θάνατος δὲν τους φοβίζει ὅσο τους ἄλλους ἀνθρώπους. Ἐξέτασε τὸ ζήτημα με βάση τὰ ἐξῆς. Εἰάν αυτοὶ βρίσκονται σε συνεχή πάλη με τὸ σῶμα τους καὶ θέλουν να ἔχουν τὴ ψυχὴ τους μόνη καθαυτῆ, μόλις τους συμβεῖ αὐτὸ καὶ φοβηθοῦν καὶ ἀγανακτῆσουν δὲν εἶναι πράγμα παράλογο να βαδίσουν ὄχι χαρούμενοι τὸν δρόμο πρὸς τὰ ἐκεῖ, [68a] ἐκεῖ που ὅταν φθάσουν τους περιμένει ἡ ἐλπίδα αὐτοῦ που λαχταροῦσαν ὡς εραστὲς -καὶ ἦταν εραστὲς τῆς γνώσης- καὶ ἡ ἐλπίδα να ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν μόνιμο συνοδὸ καὶ ἀντίπαλό τους; Πάρε τὴν ἄλλη περίπτωση- πολλοὶ ἀνθρώποι ἐπιθύμησαν ἐκουσία να μεταβοῦν στὸν Ἄδη ὅταν οἱ ἀνθρωποὶ τους ἐφυγαν ἀπὸ τὴ ζωῆ, εραστὲς, γυναῖκες, παιδιὰ, με τὴν ἐλπίδα να δουν ἐκεῖ τους ἀγαπημένους τους καὶ να εἶναι μαζί τους. Ἐνας ὅμως που πραγματικὰ λαχταρᾷ τὴ γνώση καὶ ἐλπίζει τὸ ἴδιο σταθερὰ να τὴ συναντήσει [b] στὸν Ἄδη καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ, ἐτσι που τὸ ὄνομά τῆς κάτι να σημαίνει, αὐτὸς θα ἀγανακτῆσει τὴν ὥρα που πεθαίνει καὶ θα μεταβεῖ ἐκεῖ χωρὶς τὴν παραμικρὴ χαρὰ; Ἴσα ἴσα οφείλει να ἔχει αὐτὴ τὴ γνώμη, εἰάν πράγματι, φίλε μου, εἶναι φιλόσοφος, να ἔχει αὐτὴ τὴν πεποιθήση, ὅτι πουθενὰ ἀλλοῦ δὲν θα συναντήσει τὴ γνώση ἀμυγῆ, μόνον ἐκεῖ. Ἐφ' ὅσον ἐτσι ἔχει τὸ πράγμα, ὅπως λίγο πριν τὸ περιέγραψα, δὲν θα ἦταν παράλογο ἓνας τέτοιος ἀνθρώπος να φοβάται τὸν θάνατο;

Πραγματικὰ παράλογο, μα τὸν Δία, εἶπε αὐτὸς.

Δὲν εἶναι ἐπομένως ἀπόδειξη τρανὴ, συνέχισε, ὅτι ὁ ἀνδρὰς, αὐτὸν που θα δεῖς να ἀγανακτεῖ διότι πρόκειται να πεθάνει, δὲν εἶναι ὁ φιλόσοφος ἀλλὰ ἓνας που ἀγαπᾷ τὸ σῶμα του; [c] Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ἓνας που ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὶς τιμὲς ἢ τὸ ἓνα ἢ καὶ τὰ δύο ἀπὸ αὐτὰ.

Ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, εἶπε ὁ Σιμμίας, ὅπως τὰ λες.

Τότε λοιπόν, Σιμμία, καὶ ἡ λεγόμενη ἀνδρεία ἀρμύζει προπαντὸς στοὺς ἀνθρώπους που περιγράψαμε· σωστά;

Καμία ἀντίρρηση, εἶπε.

Ἀλλὰ καὶ ἡ σωφροσύνη, αὐτὸ που οἱ πολλοὶ ὀνομάζουν σωφροσύνη, τὸ να μὴν υποκύπτει κανεὶς στὶς ἐπιθυμίες ἀλλὰ να εἶναι ἐγκρατὴς καὶ κόσμιος, ἀρμύζει μόνον σε αὐτοῦς που δὲν μερμινούν για τὸ σῶμα τους ἀλλὰ ζοῦν μέσα στη φιλοσοφία· σωστά;

[d] Ἀναγκαστικὰ, ἀπάντησε.

Εἰάν μάλιστα θελήσεις να ἀντιληφθεῖς, εἶπε ἐκεῖνος, τὴν ἀνδρεία καὶ τὴ σωφροσύνη τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, θα σου φανεῖ παράδοξη.

Μα τι λες Σωκράτη;

Ἀναγνωρίζεις, συνέχισε, ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι θεωροῦν τὸν θάνατο ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα κακὰ· σωστά;

Ἀσφαλῶς ναι, εἶπε.

Ναι, ἀλλὰ οἱ ἀνδρεῖοι τῶν ἀνθρώπων δὲν υπομένουν τὸν θάνατο, ὅσοι τὸν υπομένουν, ἐπειδὴ φοβοῦνται μεγαλύτερα κακὰ;

Ναι, αὐτὸ συμβαίνει.

Οὐκοῦν φόβω μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ ἄνδραιοὶ τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν;

Ἔστι ταῦτα.

Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἄνδραιοὶ εἶσι πάντες πλην οἱ φιλόσοφοι καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλία ἄνδρειον εἶναι.

e Πάνυ μὲν οὖν.

Τί δὲ οἱ κόσμοι αὐτῶν; οὐ ταῦτὸν τοῦτο πεπόνθασιν ἀκολασία τινὲ σῶφρονές εἰσιν; καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τοῦτω ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην φοβούμενοι γὰρ ἐτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπ' ἄλλων κρατούμενοι. καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι, συμβαίνει δ' οὖν αὐτοῖς κρατουμένους ὑπ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστιν ᾧ νυνδὴ ἐλέγετο, τῷ τρώπον τινὰ δι' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονησθαι.

69 a

Ἔοικε γάρ.

Ἔ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ἦ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγὴ, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, μείζω πρὸς ἐλάττω ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἢ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθόν, ἀντὶ οὗ δεῖ πάντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, φρόνησις καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὀνοούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἦ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ συλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ, μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἦ ἢ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ' ἀληθὲς ἔχη, τὸ δ' ἀληθὲς τῷ ὄντι ἦ κάθαρσις τις τῶν τοιούτων πάντων καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ αὕτη ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἦ καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῖλοί τινες εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι ὅτι δεῖ ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἄιδου ἀφικηται ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὃ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκείσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. εἰσὶν γὰρ δὴ, ὥς φασι οἱ περὶ τὰς τελετὰς, “ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάκχοι δὲ τε παῦροι” οὗτοι δ' εἰσὶν κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς. ὦν δὴ καὶ ἐγὼ κατὰ γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλειπον ἐν τῷ βίῳ ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προουθυμήθην γενέσθαι εἰ δ' ὀρθῶς προουθυμήθην καὶ τὴν ἡνύσαμεν, ἐκείσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἐν θεῶν ἐθέλη, ὀλίγον ὕστερον, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ. ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, ᾧ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὥς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος καὶ ἐκεῖ οὐδὲν ἤττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεύξεσθαι καὶ ἐταίροις εἶ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογία ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εὐ ἂν ἔχοι.

b

c

d

e

Επομένως ἐπειδὴ φοβούνται καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ φόβου εἶναι ὅλοι ἄνδραιοὶ ἐκτὸς ἀπὸ τῶν φιλοσόφων, παρ' ὅλο που εἶναι ἀσυνήθιστο νὰ θεωρεῖται κάποιος ἄνδραιοὺς με βᾶση τὸν φόβο καὶ τὴ δειλία.

[e] Συμφωνῶ ἀπολύτως.

Καὶ οἱ πιο τίμοι ἀπὸ αὐτοῦ; Τὸ ἴδιο δὲν ἰσχύει καὶ γιὰ αὐτοῦ; Δὲν εἶναι σῶφρονες χάρις σὲ κάποια ἀκολασία; Ἰσχυρίζομαστε πὼς εἶναι ἀδύνατο, ὅμως συμβαίνει αὐτοὶ νὰ ἀποκοτῶν ἓνα πάθος που μοιάζει με μὴ σωφροσύνη ἀφελή. Ἐπειδὴ φοβούνται μὴ πὼς στερηθῶν ὀρισμένες ἡδονές που μέσα τους τις ἐπιθυμοῦν, παραιτοῦνται ἀπὸ κάποιες, ὅμως ἄλλες, διαφορετικές, κυριαρχοῦν πάνω τους. Ὀνομάζουν [69a] ἀκολασία τὸ νὰ κυριαρχεῖται κάποιος ἀπὸ τις ἡδονές αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐξουσιάζονται ἀπὸ τις ἡδονές, ἐνῶ εἶναι κυρίαρχοι λίγων μόνον ἡδονῶν. Τὸ πράγμα μοιάζει με αὐτὸ που μόλις τώρα λέγαμε, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι σῶφρονες κατὰ κάποιο τρόπο χάρις στὴν ἀκολασία.

Αὐτὸ φαίνεται.

Καλέ μου Σιμμία, αὕτη ἡ ἀλλαγὴ στὴν ἰσοτιμία μὴ πὼς δὲν εἶναι ἡ σωστὴ στὴν περίπτωση τῆς ἀρετῆς, νὰ ἀνταλλάσσουμε κατὰ τὴν ἀξία ἀπολαύσεις με ἀπολαύσεις, λύπες με λύπες καὶ φόβο με φόβο, τὰ μεγαλύτερα με τὰ μικρότερα ὅπως τὰ νομίσματα, ἀλλὰ ἓνα μόνον νόμισμα εἶναι τὸ σωστό καὶ σύμφωνα με τὴν ἀξία του πρέπει νὰ ἐπιχειροῦμε ὅλες αὐτές τις ἀνταλλακτικὲς μας ἐνέργειες, ἡ σύνεση. [b] Σύμφωνα με τὴν ἀξία αὐτῆς καὶ τὴ συμμετοχὴ τῆς ὅλα ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται, αὐτὸ πράγματι φαίνεται, καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ γενικὰ ἡ ἀληθινὴ ἀρετὴ, με τὴ σύνεση μαζί, καὶ ὅταν συσσωρεύονται οἱ ἀπολαύσεις καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα του εἶδους καὶ ὅταν φεύγουν μακριά. Ὅταν ὅμως ἀποχωρίζονται τὴ σύνεση καὶ τὸ ἓνα παῖρνε τὴ θέση του ἄλλου ἡ ἀρετὴ που προκύπτει μὴ πὼς εἶναι μὴ ζωγραφιὰ σκιάς, ἓνα προσωπεῖο δούλου, χωρὶς τίποτα τὸ ἀληθινὸ καὶ υγιές. Καὶ ἀληθινὸ πράγματι [c] εἶναι ἡ κάθαρση ὅλων αὐτῶν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ σύνεση φαίνεται πὼς εἶναι μὴ τέχνη τῆς κάθαρσης. Δὲν εἶναι μάλιστα ἀξιοὶ περιφρόνησης αὐτοὶ που μας καθιέρωσαν τις τελετὲς μύησης, αὐτοὶ που συνεχῶς με αἰνίγματα μας ἔλεγαν ὅτι αὐτὸς που θὰ φθάσει στὸν Ἄδη ἀμύητος καὶ ἐξω ἀπὸ τις τελετὲς θὰ βρεθεῖ στὸν βορβόρο, ὅμως ὁ καθαρὸς καὶ μυημένος στις τελετὲς, μόλις καταφθάσει ἐκεῖ, θὰ συγκατοικήσει με τους θεοὺς. Διότι ὅπως λένε αὐτοὶ που μετέχουν στις τελετὲς ‘πολλοὶ με τον διονυσιακὸ θύρο, λίγοι ὅμως με τὴ βακχικὴ μανία’. [d] Καὶ αὐτοὶ, κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τους ἀνθρώπους που πέρασαν τὴ ζωὴ τους φιλοσοφώντας ὀρθά. Ἐνας τους δὲν παρέλειψα καὶ ἐγὼ νὰ γίνω, ὅσο ἦταν δυνατὸ, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς μου καὶ γιὰ τον σκοπὸ αὐτὸ μετῆλθα πολλοὺς τρόπους. Ἐάν, τώρα, ἦταν σωστὴ ἡ ἐπιθυμία μου καὶ κάτι καταφέραμε στο τέλος, ἀφοῦ πάμε ἐκεῖ, θὰ μάθουμε τὴν ἀλήθεια, ἀν τὸ θέλει ὁ θεός, ὕστερα ἀπὸ λίγο καθὼς μου φαίνεται. Αὕτη εἶναι ἡ ἀπολογία μου, εἶπε, Σιμμία καὶ Κέβη, καὶ δικαιολογημένα ἐγκαταλείπω ἐσᾶς καὶ τους ντόπιους ἀρχοντας χωρὶς βάρος καὶ ἀγανάκτηση, [e] ἐπειδὴ πιστεύω ὅτι καὶ ἐκεῖ θὰ συναντήσω ἀρχοντες καὶ συντρόφους καλοὺς, ὅχι κατώτερους ἀπὸ τους δικούς μας. Ἐάν λοιπὸν με τὴν ἀπολογία μου ἤμουν πιο πειστικὸς σὲ ἐσᾶς παρὰ στους δικαστὲς των Ἀθηναίων, τὸ πράγμα ἔχει καλῶς.

70 a Ειπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν ὁ Κέβης ἔφη Ὡ
Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς ψυχῆς
πολλὴν ἀπιστίαν παρέχει τοῖς ἀνθρώποις μὴ, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῆ τοῦ σώματος,
οὐδαμοῦ ἔτι ἦ, ἀλλ' ἐκείνη τῆ ἡμέρα διαφθείρηται τε καὶ ἀπολλύηται ἢ ἂν ὁ
ἄνθρωπος ἀποθνήσκῃ, εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος, καὶ ἐκβαίνουσα
ὡσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι
οὐδαμοῦ ἦ. ἐπεὶ, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ
b ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν ὧν σὺ νυνδὴ διήλθες, πολλὴ ἂν ἐλπίς εἴη καὶ
καλῆ, ὧ Σώκρατες, ὡς ἀληθὴ ἔστιν ἂ σὺ λέγεις· ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἴσως οὐκ ὀλίγη
παρὰ μυσθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου
καὶ τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν.

Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὧ Κέβης· ἀλλὰ τί δὴ ποιῶμεν; ἢ περὶ
αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν, εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μὴ;

Ἐγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἠδέως ἂν ἀκούσαιμι ἦντινα δόξαν ἔχεις περὶ
αὐτῶν.

οὐκ οὐκ γ' ἂν οἶμαι, ἢ δ' ὅς ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα νῦν ἀκούσαντα,
c οὐδ' εἰ κομφοδοποιὸς εἴη, ὡς ἀδολεσχῶ καὶ οὐ περὶ προσηκόντων τοῖς λόγους
ποιοῦμαι. εἰ οὖν δοκεῖ, κρῆ διασκοπεῖσθαι.

Σπεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῆδέ πη, εἴτ' ἄρα ἐν Ἄιδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ
τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὐ. παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος οὐ
μεμνημέθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνούνται
καὶ γίνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων· καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πάλιν γίνεσθαι ἐκ
d τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ἢ εἶεν ἂν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐκεῖ; οὐ γὰρ
ἂν που πάλιν ἐγίνοντο μὴ οὔσαι· καὶ τοῦτο ἱκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι,
εἰ τῷ ὄντι φανερόν γίγνεται ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίνονται οἱ ζῶντες ἢ ἐκ
τῶν τεθνεώτων· εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του δεοί λόγου.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

Μὴ τοῖνυν κατ' ἀνθρώπων, ἢ δ' ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, εἰ βούλει ὄξον
μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζῴων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ συλλήβδην ὅσα περὶ ἔχει
e γένεσιν περὶ πάντων ἰδῶμεν ἄρ' οὕτως γίγνεται πάντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ἂν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ καλὸν τῷ αἰσχυρῷ
ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκῳ, καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει. τοῦτο οὖν
σκεψώμεθα, ἄρα ἀναγκαῖον ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ
γίγνεσθαι ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου. οἷον ὅταν μείζον τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἐξ
ἐλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μείζον γίνεσθαι;

Ναί.

71 a Οὐκοῦν κἂν ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον ἕστερον
ἐλάττον γενήσεται;

Ἔστιν, ἔφη, οὕτω.

Καὶ μὴν ἐξ ἰσχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ
θαῦτον;

Πάνυ γε.

Ὅταν ολοκλήρωσε ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης πήρε τον λόγο και εἶπε: Σωκράτη νομίζω ότι τα περισσότερα τα είπαμε ωραία, όμως το θέμα της ψυχῆς παρέχει στους ανθρώπους μεγάλη δυσπιστία, [70a] μήπως αυτή μετά την απαλλαγῆ της από το σώμα δεν είναι πλέον πουθενά αλλά καταστρέφεται και εξαφανίζεται την ἡμέρα εκείνη που ὁ ἄνθρωπος θα πεθάνει· ἐστὶ με τον χωρισμὸ της ἀπὸ τὸ σῶμα και την ἐξοδὸ της σκορπίζεται ἐδῶ και ἐκεῖ σαν πνοή ἢ καπνός, πετὰ μακριά και φεύγει και πλέον δεν είναι πουθενά. Βέβαια, εἰάν αυτή ἦταν σε ἕναν τόπο, συναθροισμένη μόνη με τον εαυτὸ της και απαλλαγμένη ἀπὸ τα κακά που μόλις ἐσὺ ἀνέφερες, [b] θα υπήρχε ἐλπίδα μεγάλη και ὁμορφη, Σωκράτη, ὅτι εἶναι ἀλήθεια αὐτά που λες. Ὅμως αὐτὴ ἡ ὑπόθεση, ὅτι ἡ ψυχὴ, ὅταν πεθάνει ὁ ἄνθρωπος, διαθέτει ικανότητες και λογικὴ, απαιτεῖ και λόγο πιο πειστικό ἀλλὰ και ἀπόδειξη.

Ἐχεις δίκαιο Κέβη, εἶπε ὁ Σωκράτης, ὁμως τι να κάνουμε; Θέλεις να πούμε ιστορίες για το θέμα μας, υπάρχει δηλαδή ἀλήθεια ἢ δεν υπάρχει;

Ἐγὼ προσωπικά, εἶπε ὁ Κέβης, θα ἀκούγα πρόθυμα τη γνώμη σου για το ζήτημα.

Νομίζω, συνέχισε ὁ Σωκράτης, πως δεν υπάρχει κανείς, [c] οὔτε και ποιητῆς κωμωδίας, ὁ οποίος θα με ἀκούγε και θα ἔλεγε ὅτι φλυαρῶ και μιλῶ για ἕνα θέμα φανταστικό. Εἰάν συμφωνεῖτε, οφείλουμε να ἐξετάσουμε καθ'ἑαυτὸ τὸ ζήτημα.

Και να το ἐξετάσουμε με την ἐξῆς βάση, εἴτε υπάρχουν οἱ ψυχές των ἀνθρώπων μετὰ τὸ τέλος της ζωῆς στον Ἄδη εἴτε δεν υπάρχουν. Υπάρχει, ξέρετε, μια παλαιὰ διδασκαλία, ἐρχεται στη μνήμη μας, ὅτι αὐτὲς υπάρχουν ἐκεῖ ἀφοῦ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τον ἐδῶ κόσμο και ὅτι πάλι ἐπιστρέφουν ἐδῶ και γεννιούνται ἀπὸ τους νεκρούς. Και εἰάν ἰσχύει αὐτό, οἱ ζωντανοὶ να γεννιούνται πάλι ἀπὸ τους πεθαμένους, δεν προκύπτει ὅτι οἱ ψυχές μας εἶναι σε ἐκεῖνον τον κόσμο; [d] Διότι δεν θα μπορούσαν πάλι να γεννηθῶν ἐάν πάλιν δεν υπήρχαν. Αὐτὴ θα εἶναι και ἡ ἀπόδειξη ὅτι ἰσχύουν ὅσα λέμε, εἰάν γίνει ἀποδεκτὸ ὅτι οἱ ζωντανοὶ δεν γεννιούνται ἀπὸ πουθενά ἀλλοῦ παρὰ μόνο ἀπὸ τους πεθαμένους. Εἰάν δεν ἰσχύει αὐτό, ἕνα ἄλλο ἐπιχείρημα θα εἶναι ἀπαραίτητο.

Ἀσφαλῶς να, εἶπε ὁ Κέβης.

Ἐξέτασε τὸ ζήτημα, συνέχισε ἐκεῖνος, ὁχι μόνο με βάση τους ἀνθρώπους, εἰάν θέλεις να μάθεις πιο εὐκόλα, ἀλλὰ και με βάση ὅλα τα ζῶα και τα φυτὰ· ἀς δοῦμε ὅλα ὅσα προκύπτουν με γέννηση, ἀραγε ὅλα με αὐτόν τον ἕνα τρόπο δεν γεννιούνται [e] και ὁχι ἄλλο, τα ἀντίθετα ἀπὸ τα ἀντίθετα, ὅσα τυχαῖνα να ἔχουν ἕνα ἀντίθετο, ὅπως τὸ ὁμορφο εἶναι ἀντίθετο τοῦ ἀσχημοῦ και τὸ δίκαιο τοῦ ἀδικοῦ και ἄλλα πάμπολλα με τον ἴδιο τρόπο. Το ἐξῆς λοιπὸν να ἐξετάσουμε, εἰάν εἶναι ἀναγκαῖο τα πράγματα που ἔχουν ἕνα ἀντίθετο να γεννιούνται, ὁχι ἀπὸ αλλοῦ, παρὰ μόνο ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀντίθετό τους. Για παράδειγμα, ὅταν ἕνα πράγμα γίνεται μεγαλύτερο κατ' ἀνάγκη δεν ἔγινε μεγαλύτερο ἀπὸ κάποιον που προηγουμένως ἦταν μικρότερο;

Ναί.

Ἀλλὰ και ὅταν γίνεται μικρότερο, ἦταν μεγαλύτερο πιο πριν και ἕστερα ἔγινε μικρότερο· σωστά; [71a]

Σωστά, ἀπάντησε.

Ἐπίσης δεν προκύπτει τὸ ἀσθενέστερο ἀπὸ τὸ ἰσχυρότερο και τὸ γρηγορότερο ἀπὸ τὸ βραδυτέρου;

Βεβαίως.

Τί δέ; ἂν τι χειρόν γίγνηται, οὐκ ἔξ ἀμείνονος, καὶ ἂν δικαιότερον, ἔξ ἀδικωτέρου;

Πῶς γὰρ οὐ;

Ἰκανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομεν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἔξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα;

Πάνυ γε.

b Τί δ' αὖ; ἔστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἷον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντων δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἐτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον μείζονος μὲν γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττωτος μεταξὺ αὐξήσις καὶ φθίσις, καὶ καλούμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν;

Ναί, ἔφη.

Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, κἄν εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξ ἀλλήλων γενέσιν τε εἶναι ἐκατέρου εἰς ἄλληλα;

Πάνυ γε, ἦ δ' ὅς.

c Τί οὖν; ἔφη, τῷ ζῆν ἐστὶ τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐρηγορεῖναι τὸ καθεύδειν;

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Τί;

Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

Οὐκοῦν ἔξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντων;

Πῶς γὰρ οὐ;

Τὴν μὲν τοῖνυν ἐτέραν συζυγίαν ὣν νυνδὴ ἔλεγον ἐγὼ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις σὺ δέ μοι τὴν ἐτέραν. λέγω δὲ τὸ μὲν

d καθεύδειν, τὸ δὲ ἐρηγορεῖναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐρηγορεῖναι γίγνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ἐρηγορεῖναι τὸ καθεύδειν, καὶ τὰς γενέσεις αὐτοῖν τὴν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. ἰκανῶς σοι, ἔφη, ἦ οὐ;

Πάνυ μὲν οὖν.

Λέγε δὴ καὶ σὺ μοι, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. οὐκ ἐναντίον μὲν φῆς τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι;

Ἔγωγε.

Γίγνεσθαι δὲ ἔξ ἀλλήλων;

Ναί.

Ἐξ οὖν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον;

Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

Τί δέ, ἦ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεώτος;

Ἀναγκαῖον, ἔφη, ὁμολογεῖν ὅτι τὸ ζῶν.

Ἐκ τῶν τεθνεώτων ἄρα, ὦ Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίνονται;

e Φαίνεται, ἔφη.

Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν Ἄιδου.

Ἔοικεν.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο; Εἴαν κάτι γίνεται χειρότερο, αὐτὸ δεν προκύπτει ἀπὸ κάποιο καλύτερο, καὶ τὸ πιο δίκαιο ἀπὸ ἓνα πιο ἀδικο;

Βεβαίως ναι.

Δεν δείξαμε λοιπόν, εἶπε ἐκεῖνος, με ἐπάρκεια τὸ εἶξῃ, ὅτι ὅλα γεννιούνται με τὸν ἀκόλουθο τρόπο, τὰ ἀντίθετα πράγματα ἀπὸ τὰ ἀντίθετά τους;

Αὐτὸ ἀκριβῶς.

Ὅμως δεν ἰσχύει καὶ τὸ ἐπόμενο; Μεταξὺ τῶν ἀντιθέτων σε κάθε ζεύγος ἀντιθέτων, ἐφ' ὅσον αὐτὰ εἶναι δύο, δύο εἶναι καὶ οἱ γεννήσεις τους, [b] ἢ μια ἀπὸ τὸ ἓνα στο ἄλλο καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ δεύτερο στο πρώτο. Καὶ σε ἓνα πράγμα που τὴ μια εἶναι μεγαλύτερο καὶ τὴν ἄλλη μικρότερο δεν ὑπάρχει αὐξήση καὶ ἐλάττωση καὶ σὴν μια περίπτωση δεν λέμε 'αὐξάνεται', ἐνῶ σὴν ἄλλη 'ελαττώνεται';

Ναι, εἶπε αὐτός.

Τὸ ἴδιο καὶ με τὰ 'χωρίζεται' καὶ 'ενώνεται', με τὰ 'ψύχεται' καὶ 'θερμαίνεται' καὶ ὅλα τὰ ἄλλα; Ἀκόμη καὶ σε περιπτώσεις που δεν διαθέτουμε τις ονομασίες τους, ἡ πράξη δεν δείχνει κατ' ἀνάγκη πῶς τὸ εἶξῃ ἰσχύει, τὰ ἀντίθετα γεννιούνται τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ ἡ γέννηση του ἐνός γίνεται ἡ γέννηση του ἄλλου;

Βεβαίως, εἶπε αὐτός.

[c] Συνεχίζουμε; Ὑπάρχει κάποιο ἀντίθετο, εἶπε ἐκεῖνος, στο 'εἶ κάποιος', ὅπως στο ξύπνημα ὑπάρχει ὁ ὕπνος;

Ἀσφαλῶς ὑπάρχει, ἀπάντησε.

Ποιο;

Τὸ 'πεθαίνει κάποιος', εἶπε αὐτός.

Λοιπόν αὐτὰ δεν γεννιούνται τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀντίθετα, καὶ καθὼς εἶναι δύο, δύο καὶ οἱ γεννήσεις, του ἐνός ἀπὸ τὸ ἄλλο;

Μπορεῖ να εἶναι ἀλλιῶς;

Να σου περιγράψω ἐγὼ, εἶπε ὁ Σωκράτης, ἓνα ζεύγος, αὐτὸ τὸ ἴδιο που μόλις μνημόνευσα καὶ τὴ σειρά τῶν γεννήσεών του· ἐσὺ κάνε τὸ ἴδιο με τὸ ἄλλο. Εγὼ τὸ ἓνα τὸ ονομάζω 'να κοιμάσαι' τὸ ἄλλο 'να ξυπνάς'· ἀπὸ τὸ να κοιμάσαι γίνεται τὸ να ξυπνάς καὶ ἀπὸ τὸ να ξυπνάς τὸ να κοιμάσαι· [d] ἡ γέννηση του ἐνός εἶναι τὸ 'αποκοιμάται κάποιος' καὶ του ἄλλου τὸ 'αφυπνίζεται κάποιος'. Σου εἶναι ἰκανοποιητικὴ ἡ ἐξηγήση, εἶπε ἐκεῖνος, ἦ ὄχι;

Βεβαίως καὶ εἶναι.

Δώσε μου καὶ ἐσὺ τώρα, εἶπε, μιαν ἀνάλογη περιγραφή τῆς ζωῆς καὶ του θανάτου. Συμφωνεῖς ὅτι τὸ ἀντίθετο του 'ζῶ' εἶναι τὸ 'πεθαίνω';

Συμφωνῶ.

Καὶ τὸ ἓνα προκύπτει με γέννηση ἀπὸ τὸ ἄλλο;

Ναι.

Ποιο λοιπόν γεννιέται ἀπὸ αὐτὸ που ζεῖ;

Αὐτὸ που πεθαίνει.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ που πεθαίνει; Ρώτησε ἐκεῖνος.

Πρέπει, εἶπε, να ὁμολογήσω ὅτι αὐτὸ που ζεῖ.

Ἀπὸ αὐτούς που πεθαίνουν λοιπόν, Κέβης, δεν γεννιούνται ὅλα καὶ ὅλοι ὅσοι ζουν;

Αὐτὸ φαίνεται, ἀπάντησε. [e]

Ἄρα οἱ ψυχές μας, εἶπε ἐκεῖνος, ὑπάρχουν στον Ἄδη.

Ἔτσι φαίνεται.

- Οὐκοῦν καὶ τοῖν γενεσέοιν τοῖν περὶ ταῦτα ἢ γ' ἑτέρα σαφῆς οὕσα τυγχάνει; τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφές δήπου, ἢ οὐ;
- Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
- Πῶς οὖν, ἢ δ' ὅς, ποιήσομεν; οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἢ φύσις; ἢ ἀνάγκη ἀποδοῦναι τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τιὰ γένεσιν;
- Πάντως που, ἔφη.
- Τίνα ταύτην;
- Τὸ ἀναβιώσκεισθαι.
- Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεισθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἂν εἴη
- 72 a γένεσις εἰς τοὺς ζῶντας αὐτή, τὸ ἀναβιώσκεισθαι;
- Πάνυ γε.
- Ὁμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἦτιον ἢ τοὺς τεθνεώτας ἐκ τῶν ζῶντων, τούτου δὲ ὄντος ἱκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίνεσθαι.
- Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.
- b Ἴδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὦ Κέβης, ὅτι οὐδ' ἀδίκως ὁμολογήκαμεν, ὥς ἔμοι δοκεῖ. εἰ γὰρ μὴ αἰετὰ ἀνταποδιδούη τὰ ἕτερα τοῖς ἑτέροις γιγνόμενα, ὥσπερ εἰ κύκλω περιμόντα, ἀλλ' εὐθεία τις εἴη ἢ γένεσις ἐκ τοῦ ἑτέρου μόνον εἰς τὸ καταντικρὺ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἕτερον μηδὲ καμπτὴν ποιοῖτο, οἷοθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἂν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἂν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα;
- Πῶς λέγεις; ἔφη.
- Οὐδὲν χαλεπόν, ἢ δ' ὅς, ἐννοῆσαι ὃ λέγω ἀλλ' οἷον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταποδιδούη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἷοθ' ὅτι τελευτῶντα πάντ' <δν> λήρον τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδειξείεν καὶ οὐδαμῶς ἂν φαίνοντο διὰ τὸ καὶ τᾶλλα πάντα ταυτὸν ἐκείνῳ πεπονθέναι, καθεύδειν. κἂν εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή, ταχὺ ἂν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, “Ὁμοῦ πάντα χρήματα.” ὡσαύτως δέ, ὦ φίλε Κέβης, καὶ εἰ ἀποθνήσκου μὲν πάντα ὅσα τοῦ ζῆν μεταλλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνου, μένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὰ τεθνεώτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκουτο, ἄρ' οὐ πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν ζῆν; εἰ γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίνονται, τὰ δὲ ζῶντα θνήσκου, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς τὸ τεθνάναι;
- d Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.
- Ἔστιν γάρ, ὦ Κέβης, ὥς ἔμοι δοκεῖ, παντὸς μᾶλλον οὕτω, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἐξαπατῶμενοι ὁμολογοῦμεν, ἀλλ' ἔστι τῷ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεισθαι καὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίνεσθαι καὶ τὰς τῶν

Μεταξύ λοιπόν των δύο αυτών γεννήσεων η μία δεν μας εμφανίζεται σαφέστατα; Αφού το να πεθαίνει κάποιος είναι κάτι το σαφές σωστά;

Βεβαίως ναι, εἶπε.

Να ολοκληρώσουμε; Εἶπε εκείνος. Δεν θα αποδώσουμε και γέννηση στο αντίθετο, γιατί αλλιώς το έργο της φύσης μάς μένει ελαττωματικό; Δεν επιβάλλεται να αποδώσουμε στο 'πεθαίνει κάποιος' γέννηση από το αντίθετό του;

Ασφαλώς, εἶπε.

Ποια είναι αυτή;

Το 'ζει κάποιος πάλι'.

Επομένως, εἶπε εκείνος, εφ' ὅσον υπάρχει το 'ζει κάποιος πάλι', δεν γεννιέται κάποιος από τους πεθαμένους και είναι ζωντανός, ὥστε να [72a] 'ζει κάποιος πάλι';

Βεβαίως ναι.

Συμφωνούμε λοιπόν με την πρόταση οι ζωντανοί γεννιούνται από τους πεθαμένους όσο και με την πρόταση οι πεθαμένοι γεννιούνται από τους ζωντανούς και, εφ' ὅσον ισχύουν αυτές, φάνηκε πλέον ισχυρή και η απόδειξη ότι κατ' ἀνάγκη οι ψυχές αυτών που πεθαίνουν υπάρχουν κάπου από όπου και πάλι οδηγούνται στη γέννηση.

Με βάση τα ὅσα παραδεχτήκαμε, Σωκράτη, ἔχω τη γνώμη ὅτι ἔτσι πρέπει να ἔχουν τα πράγματα.

Κοίταξε να δεις τώρα Κέβη, εἶπε, ὅτι εἶναι ορθά ὅσα παραδεχτήκαμε, αὐτὸ νομίζω. Εξηγούμαι: εἴν η διαδικασία γέννησης δεν χορηγεί συνεχῶς σε κάθε αντίθετο το αντίθετό του, [b] σαν σε κλειστή περιφέρεια κύκλου, ἀλλὰ αὐτὰ γεννιούνται σε ευθεία γραμμὴ καθένα ἀπὸ το αντίθετό του χωρὶς ἐκ νέου επιστροφὴ στο προηγούμενο, ὅχι σε κυκλικὴ κίνηση, τότε αντιλαμβάνεσαι ὅτι τα πάντα στο τέλος της διαδικασίας θα λάβουν ἓνα και μόνο σχῆμα, ἓνα πάθημα θα πάθουν και η γέννησή τους θα πάψει εἶς ἄπαντος;

Τι εννοεῖς με αὐτό; Ρώτησε ὁ Κέβης.

Δεν εἶναι δύσκολο να καταλάβεις, εἶπε εκείνος, αὐτὸ που λέω. Παράδειγμα: εἴν ποῦμε 'αποκοιμάται κάποιος', και το 'αφυπνίζεται κάποιος' δεν προκύψει με γέννηση ἀπὸ αὐτόν που κοιμάται, ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι αὐτὰ [c] στο τέλος της διαδικασίας μᾶλλον θα υποδειξουν τον Ἐνδυμίωνα ὡς ἓναν φλύαρο και ἀσήμαντο ἄνθρωπο, διότι και ὅλα τα ἄλλα πράγματα θα εἶχαν πάθει το ἴδιο με εκείνον, θα κοιμόντουσαν. Και εἴν γινόταν ὅλα να ενωθούν ἀλλὰ να μην χωρισθούν ἐκ νέου, τότε θα επαληθευόταν αμέσως η ῥήση του Ἀναξαγόρα, “Μαζὶ ὅλα τα πράγματα”. Κατ' αὐτόν τον τρόπο, φίλε μου Κέβη, ὅλα ὅσα πεθαίνουν και συμμετέχουν στο 'ζει κάποιος', ὅταν φτάσει η ὥρα του θανάτου τους, θα πεθαίνουν με αὐτὸ και μόνο το σχῆμα χωρὶς να ζουν και πάλι: ἄραγε δεν προκύπτει κατ' ἀνάγκη ὅτι ὅλα κατὰ το τέλος της διαδικασίας θα πεθαίνουν και δεν θα ζουν; [d] Διότι εφ' ὅσον ὅσα ζουν γεννιούνται ἀπὸ ἄλλα πράγματα και ὅσα ζουν πεθαίνουν, ποιο μηχανικὴ κίνηση θα τα ἐμποδίσει να μην ἀναλωθούν ὅλα τους ἀπὸ τον θάνατο;

Κανένα κατὰ τη γνώμη μου, Σωκράτη, εἶπε ὁ Κέβης· νομίζω μάλιστα πως ἔχεις ἀπόλυτο δίκαιο.

Πράγματι αὐτὸ ισχύει, Κέβη, κατὰ τη γνώμη μου, και τίποτα ἄλλο και εμεῖς παραδεχόμεστε αὐτὰ τα πράγματα χωρὶς κάποιος να μας ἐξαπατά: υπάρχει στα ἀλήθεια και το 'ζει κάποιος πάλι'.

- τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι.
- e Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβὼν, καὶ κατ' ἐκεῖνόν γε τὸν λόγον, ὃ Σώκρατες, εἰ ἀληθὴς ἐστίν, ὃν σὺ εἰώθας θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὕσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ τιλὴ χρόνον μεμαθηκέναι ἢ νῦν ἀναμνησκόμεθα. τοῦτο δὲ ἀδύνατον,
- 73 a εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὶν ἐν τῷδε τῷ ἀνθρωπίνῳ εἶδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτη ἀθάνατον ἢ ψυχὴ τι εἴκειν εἶναι.
- Ἀλλὰ, ὃ Κέβης, ἔφη ὁ Σιμμίας ὑπολαβὼν, ποῖαι τούτων αἱ ἀποδείξεις; ὑπόμνησόν με· οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.
- Ἐνὶ μὲν λόγῳ, ἔφη ὁ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἄνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσιν πάντα ἢ ἔχει. καίτοι εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμη ἐνοῦσα καὶ ὀρθοῦς λόγος, οὐκ ἂν οἴοι τ' ἦσαν τοῦτο ποιῆσαι. ἔπειτα ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα ἄγῃ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.
- b Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθῃ, ὃ Σιμμία, ὁ Σωκράτης, σκέψαι ἂν τῆδε πῆ σοι σκοπομένην συνδόξην. ἀπιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἢ καλουμένην μάθησις ἀνάμνησις ἐστίν;
- Ἀπιστῶ μὲν ἔγωγε, ἢ δ' ὅς ὁ Σιμμίας, οὐ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι παθεῖν περὶ οὐ ὁ λόγος, ἀναμνησθῆναι. καὶ σχεδόν γε ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν ἤδη μέμνημαι καὶ πείθομαι· οὐδὲν μεντὰν ἤττον ἀκούοιμι νῦν πῆ σὺ ἐπεχείρησας λέγειν.
- c Τῆδ' ἔγωγε, ἢ δ' ὅς, ὁμολογοῦμεν γὰρ δῆπου, εἰ τίς τι ἀναμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι.
- Πάνυ γ', ἔφη.
- Ἄρ' οὖν καὶ τόδε ὁμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι; λέγω δὲ τίνα τρόπον; τόνδε. ἐάν τις τι ἕτερον ἢ ἰδὼν ἢ ἀκούσας ἢ τινα ἄλλην αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γινῶ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐννοήσῃ οὐ μὴ ἢ αὐτὴ ἐπιστήμη ἀλλ' ἄλλη, ἄρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν ὅτι ἀνεμνήσθη, οὐ τὴν ἐννοίαν ἔλαβεν;
- d Πῶς λέγεις;
- Οἷον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρα.
- Πῶς γὰρ οὐ;
- Οὐκοῦν οἴοθα ὅτι οἱ ἔρασταί, ὅταν ἰδῶσιν λύραν ἢ ἰμάτιον ἢ ἄλλο τι οἷς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε χρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἐγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδὸς οὐ ἦν ἡ λύρα; τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἰδὼν πολλακίς Κέβητος ἀνεμνήσθη, καὶ ἄλλα που μυρία τοιαῦτ' ἂν εἴη.
- e Μυρία μέντοι νῆ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας.
- Οὐκοῦν, ἢ δ' ὅς, τὸ τοιοῦτον ἀνάμνησις τίς ἐστι; μάλιστα μέντοι ὅταν τις τοῦτο πάθῃ περὶ ἐκεῖνα ἢ ὑπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἤδη ἐπελέητο;

ἀλλὰ καὶ οἱ ζωντανοὶ γεννιοῦνται ἀπὸ αὐτοῦς που

πέθαναν καὶ ὑπάρχουν οἱ ψυχές αὐτῶν που πέθαναν.

Ἀλλὰ καὶ σύμφωνα με ἐκεῖνη τη θέση σου Σωκράτη, εἶπε ο Κέβης παίρνοντας τον λόγο, ἐφ' ὅσον ισχύει, [e] αὐτὴ που ο ἴδιος συνήθιζες να μας αναφέρεις συχνά, ὅτι ἡ μάθησή μας δεν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἀνάμνηση, σύμφωνα λοιπὸν με αὐτὴ τη θέση εμεῖς κατ' ἀνάγκη ἔχουμε μάθει σε προγενέστερο χρόνο ὅσα τώρα ξαναθυμόμαστε. Αὐτό ὅμως θα ἦταν ἀδύνατο, [73a] εἰάν ἡ ψυχὴ μας δεν υπήρχε κάπου προτοῦ γεννηθεῖ μέσα στο ἀνθρώπινο σῶμα. Να που καὶ ἀπὸ αὐτὴ την πλευρὰ φαίνεται ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι πράγμα ἀθάνατο.

Ναι, Κέβη μου, πήρε τον λόγο ο Σιμμίας, ὅμως ποιες εἶναι οἱ ἀποδείξεις του ισχυρισμοῦ; Θύμισέ μου· δεν θυμάμαι τη στιγμή αὐτὴ τις λεπτομέρειες.

Μια καλὴ ἀπάντηση, εἶπε ο Κέβης· οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τους ρωτοῦν καὶ οἱ ἐρωτήσεις εἶναι με σαφήνεια διατυπωμένες, μποροῦν καὶ ἀπαντοῦν σωστά καὶ ολοκληρωμένα. Εἰάν ὅμως δεν εἶχαν μέσα τους τη γνώση καὶ την ὀρθὴ σκέψη, δεν θα ἦταν σε θέση νὰ το κάνουν αὐτό. Επιπλέον εἰάν κάποιος τοῦς φέρει μπροστά σε γεωμετρικὰ σχήματα ἢ σε κάτι σχετικό, [b] καὶ ἐκεῖ ἀποφαίνεται κανεὶς με ἀκριβεία σχετικά το ζητούμενο ὅτι ἐτοῖ ἔχει.

Εἰάν ὅμως Σιμμία, εἶπε ο Σωκράτης, δεν πείθεσαι με τα παραπάνω πρόσεξε ἂν θα συμφωνήσεις ὑστερὰ ἀπὸ την εξέταση που ἐσὺ ο ἴδιος θα κάνεις. Ἀμφισβητεῖς λοιπὸν ὅτι αὐτὸ που ἀποκαλοῦμε μάθηση εἶναι ἀνάμνηση;

Να το ἀμφισβητήσω, εἶπε ο Σιμμίας, ὄχι, ἀφοῦ ἔχω τη διάθεση νὰ υποστώ αὐτὸ που συζητάμε, νὰ ξαναθυμηθῶ. Μάλιστα ἀπὸ ὅσα ο Κέβης ἀνέλαβε νὰ πει ἔχω ἤδη θυμηθεῖ, σχεδὸν πείθομαι καὶ θα ἀκουγα με ευχαρίστηση πῶς ἐσὺ θα ἀναλάβεις νὰ ἐξηγήσεις το θέμα.

[c] Ὡς ἐξῆς το ἐξηγῶ, εἶπε ἐκεῖνος. Συμφωνοῦμε στο ἐξῆς· ἕνας που φθάνει νὰ ξαναθυμηθεῖ κάτι, πρέπει σε ἄλλον χρόνο, πιο πρὶν, νὰ ἤξερε το πράγμα.

Συμφωνοῦμε, εἶπε ο Σιμμίας.

Ἀλλὰ καὶ στο ἐπόμενο δεν συμφωνοῦμε, ὅταν ἡ γνώση ἀποκτιέται με τέτοιον τρόπο εἶναι ἀνάμνηση; Τι ἐννοῶ λέγοντας 'τέτοιον τρόπο'; Το ἐξῆς· εἰάν κάποιος δεῖ ἢ ἀκούσει κάποιον πράγμα ἢ το ἀντιληφθεῖ με μιαν ἄλλη των αἰσθήσεων, ὄχι μόνον ἐκεῖνο θα γνωρίσει ἀλλὰ καὶ ἕνα δεύτερο θα σκεφθεῖ, μιὰ γνώση διαφορετικὴ, ὄχι την προηγούμενη· ἄρα δεν ἔχουμε δίκαιο νὰ ισχυριστοῦμε ὅτι ξαναθυμήθηκε [d] καὶ το πράγμα που σκέφθηκε;

Τι ἐννοεῖς;

Να ἕνα παράδειγμα· ἡ γνώση ἐνός ἀνθρώπου καὶ ἡ γνώση μιᾶς λύρας εἶναι πράγματα διαφορετικὰ.

Βεβαίως.

Δέχεσαι τότε ὅτι οἱ ἐραστὲς, ὅταν δουν μιὰ λύρα ἢ ἕνα ρούχο ἢ κάποιον ἄλλο αντικείμενο που οἱ ἀγαπημένοι τους κατέχουν, παθαίνουν το ἐπόμενο; Ἀναγνωρίζουν καὶ τὴ λύρα ἀλλὰ καὶ με τὴ σκέψη τους συλλαμβάνουν το πρόσωπο του παιδιοῦ που κατέχει τὴ λύρα· αὐτὸ εἶναι ἀνάμνηση. Ἔτσι ὅταν δεῖ κάποιος τον Σιμμία, θυμήθηκε καὶ τον Κέβητα, καὶ το ἴδιο σε ἀμέτρητες ἄλλες περιπτώσεις.

Ἀμέτρητες πράγματι, μα τον Δία, εἶπε ο Σιμμίας.

[e] Καὶ ὅλες αὐτές, συνέχισε ἐκεῖνος, δεν εἶναι μορφή ἀνάμνησης; Προπάντων μάλιστα ὅταν συμβεῖ σε κάποιον με

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
 Τί δέ; ἢ δ' ὅς ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἰδόντα καὶ λύραν γεγραμμένην
 ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον Κέβητος
 ἀναμνησθῆναι;
 Πάνυ γε.
 Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἰδόντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;
 Ἔστι μέντοι, ἔφη.
 Ἄρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἄρ'
 ὁμοίων, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;
 Συμβαίνει.
 Ἄλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀναμνησκηταί τις τι, ἄρ' οὐκ
 ἀναγκαῖον τόδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἑλλείπει τούτο κατὰ τὴν
 ὁμοιότητα εἴτε μὴ ἐκείνου οὐ ἀνεμνήσθη;
 Ἀνάγκη, ἔφη.
 Σκόπει δὴ, ἢ δ' ὅς, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. φάμεν πού τι εἶναι ἴσον, οὐ
 ξύλον λέγω ξύλω οὐδὲ λίθον λίθω οὐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ
 ταῦτα πάντα ἕτερόν τι, αὐτὸ τὸ ἴσον φῶμέν τι εἶναι ἢ μὴδέν;
 Φῶμεν μέντοι νῆ Δί', ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστώς γε.
 Ἦ καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ δ' ἐστίν;
 Πάνυ γε, ἢ δ' ὅς.
 Πόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; ἄρ' οὐκ ἐξ ὧν νυνδὴ ἐλέγομεν, ἢ
 ξύλα ἢ λίθους ἢ ἄλλα ἅττα ἰδόντες ἴσα, ἐκ τούτων ἐκείνου ἐνενοήσαμεν, ἕτερον
 ὄν τούτων; ἢ οὐχ ἕτερόν σοι φαίνεται; σκόπει δὲ καὶ τῆδε. ἄρ' οὐ λίθου μὲν ἴσοι
 καὶ ξύλα ἐνίοτε ταῦτ' ὄντα τῷ μὲν ἴσα φαίνεται, τῷ δ' οὐ;
 Πάνυ μὲν οὖν.
 Τί δέ; αὐτὰ τὰ ἴσα ἐστίν ὅτε ἄνισά σοι ἐφάνη, ἢ ἡ ἰσότης ἀνισότης;
 Οὐδεπώποτε γε, ὦ Σώκρατες.
 Οὐ ταῦτ' ἄρα ἐστίν, ἢ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον.
 Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες.
 Ἀλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἴσων, ἑτέρων ὄντων ἐκείνου τοῦ ἴσου,
 ὅμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννεονόηκός τε καὶ εἰληφας;
 Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
 Οὐκοῦν ἢ ὁμοίου ὄντος τούτοις ἢ ἀνομοίου;
 Πάνυ γε.
 Διαφέρει δέ γε, ἢ δ' ὅς, οὐδέν ἕως ἄν ἄλλο ἰδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς ὄψεως
 ἄλλο ἐννοήσης, εἴτε ὁμοιον εἴτε ἀνόμοιον, ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν
 γεγονέναι.
 Πάνυ μὲν οὖν.

74 a

b

c

d

πράγματα που ἤδη ἔχει ξεχάσει, ἐξ αἰτίας του
 χρόνου καὶ ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶχε καιρὸ να τα πιάσει;
 Πολύ σωστά, ἡ ἀπάντησή του.
 Λοιπὸν συνεχίζω; Εἶπε ἐκεῖνος. Δεν εἶναι δυνατόν να δεῖ κάποιος ἕνα
 ζωγραφισμένο ἄλογο ἢ μια ζωγραφισμένη λύρα καὶ να θυμηθεῖ ἕναν ἄνθρωπο, να δεῖ
 τον Σιμμία σε ζωγραφιά καὶ να θυμηθεῖ τον Κέβητα;
 Βεβαίως καὶ εἶναι.
 Ἀλλὰ καὶ τον Σιμμία να ἰδεῖ σε ζωγραφιά καὶ να θυμηθεῖ αὐτὸν τον ἴδιο τον
 Σιμμία;
 Εἶναι δυνατόν, εἶπε. [74a]
 Σε ὅλες αὐτές λοιπὸν τις περιπτώσεις ἡ ἀνάμνηση δεν ξεκινᾷ ἄλλες φορές ἀπὸ
 ὅμοια πράγματα καὶ ἄλλες ἀπὸ ἀνόμοια;
 Αὐτὸ συμβαίνει.
 Καὶ ὅταν κάποιος ξεκινᾷ να θυμᾶται κάτι με βάση τα ὅμοια, ἄραγε δεν του
 συμβαίνει καὶ αὐτὸ κατ' ἀνάγκη, να κατανοεῖ ὅτι τὸ ὅμοιο πράγμα ὡς πρὸς τὴν
 ομοιότητα εἶτε ἀπέχει ἀρκετὰ εἴτε δεν ἀπέχει ἀπὸ ἐκεῖνο που θυμῆθηκε;
 Κατ' ἀνάγκη ναί, εἶπε.
 Εἰδέτασε τώρα, εἶπε ἐκεῖνος, εἰάν ἰσχύουν τα ἐπόμενα. Θεωροῦμε ὅτι ὑπάρχει
 ἕνα πράγμα, τὸ ἴσο· δεν ἐννοῶ ἕνα κομμάτι ξύλο ἴσο με ἕνα ἄλλο κομμάτι ξύλο, μια
 πέτρα με μια πέτρα, τίποτα ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ παραδίπλα με αὐτές τις περιπτώσεις κάτι
 ἄλλο, τὸ ἴσο καθεαυτὸ. Να δεχτοῦμε ὅτι αὐτὸ εἶναι κάτι ἢ δεν εἶναι;
 Να το δεχτοῦμε, μα τον Δία, εἶπε ὁ Σιμμίας, ὅσο τίποτα ἄλλο. [b]
 Γνωρίζουμε ἄραγε καὶ τι εἶναι αὐτὸ;
 Ασφαλῶς ναί, εἶπε αὐτός.
 Ἀπὸ πού ἀποκομίσαμε τὴ γνώση του; Δεν τὴν ἀποκομίσαμε ἀπὸ αὐτά που
 μὸλις ἀναφέραμε, τα ξύλα, τις πέτρες καὶ τα υπόλοιπα; Δεν εἶδαμε ὅτι εἶναι ἴσα καὶ με
 βάση τὴν ἰσότητα ἀντιληφθήκαμε ἐκεῖνο, ἕνα ἄλλο πράγμα; Ἦ δεν σου φαίνεται ἄλλο
 πράγμα; Εἰδέτασε τὸ ζήτημα καὶ ὡς ἐξῆς. Πέτρες καὶ ξύλα που εἶναι ἴσα, ἐνῶ
 παραμένουν τα ἴδια, δεν φαίνονται ὀρισμένες φορές στον ἕνα ἴσα καὶ σε ἄλλον ὄχι;
 Βεβαίως ναί.
 Ναί, ὅμως τὸ ἐπόμενο; Τα ἴδια τα ἴσα σου φάνηκαν ποτέ ὅτι εἶναι ἄνισα ἢ ἡ
 ἰσότητα ὅτι εἶναι ἀνισότητα; [c]
 Οὔτε για μια στιγμή, Σωκράτη.
 Δεν εἶναι ἐπομένως τὸ ἴδιο πράγμα, εἶπε ἐκεῖνος, τα ἴσα ἐκεῖνα καὶ τὸ ἴσο τὸ
 ἴδιο.
 Καθόλου δεν μου φαίνονται, Σωκράτη.
 Ὅμως ἀπὸ ἐκεῖνα τα ἴσα, εἶπε, που εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἴσο, δεν
 συνέλαβες με τον νοῦ σου καὶ ἀπέκτησες τὴ γνώση του;
 Λες πράγματι τὴν ἀλήθεια, συμφώνησε αὐτός.
 Καὶ τὸ ἴδιο τὸ ἴσο ἢ εἶναι ὅμοιο ἢ ἀνόμοιο πρὸς ἐκεῖνα· σωστά;
 Σωστά.
 Δεν παρουσιάζει μάλιστα καμία διαφορά, συνέχισε ἐκεῖνος· ἀπὸ τὴ στιγμή που
 θα δεῖς ἕνα πράγμα καὶ σκεφθεῖς, [d] με βάση τὴν ὄψη του, ἕνα ἄλλο, ὅμοιο ἢ ἀνόμοιο,
 πρέπει να ἔχει ξεκινησεῖ, εἶπε, ἡ διαδικασία τῆς ἀνάμνησης.
 Ναί, ἔτσι εἶναι.

Τί δέ; ἢ δ' ὅς ἤ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξυλοῖς τε καὶ οἷς νυνδὴ ἐλέγοιεν τοῖς ἴσοις; ἄρα φαίνεται ἡμῖν οὕτως ἴσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ δὲ ὅ ἐστιν ἴσον, ἢ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἢ οὐδέν;

Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.

Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὅταν τίς τι ἰδῶν ἐννοήσῃ ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο δ νῦν ἐγὼ ὄρω εἶναι οἷον ἄλλο τι τῶν ὄντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον εἶναι οἷον ἐκείνου, ἀλλ' ἔστιν φαυλότερον, ἀναγκαῖόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προσιδέτα ἐκείνου ᾧ φησιν αὐτὸ προσοικεῖναι μὲν, ἐνδεεστέρας δὲ ἔχειν;

Ἀνάγκη.

Τί οὖν; τὸ τοιοῦτον πεπόνθασιν καὶ ἡμεῖς ἢ οὐ περὶ τε τὰ ἴσα καὶ αὐτὸ τὸ ἴσον;

Παντάσασί γε.

Ἀναγκαῖον ἄρα ἡμᾶς προσιδέναι τὸ ἴσον πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου ὅτε τὸ πρῶτον ἰδόντες τὰ ἴσα ἐννοήσαμεν ὅτι ὁρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἴσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρας.

Ἔστι ταῦτα.

Ἀλλὰ μὴν καὶ τότε ὁμολογοῦμεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοήσαι ἄλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἰδεῖν ἢ ἄψασθαι ἢ ἐκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

Ταῦτὸν γὰρ ἔστιν, ᾧ Σωκράτες, πρὸς γε ὁ βούλεται δηλώσαι ὁ λόγος.

Ἀλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοήσαι ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐκείνου τε ὁρέγεται τοῦ δ ἔστιν ἴσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρα ἔστιν ἢ πῶς λέγομεν;

Οὕτως.

Πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὄραν καὶ ἀκοῦειν καὶ τᾶλλα αἰσθάνεσθαι τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἴσου ὅτι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἴσα ἐκεῖσε ἀνοιῖσαι, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι οἷον ἐκείνου, ἔστιν δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ᾧ Σωκράτες.

Οὐκοῦν γενόμενοι εὐθύς ἐρωτώμεν τε καὶ ἠκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἶχομεν;

Πάνυ γε.

Ἔδει δὲ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην εἰληφέναι;

Ναί.

Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰληφέναι.

Ἔοικεν.

Οὐκοῦν εἰ μὲν λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἠπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθύς γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἴσον καὶ τὸ μείζον καὶ τὸ ἔλαττον ἀλλὰ καὶ σύμπαντα τὰ τοιαῦτα; οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἴσου νῦν ὁ λόγος ἡμῖν μᾶλλον τι ἢ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ὀσίου καὶ, ὅπερ λέγω, περὶ ἀπάντων οἷς ἐπισφραγίζομεθα

Να συνεχίσουμε; Εἶπε εκείνος. Αλήθεια συμβαίνει σε ἐμὰς αὐτὸ που μόλις τώρα λέγαμε σε σχέση με τὰ ξυλόα και τὰ ἴσα αντικείμενα; Τα πράγματα αὐτὰ μας φαίνονται πράγματι ἴσα ὅπως τὸ ἴδιο τὸ ἴσο ἢ παρουσιάζουν ἐλλείψεις ὥστε νὰ γίνετὸ νὰ καθένα τους τέτοιο ἢ δὲν τους λείπει τίποτα;

Παρουσιάζουν ἐλλείψεις, εἶπε, και πολλές μάλιστα.

Συμφωνοῦμε λοιπὸν στο ἐξῆς, ὅταν κάποιος δεῖ κάτι και σκεφθεῖ αὐτὸ που τώρα βλέπω θέλει νὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀνάμεσα στα ἄλλα, [e] ὁμῶς παρουσιάζει ἐλλείψεις και δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὅπως ἐκεῖνο ἀλλὰ εἶναι χειρότερο, τότε δὲν πρέπει αὐτὸς που κάνει αὐτὴ τὴ σκέψη νὰ ἔχει προηγουμένως γνωρίσει αὐτὸ πρὸς τὸ ὁποῖο λέει ὅτι ὑπάρχει ἡ ομοιότητα ἀλλὰ εἶναι κατώτερη σε βαθμὸ;

Ναι, πρέπει.

Λοιπὸν παρακάτω; Ἔχουμε και ἐμεῖς τὴν ἴδια ἐμπειρία σχετικά με τὰ ἴσα πράγματα ἀλλὰ και τὸ ἴδιο τὸ ἴσο ἢ ὄχι;

Ἀσφαλῶς ναι.

Ἐμεῖς τότε ἔχουμε γνωρίσει τὸ ἴσο πιο πρὶν ἀπὸ τὸ σημεῖο που εἶδαμε τὰ ἴσα αντικείμενα [75a] πρώτη φορὰ και κάναμε τὴ σκέψη ὅτι ὅλα τους επιθυμοῦν νὰ εἶναι ὅπως και τὸ ἴσο, ἀπομένουν ὁμῶς κατώτερα ἀπὸ ἐκεῖνο.

Ἔτσι εἶναι.

Παραδεχόμεσθε ἀκόμη ὅτι αὐτὸ δὲν τὸ ἐννοήσαμε ἀλλιῶς οὔτε ἦταν δυνατόν νὰ τὸ ἐννοήσουμε παρὰ μόνον με τὴν ὄραση ἢ τὴν ἀφή ἢ με μια ἄλλη αἴσθησι; ὅλες αὐτὲς τις θεωρῶ μία.

Ναι, μία εἶναι Σωκράτη, αὐτὸ τείνει νὰ δεῖξει ἡ ἐρευνὰ μας.

Ἀλλὰ βέβαια και τὸ ἐξῆς με βάση τις αἰσθήσεις θα καταλήξει κάποιος στη σκέψη [b] ὅτι ὅλα τὰ πράγματα που ἔχουν νὰ κάνουν με τις αἰσθήσεις ἔχουν ἐφεση πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ἴσο καθ'αυτὸ, και εἶναι κατώτερα του. Αὐτὸ δὲν υποστηρίζουμε;

Ναι αὐτὸ.

Προτοῦ λοιπὸν ἀρχίσουμε νὰ βλέπουμε, νὰ ἀκοῦμε και νὰ κάνουμε χρῆση των λοιπῶν αἰσθήσεων πρέπει ἐμεῖς νὰ ἔχουμε ἀποκτήσει τὴ γνώση του ἴσου καθ'αυτοῦ, αὐτοῦ που εἶναι, εἰάν ἔχουμε σκοπὸ νὰ ἀποδώσουμε τὰ ἴσα αντικείμενα των αἰσθήσεών μας σε ἐκεῖνο με τὴ σκέψη ὅτι ὅλα τους ἔχουν τὴν ἐφεση νὰ γίνουν τέτοια, ὅπως ἐκεῖνο, εἶναι ὁμῶς κατώτερα του.

Αὐτὸ προκύπτει, Σωκράτη, ἀπὸ αὐτὰ που υποστηρίζουμε ἔως τώρα.

Μόλις λοιπὸν γεννηθούμε δὲν εἴμαστε ἰκανοὶ νὰ δοῦμε, νὰ ἀκούσουμε και νὰ κάνουμε χρῆση των ἄλλων αἰσθήσεων;

Βεβαίως ναι.

Δὲν πρέπει τότε, αὐτὸ υποστηρίζουμε, νὰ ἔχουμε ἀποκτήσει πρῶτύτερα [c] τὴ γνώση του ἴσου;

Ναι.

Πρὶν ἐπομένως νὰ γεννηθούμε, ἔτσι φαίνεται, πρέπει νὰ τὴν ἔχουμε ἀποκτήσει.

Αὐτὸ φαίνεται.

Εἰάν λοιπὸν τὴν ἀποκτήσαμε πρὶν γεννηθούμε και γεννηθήκαμε κατέχοντάς τὴν, τότε δὲν ξέρουμε πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας και εὐθύς μετὰ ἀπὸ αὐτὴ ὄχι μόνον τὸ ἴσο και τὸ μεγαλύτερο και τὸ μικρότερο ἀλλὰ και ὅλα τὰ πράγματα του εἶδους; Διότι ἡ ἀναζήτησι που κάνουμε δὲν ἀφορᾷ αποκλειστικὰ τὸ ἴσο ἀλλὰ και τὸ ὁμοῖο και [d] τὸ καλὸ, τὸ δίκαιο και τὸ ὀσιο, και –πράγμα που λέω– ὅλα αὐτὰ που τους βάζουμε τὴν ἐτικέτα-σφραγίδα 'αὐτὸ

τοῦτο, τὸ “ὄ ἔστι”, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. ὥστε ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γενέσθαι εἰληφέναι.

Ἔστι ταῦτα.

Καὶ εἰ μὲν γε λαβόντες ἐκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα, εἰδότες ἀεὶ γίγνεσθαι καὶ ἀεὶ διὰ βίου εἰδέναι τὸ γὰρ εἰδέναι τοῦτ' ἔστιν, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλεκέναι ἢ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὃ Σιμμία, ἐπιστήμης ἀποβολήν;

e Πάντως δῆπου, ἔφη, ὃ Σώκρατες.

Εἰ δέ γε οἶμαι λαβόντες πρὶν γενέσθαι γιγνόμενοι ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας ἅς ποτε καὶ πρὶν εἶχομεν, ἄρ' οὐχ ὃ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἂν ἐπιστήμην ἀναλαμβάνειν εἶη; τοῦτο δὲ που ἀναμνησθεσθαι λέγοντες ὀρθῶς ἂν λέγομεν;

76 a Πάνυ γε.

Δυνατὸν γὰρ διὰ τοῦτο γε ἐφάνη, αἰσθόμενον τι ἢ ἰδόντα ἢ ἀκούσαντα ἢ τινα ἄλλην αἰσθησὶν λαβόντα ἕτερον τι ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι ὃ ἐπελέηστο, ὃ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνόμοιον δὲν ἢ ὃ ὁμοιον ὥστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἢτοι ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάντες, ἢ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἀναμνησκονται οὗτοι, καὶ ἢ μάθησις ἀνάμνησις ἂν εἴη.

Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὃ Σώκρατες.

b Πότερον οὖν αἰσθῆ, ὃ Σιμμία; ἐπισταμένους ἡμᾶς γεγεμέναι, ἢ ἀναμνησθεσθαι ὕστερον ὢν πρότερον ἐπιστήμην εἰληφότες ἡμεν;

Οὐκ ἔχω, ὃ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι εἰλέσθαι.

Τί δέ; τόδε ἔχεις εἰλέσθαι, καὶ πῆ σοι δοκεῖ περὶ αὐτοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὧν ἐπίσταται ἔχει ἂν δοῦναι λόγον ἢ οὐ;

Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὃ Σώκρατες.

Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τούτων ὧν νυνδὴ ἐλέγομεν;

c Βουλοῦμην μενταῖν, ἔφη ὃ Σιμμίας· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι μὴ αὐριον τρηνακάδε οὐκέτι ἢ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως οἶός τε τοῦτο ποιῆσαι.

Οὐκ ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαί γε, ἔφη, ὃ Σιμμία, πάντες αὐτά;

Οὐδαμῶς.

Ἀναμνησκονται ἄρα ἅ ποτε ἔμαθον;

Ἀνάγκη.

Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχὰ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν; οὐ γὰρ διὰ ἀφ' οὗ γε ἀνθρώποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

Πρότερον ἄρα.

Ναί.

Ἦσαν ἄρα, ὃ Σιμμία, αἱ ψυχὰ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἶδει, χωρὶς σωματίων, καὶ φρόνησιν εἶχον.

που εἶναι', ὅταν υποβάλλουμε ερωτήσεις ἀλλὰ καὶ ὅταν δίνουμε ἀπαντήσεις. Επομένως εμεῖς τὴ γνώση ὅλων αὐτῶν πρέπει νὰ τὴν ἀποκτήσαμε πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας.

Συμφωνῶ.

Καὶ εἴν εμεῖς που τὴν ἀποκτήσαμε οὔτε μὴ φορὰ δὲν τὴν ξεχάσαμε, τότε γεννιόμαστε καὶ ξερούμε καὶ αὐτὴ τὴ γνώση κατέχομε σὲ ὅλο το μήκος τῆς ζωῆς μας. Διότι 'ξέρω' αὐτὸ σημαίνει, νὰ ἔχεις ἀποκτήσει τὴ γνώση καὶ νὰ τὴν κατέχεις χωρὶς νὰ τὴν ἀπολέσεις. Αὐτὸ πάλι δὲν ονομάζουμε λήθη, Σιμμία, τὴν ἀπώλεια τῆς γνώσης;

[e] Εἰ ἄπαντος ναι, Σωκράτη, ἀπάντησε.

Πιστεύω καὶ τὸ ἐπόμενο· ἀποκτήσαμε τὴ γνώση πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας καὶ τὴν ἀπωλέσαμε με τὴ γέννησή μας, κατόπιν, κἀνοντας χρῆση τῶν αἰσθήσεων, ὅσον ἀφορὰ τὰ πράγματα, πάλι ἀποκτούμε τὴ γνώση ἐκεῖνη που εἶχαμε πρὶν στὴν κατοχή μας, τότε αὐτὸ που ονομάζουμε μάθηση δὲν εἶναι ἡ ἀπόκτηση τῆς προηγουμένης γνώσης μας; Δὲν θὰ τῆς ἔχομε δώσει ακριβὲς ὄνομα, εἴν ονομάσουμε τὴ διαδικασία αὐτὴ ἀνάμνηση;

Ἀσφαλῶς ναι.

[76a] Μας φάνηκε μάλιστα δυνατό αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀντιληφθεῖ κάποιος κάτι, ἀφοῦ τὸ δεῖ ἢ τὸ ἀκούσει ἢ με ἄλλη τῶν αἰσθήσεων τὸ ἀποκτήσει, καὶ με βάση αὐτὸ νὰ σκεφθεῖ ἕνα ἄλλο που εἶχε ξεχάσει, ἕνα πρᾶγμα σὲ σχέση με τὸ πρῶτο, εἴτε ἀνόμοιο εἴτε ὅμοιο. Επομένως –αὐτὸ θαρρῶ– ἕνα ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει, εἴτε ἔχομε γεννηθεῖ με τὴ γνώση τους καὶ τὴν κατέχομε σὲ ὅλο το μήκος τῆς ζωῆς μας εἴτε ὕστερα τὴν ἀποκτοῦν αὐτοὶ που λέμε ὅτι μαθαίνουν καὶ δὲν κἀνουν τίποτα ἄλλο, μόνον ξαναθυμούνται, καὶ ἡ μάθηση εἶναι ἀνάμνηση.

Ἀσφαλῶς εἶται ἔχει τὸ πρᾶγμα, Σωκράτη.

Ποιο λοιπὸν διαλέγεις Σιμμία; Γεννηθήκαμε καὶ ξερούμε [b] ἢ ὕστερα ξαναθυμόμαστε τὰ πρᾶγματα που τὴ γνώση τους εἶχαμε πρὶν στὴν κατοχή μας;

Πρὸς στιγμὴ, Σωκράτη, δὲν μπορῶ νὰ ἀπαντήσω.

Τι δηλαδὴ; Το εἰς ἔχεις νὰ διαλέξεις, τι σου φαίνεται πως συμβαίνει; Ἐνας που ξέρεῖ μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει αὐτὰ που ξέρεῖ ἢ ὄχι;

Κατ' ἀνάγκη ναι, Σωκράτη, εἶπε.

Ἀλήθεια σου φαίνονται ὅτι ὅλοι μποροῦν νὰ ἐξηγήσουν τὰ θέματα που πρὶν λίγο συζητούσαμε;

Θέλω νὰ ἀπαντήσω ναι, ἀπάντησε ὁ Σιμμίας· φοβάμαι ὅμως νὰ τὸ πω, μήπως αὐριὸ τὴν ἴδια ὥρα δὲν θὰ υπάρξει πλέον οὔτε ἕνας μέσα στους ἀνθρώπους νὰ κἀνει με ἐπιτυχία κάτι τέτοιο.

Τότε Σιμμία, εἶπε, δὲν πιστεύεις ὅτι ἄπαντες κατέχουν τὴ γνώση [c] σωστά;

Σωστά.

Ξαναθυμούνται λοιπὸν αὐτὰ που κάποτε ἔμαθον;

Κατ' ἀνάγκη.

Πότε οἱ ψυχῆς μας ἀπέκτησαν τὴ γνώση τους; Ὅχι βέβαια τὴ στιγμὴ που ὡς ἀνθρώποι γεννηθήκαμε.

Ἀσφαλῶς ὄχι.

Τότε πρὶν.

Ναι.

Υπήρχαν λοιπὸν, Σιμμία, οἱ ψυχῆς μας καὶ πρωτύτερα, χωρὶς τὴν ἀνθρώπινη μορφὴ, χωριστὰ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ κατεῖχαν τὴ γνώση.

d Εἰ μὴ ἄρα ἅμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὃ Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας οὗτος γὰρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

Εἶεν, ὃ ἑταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποίῳ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γὰρ δι᾽ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὠμολογήσαμεν ἢ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν ὧπερ καὶ λαμβάνομεν; ἢ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

Οὐδαμῶς, ὃ Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἑμαυτὸν οὐδὲν εἰπῶν.

e Ἄρ' οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὃ Σιμμία; εἰ μὲν ἔστιν ἃ θρυλοῦμεν αἰεὶ, καλὸν τε τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἢ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέροντες, ὑπάρχουσαν πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὕσαν, καὶ ταῦτα ἐκεῖνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγενῆσθαι ἡμᾶς εἰ δὲ μὴ

ἔστι ταῦτα, ἀλλῶς ἂν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; ἀρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἴση ἀνάγκη ταῦτά τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγενῆσθαι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

77 a Ὑπερφυῶς, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλὸν γε καταφεύγει ὁ λόγος εἰς τὸ ὁμοίως εἶναι τὴν τε ψυχὴν ἡμῶν πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς καὶ τὴν οὐσίαν ἣν σὺ νῦν λέγεις, οὐ γὰρ ἔχω ἔγωγε οὐδὲν οὔτω μοι ἐναργῆς ὄν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλὸν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τᾶλλα πάντα ἃ σὺ νυνδὴ ἔλεγες καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἰκανῶς ἀποδεδείκται.

Τί δὲ δι᾽ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης· δεῖ γὰρ καὶ Κέβητα πείθειν.

b Ἰανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὡς ἔγωγε οἶμαι καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἔστιν πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις, ἀλλ' οἷμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτόν, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἢ ψυχῆ εἰ μέντοι καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνομεν ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἀποδεδείχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν ὁ νυνδὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄρα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἢ ψυχὴ καὶ αὐτὴ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἢ, τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ συνίστασθαι ἄλλοθὲν ποθεν καὶ εἶναι πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφίκεσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττεται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθεῖρεσθαι;

c Εὐ λέγεις, ἔφη, ὃ Σιμμία, ὁ Κέβης, φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἡμῶν ἀποδεδείχθαι οὐ δεῖ, ὅτι πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς ἦν ἡμῶν ἢ ψυχῆ, δεῖ δὲ προσαποδείξαι ὅτι καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνομεν οὐδὲν ἦντιον ἔσται ἢ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλλει τέλος ἢ ἀπόδειξις ἔχειν.

d Ἀποδεδείκται μὲν, ἔφη, ὃ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τούτῳ τε τὸν λόγον εἰς ταῦτῳ καὶ ὃν πρὸ τούτου ὠμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεώτος, εἰ γὰρ ἔστιν μὲν ἢ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ἰούσῃ τε καὶ ἰγνυμένην μηδαμῶθεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνήαι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη

Ἐκτός ἂν ἀποκτοῦμε τὴ γνώση τὴ στιγμὴ τῆς γέννησός μας, Σωκράτη· αὐτόν μόνο τον χρόνο μας μένει να δοῦμε.

Καλά, φίλε μου· ποιος ὁμως εἶναι ὁ χρόνος που χάνομε τὴ γνώση; [d] Ἀφού γεννιόμαστε χωρὶς αὐτήν, μόλις τώρα το συμφωνήσαμε. Ἢ μήπως χάνομε καὶ ἀποκτοῦμε τὴ γνώση κατὰ τον ἴδιο χρόνο; Ἢ ἔχεις να προτείνεις κάποιο ἄλλο χρονικό σημεῖο;

Κανένα, Σωκράτη, ἀλλὰ να μου ξέφυγε, καὶ αὐτὸ που εἶπα ἦταν χωρὶς νόημα.

Στο ἐξῆς, συνέχισε, δεν καταλήγομε Σιμμία; Ἐάν ὑπάρχει αὐτὸ που πάλι καὶ πάλι συζητοῦμε, ἓνα ὁμορφο, ἓνα καλὸ, το εἶναι κάθε εἶδους, καὶ εἰάν σε αὐτὸ ἀποδίδομε ὅλες τις πληροφορίες τῶν αἰσθήσεων, [e] καὶ ἀνακαλύπτομε ἐκ νέου ὅτι αὐτὸ που πιο πρὶν ὑπῆρχε ἐκεῖ εἶναι δικό μας, καὶ εἰάν συγκρίνομε με αὐτὸ τα πράγματα του κόσμου μας, τότε πρέπει, ὅπως ὑπάρχει αὐτὸ, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ μας να ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας. Ἐάν ὁμως δεν ὑπάρχει αὐτὸ *το ἴδιο*, ἡ συζήτηση που κάναμε δεν πάει στα χαμένα; Καὶ το ἐξῆς δεν ἰσχύει, ἡ ἴδια προϋπόθεση, ὅτι καὶ ἐκεῖνα *τα ἴδια* καὶ οἱ ψυχές μας ὑπάρχουν πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας, εἰάν ὄχι ἐκεῖνα *τα ἴδια*

Το δίχως ἄλλο, Σωκράτη, συμφώνησε ὁ Σιμμίας, ἔτσι νομίζω καὶ ἐγώ, ἡ ἴδια προϋπόθεση καὶ ἡ αὐτὴν, ὡστε καὶ ἡ ἐρευνά μας να καταλήγει με σιγουριά [77a] ὅτι ἡ ψυχὴ μας ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας κατὰ τρόπο ὁμοιο ὅπως καὶ το εἶναι που μόλις τώρα ἐσύ ἀνέφερες. Τίποτα ἄλλο δεν μου εἶναι πιο ξεκάθαρο ἀπὸ αὐτὸ, ὅτι ὅλα αὐτὰ ὑπάρχουν, ὑπάρχουν πραγματικά, το ὁμορφο καὶ το καλὸ καὶ ὅλα τα ἄλλα που τώρα δα ἐσύ ἀνέφερες. Νομίζω ὅτι το θέμα ἀποδείχθηκε με ἐπάρκεια.

Ναι, ἀλλὰ καὶ ὁ Κέβης; Ρώτησε ὁ Σωκράτης. Εἶναι σωστὸ να πεισθεῖ καὶ ὁ Κέβης.

Με τὴν ἴδια ἐπάρκεια, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶπε ὁ Σιμμίας. Μολοντότι εἶναι ἀνθρώπος υπερβολικὰ ἀκαμπτος καὶ δεν πιστεῦει τις θεωρίες, ἐντούτοις νομίζω ὅτι ἔχει πεισθεῖ ἰκανοποιητικὰ στο θέμα: [b] ἡ ψυχὴ μας ὑπάρχει πρὶν ἐμεῖς γεννηθῶμε. Ἡ περίπτωση ὁμως ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπάρχει καὶ μετὰ τον θάνατό μας, ἔχω τὴ γνώμη, Σωκράτη, εἶπε, πως δεν ἀποδείχθηκε οὔτε σε ἐμένα τον ἴδιο. Μένει ἓνα ἐμπόδιο, αὐτὸ που πρὶν λίγο ὁ Κέβης ὑποστήριξε· το ἔλεγε οἱ περισσότεροι, μήπως με τον θάνατο του ἀνθρώπου διασκορπίζεται ἡ ψυχὴ του καὶ αὐτὸ σημαίνει το τέλος τῆς ὑπαρξῆς τῆς. Διότι ποιο πράγμα τὴν ἐμποδίζει να γεννηθεῖ καὶ να συσταθεῖ ἀπὸ κάποια ἀρχὴ καὶ να ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ τῆς στο ἀνθρώπινο σῶμα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀφίξη καὶ τον χωρισμὸ τῆς ἀπὸ το σῶμα να φθάνει στο τέλος τῆς καὶ να ὀδηγεῖται σὴν φθορὰ;

Σωστὰ τα λεγ, Σιμμία, εἶπε ὁ Κέβης. Διότι φαίνεται [c] ὅτι το ζήτημα ἀποδείχθηκε σαν να ἦταν μισό· ἡ ψυχὴ μας ὑπάρχει πρὶν ἐμεῖς να γεννηθῶμε, πρέπει ὁμως να ἀποδειχθεῖ ἐπιπλέον ὅτι αὐτὴ ὑπάρχει καὶ μετὰ τον θάνατό μας ακριβῶς ὅπως πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή μας, εἰάν θέλομε να ἔχομε ολοκληρωμένη τὴν ἀπόδειξή μας.

Καὶ ὁμως ἔχει ἀποδειχθεῖ ἤδη καὶ αὐτὸ, συμπλήρωσε ὁ Σωκράτης· εἰσεῖς δεν ἔχετε παρὰ να συνδέσετε το τελευταῖο ἐπιχείρημα με ἐκεῖνο στο οποίο πρὶν ἀπὸ αὐτὸ καταλήξαμε: καθετὶ το ζωντανὸ γεννιέται ἀπὸ ἓνα πεθαιμένο. Ἐφ' ὅσον πραγματικὴ ἡ ψυχὴ προϋπάρχει εἶναι ἀναγκαῖο να εἰσελθεῖ σὴν ζωὴ [d] καὶ να γεννηθεῖ ὄχι ἀπὸ ἀλλοῦ παρὰ μόνο ἀπὸ τον θάνατο καὶ

αὐτὴν καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνη εἶναι, ἐπειδὴ γε δεῖ αὐτὴς αὐτὴν γίνεσθαι; ἀποδέδεικται μὲν οὖν ὅπερ λέγετε καὶ νῦν. ὁμῶς δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἠδέως ἂν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον, καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ὡς ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκβαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκοδάννυσιν, ἄλλως τε καὶ ὅταν τύχη τις μὴ ἐν νηνεμία ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγέλασας, Ὡς δεδιότων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπειθῆναι μᾶλλον δὲ μὴ ὡς ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἴσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπειθῆναι μὴ δεδιέναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

Ἀλλὰ χρῆ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπάδειν αὐτῷ ἐκάστης ἡμέρας ἕως ἂν ἐξεπάσῃτε.

78 a Πόθεν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τῶν τοιούτων ἀγαθὸν ἐπωδὸν ληψόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπει;

Πολλὴ μὲν ἢ Ἑλλάς, ἔφη, ὦ Κέβης, ἐν ἣ ἔνεοί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρῆ διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδὸν, μῆτε χρημάτων φειδομένους μῆτε πόνων, ὡς οὐκ ἔστιν εἰς ὅτι ἂν εὐκαιρότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. ζητεῖν δὲ χρῆ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων ἴσως γὰρ ἂν οὐδὲ ῥαδίως εὔροιτε μᾶλλον ἡμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης ὄθεν δὲ ἀπελπίομεν ἐπανελθόμεν, εἴ σοι ἠδομένῳ ἔστιν.

b Ἀλλὰ μὴν ἠδομένῳ γε πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

Οὐκ οὖν τοιόνδε τι, ἦ δ' ὅς ὁ Σωκράτης, δεῖ ἡμᾶς ἀνερεῖσθαι ἑαυτούς, τῷ ποῖῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκοδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποῖου τινὸς δεδιέναι μὴ πάθῃ αὐτό, καὶ τῷ ποῖῳ τινὶ <οὕ> καὶ μετὰ τοῦτο αὐτὸ ἐπισκέψασθαι πότερον ψυχῆ ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρῆναι ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.

c Ἄρ' οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ συνθέτῳ ὄντι φύσει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταύτῃ ἢ περὶ συνετέθη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὄν ἀσύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ;

Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.

Οὐκ οὖν ἄπερ αἰεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως ἔχει, ταῦτα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀσύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτά, ταῦτα δὲ σύνθετα;

Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως.

d Ἴωμεν δὴ, ἔφη, ἐπὶ ταῦτά ἐφ' ἄπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ. αὐτὴ ἡ οὐσία ἥς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὡσαύτως αἰεὶ ἔχει κατὰ ταῦτα ἢ ἄλλοτ' ἄλλως; αὐτὸ τὸ ἴσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ ἕκαστον ὃ ἔστιν, τὸ ὄν, μὴ ποτε μεταβολῆν καὶ ἠντινοῦν ἐνδέχεται; ἢ αἰεὶ αὐτῶν ἕκαστον ὃ ἔστι, μονοειδῆς ὄν αὐτὸ καθ' αὐτό, ὡσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται;

τα νεκρά. Τότε δεν εἶναι ἐξίσου ἀναγκαῖο να ὑπάρχει καὶ μετὰ τὸν θάνατο, ἀφοῦ αὐτὴ ἀμέσως πάλι θα γεννηθεῖ; Αποδείχθηκε λοιπὸν αὐτὸ που εσεῖς τώρα ἀναζητεῖτε. Ὁμῶς μου φαίνεστε, καὶ ἐσύ καὶ ὁ Σιμμίας, πῶς θα διερευνούσατε ἀκόμη περισσότερο τὸ θέμα γεμάτοι χαρὰ ἀλλὰ ἀνησυχεῖτε ὅπως τα παιδιά μήπως στα ἀλήθεια ὁ ἀνεμος, ὅταν ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείψει τὸ σῶμα, τὴν φουσηῖ καὶ τὴν σκορπίσει; [e] ἰδιαίτερα μάλιστα ἀν κάποιος πεθαίνει ὄχι μέσα σε ἀπνοια ἀλλὰ μέσα σε δυνατὸ ἀνεμοστρόβιλο.

Ὁ Κέβης τότε γέλασε καὶ εἶπε: Σαν να εἴμαστε φοβισμένοι, Σωκράτη, προσπάθησε ἐσύ να μας μεταπεισεῖς ἢ πιο σωστά ὄχι ἐμὰς που φοβόμαστε ἀλλὰ τὸ παιδί που ἴσως βρῖσκεται μέσα μας καὶ φοβάται αὐτά τα πράγματα. Αὐτὸ λοιπὸν προσπάθησε να μεταπεισεῖς, να μὴ φοβάται τὸν θάνατο σαν να εἶναι ὁ μπαμπούλας.

Ναι, ἀλλὰ πρέπει, συνέχισε ὁ Σωκράτης, να του τραγουδάτε κάθε μέρα ἕως ὅτου τὸ κάνετε με τὸ τραγοῦδι σας να μὴ φοβάται.

[78a] Καὶ ποῦ Σωκράτη, ρώτησε ὁ Κέβης, θα βρούμε ἕναν ἀξιο αἰδοῦ για τὸ ζήτημα, ἀφοῦ τώρα ἐσύ, συνέχισε, μας ἐγκαταλείπει;

Ἡ Ἑλλάδα εἶναι μεγάλη Κέβη μου, εἶπε, καὶ σε αὐτὴν ζουν ἀρκετοὶ ἀξιοὶ ἄνδρες, πολλὰ εἶναι καὶ τα βαρβαρικά ἔθνη, ὅλους πρέπει να τους ρωτήσουμε καθὼς ἀναζητοῦμε ἕναν τέτοιο αἰδοῦ, χωρὶς φειδῶ χρημάτων καὶ κόπων, διότι εἶναι ἕνα ζήτημα στο οποίο θα μπορούσατε να ἐπενδύσετε τα χρήματά σας με τὸν καλύτερο τρόπο. Ὁφείλετε μάλιστα να κοιτάξετε καὶ ἀνάμεσά σας, ὁ ἕνας τὸν ἄλλον· γιατί ἴσως δεν βρεῖτε εὐκόλα ἀνθρώπους να πετύχουν αὐτὸν τὸν σκοπὸ καλύτερα ἀπὸ ἐσάς.

Ὅλα αὐτά θα γίνουν, εἶπε ὁ Κέβης. Ἀς ἐπανελθούμε [b] τώρα στο σημεῖο που ἀφήσαμε, εἰς τὸ συγχωρεῖ ἡ ἀφεντιά σου.

Με μεγάλη μου εὐχαρίστηση· πῶς μπορῶ να ἀρνηθῶ;

Ὡραία τα λες, εἶπε ὁ Κέβης.

Λοιπὸν τὸ ἐξῆς οφείλομε να ἀναρωτηθούμε, εἶπε ὁ Σωκράτης, τι λογῆς εἶναι τὸ πράγμα που θα ὑποστῆ αὐτὸ τὸ πάθημα, να διασκορπισθεῖ, τι λογῆς εἶναι αὐτὸ που θα φυλάξομε μὴν πάθει κάτι τέτοιο καὶ τι λογῆς πράγμα δεν θα ὑποστῆ αὐτὸ τὸ πάθημα. Κατόπιν δεν θα ἀναζητήσουμε σε ποια ἀπὸ τις δύο ομάδες ἀνήκει ἡ ψυχὴ καὶ με αὐτὸ ὡς βάση θα ἀποκτήσουμε θάρρος ἢ θα φοβηθούμε για τὴ δικὴ μας ψυχῆ;

Λες τὴν ἀλήθεια, εἶπε αὐτός.

[c] Επομένως ἕνα πράγμα που ἀποτελεῖται ἀπὸ μέρη καὶ ἐκ φύσεως εἶναι σύνθετο ἔχει ὡς χαρακτηριστικὸ τὸ ἐπόμενο, διαιρεῖται στα μέρη ἀπὸ τα οποία ἀποτελεῖται· εἰς ὅμως τὸ πράγμα δεν εἶναι σύνθετο, τότε αὐτὸ καὶ μόνον δεν εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ του, ἡ ἀπουσία τῆς διαίρεσης;

Νομίζω πῶς ἐτσι εἶναι, εἶπε ὁ Κέβης.

Δεν εἶναι λοιπὸν τὸ πιθανότερο ὅτι αὐτά που παραμένουν πάντοτε σε σταθερῆ καὶ μόνιμη κατάσταση εἶναι τα πράγματα που δεν διαιροῦνται, ἐνὸς ἐκεῖνα που τὴ μια εἶναι ἐτσι καὶ τὴν ἄλλη ἀλλίως καὶ ποτὲ δεν μένουν ὅμοια εἶναι τα σύνθετα;

Αὐτὸ νομίζω καὶ ἐγώ.

Να ἐπιστρέψομε τώρα, εἶπε, στα πράγματα τῆς ἀναζητήσῃς μας. Ἐκεῖνη ἡ ἀληθινὴ φύση των πραγμάτων που ἐξηγοῦμε με τὴ λογικῆ, [d] ὅταν μας ρωτῶν καὶ ὅταν ἀπαντοῦμε, μένει πάντοτε σε σταθερῆ καὶ μόνιμη κατάσταση ἢ μεταβάλλεται; Αὐτὸ τὸ ἴσο, τὸ ὁμορφο, τὸ καθένα που εἶναι να εἶναι, τὸ εἶναι, ὑφίσταται σε στιγμὴ του χρόνου κάποια μεταβολῆ; Ἡ διαρκῶς, τὸ καθένα ἀπὸ

- Ἔσαυτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν, ὃ Σώκρατες.
- Τί δὲ τῶν πολλῶν καλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ ἵππων ἢ ἰματίων ἢ ἄλλων
 e ὄντων νοῦν τοιοῦτον, ἢ ἴσων ἢ πάντων τῶν ἐκείνοις ὁμωνύμων; ἄρα κατὰ
 ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τούναντίον ἐκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις
 οὐδέποτε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδαμῶς κατὰ ταῦτά;
- Οὕτως αὖ, ἔφη, ταῦτα, ὁ Κέβης οὐδέποτε ὡσαύτως ἔχει.
- 79 a Οὐκοῦν τούτων μὲν κἂν ἕψαιο κἂν ἴδοις κἂν ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσιν
 αἰσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐχόντων οὐκ ἔστιν ὅτω ποτ' ἂν ἄλλω ἐπιλάβοιο ἢ
 τῷ τῆς διανοίας λογισμοῦ, ἀλλ' ἔστιν ἀιδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐκ ὁρατά;
- Παντάπασι, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.
 Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἶδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὁρατόν, τὸ δὲ ἀιδέῃ;
 Θῶμεν, ἔφη.
 Καὶ τὸ μὲν ἀιδέῃ ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὁρατόν μηδέποτε κατὰ
 ταῦτά;
- b Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.
 Φέρε δῆ, ἢ δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν τὸ μὲν σῶμά ἐστι, τὸ δὲ ψυχῆ;
 Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.
 Ποτέρῳ οὖν ὁμοιότερον τῷ εἶδει φραμὲν εἶναι καὶ συγγενέστερον τὸ
 σῶμα;
- Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὁρατῷ.
 Τί δὲ ἡ ψυχῆ; ὁρατόν ἢ ἀιδέῃ;
 Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ὃ Σώκρατες, ἔφη.
 Ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὁρατά καὶ τὰ μὴ τῆ τῶν ἀνθρώπων φύσει
 ἐλέγομεν ἢ ἄλλη τι οἶε;
- Τῆ τῶν ἀνθρώπων.
 Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; ὁρατόν ἢ ἀόρατον εἶναι;
 Οὐχ ὁρατόν.
 Αἰδέῃ ἄρα;
 Ναί.
 Ὅμοιότερον ἄρα ψυχῆ σῶματός ἐστιν τῷ ἀιδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὁρατῷ.
- c Πᾶσα ἀνάγκη, ὃ Σώκρατες.
 Οὐκοῦν καὶ τότε πάσαι ἐλέγομεν, ὅτι ἡ ψυχῆ, ὅταν μὲν τῷ σώματι
 προσχρητῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι ἢ διὰ τοῦ ὁρᾶν ἢ διὰ τοῦ ἀκούειν ἢ δι' ἄλλης
 τινὸς αἰσθήσεως - τοῦτο γὰρ ἐστὶν τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως
 σκοπεῖν τι - τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ ταῦτα
 ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ εὐλιγγιᾶ ὥσπερ μεθύουσα, ἅτε
 τοιοῦτων ἐφαπτομένη;
- d Πάνυ γε.
 Ὅταν δὲ γε αὐτὴ καθ' αὐτὴν σκοπῆ, ἐκεῖσε οἴχεται εἰς τὸ καθαρὸν τε
 καὶ ἀεὶ ὄν καὶ ἀθάνατον καὶ ὡσαύτως ἔχον, καὶ ὡς συγγενῆς οὔσα αὐτοῦ ἀεὶ
 μετ' ἐκείνου τε γίνεται, ὅταν περ αὐτὴ καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἐξῆ αὐτῆ, καὶ

αὐτὰ που εἶναι, ἐφ' ὅσον
 καθεαυτὸ εἶναι μίας μορφῆς, μένει ἀμετάβλητο καὶ δὲν υφίσταται οὐδέποτε καὶ
 πουθενά οὔτε μίαν καὶ τὴν παραμικρὴν ἀλλοίωσιν;

Αὐτὸ πρέπει νὰ συμβαίνει, εἴτε ὁ Κέβης, νὰ παραμένει τὸ καθένα ὡς ἔχει,
 Σωκράτη.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ πολλὰ ὁμοῖα πράγματα, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ ἄλογα, τὰ
 ἐνδύματα ἢ ἄλλα πράγματα τοῦ εἶδους ἢ τὰ ἴσα ἢ καθετὶ [e] που φέρει ὄνομα ὅπως καὶ
 αὐτά; Ἄραγε μένουν σὲ σταθερὴ καὶ μόνιμη κατάστασις ἢ σὲ ἀκριβῶς ἀντίθετη μετὰ
 προηγουμένα, μετὰ μίαν λέξιν οὔτε ὅμοια μετὰ τὸν εαυτὸν οὔτε τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, ποτέ
 καὶ σὲ καμιά περιπέτῃ σταθερὰ καὶ ἴδια;

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο, ἀπάντησε ὁ Κέβης, δὲν μένουν ποτέ ἀμετάβλητα.

Μπορεῖς λοιπὸν νὰ τὰ πιάσεις αὐτά, νὰ τὰ ιδεῖς, νὰ τὰ ἀντιληφθεῖς μετὰ κάποια
 ἄλλη [79a] αἰσθησις, ὅμως ἐκεῖνα που μένουν σταθερὰ καὶ ἴδια δὲν ὑπάρχει ἄλλος
 τρόπος νὰ τὰ κατανοήσεις παρά μόνον τὴν δύναμιν τῆς λογικῆς σκέψεως ἐπιπλέον, αὐτὰ τὰ
 πράγματα δὲν εἶναι ἀπόρριπτα σὲ τὴν ὄρασι καὶ ὄχι ὁρατά;

Ἔχεις ἀπόλυτο δίκαιο, εἶπε.

Νὰ θεωρήσουμε τότε, εἴτε ἐκεῖνος, δύο τὰ εἶδη αὐτῶν που εἶναι, ἓνα ὁρατὸ καὶ
 ἓνα ἀόρατο;

Ναί, ἀκριβῶς ἔτσι, εἶπε.

Καὶ τὸ ἀόρατο πως εἶναι ἴδιο καὶ σταθερὸ, ἐνῶ τὸ ὁρατὸ ποτέ δὲν μένει
 ἀμετάβλητο;

Καὶ αὐτὸ ἔτσι εἶναι, εἶπε.

[b] Ὡραία, εἶπε ἐκεῖνος; εἴμαστε κάτι ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ σῶμα καὶ ἐκτὸς ἀπὸ ψυχῆ;

Ὅχι, μόνον ἀπὸ αὐτά, ἀπάντησε.

Καὶ μετὰ ποιο, νὰ ποῖμε, εἶδος ἀπὸ τὰ δύο τὸ σῶμα μοιάζει καὶ συγγενεῖται
 περισσότερο;

Ἐκάθαρτο σὲν καθένα; μετὰ τὸ ὁρατὸ.

Καὶ ἡ ψυχῆ; εἶναι ὁρατὴ ἢ ἀόρατη;

Ὅχι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, Σωκράτη, ἡ ἀπάντησις του.

Ναί ἀλλὰ ἐμεῖς μιλοῦμε γιὰ πράγματα ὁρατά καὶ μὴ ὁρατά μετὰ τὴν
 ἀνθρώπινην φύσιν; μήπως μετὰ κάποια ἄλλη;

Μετὰ τὴν ἀνθρώπινην.

Λοιπὸν γιὰ τὴν ψυχῆ τὴν λέμε; εἶναι ὁρατὴ ἢ ἀόρατη;

Ὅχι ὁρατὴ.

Ἀόρατη λοιπὸν;

Ναί.

Ἡ ψυχῆ λοιπὸν μοιάζει περισσότερο μετὰ τὸ ἀόρατο ἀπὸ τοῦ σῶμα, ἐνῶ τὸ
 σῶμα μετὰ τὸ ὁρατὸ.

[c] Κατ' ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα Σωκράτη.

Δὲν ἔχομε συμφωνήσει πρὶν καὶ σὲ σημεῖο, ὅτι ἡ ψυχῆ, ὅταν
 χρησιμοποιεῖ τὸ σῶμα γιὰ νὰ ἀναζητήσει κάτι ἢ μετὰ τῆς ὄρασις ἢ τῆς ἀκοῆς ἢ μίας
 ἄλλης τῶν αἰσθήσεων - αὐτὸ σημαίνει μετὰ τοῦ σώματος, ἀναζήτησις μετὰ τῶν
 αἰσθήσεων - αὐτὴ τότε δὲν σύρεται ἀπὸ τὸ σῶμα πρὸς αὐτὰ που ποτέ δὲν μένουν
 μόνιμα καὶ σταθερὰ, ἐνῶ ἡ ἴδια βρῖσκειται σὲ πλάνη καὶ ταραχὴ καὶ νιώθει ἰλιγγοσαν
 μεθυομένη, ἐπειδὴ ἤλθε σὲ ἐπαφὴ μετὰ τέτοιου εἶδους πράγματα;

Βεβαίως ναί.

Καὶ ἀντίθετα, ὅταν ἡ ἴδια μόνη τῆς ἐπιχειρεῖ τὴν ἀναζήτησις καὶ ἀναχωρεῖ πρὸς
 τὰ ἐκεῖ, [d] σὲ καθαρό καὶ παντοτινὸ καὶ ἀθάνατο καὶ ἀμετάβλητο, ἐπειδὴ εἶναι
 συγγενῆς του γίνεται ἓνα μετὰ του, μόνον βρεθεῖ μόνη τῆς καὶ τοῦτο τῆς

πέπνυται τε τοῦ πλάνου καὶ περὶ ἐκείνα ἀεὶ κατὰ ταῦτ' ὡσαύτως ἔχει, ἅτε τοιοῦτων ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται;

Παντάσασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

Ποτέρῳ οὖν αὐτοῖ σοὶ δοκεῖ τῷ εἶδει καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ψυχῆ ὁμοιότερον εἶναι καὶ συγγενέστερον;

Ἐπεὶ δὲ ἄν μοι δοκεῖ, ἦ δ' ὅς, συγχωρήσαι, ὦ Σώκρατες, ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλῳ καὶ παντὶ ὁμοιότερόν ἐστι ψυχῆ τῷ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντι μᾶλλον ἢ τῷ μῆ.

Τί δὲ τὸ σῶμα;

Τῷ ἑτέρῳ.

80 a Ὅρα δὴ καὶ τῆδε ὅτι ἐπειδὴν ἐν τῷ αὐτῷ ὄσι ψυχῆ καὶ σῶμα, τῷ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἢ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὐτότερόν σοι δοκεῖ ὁμοιον τῷ θεῷ εἶναι καὶ πότερον τῷ θνητῷ; ἢ οὐ δοκεῖ σοὶ τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν;

Ἐμοιγε.

Ποτέρῳ οὖν ἡ ψυχῆ ἔοικεν;

Δῆλα δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχῆ τῷ θεῷ, τὸ δὲ σῶμα τῷ θνητῷ.

Σκόπει δὴ, ἔφη, ὦ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν συμβαίνει, τῷ μὲν θεῷ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως κατὰ ταῦτ' ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχῆ, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτ' ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὐτῷ εἶναι σῶμα. ἔχομέν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὦ φίλε Κέβης, ἢ οὐχ οὕτως ἔχει;

Οὐκ ἔχομεν.

Τί οὖν; τοῦτων οὕτως ἐχόντων ἄρ' οὐχὶ σῶματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῆ δὲ αὐτὸ παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι ἢ ἐγγύς τι τοῦτου;

100 c Πῶς γὰρ οὐ;

Ἐννοεῖς οὖν, ἔφη, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρώπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, δὲ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ὃ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθύς τοῦτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπιεικῶς συγχὸν ἐπιμένει χρόνον, ἐὰν μὲν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρα, καὶ πάνυ μάλα συμπεσὸν γὰρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθῆν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγον ὄλον μὲν ἀμήχανον ὅσον χρόνον, ἕνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἂν σαπῇ, ὅσα τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀθάνατά ἐστιν ἢ οὐ;

Ναί.

Ἦ δὲ ψυχῆ ἄρα, τὸ ἀιδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἕτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρόν καὶ ἀιδῆ, εἰς Ἄιδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἷ, ἂν θεὸς θέλῃ, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἰτέον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν ἢ τοιαύτη καὶ οὕτω πεφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθύς

γίνει δυνατό·
τοτε εχει σταματήσει και τη περιπλάνησή της και παρουσιάζεται ὁμοια με εκείνα που μένουν σταθερά και ακριβή, επειδή ἴλησε σε επαφή μαζί τους· αυτό που συμβαίνει τώρα στη ψυχή δεν ονομάζεται φρόνηση;

Για το καθετί, εἶπε αὐτός, μιλάς με ακριβεια και λες την ἀλήθεια, Σωκράτη.
Με ποιο λοιπόν εἶδος ἀπὸ τα δύο που πῖν λίγο ἀλλά και τώρα λέγαμε σου φαίνεται ὅτι η ψυχή ὁμοιάζει περισσότερο και ἔχει πιο στενή συγγένεια; [e]
Ὁ καθένας, ἀκόμη και ο πιο βραδύνους στη μάθηση, νομίζω, Σωκράτη, εἶπε αὐτός, θα συμφωνοῦσε με βάση την ἀποδεικτικὴ μέθοδό μας ὅτι η ψυχή ὁμοιάζει ἐξ ὀλοκλήρου με αὐτὸ που μένει σταθερὸ και ἀκριβές και ὄχι με αὐτὸ που μεταβάλλεται.

Και το σῶμα;
Με το ἄλλο που μεταβάλλεται.
Πρόσεξε και το ἐπόμενο· ὅταν η ψυχή και το σῶμα εἶναι μαζί, ἡ φύση ὀρῶει στο δεύτερο να υπηρετεῖ και να ἐξουσιάζεται, [80a] ἐνὸς στη ψυχή να ἐξουσιάζει και να κυβερνά. Σύμφωνα με αὐτὴ τὴ διάκριση ποιο ἀπὸ τα δύο νομίζεις ὁμοιάζει στο θεϊκό και ποιο στο θνητό; Ἄραγε δεν νομίζεις ὅτι το θεϊκό ἐκ φύσεως ἐξουσιάζει και εἶναι ἡγεμονικό, ἐνὸς το θνητό εἶναι κατάλληλο να ἐξουσιάζεται και να υπηρετεῖ;

Αὐτὸ νομίζω.
Λοιπὸν ἡ ψυχή με ποιο ὁμοιάζει;
Εἶναι φανερό, Σωκράτη, ἡ ψυχή με το θεϊκό, το σῶμα με το θνητό.
Ἐξέτασε τώρα, Κέβη, εἶπε, ἐὰν ἀπὸ ὅλα ὅσα διεξήλαμα [b] προκύπτουν τα ἐξῆς: Στο θεϊκό και ἀθάνατο, το νοητό, το μας μορφῆς και ἀδιάλυτο, αὐτὸ που μένει πάντοτε σταθερὸ και ἀμετάβλητο ὁμοιάζει πάρα πολὺ ἡ ψυχή· στο ἀνθρώπινο και θνητό, το μη νοητό, το πολύμορφο και διαλυτό, αὐτὸ που ποτε δεν μένει ἀμετάβλητο, με τὴ σειρά του ὁμοιάζει πάρα πολὺ το σῶμα. Μποροῦμε να υποστηρίξουμε, φίλε μου Κέβη, κάτι ἄλλο και να ἀνατρέψουμε τα προηγουμένα;

Δεν μποροῦμε.
Ποῦ καλήγουμε; Ἐφ' ὅσον ἰσχύουν τα παραπάνω ἀναπόφευκτα το σῶμα δεν διαλύεται γρήγορα, ἐνὸς ἡ ψυχή μένει ἐξ ὀλοκλήρου ἀδιάλυτη ἢ τουλάχιστον κάπως ἔτσι;

[c] Και βέβαια.
Λοιπὸν το καταλαβαίνεις, εἶπε, πως ὅταν πεθάνει ο ἀνθρώπος ὅ,τι εἶναι ὀρατό ἀπὸ αὐτὸν και ἀνήκει στην περιοχὴ του ὀρατοῦ, το σῶμα του, αὐτὸ που ονομάζουμε ο νεκρός, πράγμα που οφείλει να διαλυθεῖ, να διαχωρισθεῖ και να σκορπίσει, δεν παθαίνει ἀμέσως τίποτα τέτοιο ἀλλά διατηρεῖται για σημαντικὸ χρόνο· ιδιαίτερα μάλιστα ἐὰν κάποιος πεθάνει πάνω στην ἀκμὴ του γεμάτος νιάτα. Διότι το σῶμα μαζεύει και το ταριχεύουν, ὅπως τις μούμιες τῆς Αἰγύπτου, στη συνέχεια διατηρεῖται ἀκέραιο [d] ἀρκετὸ ἀκόμη χρόνο και ὀρισμένα μέλη του σώματος, ἀκόμη και ἀν αὐτὸ σαπῆσει, τα ὀστά, τα νεῦρα και τα ὁμοιά τους μένουν, να το πῶ ἔτσι, ἀθάνατα· ἢ μήπως ὄχι;

Βεβαίως ναί.
Και ἡ ψυχή με τὴ σειρά τῆς, ἡ ἀόρατη, μεταβαίνει σε τόπο ἄλλο, ευγενή, καθαρὸ και ἀόρατο, για τὴν ἀκριβεια στον Ἄδη, δίπλα στον καλὸ και σοφὸ θεὸ –εκεῖ, ἐὰν το θέλει ο θεός, σύντομα θα μεταβεί και ἡ δική μου ψυχή– αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἐκ φύσεως τέτοια, ὅταν χωρισθεῖ ἀπὸ το σῶμα, ἀλήθεια, γίνεται

e διαπεφύσθαι καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον ὧδ' ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ σώματος συνεφέλωσσε, ἔτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἐκούσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς ἑαυτήν, ἔτε μελετώσα ἀεὶ τοῦτο—τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὀρθῶς φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι μελετώσα ῥαδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη μελέτη θανάτου;

Παντάσασί γε.

Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ αἰδὲς ἀπέρχεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷ ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαιμόνι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβου καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπηλλαγμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμνημένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ θεῶν διάγουσα; οὕτω φῶμεν, ὃ Κέβης, ἢ ἄλλως;

Οὕτω νῆ Δία, ἔφη ὁ Κέβης.

b Ἐὰν δέ γε οἴμαι μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἔτε τῷ σώματι ἀεὶ συνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρώσα καὶ γοητευομένη ὑπ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἀλλ' ἢ τὸ σωματοειδές, οὐ τις ἂν ἔψαιτο καὶ ἴδοι

καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσα χρήσαιοτο, τὸ δὲ τοῖς ὁμιασι σκοτώδες καὶ αἰδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφία αἰρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἶε ψυχὴν αὐτὴν κατ' αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι;

Οὐδ' ὀπωστισοῦν, ἔφη.

Ἀλλὰ διειλημμένην γε οἴμαι ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, δὲ αὐτῇ ἢ ὁμιλία τε καὶ συνοῦσα τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ συνεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε σύμφυτον;

Πάνυ γε.

Ἐμβριθὲς δέ γε, ὃ φίλε, τοῦτο οἶσθαι χρὴ εἶναι καὶ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὄρατόν δὲ καὶ ἔχουσα ἢ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὄρατόν τόπον φόβῳ τοῦ αἰδοῦς τε καὶ Ἄιδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδομένη, περὶ δὲ καὶ ὄφθη ἅττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἰ τοιαῦται ψυχὰ εἰδῶλα, αἰ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι ἀλλὰ τοῦ ὄρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὀρῶνται.

Εἰκόσ γε, ὃ Σώκρατες.

Εἰκόσ μέντοι, ὃ Κέβης, καὶ οὐ τί γε τὰς τῶν ἀγαθῶν αὐτὰς εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἱ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὔσης, καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἕως ἂν τῇ τοῦ συνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμία πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα· ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκόσ, εἰς τοιαῦτα ἦθη ὅποι' ἄττ' ἂν καὶ μεμελετηκῶσι τύχουσιν ἐν τῷ βίῳ.

Τὰ ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὃ Σώκρατες;

καπνός καὶ ἐξαφανίζεται, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι; Κάτι τέτοιο θέλει πολὺ ὥστε να συμβεῖ, φίλοι μου Κέβη καὶ Σιμμία, [e] ἀντιθέτως συμβαίνει το ἐξῆς· ἐάν η ψυχὴ ἀποχωρεῖ καθαρὴ καὶ δεν συμπαρασύρει μαζί της τίποτα ἀπὸ το σώμα, διότι κατὰ τον βίο της δεν εἶχε καμία ἐκούσια ἐπικοινωνία με αὐτὸ, ἀντίθετα το ἀπέφευγε συγκεντρωμένη καθεαυτήν, τότε αὐτὸ συνεχῶς μελετοῦσε: Να φιλοσοφεῖ ὀρθά καὶ να ἀσκειῖται να πεθάνει χωρὶς να οδύρεται. [81a] Ἄραγε αὐτὸ δεν εἶναι το να μελετᾷ τον θάνατο;

Βεβαίωτα αὐτό.

Σε αὐτῇ λοιπὸν τὴν κατάσταση ἀναχωρεῖ πρὸς το ὅμοιό της, το ἀόρατο, το θεϊκό, το ἀθάνατο καὶ συνετό, ἐκεῖ ὅπου, ἐάν φθάσει, τὴν περιμένει η εὐδαιμονία· ἐκεῖ ἀλήθεια δεν θα ἔχει ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τις περιπλανήσεις της καὶ τὴν ἀφοροσύνη, ἀπὸ τους φόβους, τους παράφορους ἐρωτες καὶ τις ὑπόλοιπες ἀνθρώπινες δυστυχίες καὶ ἀληθινὰ, πράγματα που λέγεται για τους μνημένους στα Μυστήρια, θα περνᾷ το μέλλον της μαζί με τους θεούς; Να το πιστέψουμε, Κέβη, αὐτὸ ἢ ὑπάρχει κάτι ἄλλο;

Να το πιστέψουμε, μα τον Δία, εἴπε ο Κέβης.

Στὴν περίπτωση ὁμως που ἀποχωρίζεται το σώμα μιασμένη καὶ ἀκάθαρτη, [b] νομίζω, ἐπειδὴ συνεχῶς ἦταν κολλημένη με το σώμα καὶ το υπηρετοῦσε γεμάτη ἀπὸ τον ἐρώτα καὶ τὴ γοητεία του ἀλλὰ καὶ γεμάτη ἀπὸ ἐπιθυμίες καὶ ἡδονές σε σημείο που να μην θεωρεῖ τίποτα ἄλλο ἀληθινὸ παρὰ μόνον το σωματικό· το σωματικό, ὅ,τι θα μπορούσε κάποιος να ἀγγίξει καὶ να ἰδεῖ, να πει, να φάει καὶ να ἀπολαύσει ἐρωτικά, ὄχι αὐτὸ που εἶναι σκοτεινὸ καὶ ἀόρατο στα μάτια ὁμως ἀνιληπτό καὶ κατανοητό ἀπὸ τὴ φιλοσοφία, αὐτὸ που συνήθισε να μισεῖ, να τρέμει καὶ [c] να ἀποφεύγει· μια ψυχὴ σε αὐτῇ τὴν κατάσταση θα κατορθώσει να ἀποχωρισθεῖ το σώμα καθαρὴ καὶ μόνη καθεαυτήν;

Ὀχι, καθόλου.

Τότε εἶναι, ἔτσι νομίζω, ἀνακατεμένη με ἓνα σωματικό στοιχεῖο, με αὐτὸ ἐπικοινωνεῖ καὶ ἐρχεται σε ἐπαφή με το σώμα, καθὼς εἶναι μέσα του καὶ συνεχῶς το μελετᾷ ἔτσι που ἐγίνε ἓνα με αὐτὸ· σωστά;

Βεβαίως να.

Το σώμα πάλι, φίλε μου, οφείλομε να το θεωρήσουμε ὡς ογκῶδες καὶ βαρὺ, γῆινο καὶ ὀρατό. Μέσα σε αὐτὸ κλεισμένη η ψυχὴ γίνετα βαριά καὶ σύρεται πίσω στον ὀρατό κόσμο ἐπειδὴ φοβάται τον ἀόρατο καὶ τον Ἄδη, ὅπως τον ἀποκαλοῦν. Κυλιέται κοντὰ [d] στα μνήματα καὶ τους τάφους, σε τέτοια μέρη ἐκάναν τὴν ἐμφάνισή τους ὀρισμένα σκιοειδῆ φαντάσματα ψυχῶν, εἰδῶλα που ἀνήκουν σε τέτοιες ψυχές, ὅσες λύθηκαν ἀπὸ το σώμα χωρὶς να εἶναι καθαρές καὶ εἶναι ἀκόμη κομμάτι του ὀρατοῦ κόσμου για αὐτὸ καὶ εἶναι ὀρατές.

Πολὺ πιθανόν, Σωκράτη.

Ὀμως πιθανόν, Κέβη. Καὶ αὐτές, ξέρεις, οἱ ψυχές δεν εἶναι των καλῶν ἀλλὰ των τιποτένιων, αὐτές που ἀναγκάζονται να περιπλανῶνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καθὼς πληρώνουν τα κρῆματα τῆς ζωῆς τους που ἦταν κακῆ. Συνεχίζουν μάλιστα τὴν περιπλάνηση ἕως ὅτου η ἐπιθυμία τους για το σωματικό, αὐτὸ συνεχῆ τις ἀκολουθεῖ, [e] τις δέσει καὶ πάλι με το σώμα. Καὶ τις δένει, φαίνεται πιθανόν, σε ἓναν τρόπο ζωῆς ἴδιο με αὐτόν που ζητοῦσαν να ἀποκτήσουν κατὰ τὴ ζωὴ τους.

Ποιο τρόπο ζωῆς ἐννοεῖς, Σωκράτη;

82 a Οἷον τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διηυλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιοῦτων θηρίων εἰκόσ ἐνδύεσθαι· ἢ οὐκ οἶει;

Πάνυ μὲν οὖν εἰκόσ λέγεις.

Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη ἢ ποῖ ἂν ἄλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ἰέναι;

Ἀμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.

Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τάλλα ἢ ἂν ἕκαστα ἴοι κατὰ τὰς αὐτῶν ὁμοιότητος τῆς μελέτης;

Δῆλον δὲ, ἔφη πῶς δ' οὐ;

Οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὲ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην, ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγυνοῦσαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

Πῆ δὴ οὕτοι εὐδαιμονέστατοι;

Ὅτι τούτους εἰκόσ ἐστὶν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικῶν καὶ ἡμερον γένος, ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμηκῶν, ἢ καὶ εἰς ταῦτόν γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ γίνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἀνδρας μετρούς.

Εἰκόσ.

Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαροῦ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ. ἀλλὰ τούτων ἕνεκα, ὃ ἑταῖρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὀρθῶς φιλόσοφοι ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτεροῦσι καὶ οὐ παραδιδόασιν αὐταῖς ἑαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρηματοῦ οὐδὲ αὐτὴν ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοι τε καὶ φιλότιμοι, ἔπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

Οὐ γὰρ ἂν πρόεποι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ὁ Κέβης.

Οὐ μέντοι μὰ Δία, ἦ δ' ὅς, τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἕπασιν, ὃ Κέβης, ἐκείνοι οἷς τι μέλει τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες, οὐ κατὰ ταῦτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπη ἔρχονται, αὐτοὶ δὲ ἠγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαροῦ ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνην ἐπόμενοι, ἢ ἐκείνη ὑψηλεῖται.

Πῶς, ὃ Σώκρατες;

Ἐγὼ ἔρω, ἔφη, γινώσκουσι γὰρ, ἦ δ' ὅς, οἱ φιλομαθεῖς ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἢ φιλοσοφία ἀτεχνῶς διαδεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγκαζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ ὄντα ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλινομένην, καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος συλλήπτωρ εἴη τοῦ δεδέσθαι – ὅπερ οὖν λέγω, γινώσκουσι οἱ φιλομαθεῖς ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἢ φιλοσοφία

83 a

Ἀνθρώπους ὅπως οἱ γαστριμαργοὶ, οἱ ασελγείς καὶ οἱ μέθυσοι, αὐτοὺς που καλλιεργοῦσαν αὐτὰ καὶ δὲν πρόσεχαν μὴπὼς μεταπέσουν στὴν ράτσα τῶν γαιδάρων καὶ θηρίων με τέτοια ἐνοστικὰ. [82a] Δὲν σου φαίνεται πιθανόν;

Αὐτὸ που λες εἶναι τὸ πιθανότερο.

Καὶ αὐτοὶ που προτίμησαν τὴς ἀδικίας, τὴν ἀχαλίνωτη ἐξουσία καὶ τὴς ἀρπαγῆς παίρνουν τὴ μορφὴ λύκων, γερακιῶν καὶ ἰκτίνων. Ἄραγε τέτοιες ψυχῆς μποροῦν νὰ πάρουν ἄλλη μορφὴ καὶ ὄχι αὐτῆ;

Ἀναμφίβολα μιαν τέτοια, ἀπάντησε ὁ Κέβης.

Δοιπόν, συνέχισε ὁ Σωκράτης, δὲν εἶναι φανερό ὅτι καὶ στὰ υπόλοιπα πράγματα ἡ μορφὴ τῆς θα ομοιάζει πρὸς ὅ,τι αὐτῆ ἐπιζητούσε στὴ ζωὴ τῆς;

Εἶναι φανερό, εἶπε· γιατί ὄχι;

Μακάριοι τότε δὲν εἶναι, εἶπε ἐκεῖνος, καὶ βαδίζουν σὲ ὄλβιο τόπο ὅσοι κατὰ τὴ ζωὴ τοὺς μερμυνοῦν νὰ ἀσκήσουν τὴν ἀρετὴν, ἰδιωτικὴ καὶ δημόσια, αὐτῆ που ἀποκαλοῦν σωφροσύνη [b] καὶ δικαιοσύνη, ἡ ὁποία ὁμῶς γίνεται ἀπόκτημα με τὴ συνήθεια καὶ τὴν ἀσκήση καὶ ὄχι με τὴ φιλοσοφία καὶ τὸν λόγο;

Γιατί θεωροῦνται μακάριοι;

Διότι αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι πιθανόν λαμβάνουν μορφὴ ἡμερου καὶ κοινωνικοῦ ζῶου, ὅπως τῆς μέλισσας ἢ τῆς σφήκας ἢ τοῦ μυρμηγκιοῦ ἢ καὶ αὐτῆ ἀκόμη τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτοὺς ἀνδρες μετρημένοι.

Εἶναι πιθανόν.

Ὡστόσο στὴν ὁμηγυρη τῶν θεῶν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μετάσχει ὅποιος δὲν ἀσκήση τὴ φιλοσοφία [c] καὶ ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ εἶναι ἀπολύτως καθαρὸς, ἐκτός ἀπὸ τὸν φίλο τῆς γνώσης. Για αὐτούς τοὺς λόγους, Σιμμία καὶ Κέβη, φίλοι μου, οἱ ἀληθινοὶ φιλόσοφοι μένουν μακριὰ ἀπὸ ὅλες τὴς ἐπιθυμίας τοῦ σώματος, δείχνουν ἐγκαρτέρηση καὶ δὲν παραδίδονται σὲ αὐτές. Δὲν φοβοῦνται μὴπὼς χάσουν τὸ σπῆτι τοὺς καὶ μένουν φτωχοί, ὅπως οἱ πολλοὶ που ἀγαποῦν τὸ χρήμα. Οὐτε ἀπέχουν ἀπὸ αὐτῆ ἀπὸ τὸν φόβο τῆς περιφρόνησης ἢ τοῦ στίγματος στὴν ὑπόληψή τοὺς, ὅπως αὐτοὶ που ἀγαποῦν τὴν ἐξουσία καὶ ἓνα ὄνομα στὴν κοινωνία.

Οὐτε καὶ τοὺς ταιριάζει, Σωκράτη, εἶπε ὁ Κέβης.

[d] Ναι, μὰ τὸν Δία, πραγματικὰ δὲν τοὺς ταιριάζει, εἶπε ἐκεῖνος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος που ὅσοι νοιάζονται γιὰ τὴ ψυχὴ τοὺς καὶ ζοῦν χωρὶς νὰ καλλωπίζουν τὸ σῶμα τοὺς λένε σὲ ὅλους τοὺς υπόλοιπους νὰ πάνε σὲ καλὸ· δὲν βαδίζουν τὸ ἴδιο μονοπάτι με αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι μέσα τοὺς δὲν ξέρουν πού πηγαίνουν· οἱ ἴδιο πιστεύουν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐνεργοῦν ἀντίθετα πρὸς τὴ φιλοσοφία, στὴν ἀπελευθέρωση καὶ τὸν ἐξαγνισμό τῆς, καὶ πρόθυμα βαδίζουν ἐκεῖ που αὐτῆ τοὺς καθοδηγεῖ.

Πῶς γίνεται αὐτό, Σωκράτη;

Θα σου ἐξηγήσω, ἀποκρίθηκα. Ὅσοι ἀγαποῦν τὴ γνώση, συνέχισε, ἀναγνωρίζουν ὅτι, [e] τὴν ὥρα που ἡ φιλοσοφία παίρνει στὰ χέρια τῆς τὴ ψυχὴ τοὺς, αὐτῆ εἶναι δεμένη καὶ κολλημένη με τὸ σῶμα, ἓνα καὶ τὸ αὐτό, μιὰ ψυχὴ ἀναγκασμένη νὰ παρατηρεῖ τὰ ὄντα σαν μέσα ἀπὸ τὰ σῆδερα τῆς φυλακῆς καὶ ὄχι ἡ ἴδια καθῆαυτῆ, ἐνὼ κυλιέται μέσα στὴν ἀμάθεια· ἡ φιλοσοφία τῶρα διακρίνει τὴν πανουργία τῆς φυλακῆς ἀφοῦ ἔχει ὡς βάση τὴν ἐπιθυμία, ἐστὶ που ὁ ἴδιος ὁ φυλακισμένος νὰ εἶναι καὶ ὁ δρᾶστής τῆς φυλάκισής του. Θέλω νὰ πω ὅτι ὅσοι ἀγαποῦν τὴ γνώση ἀναγνωρίζουν ὅτι τὴ στιγμὴ που ἡ φιλοσοφία παίρνει στὰ

έχουσαν αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἠρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ, ἐνδεικνυμένη ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἢ διὰ τῶν ὁμιμάτων σκέψις, ἀπάτης δὲ ἢ διὰ τῶν ὄτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐτοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν συλλέγεσθαι καὶ ἀθροῖζεσθαι παρακλεουμένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἄλλ' ἢ αὐτὴν αὐτῇ, ὅτι ἂν νοήσῃ αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τῶν ὄντων ὅτι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῇ ἐν ἄλλοις ὄν ἄλλο, μηδὲν ἠγείσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητὸν τε καὶ ὁρατόν, δὲ αὐτὴ ὁρᾷ νοητὸν τε καὶ αἰδέε· ταύτη οὖν τῇ λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἢ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλοσόφου ψυχῇ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ λυπῶν καὶ φόβων καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη ὅτι, ἐπειδὴν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ, οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν ὢν ἂν τις οἰηθείη, οἷον ἢ νοσήσας ἢ τι ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἄλλ' δ' πάντων μέγιστόν τε κακῶν καὶ ἔσχατόν ἐστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ λογίζεται αὐτό.

Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Κέβης.

Ὅτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἕμα τε ἡσθῆναι σφόδρα ἢ λυπηθῆναι ἐπὶ τῷ καὶ ἠγείσθαι περὶ δ' ἂν μάλιστα τοῦτο πάσχη, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστατον, οὐχ οὕτως ἔχον ταῦτα δὲ μάλιστα ὁρατά· ἢ οὐ;

Πάνυ γε.

Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα καταδεῖται ψυχὴ ὑπὸ σώματος;

Πῶς δῆ;

Ὅτι ἐκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ἦλον ἔχουσα προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπερονᾷ καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι ἕπερ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῆ. ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν ἀναγκάζεται οἶμαι ὁμότροπός τε καὶ ὁμότροπος γίνεσθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς Ἄιδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλὰ αἰεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἐξίεναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν εἰς ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρομένη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων ἄμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θεοῦ τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοειδοῦς συνουσίας.

Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὦ Σώκρατες.

Τούτων τοίνυν ἕνεκα, ὦ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομαθεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὢν οἱ πολλοὶ ἕνεκα ἢ σὺ οἶεις;

Οὐ δῆτα ἔγωγε.

Οὐ γάρ· ἄλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἂν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλοσόφου, καὶ οὐκ ἂν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν χρῆναι ἑαυτὴν λύειν, λυούσης δὲ ἐκείνης, αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἡδοναῖς καὶ λύπαις ἑαυτὴν πάλιν αὐτῷ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράττειν Πηνελόπης τινὰ ἐναντίως ἰσθὸν μεταχειριζομένην, ἀλλὰ γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ αἰεὶ ἐν τούτῳ

χέρια τῆς [83a] τῆ ψυχῆ

τους σε αὐτὴν τὴν κατάστασι, τὴν παρηγορεῖ μέσα σε ἠρεμία καὶ ἐπιχειρεῖ το λύσιμό τῆς· δείχνει ὅτι ἡ ἔρευνα μέσω των οφθαλμῶν εἶναι σκέτη ἀπάτη, ἀπάτη καὶ ἡ ἔρευνα μέσω των αφητιῶν καὶ των ἄλλων αἰσθήσεων· τὴν πείθει να τραβηχτεῖ μακριὰ ἀπὸ αὐτές, στο βαθμὸ βέβαια που δεν ἐπιβάλλεται σε κάποιον να τις χρησιμοποιεῖ, ἐνὼ τὴν παρακινεῖ να συγκεντρῶνεται καὶ να συναθροῖζεται ἡ ἴδια στον εαυτὸ τῆς, χωρὶς να ἐμπιστεύεται τίποτα ἄλλο παρὰ μόνον αὐτὴν τὴν ἴδια, ὅταν αὐτὴ καθἑαυτῇ διανοεῖται τα ὄντα καθἑαυτὰ· [b] ὅταν ὁμῶς ἡ ψυχὴ ἐρευνᾷ μέσω ἐνὸς ἄλλου κάτι που εἶναι ὄχι το ἀληθινὸ ἀλλὰ σε θέσει ἀλλοινοῦ, να το θεωρεῖ ὄχι ἀληθινὸ. Καὶ αὐτὸ δεν εἶναι ἄλλο ἀπὸ το αἰσθητὸ καὶ ὁρατὸ, ἐνὼ αὐτὸ που ἡ ἴδια βλέπει εἶναι το νοητὸ καὶ ἀόρατο. Με τὴν πεποιθήσι λοιπὸν ὅτι δεν πρέπει να ἐναντιώνεται στο λύσιμο ἀπὸ το σῶμα ἡ ψυχὴ του πραγματικῷ φιλοσόφου ἀποτραβιέται ἀπὸ τις ἀπολαύσεις καὶ τις ἐπιθυμίες, τις λύπες καὶ τους φόβους, κατὰ το μέτρο που μπορεῖ, καθὼς συλλογίζεται ὅτι κάποιος, ὅταν νιώσει σφοδρὴ ἡδονὴ ἢ λύπη ἢ φόβο ἢ ἐπιθυμία, δεν ζῆμιώνεται κυρίως ἀπὸ αὐτὰ που ἴσως νόμισε ὅτι ἔπαθε· ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, για παράδειγμα, ἢ τὴν στατάλη χάρη των ἐπιθυμιῶν. [c] Ζημιώνεται καὶ παθαίνει το μεγαλύτερο καὶ κορυφαῖο ὄλων των κακῶν, χωρὶς καν να το λαμβάνει ὑπόψη τῆς.

Καὶ ποιο εἶναι αὐτό, Σωκράτη, ρώτησε ὁ Κέβης.

Το γεγονός ὅτι ἡ ψυχὴ κάθε ἀνθρώπου, ὅταν νιώθει υπερβολικὴ εὐχαρίστησι ἢ λύπη, ἀναγκάζεται να πιστέψει πως οτιδήποτε νιώθει ἐντονα πάνω τῆς εἶναι το πραγματικὸ καὶ το ἀληθινὸ, ἐνὼ αὐτὸ δεν εἶναι ἔτσι. Καὶ μάλιστα πρόκειται για τα ὁρατὰ πράγματα· για αὐτὰ δεν πρόκειται;

Βεβαίως.

[d] Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐμπειρία ἡ ψυχὴ δεν δένεται σφιχτὰ ἀπὸ το σῶμα;

Δηλαδῆ;

Να, κάθε ἡδονὴ καὶ λύπη, σαν να κρατοῦν ἕνα καρφί, τὴν καρφώνουν στο σῶμα, τῆς μῆγουν περόνες καὶ τὴν κάνουν σωματικὴν, ἔτσι ὥστε να θεωρεῖ ἀληθινὰ αὐτὰ που καὶ το σῶμα παραδέχεται. Ἐχοντας τῶρα τις ἴδιες ιδέες με το σῶμα καὶ νιώθοντας τὴν ἴδια χαρὰ, νομίζω, ἀναγκάζεται να ἀποκτήσει ἴδιο χαρακτήρα καὶ ἀνατροπῆ, ἀνίκανη να φθάσει ἐξαγνισμένη στον Ἄδη. Ὅχι μόνον, ἀλλὰ ἐξέρχεται βεβαρημένη ἀπὸ το σῶμα ἔτσι ὥστε [e] σύντομα περιπίπτει σε ἕνα ἄλλο σῶμα καὶ αὐξάνεται σαν να τὴν ἔχουν σπείρει μέσα σε αὐτὸ με ἀποτέλεσμα να μὴν ἔχει κοινωνία με το θεϊκό, το καθαρὸ, το μίας μορφῆς.

Λες τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια, Σωκράτη, εἶπε ὁ Κέβης.

Για αὐτοὺς λοιπὸν τους λόγους, Κέβη, αὐτοῖ που ἀληθινὰ ἀγαποῦν τὴ γνώσι εἶναι ἀξιοπρεπεῖς καὶ γενναῖοι, ὄχι για τους λόγους που εἶναι οἱ περισσότεροι· ἡ ἐσὺ ἔχει τὴ γνώμη των πολλῶν;

[84a] Ὅχι, σε καμία περίπτωση.

Ἀσφαλῶς σε καμία. Ὅμως ἡ ψυχὴ ἀνδρὸς που φιλοσοφεῖ θα δικαιολογοῦσε τὴ στάσι τῆς χωρὶς τὴν παρακάτω σκέψη: ἡ φιλοσοφία οφείλει να τὴν ἐλευθερώσει καὶ, ἐνὼ ἐκεῖνη ἐπιχειρεῖ το λύσιμο ἀπὸ το σῶμα, ἡ ἴδια θα παραδίδει τον εαυτὸ τῆς στις ἡδονές καὶ τις λύπες καὶ πάλι θα δεθεῖ με το σῶμα καὶ θα ἐπιτελεῖ ἔργο μάταιο, τῆς Πηνελόπης, καθὼς θα κινεῖ τον ἰσθὸ στην ἀντίθετη κατεύθυνση. Ἀντιθέτως μάλιστα, ἐπιχειρεῖ να γαλήνευσει μακριὰ ἀπὸ αὐτὰ τα αἰσθήματα, ἀκολουθεῖ τον νοῦ καὶ

οὔσα, τὸ ἀληθές καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδόξαστον θεωμένη καὶ ὑπ' ἐκείνου
b τρεφομένη, ζῆν τε οἶεται οὔτω δεῖν ἕως ἂν ζῆ, καὶ ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς τὸ
συγγενές καὶ εἰς τὸ τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν.
ἐκ δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινὸν μὴ φοβηθῆ, ταῦτα δ' ἐπιτηδεύσασα, ὡ
Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπασθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ
c τῶν ἀνέμων διαφουσηθεῖσα καὶ διαπτομένη οἴχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἦ.

Σιγῇ οὖν ἐγένετο ταῦτα εἰπόντος τοῦ Σωκράτους ἐπὶ πολλὸν χρόνον, καὶ
αὐτὸς τε πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν ὁ Σωκράτης, ὡς ἰδεῖν ἐφαίνετο, καὶ ἡμῶν
οἱ πλείστοι· Κέβης δὲ καὶ Σιμμίας σιωπῶν πρὸς ἀλλήλω διελεγέσθη. καὶ ὁ
Σωκράτης ἰδὼν αὐτῶ ἤρετο, Τίς ἔφη, ὑμῖν τὰ λεχθέντα μὴν μὴ δοκεῖ ἐνδεῶς
λέγεσθαι; πολλὰς γὰρ δὴ ἔτι ἔχει ὑποψίας καὶ ἀντιλαβὰς, εἴ γε δὴ τις αὐτὰ
d μέλλει ἱκανῶς διεξιέναι. εἰ μὲν οὖν τι ἄλλο σκοπεῖσθον, οὐδὲν λέγω· εἰ δέ τι
περὶ τούτων ἀπορεῖτον, μηδὲν ἀποκνήσητε καὶ αὐτοὶ εἰπεῖν καὶ διελθεῖν, εἴ πη
ὑμῖν φαίνεται βέλτιον <ἀν> λεχθῆναι, καὶ αὐ καὶ ἐμὲ συμπαραλαβεῖν, εἴ τι
μᾶλλον οἴεσθαι μετ' ἐμοῦ εὐπορήσειν.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἔφη· Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, τάληθ' σοι ἐρῶ. πάλαι γὰρ
ἡμῶν ἐκάτερος ἀπορῶν τὸν ἕτερον προωθεῖ καὶ κελεύει ἐρῆσθαι διὰ τὸ
ἐπιθυμεῖν μὲν ἀκοῦσαι, ὀκνεῖν δὲ ὄχλον παρέχειν, μὴ σοι ἀηδὲς ἦ διὰ τὴν
ε παροῦσαν συμφορὰν.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐγέλασεν τε ἠρέμα καὶ φησιν· Βαβαί, ὦ Σιμμία· ἢ που
χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἠγοῦμαι τὴν
ε παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μὴδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν, ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ
δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ· καί, ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων
δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικὴν, οἱ ἐπειδὴν αἰσθωνταὶ ὅτι δεῖ αὐτοὺς
85 a ἄδοσαι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι οὐπὲρ εἰσι θεράποντες.
οἱ δ' ἀνθρώποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων
καταψευδονται, καὶ φασιν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον ὑπὸ λύπης
ἐξῆδειν, καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ἄδει ὅταν πεινῆ ἢ ὀρυγῆ ἢ τινα
ἄλλην λύπην λυπῆται, οὐδὲ αὐτῆ ἢ τε ἀηδῶν καὶ χελιδῶν καὶ ὁ ἔποψ, ἃ δὴ
φασὶ διὰ λύπην θρηνοῦντα ἄδειν. ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα
b ἄδειν οὔτε οἱ κύκνοι, ἀλλ' ἔτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος δόντες, μαντικοὶ τέ εἰσι καὶ
προειδότες τὰ ἐν Ἄιδου ἀγαθὰ ἄδοσαι καὶ τέρονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν
διαφερόντως ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἠγοῦμαι ὁμόδουλός
τε εἶναι τῶν κύκνων καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, καὶ οὐ χεῖρον ἐκείνων τὴν
μαντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου, οὐδὲ δυσθυμότερον αὐτῶν τοῦ βίου
ἀπαλλάττεσθαι. ἀλλὰ τούτου γ' ἔνεκα λέγειν τε χορῆ καὶ ἐρωτᾶν ὅτι ἂν
βούλησθε, ἕως ἂν Ἀθηναίων ἐώσιν ἄνδρες ἔνδεκα.

συνεχῶς εἶναι μαζί του, θεάται το αληθινό, το θεϊκό και μη αντιληπτό από τον νου και
τρέφεται από αυτό· πιστεύει ότι έτσι πρέπει να ζει όσο διαρκει ο βίος της και, [b] όταν
φθάσει στο τέλος του, ότι φθάνει σε κάτι συγγενικό της και όμοιας φύσης
απαλλαγμένη από τα ανθρώπινα κακά. Από μίαν τέτοια τροφή και άσκηση, Σιμμία
και Κέβη, δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος να φοβηθεί μήπως κατά τον χωρισμό της από
το σώμα τιναχθεί μακριά, την φυσήξουν οι άνεμοι και φύγει πετώντας και η ίδια δεν
υπάρχει πλέον πουθενά.

Αυτά είτε ο Σωκράτης και ησυχία απλώθηκε, ώρα πολλή [c] από την έκφρασή
του ο Σωκράτης έδειχνε να είναι αποροφημένος από τα επιχειρήματα που ανέπτυξε,
το ίδιο και οι περισσότεροι από εμάς· μόνο ο Κέβης και ο Σιμμίας άρχισαν να
συζητούν χαμηλόφωνα. Μόλις ο Σωκράτης τους είδε τους ρώτησε: Τι είναι αυτό; Έχετε
την ιδέα ότι αυτά που είπαμε παρουσιάζουν κενά; Βεβαίως αφήνουν περιθώριο για
αμφιβολίες και αντιρρήσεις, εάν κάποιος έχει την πρόθεση να τα εξετάσει
λεπτομερειακά. Εάν σκέφτεστε κάτι άλλο, δεν με ενδιαφέρει. Εάν όμως απορείτε
σχετικά με το θέμα μην διστάσετε να πάρετε τον λόγο και οι ίδιοι να το αναπτύξετε,
εάν σας φαίνεται ότι αυτά που ειπώθηκαν επιδέχονται βελτίωση· [d] διαφορετικά
βάλετε και εμένα μαζί σας, εάν νομίζετε ότι με τη βοήθειά μου θα λύσετε την απορία
σας.

Ο Σιμμίας απάντησε: Εντάξει Σωκράτη, θα σου πω την αλήθεια. Εδώ και ώρα
και οι δυο μας βρισκόμαστε σε απορία και δοκιμάζουμε ο ένας να σπρώξει τον άλλο
να σε ρωτήσει επειδή θέλουμε να ακούσουμε όμως διστάζουμε να ενοχλήσουμε,
πράγμα μάλλον δύσάρεστο μέσα στη δύσκολη για σένα ώρα.

Εκείνος μόλις το άκουσε, χαμογέλασε και είπε: Καλέ μου Σιμμία! Πραγματικά
θα μου ήταν δύσκολο [e] να πείσω τους άλλους ανθρώπους ότι δεν θεωρώ την
παρούσα ώρα συμφορά, όταν δεν μπορώ να πείσω ούτε εσάς τους δύο· εσείς φοβάσθε
μήπως νιώθω πιο δύσκολα τώρα παρά την προηγούμενη ζωή μου. Έχετε την
εντύπωση, έτσι φαίνεται, πως είμαι πιο ακατάλληλος και από τους κύκνους στην τέχνη
της προφητείας· αυτοί όταν νιώσουν ότι πλησιάζει το τέλος τους τραγουδούν
περισσότερο [85a] και πολύ πιο γλυκά από όσο τραγούδησαν ποτέ, γεμάτοι χαρά
διότι αναχωρούν να παρουσιασθούν στον θεό, αυτόν που υπηρετούν. Όμως οι
άνθρωποι, επειδή φοβούνται τον θάνατο, βγάζουν ψεύτες τους κύκνους και λένε ότι
τραγουδούν το λυπητερό τραγούδι τους διότι θρηνοῦν τον θάνατό τους· δεν τους
περνάει από το μυαλό ότι κανένα πουλί δεν τραγουδάει όταν πεινάει ή τουρτουρίζει ή
έχει πέσει σε λύπη, ούτε καν το αηδόνι, το χελιδόνι και ο τσαλαπετεινός, πουλιά που
έχουν τη φήμη ότι τραγουδούν θρηγῶνους επειδή νιώθουν λύπη. Όμως ούτε αυτά μου
φαίνονται πως τραγουδούν από λύπη [b] ούτε οι κύκνοι, εγώ νομίζω διότι είναι
πουλιά του Απόλλωνα, ικανά να προφητεύουν και να ξερουν εκ των προτέρων τα
καλά στον Άδη, και για τον λόγο αυτό τραγουδούν και χαίρονται εκείνη την ημέρα
εξαιρετικά, όσο ποτέ άλλοτε. Αλλά και εγώ με τη σειρά μου θεωρώ ότι ασκώ την
εργασία των κύκνων, αφοσιωμένος στον ίδιο θεό, κατέχω από τον κύριό μου τη
δύναμη να προφητεύω όχι κατώτερα από εκείνους, χωρίς να νιώθω λύπη πιο βαριά
καθώς φεύγω από τη ζωή. Να λοιπόν ο λόγος, εσείς να λέτε και να ρωτάτε ότι θέλετε,
85 b όσο καιρό ακόμη το επιτρέπουν οι έντεκα άνδρες των Αθηναίων.

Καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὁ Σιμμίας καὶ ἐγὼ τέ σοι ἐρῶ ὃ ἀπορῶ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀποδέχεται τὰ εἰρημένα. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, περὶ τῶν τοιούτων ἴσως ὥσπερ καὶ σοὶ τὸ μὲν σαφὲς εἶδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ ἢ ἀδύνατον εἶναι ἢ παγγάλεπόν τι, τὸ μὲντοι αὐτὸ λέγόμενα περὶ αὐτῶν μὴ οὐχὶ παντὶ τρόπῳ ἐλέγχειν καὶ μὴ προαφίστασθαι πρὶν ἂν πανταχῆ σκοπῶν ἀπέστη τις, πάνυ μαλθακοῦ εἶναι ἀνδρὸς δεῖν γὰρ περὶ αὐτὰ ἔν γε τι τούτων διαπράξασθαι, ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει ἢ εὐρεῖν ἢ, εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γοῦν βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα καὶ δυσεξελεγκτότατον, ἐπὶ τούτου ὀχρούμενον ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας κινδυνεύοντα διαπλευσάσι τὸν βίον, εἰ μὴ τις δύναται ἀσφαλέστερον καὶ ἀκινδυνότερον ἐπὶ βεβαιότερου ὀχήματος, λόγου θείου τινός, διαπορευθῆναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔγωγε οὐκ ἐπαισχυνθήσομαι ἐρέσθαι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις, οὐδ' ἐμαυτὸν αἰτιάσομαι ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ ὅτι νῦν οὐκ εἶπον ἅ μοι δοκεῖ. ἐμοὶ γὰρ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τόνδε σκοπῶ τὰ εἰρημένα, οὐ πάνυ φαίνεται ἱκανῶς εἰρησθαι.

Καὶ ὁ Σωκράτης, ἴσως γάρ, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, ἀληθῆ σοι φαίνεται ἀλλὰ λέγε ὅπῃ δὴ οὐχ ἱκανῶς.

Ταύτη ἔμοιγε, ἢ δ' ὅς, ἢ δὴ καὶ περὶ ἁρμονίας ἂν τις καὶ λύρας τε καὶ χορδῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον εἴποι, ὡς ἢ μὲν ἁρμονία ἀόρατον καὶ ἀσώματον καὶ ἀγγαλόν τι καὶ θεῖόν ἐστιν ἐν τῇ ἡρμωσμένῃ λύρᾳ, αὐτὴ δ' ἢ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ σώματά τε καὶ σωματοειδῆ καὶ σύνθετα καὶ γεῶδη ἐστὶ καὶ τοῦ θνητοῦ συγγενῆ. ἐπειδὴν οὖν ἢ κατὰξῃ τις τὴν λύραν ἢ διατέμῃ καὶ διαροπήξῃ τὰς χορδὰς, εἴ τις δισχυρίζοιτο τῷ αὐτῷ λόγῳ ὥσπερ σὺ, ὡς ἀνάγκη ἔτι εἶναι τὴν ἁρμονίαν ἐκεῖνην καὶ μὴ ἀπολωλέναι—οὐδεμία γὰρ μηχανὴ ἂν εἴη τὴν μὲν λύραν ἔτι εἶναι διερωγυιῶν τῶν χορδῶν καὶ τὰς χορδὰς θνητοειδεῖς οὖσας, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἀπολωλέναι τὴν τοῦ θείου τε καὶ ἀθανάτου ὁμοφυῆ τε καὶ συγγενῆ, προτέραν τοῦ θνητοῦ ἀπολωμένην—ἀλλὰ φαίη ἀνάγκη ἔτι πού εἶναι αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, καὶ πρότερον τὰ ξύλα καὶ τὰς χορδὰς κατασαπήσθαι πρὶν τι ἐκεῖνην παθεῖν—καὶ γὰρ οὖν, ὦ Σώκρατες, οἴμαι ἔγωγε καὶ αὐτὸν σε τοῦτο ἐντεθυμησθαι, ὅτι τοιοῦτόν τι μάλιστα ὑπολαμβάνομεν τὴν ψυχὴν εἶναι, ὥσπερ ἐντεταμένον τοῦ σώματος ἡμῶν καὶ συνεχομένου ὑπὸ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὕγρου καὶ τοιούτων τινῶν, κρᾶσιν εἶναι καὶ ἁρμονίαν αὐτῶν τούτων τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ἐπειδὴν ταῦτα καλῶς καὶ μετρίως κρατῆι πρὸς ἄλληλα—εἰ οὖν τυγχάνει ἢ ψυχὴ οὕσα ἁρμονία τις, δηλονότι, ὅταν χαλασθῇ τὸ σῶμα ἡμῶν ἀμέτρως ἢ ἐπιταθῇ ὑπὸ νόσων καὶ ἄλλων κακῶν, τὴν μὲν ψυχὴν ἀνάγκη εὐθύς ὑπάσχει ἀπολωλέναι, καίπερ οὕσαν θειοτάτην, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι ἁρμονίαι αἱ τ' ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ ἐν τοῖς τῶν δημιουργῶν ἔργοις πᾶσι, τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος ἐκάστου πολλὸν χρόνον παραμένειν, ἕως ἂν ἢ κατακαυθῇ ἢ κατασαπῇ—δρα οὖν πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τί φήσομεν, ἂν τις ἀξιοῖ κρᾶσιν οὕσαν τὴν ψυχὴν τῶν ἐν τῷ σώματι ἐν τῷ καλουμένῳ θανάτῳ πρώτην ἀπόλλυσθαι.

Διαβλέψας οὖν ὁ Σωκράτης, ὥσπερ τὰ πολλὰ εἰώθει, καὶ μειδιάσας, Δίκαια μὲντοι, ἔφη, λέγει ὁ Σιμμίας. εἰ οὖν τις ἡμῶν εὐπορώτερος ἐμοῦ, τί οὐκ

Ωραία μας συμβουλεύεις, εἶπε ὁ Σιμμίας. Να σου πω λοιπὸν τὴν ἀπορία μου ἐγώ, καὶ ὁ φίλος μου ἀπὸ ἐδῶ, σε ποιο σημεῖο δὲν ἀποδέχεται αὐτὰ που εἰπώθηκαν. [c] Ἔχω τὴ γνώμη, Σωκράτη, ὅπως ἴσως καὶ ἐσύ, ὅτι σε τέτοια θέματα, ἐνῶ ἀκόμη ζοῦμε, ἢ βέβαιη γνώση ἢ εἶναι ἀδύνατη ἢ ἐξαιρετικὰ δύσκολη. Ὅμως καὶ να μὴ ἐλέγξει κάποιος το ζήτημα ἀπὸ κάθε πλευρὰ καὶ να ἀποχωρήσει προτοῦ ἀποκάμει ἐξετάζοντας το ἐξονυχιστικὰ εἶναι γνώρισμα λιὰν μαλθακοῦ ἀνθρώπου. Ὀφείλει λοιπὸν κανεὶς να πρᾶξει ἕνα ἀπὸ τα δύο, εἴτε να μάθει ἢ να ἀνακαλύψει πῶς ἔχουν τα πράγματα εἴτε, εἰάν αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, να υιοθετήσῃ το καλύτερο καὶ ἐλάχιστο ἀνατρέψιμο ἐπιχείρημα που λεν οἱ ἀνθρώποι καὶ να ἀποπλευσῇ πάνω σε αὐτὸ, [d] σαν σε σχεδία, μέσα σε κινδύνους, στο ταξίδι τῆς ζωῆς. Ἐκτός καὶ ἀν κανεὶς μπορεῖ να ταξιδέψῃ με περισσότερη ἀσφάλεια καὶ λιγότερο κίνδυνο πάνω σε ὄχημα ἀσφαλέστερο που το δώρησε ἕνα ἐπιχείρημα με καταγωγή τους θεοῦς. Ἔτσι καὶ ἐγὼ τώρα δὲν θα διστάσω να ρωτήσω, ἐσύ μου δίνεις τὸ δικαίωμα, καὶ δὲν θα κατηγορήσω ἀργότερα τον εαυτὸ μου διότι δὲν εἶπα τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὴ γνώμη μου. Ἔχω δηλαδὴ τὴ γνώμη, Σωκράτη, καθὼς ἐξετάζω ὅσα εἰπώθηκαν ἀπὸ τὴ δική μου σκοπιὰ καὶ ἀπὸ τὴ σκοπιὰ του Κέβητος, πως αὐτὰ δὲν εἶναι ἐπαρκῆ.

Ὁ Σωκράτης πῆρε τον λόγο ἴσως φίλε μου να ἔχεις δίκαιο, [e] πες μας ὅμως πού δὲν σου φαίνονται ἐπαρκῆ.

Νομίζω ὅτι κάποιος, εἶπε αὐτός, θα μπορούσε να ἀναπτύξῃ τὴν ἴδια θεωρία καὶ για τὴν ἁρμονία τῆς λύρας καὶ των χορδῶν τῆς, ἢ ἁρμονία δηλαδὴ εἶναι ἀόρατη, χωρὶς σῶμα, πανέμορφη καὶ θεϊκὴ πάνω στην καλοκουρδισμένη λύρα, [86a] ἐνῶ ἢ λύρα καὶ οἱ χορδές τῆς εἶναι σῶμα καὶ πράγματα σωματοειδῆ, ἀποτελοῦνται ἀπὸ πολλὰ, εἶναι γῆινα καὶ συγγενῆ με τὸ θνητό. Τώρα, εἰάν κάποιος σπάσει τὴ λύρα ἢ σχίσει στη μέση καὶ τεμαχίσει τὶς χορδές, αὐτός θα ἰσχυρισθῇ, με βάση τὸ ἐπιχείρημά σου, ὅτι ἢ ἁρμονία πρέπει να ὑπάρχει καὶ να μὴ ἔχει ἐξαφανισθῇ—διότι εἶναι ἀκατανόητο ἢ λύρα να ἐξακολουθήσει να ὑπάρχει με σπασμένες χορδές, χορδές θνητές κατὰ τὴν οὐσίαν τους, [b] ἐνῶ ἢ ἁρμονία να ἔχει χαθεῖ, αὐτὴ που ἔχει συγγένεια καὶ καταγωγή ἀπὸ τὸ θεϊκό καὶ ἀθάνατο καὶ μάλιστα να ἔχει χαθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸ θνητό— θα ἔλεγε λοιπὸν ὅτι ἢ ἁρμονία πρέπει κάπου να ὑπάρχει καὶ ὅτι πρῶτύτερα θα σαπήσουν τα ξύλα καὶ οἱ χορδές πρὶν ἐκεῖνη πάθει τὸ παραμικρό. Αὐτὴ εἶναι ἢ περιπτώσή μας Σωκράτη καὶ νομίζω ἐσύ θυμάσαι αὐτὸ που θεωρήσαμε ὅτι εἶναι ἢ ψυχὴ. Ὅπως δηλαδὴ τὸ σῶμα μας στέκεται τετρωμένο καὶ κατέχεται ἀπὸ τὸ θερμό, τὸ ψυχρό, τὸ ξερὸ καὶ τὸ ὑγρὸ καὶ τέτοια παρόμοια, [c] ἀνάμειξη εἶναι ἢ ψυχὴ καὶ ἁρμονία των ἰδίων στοιχείων, ὅταν τὸ ἕνα ἀναμιχθῇ με τὸ ἄλλο στη σωστὴ ἀναλογία. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἢ ψυχὴ εἶναι εἶδος ἁρμονίας γίνεται φανερό ὅτι αὐτὴ, ὅταν τὸ σῶμα μας ἐντόνος ἀτονίσει ἢ υποστῇ ἀρρώστιες καὶ ἄλλα κακά, ὀφείλει εὐθύς ἀμέσως να ἐξαφανισθῇ παρὰ τὴ θεϊκότητά τῆς, ὅπως κάθε ἄλλη ἁρμονία καὶ στη μουσικὴ καὶ σε ὅλα τα δημιουργήματα των καλλιτεχνῶν. Ἀντίθετα τα λείψανα κάθε σώματος θα παραμένουν πολὺ καιρὸ, ἕως ὅτου αὐτὰ τα κάψουν ἢ σαπίσουν. [d] Λοιπὸν, σκέψου τι θα πούμε σε ἕνα τέτοιο ἐπιχείρημα, εἰάν κάποιος ἰσχυρισθῇ ὅτι ἢ ψυχὴ, ἢ ὁποία εἶναι ἀνάμειξη στοιχείων τῆς ὕλης, εἶναι τὸ πρῶτο πράγμα που ἐξαφανίζεται μέσα σε αὐτὸ που ἀποκαλεῖται θάνατος.

Πρὸς στιγμὴ ὁ Σωκράτης στύλωσε τα μάτια του πάνω μας, ὅπως πολλές φορὲς συνηθίζε, χαμογέλασε καὶ εἶπε: ἢ παρατήρηση

ἀπεκρίνατο; καὶ γὰρ οὐ φαύλως ἔοικεν ἀπτομένῳ τοῦ λόγου. δοκεῖ μέντοι μοι
 e χρῆναι πρὸ τῆς ἀποκρίσεως ἔτι πρότερον Κέβητος ἀκοῦσαι τί αὐτὸν ἔγκαλει
 τῷ λόγῳ, ἵνα χρόνου ἐγγενομένου βουλευσώμεθα τί ἐροῦμεν, ἔπειτα
 ἀκούσαντας ἢ συγχωρεῖν αὐτοῖς ἂν τι δοκῶσι προσάδειν, ἔαν δὲ μὴ, οὕτως
 ἤδη ὑπερδικεῖν τοῦ λόγου. ἀλλ' ἄγε, ἢ δ' ὅς, ὃ Κέβης, λέγε, τί ἦν τὸ σὲ αὐτὸ
 θροῦντον;

87 a Λέγω δὴ, ἢ δ' ὅς ὁ Κέβης. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ ὁ λόγος
 εἶναι, καί, ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν, ταῦτόν ἐγκλημα ἔχειν. ὅτι μὲν γὰρ ἦν
 ἡμῶν ἢ ψυχῆ καὶ πρὶν εἰς τὸδε τὸ εἶδος ἔλθειν, οὐκ ἀνατίθειμαι μὴ οὐχὶ πάντῳ
 χαριέντως καί, εἰ μὴ ἐπαχθές ἐστιν ελπεῖν, πάντῳ ἰκανῶς ἀποδεδείχθαι ὡς δὲ καὶ
 ἀποθανόντων ἡμῶν ἔτι που ἔστιν, οὐ μοι δοκεῖ τῆδε. ὡς μὲν οὐκ ἰσχυρότερον
 καὶ πολυχρονιώτερον ψυχῆ σώματος, οὐ συγχωρῶ τῇ Σιμμίου ἀντίληψιν δοκεῖ
 γάρ μοι πᾶσι τοῦτοις πάντῳ πολὺ διαφέρειν. τί οὖν, ἂν φαίῃ ὁ λόγος, ἔτι
 b ἀπιστεῖς, ἐπειδὴ ὄρθς ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου τὸ γε ἀσθενέστερον ἔτι ὄν;
 τὸ δὲ πολυχρονιώτερον οὐ δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι ἔτι σφῆσθαι ἐν τούτῳ
 τῷ χρόνῳ; πρὸς δὴ τοῦτο τὸδε ἐπίσκεψαι, εἴ τι λέγω εἰκόνας γὰρ τινος, ὡς
 ἔοικεν, κἀγὼ ὡσπερ Σιμμίας δέομαι. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὁμοίως λέγεσθαι ταῦτα
 ὡσπερ ἂν τις περὶ ἀνθρώπου ὑφάντου πρεσβύτου ἀποθανόντος λέγοι τοῦτον
 c τὸν λόγον, ὅτι οὐκ ἀπόλωλεν ὁ ἀνθρώπος ἀλλ' ἔστι που σῶς, τεκμήριον δὲ
 ἀπαρέχοιτο θομάτιον δ' ἡμπεύχτο αὐτὸς ὑφηνάμενος ὅτι ἐστὶ σῶν καὶ οὐκ
 ἀπόλωλεν, καὶ εἴ τις ἀπιστοῖ αὐτῷ, ἀνερωτῶν πρότερον πολυχρονιώτερόν ἐστι
 τὸ γένος ἀνθρώπου ἢ ἱματίου ἐν χρεῖα τε ὄντος καὶ φορομένου, ἀποκρινάμενος
 δὴ ὅτι πολὺ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἷητο ἀποδεδείχθαι ὅτι παντὸς ἄρα μᾶλλον ὃ γε
 d ἀνθρώπος σῶς ἐστίν, ἐπειδὴ τὸ γε ὀλιγοχρονιώτερον οὐκ ἀπόλωλεν. τὸ δ'
 οἶμαι, ὃ Σιμμία, οὐχ οὕτως ἔχει σκόπει γὰρ καὶ σὺ δὲ λέγω. πᾶς ἂν ὑπολάβῃ
 ὅτι εὐήθες λέγει ὁ τοῦτο λέγων ὁ γὰρ ὑφάντης οὕτως πολλὰ κατατρίψας
 e τοιαῦτα ἱμάτια καὶ ὑφηνάμενος ἐκείνων μὲν ὕστερος ἀπόλωλεν πολλῶν ὄντων,
 τὸ δὲ τελευταῖον οἶμαι πρότερος, καὶ οὐδὲν τι μᾶλλον τούτου ἔνεκα
 ἀνθρωπῶς ἐστίν ἱματίου φαυλότερον οὐδ' ἀσθενέστερον. τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην
 οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ψυχῆ πρὸς σῶμα, καὶ τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν
 μέτρι' ἂν μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἢ μὲν ψυχῆ πολυχρονιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα
 ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον ἀλλὰ γὰρ ἂν φαίῃ ἐκάστην τῶν ψυχῶν
 e πολλὰ σώματα κατατρίβειν, ἄλλως τε κἂν πολλὰ ἔτη βίῃ-εἰ γὰρ ἴσῃ τὸ σῶμα
 καὶ ἀπολλύοιτο ἔτι ζῶντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἢ ψυχῆ ἅει τὰ κατατριβόμενον
 ἀνυφαίνονται ἀναγκαῖον μεντᾶν εἶη, ὁπότε ἀπολλύοιτο ἢ ψυχῆ, τὸ τελευταῖον
 ὑφασμα τυχεῖν αὐτὴν ἔχουσαν καὶ τούτου μόνου προτέραν ἀπόλλυσθαι,
 ἀπολομένης δὲ τῆς ψυχῆς τότε ἤδη τὴν φύσιν τῆς ἀσθενείας ἐπιδεικνύοι τὸ
 σῶμα καὶ ταχὺ σαπὲν διοίχοιτο. ὥστε τούτῳ τῷ λόγῳ οὕτως ἄξιον πιστεῦσαντα

του Σιμμία εἶναι ορθή. Λοιπόν, εἰάν
 κάποιος ἀπὸ εσᾶς εἶναι ἐπαρκέστερός μου, γιατί δεν του ἀπαντᾷ; Πράγματι ο ἐλεγχός
 του πάνω στο ἐπιχείρημα δεν φαίνεται ἀσχημος. Ὡστόσο, πρὶν ἀπαντήσω νομίζω ὅτι
 πρέπει πρῶτα να ἀκοῦσουμε τον Κέβητα, τι προσάπτει καὶ αὐτός στο ἐπιχείρημα, [e]
 ἔτσι ὥστε να μεσολαβήσει χρόνος καὶ να σκεφθῶμε τι να ποῦμε. Στη συνέχεια, ἀφού
 ἀκούσουμε καὶ τους δύο, μποροῦμε να συμφωνήσουμε μαζί τους, εἰάν φανοῦν να λένε
 κάτι σωστό· διαφορετικὰ μποροῦμε να μιλήσουμε με τον τρόπο των συνηγῶρων.
 Εμπρός Κέβη μου, εἶπε ἐκεῖνος, πες μας, ποιο πράγμα σου φέρνει τόση ταραχὴ;

Θα το πῶ, εἶπε ὁ Κέβης. Βλέπεις, το ἐπιχείρημα μου φαίνεται πως παραμένει
 στάσιμο καὶ ἀνοικτὸ στον ἐλεγχο, πράγμα που λέγαμε καὶ πρὶν. Στο θέμα ὅτι ἡ ψυχὴ
 [87a] ὑπάρχει καὶ πρὶν τὴν εἰσοδὸς τῆς στο σῶμα συμφωνῶ καὶ δεν παίρνω πίσω ὅτι
 ἀποδείχθηκε με ἐξαιρετικὰ κομψὸ καὶ –μην πῶ με αυτοπεποιθιστῆ– ἐπαρκῆ τρόπο.
 Ὅμως στο θέμα ὅτι ἐξακολουθεῖ να ὑπάρχει κάπου, ὅταν πεθάνουμε, δεν νομίζω το
 ἴδιο. Οὔτε συμφωνῶ με τὴν ἀντίρρηση του Σιμμία ὅτι ἡ ψυχὴ δεν εἶναι πιο ἰσχυρὴ καὶ
 ζεῖ περισσότερο ἀπὸ το σῶμα· τὴν θεωρῶ κατὰ πολὺ ἀνώτερη σε ὅλες αὐτές τις
 πλευρές. Γιατί τότε, θα ἔλεγε το ἐπιχείρημα, συνεχίζεις να ἀμφιβάλλεις, ὅταν βλέπεις να
 πεθαίνει ὁ ἀνθρώπος καὶ το αὐτὸ ἀσθενικὸ κομμάτι του ἐξακολουθεῖ να ὑπάρχει; Δεν
 νομίζεις ὅτι αὐτὸ που ζεῖ περισσότερο [b] πρέπει να διατηρεῖται κάπου κατὰ τον ἴδιο
 χρόνο; Εξέτασε τώρα ἀν ἔχει βάση ἡ ἀντίρρησή μου, γιατί φαίνεται πως καὶ ἐγώ, ὅπως
 ο Σιμμίας, χρειάζομαι μιαν εἰκόνα. Νομίζω δηλαδὴ ὅτι ἰσχύει το ἴδιο, ἕνας μπορεῖ να
 εραρμόσει το ἴδιο ἐπιχείρημα σε ἕναν γέρο ἀνθρώπο, υφαντῆ, που πέθανε, καὶ να πει
 ὅτι ὁ ἀνθρώπος δεν ἔχει χαθεῖ ἀλλὰ ὑπάρχει κάπου σῶος. Καὶ ὡς ἀπόδειξη θα
 προσκομίσει το πανωφόρι που φοροῦσε καὶ εἶχε μόνος του υφάνει, πως παραμένει
 σῶο καὶ ἀθικτο· ἕνας που θα ἀμφισβητοῦσε το γεγονὸς θα ρωτοῦσε ποιο ἀπὸ τα δύο
 ζεῖ περισσότερο, το γένος του ἀνθρώπου [c] ἢ το πανωφόρι που το χρησιμοποιοῦν καὶ
 το φοροῦν. Λαμβάνοντας τὴν ἀπάντηση ὅτι ὁ ἀνθρώπος ζεῖ περισσότερο θα ἔκανε τὴ
 σκέψη ὅτι πλέον ἀποδείχθηκε πως ὁ ἀνθρώπος διατηρεῖται σῶος ὅσο τίποτα ἄλλο,
 ἀφού καὶ αὐτὸ που ζεῖ λιγότερο δεν ἔχει ἐξαφανισθεῖ. Ὅμως Σιμμία νομίζω ὅτι δεν
 εἶναι ἔτσι· εξέτασε καὶ ἐσὺ αὐτὸ που λέω. Ὁ καθένας θα μποροῦσε να πει ὅτι δεν λείπει
 τίποτα αὐτὸς που λείπει τέτοια. Διότι ὁ υφαντῆς αὐτὸς εἶχε υφάνει καὶ λιώσει πολλὰ
 τέτοια πανωφόρια καὶ χάθηκε μετὰ ἀπὸ αὐτὰ που ἦταν πολλὰ σε ἀριθμὸ, ὁμως πρὶν,
 [d] νομίζω, ἀπὸ το τελευταῖο· καὶ δεν εἶναι βέβαια για αὐτὸ ὁ ἀνθρώπος κατώτερος
 οὔτε λιγότερης ἀντοχῆς ἀπὸ ἕνα πανωφόρι. Ἡ ἴδια εἰκόνα, νομίζω, μπορεῖ να δείξει τὴ
 σχέση τῆς ψυχῆς με το σῶμα· ἕνας που θα υποστήριζε ἀκριβῶς τα ἴδια για τα δύο αὐτὰ
 μου φαίνεται πως θα ἐπιχειρηματολογοῦσε ἐπιτυχημένα, ὅτι ἡ ψυχὴ ζεῖ περισσότερο
 ἐνὸς το σῶμα ζεῖ λιγότερο καὶ εἶναι πιο ἀδύναμο. Πράγματι, θα ἔλεγε, καθεμῖα ψυχὴ
 λιώνει πολλὰ σώματα ἀν μάλιστα ὁ βίος διαρκέσει πολλὰ χρόνια –το σῶμα μπορεῖ να
 φθίνει καὶ να φθειρεται ἐνὸς το ἀνθρώπου ζεῖ ἀκόμη, ὁμως ἡ ψυχὴ [e] ξαναυφαίνει αὐτὸ
 που παλιώνει– κατ' ἀνάγκη πάντως ὅταν ἡ ψυχὴ χάνεται πρέπει να φορᾷ το τελευταῖο
 τῆς ρούχου καὶ να ἐξαφανίζεται μόνον πρὶν ἀπὸ αὐτὸ· μετὰ τὴν κατατροφὴ τῆς ψυχῆς,
 τελευταῖο, το σῶμα φανερώνει τὴν ἀσθενικὴ του φύση, σαπίζει γρήγορα καὶ φεύγει
 μακριά. Δεν ἔχουμε ἐπομένως ἀκόμη το δικαίωμα να ἐμπιστευθῶμε

- EX. Πώς δὴ:
- b ΦΑΙΔ. Ἐγὼ ἐρῶ. ἔτυχον γὰρ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ καθημένος παρὰ τὴν κλίνην ἐπὶ χαμαιζήλου τινός, ὁ δὲ ἐπὶ πολὺ ὑψηλοτέρου ἢ ἐγώ. καταψήσας οὖν μου τὴν κεφαλὴν καὶ συμπίεσας τὰς ἐπὶ τῷ αὐχένι τρίχας-εἰώθει γάρ, ὁπότε τύχοι, παίζειν μου εἰς τὰς τρίχας-Ἀὔριον δὴ, ἔφη, ἴσως, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς ταύτας κόμιας ἀποκερῆ.
- Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες.
- Οὐκ, ἂν γε ἐμοὶ πείθῃ.
- Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ.
- c Τήμερον, ἔφη, καὶ γὰρ τὰς ἐμὰς καὶ σὺ ταύτας, ἐάνπερ γε ἡμῖν ὁ λόγος τελευτήσῃ καὶ μὴ δυνώμεθα αὐτὸν ἀναβιώσασθαι. καὶ ἔγωγ' ἂν, εἰ σὺ εἶην καὶ με διαφεύγοι ὁ λόγος, ἔνορκον ἂν ποιησαίμην ὥσπερ Ἀργεῖοι, μὴ πρότερον κομήσειν, πρὶν ἂν νικήσω ἀναμαχόμενος τὸν Σιμμίου τε καὶ Κέβητος λόγον.
- Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, πρὸς δύο λέγεται οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς οἴος τε εἶναι.
- Ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἔφη, τὸν Ἰόλεων παρακάλει, ἕως ἔτι φῶς ἐστίν.
- Παρακαλῶ τοῖνυν, ἔφη, οὐκ ὡς Ἡρακλῆς, ἀλλ' ὡς Ἰόλεως τὸν Ἡρακλῆ.
- Οὐδὲν διοίσει, ἔφη, ἀλλὰ πρῶτον εὐλαβηθῶμέν τι πάθος μὴ πάθωμεν.
- Τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ.
- d Μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισόλογοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνώμενοι ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅτι ἂν τις μείζον τούτου κακὸν πάθει ἢ λόγους μισήσας, γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία. ἢ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἠγήσασθαι παντάσῃ γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὐρεῖν τοῦτον πονηρὸν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὐθις ἕτερον καὶ ὅταν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα οὕς ἂν ἠγήσασθαι οἰκειοτάτους τε καὶ ἑταιροτάτους, τελευτῶν δὴ θαμὰ προσηκούων μισεῖ τε πάντας καὶ ἠγείται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιᾶς εἶναι τὸ παράπαν. ἢ οὐκ ἴσθησαι σὺ πῶ τοῦτο γιγνώμενον;
- e Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ.
- Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρὸν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τάνθρωπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχειρεῖ τοῖς ἀνθρώποις; εἰ γὰρ που μετὰ τέχνης ἐχρήτη, ὥσπερ ἔχει οὕτως ἂν ἠγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς σφόδρα ὀλίγους εἶναι ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ πλείστους.
- 90 a Πῶς λέγεις; ἔφη ἐγώ.
- Ὡσπερ, ἦ δ' ὅς, περὶ τῶν σφόδρα σμικρῶν καὶ μεγάλων οἶει τι σπανιώτερον εἶναι ἢ σφόδρα μέγαν ἢ σφόδρα σμικρὸν ἐξευρεῖν ἄνθρωπον ἢ κύναν ἢ ἄλλο ὅτιον; ἢ αὐτὰ ταῦτα ἢ βραδὺν ἢ αἰσχρὸν ἢ καλὸν ἢ λευκὸν ἢ μέλανα; ἢ οὐχὶ ἴσθησαι ὅτι πάντων τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἄκρα τῶν ἐσχάτων σπάνια καὶ ὀλίγα, τὰ δὲ μεταξὺ ἄφθονα καὶ πολλά;

- EX. Με ποιον τρόπο;
- ΦΑΙΔ. Θα σου πῶ. Ἐτυχε, ξέρεις, να κάθομαι στα δεξιά του, πλάι στο κρεβάτι, [b] πάνω σε ένα σκαμνί, αυτός όμως σε ψηλότερο σημείο από το δικό μου. Ἐπλεξε τότε το χέρι του στο κεφάλι μου, πίεσε δυνατά τις τρίχες του αυχένα –συνήθιζε κατά καιρούς να παίζει με τα μαλλιά μου– και εἶπε: αὐριο, Φαίδωνα, ἴσως κόψεις αυτά τα ὄμορφα μαλλιά.
- Αὐτὸ φαίνεται, Σωκράτη, ἀπάντησα ἐγώ.
- Ὅχι, εἰάν με ἀκούσεις προσεκτικά.
- Τι ἐννοεῖς; Ρώτησα.
- Σήμερα, εἶπε, ἐγὼ θα κόψω τα δικά μου και συ τα δικά σου, εἰάν το ἐπιχειρήμα μας το ἀποτελειώσουν και δεν μπορέσουμε να το ζωντανέψουμε. [c] Ἐγὼ μάλιστα, εἰάν ἦμιον στη θέση σου και το ἐπιχείρημα μου γλιστρούσε, θα διαβεβαίωνα με ὄροκο ὅπως οἱ Ἀργεῖοι: δεν θα ἀφήσω να μεγαλώσουν τα μαλλιά μου προτοῦ παλέψω με το ἐπιχείρημα του Σιμμία και του Κέβητος και φθάσω στη νίκη.
- Ὅμως με δύο, εἶπα ἐγώ, λένε ὅτι οὔτε ο Ἡρακλῆς δεν μπορεῖ να τα βάλει.
- Τότε κάλεσέ με, εἶπε, σαν να ἦμιον ο Ἰόλαος, ὅσο ἔχει ἀκόμη φως.
- Ἐντάξει, εἶπα, σε καλῶ, ὄχι ὅμως σαν να ἦμιον ο Ἡρακλῆς ἀλλὰ μάλλον σαν ο Ἰόλαος που καλεῖ τον Ἡρακλῆ.
- Δεν ἔχει καμία σημασία, εἶπε. Πρῶτα ὅμως να προφυλαχτοῦμε μην πέσουμε σε μια παγίδα.
- Σε ποια; Ρώτησα ἐγώ.
- Να γίνουμε, εἶπε ἐκεῖνος, ἐχθροὶ των ἐπιχειρημάτων, ὅπως κάποιοι γίνονται ἐχθροὶ ἀνθρώπων [d] γιατί δεν ὑπάρχει, εἶπε, μεγαλύτερο κακό που μπορεῖ κάποιος να πάθει ἀπὸ αὐτό, να μισήσει τα ἐπιχειρήματα. Το μῖσος πρὸς τα ἐπιχειρήματα και το μῖσος πρὸς τον ἄνθρωπο γεννιούνται με τον ἴδιο τρόπο. Ἐνας ἀποκτὰ μῖσος για τον ἄνθρωπο με την τυφλή, χωρὶς διάκριση, ἐμπιστοσύνη σε κάποιον, με το να θεωρεῖ ἕνα ἄνθρωπο εἰλικρινή, τίμιο και ἀξιόπιστο και λίγο ἀργότερα να τον βρῖσκει πονηρὸ και ἀναξιόπιστο· το ἴδιο και με ἕνα ἄλλον. Ὅταν πάθει το ἴδιο πολλές φορὲς και μάλιστα ἀπὸ ἀνθρώπους που θεωροῦσε τους πιο κοντινοὺς και ἀγαπημένους φίλους, στο τέλος, [e] μέσα ἀπὸ τις συνεχεῖς ἀπογοητεύσεις, μισεῖ τους πάντες και πιστεῖει πως κανεὶς δεν εἶναι τίμιος οὔτε καν στο ἐλάχιστο. Δεν ἔχεις ποτέ παρατηρήσει ὅτι αὐτὸ συμβαίνει;
- Βεβαίως και το παρατήρησα, εἶπα ἐγώ.
- Δεν εἶναι ἐπομένως αἰσχρὸ, εἶπε ἐκεῖνος, ἀλλὰ και φανερό ὅτι ἄνθρωπος τέτοιας λογῆς, χωρὶς την παραμικρὴ ἰδέα πάνω στα ἀνθρώπινα, ἐπιχειρεῖ να διαχειριστεῖ ἀνθρώπους; Διότι εἰάν τους χειρίζεταν μετά λόγον γνώσεως, θα εἶχε ἀντιληφθεῖ πῶς ἔχει το θέμα, ὅτι οἱ χρηστοὶ και οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι εἶναι ὑπερβολικὰ λίγοι [90a] σε ἀριθμὸ, ἐνῶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἀπῆμπολλοι.
- Τι ἐννοεῖς; Ρώτησα ἐγώ.
- Ἀκριβῶς ὅτι για τα ἐξαιρετικὰ μικρὰ και μεγάλα πράγματα, εἶπε ἐκεῖνος. Νομίζεις πως ὑπάρχει κάτι πιο σπάνιο ἀπὸ το να πέσεις πάνω σε ἄνθρωπο ἐξαιρετικὰ ψηλὸ ἢ ἐξαιρετικὰ κοντὸ ἢ σκυλό ἢ οτιδήποτε ἄλλο; Ἡ πάλι πάνω σε ἕνα γρήγορο ἢ ἀργὸ ἢ ἀσχημο ἢ ὄμορφο ἢ λευκὸ ἢ μαύρο; Δεν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι μέσα σε ὅλα αὐτὰ τα ἀκράτεια σημεῖα εἶναι σπάνια και λίγα, τα μεσαία ὅμως ἀφθονα και πολλά;

- b Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ.
 Οὐκοῦν οἶε, ἔφη, εἰ πονηρίας ἀγῶν προτεθείη, πάνυ ἂν ὀλίγους καὶ ἐνταῦθα τοὺς πρώτους φανῆναι;
 Εἰκός γε, ἦν δ' ἐγώ.
 Εἰκός γάρ, ἔφη, ἀλλὰ ταύτη μὲν οὐχ ὅμοιοι οἱ λόγοι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ σοῦ νυνδὴ προάγοντος ἐγὼ ἐφεσπόμεν, ἀλλ' ἐκεῖνη, ἦ, ἐπειδὴν τις πιστεύσῃ λόγῳ τινὶ ἀληθεῖ εἶναι ἄνευ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, κάλειται
- c ὀλίγον ὑστερον αὐτῷ δόξῃ ψευδῆς εἶναι, ἐνίοτε μὲν ὦν, ἐνίοτε δ' οὐκ ὦν, καὶ αὐθις ἕτερος καὶ ἕτερος-καὶ μάλιστα δὴ οἱ περὶ τοὺς ἀντιλογικούς λόγους διατρέψαντες οἴσθ' ὅτι τελευτῶντες οἴονται σοφώτατοι γεγενῆσθαι καὶ κατανοηθέντες μόνον ὅτι οὔτε τῶν πραγμάτων οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιᾶς οὐδὲ βέβαιον οὔτε τῶν λόγων, ἀλλὰ πάντα τὰ ὄντα ἀπεχνῶς ὥσπερ ἐν Εὐρώπῳ ἄνω κάτω στρέφεται καὶ χρόνον οὐδένα ἐν οὐδενὶ μένει.
 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ἐγώ, ἀληθῆ λέγεις.
 Οὐκοῦν, ὦ Φαίδων, ἔφη, οἰκτρὸν ἂν εἴη τὸ πάθος, εἰ δντος δὴ τινος ἀληθοῦς καὶ βεβαίου λόγου καὶ δυνατοῦ κατανοήσῃ, ἔπειτα διὰ τὸ παραγίνεσθαι τοιοῦτος τίσι λόγοις, τοῖς αὐτοῖς τοτὲ μὲν δοκοῦσιν ἀληθεῖσιν εἶναι, τοτὲ δὲ μὴ, μὴ ἑαυτὸν τις αἰτιῶτο μῆδὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτεχνίαν, ἀλλὰ τελευτῶν διὰ τὸ ἀλγεῖν ἕσμενος ἐπὶ τοὺς λόγους ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν αἰτίαν ἀπώσαιτο καὶ ἦδη τὸν λοιπὸν βίον μισῶν τε καὶ λοιδορῶν τοὺς λόγους διατελοῖ, τῶν δὲ ὄντων τῆς ἀληθείας τε καὶ ἐπιστήμης στειρηθεῖη.
 Νῆ τὸν Δία, ἦν δ' ἐγώ, οἰκτρὸν δῆτα.
- e Πρῶτον μὲν τοῖνυν, ἔφη, τοῦτο εὐλαβηθῶμεν, καὶ μὴ παρίωμεν εἰς τὴν ψυχὴν ὡς τῶν λόγων κινδυνεύει οὐδὲν ὑγιᾶς εἶναι, ἀλλὰ πολλὸν μᾶλλον ὅτι ἡμεῖς οὐπω ὑγιᾶς ἔχομεν, ἀλλὰ ἀνδριστέον καὶ προθυμητέον ὑγιᾶς ἔχειν, σοὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦ ἔπειτα βίου παντὸς ἕνεκα, ἐμοὶ δὲ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ θανάτου, ὡς κινδυνεύω ἐγὼγε ἐν τῷ παρόντι περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαιδευτοὶ φιλονίκως, καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν περὶ τοῦ ἀμφισβητήσῃ, δπη μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ἦ οὐ φρονιτίζουσι, ὅπως δὲ ἂν αὐτοὶ ἔθεντο ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσιν, τοῦτο προθυμῶνται. καὶ ἐγὼ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐκείνων διοίσειν οὐ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἂν ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι προθυμῆσομαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως αὐτῷ ἐμοὶ ὅτι μάλιστα δόξει οὕτως ἔχειν. λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἐταίρε-θέασαι ὡς πλεονεκτικῶς-εἰ μὲν τυγχάνει ἀληθῆ ὄντα ἂ λέγω, καλῶς δὴ ἔχει τὸ πεισθῆναι· εἰ δὲ μῆδὲν ἔστι τελευτήσαντι, ἀλλ' οὖν τοῦτόν γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν πρὸ τοῦ θανάτου ἦττον τοῖς παροῦσιν ἀηδῆς ἔσομαι ὀδυρόμενος, ἢ δὲ ἄνοιά μοι αὕτη οὐ συνδιατελεῖ-κακὸν γὰρ ἂν ἦν-ἀλλ' ὀλίγον ὑστερον ἀπολείπειται. παρεσκευασμένος δὴ, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, οὕτωσιν ἔρχομαι ἐπὶ τὸν λόγον ὑμεῖς μέντοι, ἂν ἐμοὶ πείθῃσθε, σμικρὸν φροντίσαντες Σωκράτους, τῆς δὲ ἀληθείας πολλὸν μᾶλλον, ἐὰν μὲν τι ὑμῖν δοκῶ ἀληθῆς λέγειν, συνομολογήσατε, εἰ δὲ μὴ, παντὶ λόγῳ ἀντιτείνετε, εὐλαβοῦμενοι ὅπως μὴ ἐγώ

- Βεβαίως ναι, εἶπα ἐγώ.
 [b] Συμφωνεῖς τότε, εἶπε, πῶς εἰάν οργανοθεῖ ἀγῶνας πονηρίας θα βγουν καὶ ἐδὼ πρώτοι ἐξαιρετικά λίγους;
 Εἶναι ἐπόμενο, ἀπάντησα ἐγώ.
 Ναι εἶναι ἐπόμενο, εἶπε. Ὅμως οἱ λόγοι δεν μοιάζουν με τοὺς ἀνθρώπους· σε ἀκολούθησα μόνον γιατί ἐσὺ μῆρες προστὰ. Ομοιάζουν μόνο στο σημεῖο, ὅταν ἕνας, που δεν ἔχει τὴν ἐιδικὴ γνῶση, ἐμπιστεύεται ἕναν λόγο ὡς ἀληθινὸ καὶ λίγο ἀργότερα του φαίνεται πῶς εἶναι ψεύτικος –μερικὲς φορὲς εἶναι, μερικὲς φορὲς ὅμως ὄχι– καὶ το ἴδιο συμβαίνει στη συνέχεια με ἕναν ἄλλο καὶ ἕναν ἄλλο λόγο. Συμβαίνει, ὅπως ἔξερεις, αὐτοὶ που καταγίνονται με ἐπιχειρήματα [c] ἀντιλογίας νὰ φθάσουν νὰ πιστέψουν πῶς ἔγιναν οἱ πιο σοφοὶ μόνον αὐτοὶ ἔχουν κατανοήσει ὅτι τίποτα δεν εἶναι ἀληθινὸ ἢ σταθερὸ, οὔτε μέσα στα πράγματα οὔτε καὶ στα ἐπιχειρήματα καὶ ὅλα, αὐτὰ που εἶναι, φέρονται ἄνω καὶ κάτω, ὅπως τύχει, σαν μέσα στον Εὐρώπη, στιγμὴ δεν μένουν σταθερὰ οὔτε μία.
 Εἶναι ἀπολύτως ἀληθινὰ αὐτὰ που υποστηρίζεις, εἶπα ἐγώ.
 Εἶναι ὅμως φοβερὴ, Φαίδωνα, εἶπε, μια τέτοια πλάνη, νὰ υπάρξει ἕνα ἀληθῆς καὶ σταθερὸ καὶ προσιτὸ στη νόση ἐπιχείρημα καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ, [d] ἐπειδὴ κάποιος ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσει ἐπιχειρήματα που ἄλλοτε φαίνονται ἀληθινὰ καὶ ἄλλοτε ὄχι, αὐτὸς ὁ ἕνας δεν μέμφεται τον εαυτὸ του οὔτε τὴν ἀνικανότητά του ἀλλὰ καταλήγει, γεμάτος ἐυχαρίστηση, νὰ ἀπομακρύνει ἀπὸ πάνω του το φταίξιμο καὶ νὰ το ρίξει στα ἐπιχειρήματα, αὐτὰ που τον πονοῦν· περνά τὴ ζωὴ του μέσα στο μίσος, λοιδορεῖ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ στερεῖται τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ γνῶση των ὄντων.
 Στο ὄνομα των θεῶν, εἶπα ἐγώ, εἶναι πράγματι φοβερὸ.
 Πρῶτο λοιπὸν ζητούμενο εἶναι αὐτὸ, εἶπε, νὰ προσέξουμε νὰ μὴ δεχθούμε μέσα στη ψυχὴ μας ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα δεν ἔχουν τίποτα [e] το ἀληθινὸ ἀλλὰ ὅτι εμεῖς εἴμαστε αὐτοὶ που ἀκόμη δεν ἔχουν τίποτα το ἀληθινὸ· ὡς ἄνδρες νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν ἀληθῆ συγκρότηση, ἐσὺ καὶ οἱ υπόλοιποι χάρις τῆς ζωῆς που σας περιμένει, [91a] ἐγὼ χάρις του θανάτου μου, γιατί λίγο θέλει τὴν παρούσα στιγμὴ νὰ σταθῶ ὄχι ὡς φιλόσοφος ἀπέναντι του ἀλλὰ ὡς ἕνας που θέλει νὰ εἶναι πάντα πρώτος, ἕνας μέσα σε ἐντελῶς ἀπαιδευτοὺς. Ἐκεῖνοι, ἔξερεις, καθὼς διαφωνοῦν σε ἕνα θέμα δεν δίνουν σημασία γιὰ τὴν ἀλήθεια που συζητοῦν ἀλλὰ νοιάζονται μόνο γιὰ τοὺς παρόντες, πῶς αὐτοὶ θα δεχθῶν τὴ θέση τους. Τὴν παρούσα στιγμὴ λοιπὸν καὶ ἐγὼ νιώθω νὰ διαφέρω ἀπὸ αὐτοὺς μόνο στο εἶξ· ἐνδιαφέρομαι ὄχι γιὰ το ἀν θα δεχθῶν οἱ παρόντες τὴ θέση μου ὡς ἀληθινή, ἐκτός καὶ ἀν αὐτὸ γίνε τυχαιά, ἀλλὰ γιὰ το πῶς αὐτὴ θα γίνε ἀποδεκτὴ στο ἔπακρο ἀπὸ ἐμένα τον ἴδιο. Διότι υπολογίζω καλῆ μου φίλε –παράτηρησε [b] με πόσο συμφέρον– ὅτι, εἰάν αὐτὰ που λέω εἶναι ἀληθινὰ, εἶναι καλὸ νὰ πεισθῶ καὶ νὰ τα δεχθῶ. Στὴν περίπτωση πάλι που δεν μένει τίποτα σε αὐτὸν που πέθανε, ὅλον τον χρόνον, αὐτὸν πρὶν ἀπὸ τον θάνατό μου, ἐγὼ θα ἐνοχλῶ στο ἐλάχιστο τοὺς παρόντες με τοὺς ὀδυρμούς μου καὶ αὐτὴ ἡ ἀμυαλιά μου δεν θα διαρκέσει πολὺ –πράγμα σίγουρα κακὸ– ἀλλὰ ὑστερα ἀπὸ λίγο θα ἐξαφανιστεῖ. Ἐτσι προετομασμένος Σιμμία καὶ Κέβη, εἶπε, βαδίζω πάνω στο ἐπιχείρημα. Ἐσεῖς ὅμως, [c] ἐφ' ὅσον πείσθετε στα λόγια μου, ἐνδιαφεροθεῖτε λίγο γιὰ τον Σωκράτη, πολὺ περισσότερο γιὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ εἰάν σας φαίνομαι πῶς λέω τὴν ἀλήθεια συμφωνήσατε μαζί μου, διαφορετικά νὰ ἀντιτείνετε κάθε εἶδους ἐπιχείρημα.

ὑπὸ προθυμίας ἕμα ἑμαυτὸν τε καὶ ὑμᾶς ἐξαπατήσας, ὥσπερ μέλιττα τὸ κέντρον ἐγκαταλιπὼν οἰχήσομαι.

Ἀλλ' ἴτέον, ἔφη, πρῶτόν με ὑπομνήσατε δι' ἐλέγχετε, ἐὰν μὴ φαίνομαι μεμνημένος. Σιμμία μὲν γάρ, ὡς ἐγώμαι, ἀπιστεῖ τε καὶ φοβεῖται μὴ ἡ ψυχὴ ὅμως καὶ θεϊότερον καὶ κάλλιον ἢν τοῦ σώματος προαπολλύηται ἐν ἁρμονίας εἶδει οὕσα· Κέβης δέ μοι ἔδοξε τοῦτο μὲν ἔμοι συγχωρεῖν, πολυχρονιώτερόν γε εἶναι ψυχὴν σώματος, ἀλλὰ τότε ἄδηλον παντί, μὴ πολλὰ δὴ σώματα καὶ πολλάκις κατατρίψασα ἡ ψυχὴ τὸ τελευταῖον σῶμα καταλιπούσα νῦν αὐτὴ ἀπολλύηται, καὶ ἡ αὐτὸ τοῦτο θάνατος, ψυχῆς ὄλεθρος, ἐπεὶ σῶμα γὰρ αἰεὶ ἀπολλύμενον οὐδὲν παύεται. Ἄρα ἄλλ' ἢ ταῦτ' ἐστίν, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἀδεῖ ἡμᾶς ἐπισκοπεῖσθαι;

Συνωμολογεῖτην δὴ ταῦτ' εἶναι ἄμφω.

Πότερον οὖν, ἔφη, πάντας τοὺς ἔμπροσθε λόγους οὐκ ἀποδέχεσθε, ἢ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐ;

Τοὺς μὲν, ἐφάρτην, τοὺς δ' οὐ.

Τί οὖν, ἢ δ' ὅς, περὶ ἐκείνου τοῦ λόγου λέγεται ἐν ᾧ ἔφαμεν τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι, καὶ τούτου οὕτως ἔχοντος ἀναγκαίως ἔχειν ἄλλοθι πρότερον ἡμῶν εἶναι τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐν τῷ σώματι ἐνδεδθῆναι;

Ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κέβης, καὶ τότε θαυμαστώως ὡς ἐπέισθην ὑπ' αὐτοῦ καὶ νῦν ἐμμένω ὡς οὐδενὶ λόγῳ.

Καὶ μήν, ἔφη ὁ Σιμμία, καὶ αὐτὸς οὕτως ἔχω, καὶ πάνυ ἂν θαυμάζομαι εἴ μοι περὶ γε τούτου ἄλλο ποτέ τι δόξειεν.

Καὶ ὁ Σωκράτης, Ἀλλὰ ἀνάγκη σοι, ἔφη, ὃ ξένη Θηβαίη, ἄλλα δόξαι, ἐάνπερ μείνη ἥδε ἡ οἴησις, τὸ ἁρμονίαν μὲν εἶναι σύνθετον πρᾶγμα, ψυχὴν δὲ ἁρμονίαν τινὰ ἐκ τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐντεταμένων συγκεισθαι· οὐ γὰρ που ἀποδέξει γε σαυτοῦ λέγοντος ὡς πρότερον ἦν ἁρμονία συγκειμένη, πρὶν ἐκεῖνα εἶναι ἐξ ὧν ἔδει αὐτὴν συντεθῆναι. ἢ ἀποδέξει;

Οὐδαμῶς, ἔφη, ὁ Σώκρατες.

Αἰσθάνη οὖν, ἢ δ' ὅς, ὅτι ταῦτά σοι συμβαίνει λέγειν, δταν φῆς μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπου εἶδος τε καὶ σώμα ἀφικέσθαι, εἶναι δὲ αὐτὴν συγκειμένην ἐκ τῶν οὐδέπω ὄντων; οὐ γὰρ δὴ ἁρμονία γέ σοι τοιοῦτόν ἐστιν ὃ ἀπεικάξεις, ἀλλὰ πρότερον καὶ ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ οἱ φθόγγοι ἔτι ἀνάρμοστοι ὄντες γίνονται, τελευταῖον δὲ πάντων συνίσταται ἡ ἁρμονία καὶ πρῶτον ἀπόλλυται. οὗτος οὖν σοι ὁ λόγος ἐκείνῳ πῶς συνάσεται;

Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Σιμμία.

Καὶ μήν, ἢ δ' ὅς, πρέπει γὰρ εἶπερ τῷ ἄλλῳ λόγῳ συνωδῶ εἶναι καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας.

Πρέπει γάρ, ἔφη ὁ Σιμμία.

Οὗτος τοίνυν, ἔφη, σοὶ οὐ συνωδός· ἀλλ' ὄρα πότερον αἰρή τῶν λόγων, τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν εἶναι ἢ ψυχὴν ἁρμονίαν;

Πολὺ μᾶλλον, ἔφη, ἐκείνον, ὦ Σώκρατες. δδε μὲν γάρ μοι γέγονεν ἄνευ ἀποδείξεως μετὰ εἰκότος τινός καὶ εὐπρεπείας, δθεν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ

Προσέξτε πάντως μήπως

εἶναι, ἐξ αἰτίας τοῦ ζήλου μου, ἐξαπατήσω καὶ ἐμένα καὶ ἐσᾶς καὶ σηκωθῶ να φύγω σαν τη μέλισσα που ἀφήσε πίσω το κεντρί της.

Ἐμπρός λοιπόν, εἶπε. Πρώτα πρώτα θυμίστε μου τι λέγατε, εἰάν σας δίνω τὴν ἐντύπωση πῶς δεν θυμάμαι. Ὁ Σιμμία, νομίζω, δυσπιστεῖ καὶ φοβάται μήπως ἡ ψυχὴ, ἡ θεϊκότερη καὶ [d] ομορφότερη ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐξαφανίζεται πρὶν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔχοντας τὸν τύπο τῆς ἁρμονίας. Ὁ Κέβης, πάλι, μου φάνηκε ὅτι συμφωνεῖ μαζί μου στο σημεῖο πῶς ἡ ψυχὴ ζε περισσότερο ἀπὸ τοῦ σώματος ἀλλὰ θεωρεῖ ὅτι κανένας δεν μπορεῖ να εἶναι βέβαιος πῶς ἡ ψυχὴ, που κατατρίβει πολλὰ σώματα, πολλές φορές, δεν ἐξαφανίζεται ὅταν ἐγκαταλείπει το τελευταῖο τῆς σώματος· τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι θάνατος, ὄλεθρος τῆς ψυχῆς, ἐνὸς τοῦ σώματος ἐξακολουθεῖ να φθεῖρεται χωρὶς σταματημό. Αὐτὰ δεν εἶναι τα σημεία, Σιμμία καὶ Κέβης, που πρέπει να ἐξετάσουμε;

[e] Καὶ οἱ δύο συμφώνησαν ὅτι εἶναι αὐτὰ.

Λοιπὸν ἀπορρίπτετε ὅλα τα προηγούμενα ἐπιχειρήματα, ἢ μόνον ορισμένα καὶ τα ἄλλα ὄχι;

Μόνον κάποια, τα ἄλλα ὄχι, ἀπάντησαν οἱ δυο τους.

Καὶ γὰρ τὸ ἐπιχείρημα ἐκεῖνο, συνέχισε ἐκεῖνος, τι λέτε; Λέγαμε ὅτι ἡ μάθησις εἶναι ἀνάμνησις καὶ με βᾶσι αὐτὸ προκύπτει ὅτι ἡ ψυχὴ μας προϋπάρχει κάπου, [92a] πρὶν να δεθεῖ με το σώμα;

Εἰγὼ, εἶπε ὁ Κέβης, ἔχω πεισθεῖ με τρόπο υπέρροχο καὶ μὲν καὶ τώρα σταθερός στο ἐπιχείρημα ὅσο σε κανένα ἄλλο.

Καὶ ἐγὼ, εἶπε ὁ Σιμμία, υποστηρίζω το ἴδιο, θα ἐνιωθα μάλιστα μεγάλη ἐκπληξη, ἐάν υπήρχε περιτύπωση να ἀλλάξω γνώμη σχετικὰ με αὐτό.

Ὁ Σωκράτης συνέχισε: Φάλε μου ἀπὸ τῆς Θῆβας εἶναι ἀνάγκη να ἀλλάξεις γνώμη εἰάν παραμείνει σε ἰσχύ αὐτὴ ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ἁρμονία εἶναι πρᾶγμα σύνθετο καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι τύπος ἁρμονίας τῶν μελῶν τοῦ σώματος ὅταν ἐντείνονται. Διότι ἐσὺ δεν θα δεχθεῖς να ἰσχυρισθεῖς ὅτι ἡ ἁρμονία, που εἶναι πρᾶγμα σύνθετο, [b] προϋπῆρχε πρὶν να υπάρξουν τα στοιχεῖα ἀπὸ τα οποία αὐτὴ ἐπρεπε να συντεθεῖ. Ἡ μήπως να;

Βεβαίως ὄχι Σωκράτη, εἶπε.

Ἀντιλαμβάνεσαι ὁμως, συνέχισε ἐκεῖνος, ποια θέση προκύπτει ἀπὸ τὸν ἰσχυρισμό σου, ὅταν λες ὅτι ἡ ψυχὴ υπάρχει πρὶν να πάρει τὴν ἀνθρώπινη μορφή μέσα στο σώμα, ὡστόσο αὐτὴ εἶναι σύνθεσις στοιχείων που δεν ἔχουν ἐρθεῖ ἀκόμη στην ὑπαρξη; Ἡ ἁρμονία σου δεν εἶναι τὸ πρᾶγμα με το οποίο τὴν παρομοιάξεις, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ λύρα, οἱ χορδές καὶ οἱ νότες ἐρχονται πρώτες στην ὑπαρξη, χωρὶς κανόνα ἁρμονίας, ἐνὸς ἡ ἁρμονία φτιάχνεται τελευταία [c] ἀπὸ ὅλα καὶ πρώτη πάλι ἐξαφανίζεται. Αὐτὴ ἡ θέση σου πῶς μπορεῖ να συμφωνήσει με ἐκεῖνο το ἄλλο ἐπιχείρημα;

Με κανένα τρόπο, εἶπε ὁ Σιμμία.

Ναι, ὁμως πρέπει, εἶπε ἐκεῖνος, ἐφ' ὅσον υπάρχει τέτοια θεωρία να συμφωνεῖ αὐτὴ με τὴ θεωρία τῆς ἁρμονίας.

Ἀσφαλῶς πρέπει, εἶπε ὁ Σιμμία.

Ἡ δική σου ὁμως δεν συμφωνεῖ με τὴ θεωρία τῆς ἁρμονίας· κοίταξε λοιπόν να δεις, ποιο ἐπιχείρημα δέχεσαι, ἡ μάθησις εἶναι ἀνάμνησις ἢ ἡ ψυχὴ εἶναι ἁρμονία;

Τὴν πρώτη τὸ δίχως ἄλλο Σωκράτη, εἶπε. Διότι τὴ δεύτερη [d] τὴν ἀποδέχτηκα χωρὶς κάποια ἀπόδειξη, σαν εὐλογοφανή καὶ ἐπειδὴ ἀκουγόταν καλά, ἐτσι φαίνεται καὶ στους περισσότερους

- ἀνθρώποις ἐγὼ δὲ τοῖς διὰ τῶν εἰκότων τὰς ἀποδείξεις ποιουμένοις λόγοις σύννοια οὖσιν ἀλαζόνων, καὶ ἂν τις αὐτοὺς μὴ φυλάττηται εὖ μάλα, ἐξαπατώσι, καὶ ἐν γεωμετρίας καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἴσασιν. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀναμνήσεως καὶ μαθήσεως λόγος δι' ὑποθέσεως ἀξίας ἀποδέξασθαι εἴρηται. ἐρρήθη γὰρ που οὕτως ἡμῶν εἶναι ἢ ψυχὴ καὶ πρὶν εἰς σῶμα ἀφικέσθαι, ὡςπερ αὐτὴ ἔστιν ἢ οὐσία ἔχουσα τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ "ὄ ἔστιν" ἐγὼ δὲ ταύτην, ὡς ἑμαυτὸν πείθω, ἱκανῶς τε καὶ ὀρθῶς ἀποδέδεγμα. ἀνάγκη οὖν μοι, ὡς ἔοικε, διὰ ταῦτα μῆτε ἑμαυτοῦ μῆτε ἄλλου ἀποδέχεσθαι λέγοντος ὡς ψυχὴ ἔστιν ἀρμονία.
- 93 a Τί δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ Σιμμία, τῆδε; δοκεῖ σοι ἀρμονία ἢ ἄλλη τινὶ συνθέσει προσήκειν ἄλλως πως ἔχειν ἢ ὡς ἂν ἐκεῖνα ἔχη ἐξ ὧν ἂν συγκέηται;
 Οὐδαμῶς.
 Οὐδὲ μὴν ποιεῖν τι, ὡς ἐγῶμαι, οὐδέ τι πάσχειν ἄλλο παρ' ἂν ἐκεῖνα ἢ ποιῆ ἢ πάσχη; Συνέφη.
 Οὐκ ἄρα ἠγεῖσθαι γε προσήκει ἀρμονίαν τούτων ἐξ ὧν ἂν συντεθῆ, ἀλλ' ἔπεσθαι. Συνεδόκει.
 Πολλοῦ ἄρα δεῖ ἐναντία γε ἀρμονία κινήθηναι ἢ φθέγγασθαι ἢ τι ἄλλο ἐναντιωθῆναι τοῖς αὐτῆς μέρεσιν.
 Πολλοῦ μέντοι, ἔφη.
 Τί δέ; οὐχ οὕτως ἀρμονία πέφυκεν εἶναι ἐκάστη ἀρμονία ὡς ἂν ἀρμοσθῆ;
 Οὐ μανθάνω, ἔφη.
 b Ἦ οὐχί, ἦ δ' ὅς, ἂν μὲν μᾶλλον ἀρμοσθῆ καὶ ἐπὶ πλεόν, εἴπερ ἐνδέχεται τοῦτο γίνεσθαι, μᾶλλον τε ἂν ἀρμονία εἴη καὶ πλείων, εἰ δ' ἤττον τε καὶ ἐπ' ἔλαττον, ἤττων τε καὶ ἐλάττων;
 Πάνυ γε.
 Ἦ οὖν ἔστι τοῦτο περὶ ψυχῆν, ὥστε καὶ κατὰ τὸ σμικρότατον μᾶλλον ἐτέραν ἐτέρας ψυχῆς ἐπὶ πλεόν καὶ μᾶλλον ἢ ἐπ' ἔλαττον καὶ ἤττον αὐτὸ τοῦτο εἶναι, ψυχῆν;
 Οὐδ' ὀπωστιοῦν, ἔφη.
 Φέρε δὴ, ἔφη, πρὸς Διὸς λέγεται ψυχὴ ἢ μὲν νοῦν τε ἔχειν καὶ ἀρετὴν καὶ εἶναι ἀγαθὴ, ἢ δὲ ἄνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν καὶ εἶναι κακῆ; καὶ ταῦτα ἀληθῶς λέγεται;
 c Ἀληθῶς μέντοι.
 Τῶν οὖν θεμένων ψυχῆν ἀρμονίαν εἶναι τί τις φῆσει ταῦτα ὄντα εἶναι ἐν ταῖς ψυχαῖς, τὴν τε ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν; πότερον ἀρμονίαν αὐτὴν ἄλλην καὶ ἀναρμοστίαν; καὶ τὴν μὲν ἠρμόσθαι, τὴν ἀγαθὴν, καὶ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἀρμονία οὕση ἄλλην ἀρμονίαν, τὴν δὲ ἀναρμοστον αὐτῆν τε εἶναι καὶ οὐκ ἔχειν ἐν αὐτῇ ἄλλην;

ἀνθρώπους. Ξέρω ὅμως καλὰ ὅτι ὅσοι συνθέτουν ἐπιχειρήματα καὶ στηρίζουν τις ἀποδείξεις με εἰκασίες εἶναι σκέτη ἀπάτη, εἰάν μάλιστα κάποιος δὲν προφυλαχθεῖ παίρνοντας μέτρα ἐναντίον τους, θα ἐξαπατηθεῖ, καὶ στη γεωμετρία καὶ σε ἄλλα θέματα. Ἀντίθετα, τὸ ἐπιχειρήματα τῆς ἀνάμνησης καὶ τῆς μάθησης προέκυψε ἀπὸ μιαν ὑπόθεση που ἀξίζει νὰ τη δεχτοῦμε. Διότι υποστηρίχθηκε, εἶτσι νομίζω, πως ἡ ὑπάρξη τῆς ψυχῆς μας πρὶν ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ τῆς στο σῶμα εἶναι τὸ ἴδιο βέβαιη ὅσο καὶ ἡ ὑπάρξη ἐκεῖνης τῆς οὐσίας που φέρει τὸ ὄνομα [e] 'αὐτὸ που εἶναι'. Αὐτὸ, εἶμαι πεπεισμένος, τὸ ἔχω ἀποδεχθεῖ ὡς ὀρθὸ καὶ ὡς αἰτία ἐπαρκή. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη, εἶτσι φαίνεται, νὰ μὴ συμφωνήσω οὔτε με τὸν εαυτὸ μου οὔτε με ἕναν ἄλλο που θα υποστηρίξει ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀρμονία.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλο Σιμμία; Εἶπε ἐκεῖνος. Νομίζεις ὅτι ταιριάζει στὴν ἀρμονία ἢ [93a] σε κάθε ἄλλο σύνθετο πράγμα μιὰ κατάσταση διαφορετικὴ καὶ ὄχι ἐκεῖν τῶν στοιχείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται;

Ἀσφαλῶς ὄχι.

Οὔτε πάλι αὐτῆ, εἶτσι νομίζω, ἐνεργεῖ ἢ δέχεται ἐνέργεια ἄλλη, διαφορετικὴ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς, ὅταν αὐτὰ ἐνεργοῦν ἢ δέχονται ἐνέργεια; Συμφώνησε.

Ἡ ἀρμονία ἐπομένως δὲν γίνεται νὰ καθοδηγῆ αὐτὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται, ἀλλὰ ἀντιθέτως τὰ ἀκολουθεῖ. Συμφώνησε.

Λοιπὸν σχεδὸν ἀδύνατο ἡ ἀρμονία νὰ μπορεῖ νὰ κινήθῃ ἀντίθετα ἢ νὰ ηχήσῃ ἢ νὰ σταθεῖ ἀντίθετα σε αὐτὰ που τὴν ἀποτελοῦν.

Σχεδὸν ἀδύνατο, εἶπε.

Συνέχεια λοιπὸν! Κάθε ἀρμονία δὲν εἶναι ἐκ φύσεως ἀρμονία, ὅταν οἱ ρυθμοὶ τῆς ἔχουν ἀρμονία;

Δεν καταλαβαίνω, εἶπε.

Δεν εἶναι αὐτὸ, εἶπε ἐκεῖνος, ὅταν οἱ ρυθμοὶ τῆς ἀκουσθῶν περισσότεροι καὶ με μεγαλύτερη ἐνταση, πράγμα που δεχόμεστε ὅτι μπορεῖ νὰ συμβεῖ, τότε αὐτῆ θα εἶναι ἀρμονία [b] ἰσχυρότερη καὶ ἐντονότερη, ἐνὸς στὴν περίπτωση του λιγότερου καὶ τῆς μικρότερης ἐντασης θα εἶναι πιο ἀδύναμη καὶ ἐλάχιστα ἐντονη;

Βεβαίως.

Στὴ ψυχὴ συμβαίνει κάτι τέτοιο ὥστε αὐτῆ, καὶ στὸν πιο μικρὸ βαθμὸ, ὡς περισσότερη καὶ μεγαλύτερη ἢ λιγότερη καὶ μικρότερη ἀπὸ μιαν ἄλλη ψυχὴ, νὰ εἶναι αὐτὸ που εἶναι, ψυχῆ;

Σε καμιά περίπτωση.

Ἐντάξει, ἀλλὰ δεξ καὶ τὸ ἄλλο! Ἐνας δὲν ονομάζει ψυχὴ αὐτὴν που ἔχει νόηση καὶ ἀρετὴ καὶ εἶναι καλὴ, ἐνὸς ἄλλος αὐτὴν που εἶναι ἀνόητη, μοχθηρὴ καὶ κακῆ; Ὁ καθένας δὲν ἔχει δίκαιο ὅταν τὸ λέει; [c]

Βεβαίως καὶ ἔχει δίκαιο.

Καὶ ἕνας που υποστηρίζει ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, τι ὄντα θα πει πως εἶναι αὐτὰ τὰ δύο μέσα στὴ ψυχῆ, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία; Ὅτι ἡ μία εἶναι ἀρμονία καὶ ἡ ἄλλη ρυθμοὶ ἀκανόνιστοι; Ὅτι ἡ πρώτη, ἡ ἐνάρετη ἀρμονία, ὄντας σε ἀρμονία, ἔχει μέσα τῆς μιαν ἄλλη ἀρμονία, ἐνὸς ἡ δεύτερη εἶναι μόνον ἀκανόνιστοι ρυθμοὶ καὶ δὲν ἔχει μέσα τῆς ἀρμονία;

Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ ἀπαντήσω, εἶπε ὁ Σιμμίας. Φαίνεται ὅμως πως κάτι τέτοιο θα πει αὐτὸς που θα ἐπιχειρήσει μιαν τέτοια ὑπόθεση.

Οὐκ ἔχω ἔγωγ', ἔφη ὁ Σιμμίας, εἰπεῖν δῆλον δ' ὅτι τοιαῦτ' ἄτ' ἂν λέγοι
 ὁ ἐκεῖνο ὑποθέμενος.
 Ἄλλὰ προωμολόγηται, ἔφη, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἦττον ἐτέραν ἐτέρας
 ψυχὴν ψυχῆς εἶναι, τοῦτο δ' ἔστι τὸ ὁμολόγημα, μηδὲν μᾶλλον μηδ' ἐπὶ πλεόν
 μηδ' ἦττον μηδ' ἐπ' ἔλαττον ἐτέραν ἐτέρας ἁρμονίαν ἁρμονίας εἶναι. ἢ γάρ;
 Πάνυ γε.
 Τῆν δέ γε μηδὲν μᾶλλον μηδὲ ἦττον ἁρμονίαν οὕσαν μήτε μᾶλλον μήτε
 ἦττον ἡρμόσθαι ἔστιν οὕτως;
 Ἔστιν.
 Ἡ δὲ μήτε μᾶλλον μήτε ἦττον ἡρμουςμένη ἔστιν ὅτι πλεόν ἢ ἔλαττον
 ἁρμονίας μετέχει, ἢ τὸ ἴσον;
 Τὸ ἴσον.
 Οὐκοῦν ψυχὴ ἐπειδὴ οὐδὲν μᾶλλον οὐδ' ἦττον ἄλλη ἄλλης αὐτὸ τοῦτο,
 ψυχῆ, ἐστίν, οὐδὲ δὴ μᾶλλον οὐδὲ ἦττον ἡρμουςται;
 Οὕτω.
 Τοῦτο δέ γε πεπονθυῖα οὐδὲν πλεόν ἀναρμουςτίας οὐδὲ ἁρμονίας
 μετέχει ἄν;
 Οὐ γὰρ οὕν.
 Τοῦτο δ' αὖ πεπονθυῖα ἄρ' ἂν τι πλεόν κακίας ἢ ἀρετῆς μετέχει ἐτέρα
 ἐτέρας, εἴπερ ἢ μὲν κακία ἀναρμουςτία, ἢ δὲ ἀρετὴ ἁρμονία εἴη;
 Οὐδὲν πλεόν.
 Μᾶλλον δέ γέ που, ὦ Σιμμία, κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον κακίας οὐδεμία
 ψυχὴ μεθέξει, εἴπερ ἁρμονία ἐστίν ἁρμονία γὰρ δῆπου παντελῶς αὐτὸ τοῦτο
 οὕσα, ἁρμονία, ἀναρμουςτίας οὕποτ' ἂν μετᾶσχοι.
 Οὐ μέντοι.
 Οὐδέ γε δῆπου ψυχῆ, οὕσα παντελῶς ψυχῆ, κακίας.
 Πῶς γὰρ ἔκ γε τῶν προειρημένων;
 Ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου ἡμῖν πᾶσαι ψυχαὶ πάντων ζῶων ὁμοίως
 ἀγαθαὶ ἔσσονται, εἴπερ ὁμοίως ψυχὰι πεφύκασιν αὐτὸ τοῦτο, ψυχὰι, εἶναι.
 Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες.
 Ἡ καὶ καλῶς δοκεῖ, ἢ δ' ὅς, οὕτω λέγεσθαι, καὶ πάσχειν ἂν ταῦτα ὁ
 λόγος εἰ ὀρθὴ ἢ ὑπόθεσις ἦν, τὸ ψυχὴν ἁρμονίαν εἶναι;
 Οὐδ' ὀπωστιοῦν, ἔφη.
 Τί δέ; ἢ δ' ὅς τῶν ἐν ἀνθρώπῳ πάντων ἔσθ' ὅτι ἄλλο λέγεις ἄρχειν ἢ
 ψυχὴν ἄλλως τε καὶ φρόνιμον;
 Οὐκ ἔγωγε.
 Πότερον συγχωροῦσαν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πάθεσιν ἢ καὶ
 ἐναντιουμένην; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε, ὅλον καύματος ἐνόητος καὶ δίψους ἐπὶ
 τοῦναντίον ἔλκειν, τὸ μὴ πίνειν, καὶ πείνης ἐνούσης ἐπὶ τὸ μὴ ἐσθίειν, καὶ ἄλλα
 μυρία που ὀρῶμεν ἐναντιουμένην τὴν ψυχὴν τοῖς κατὰ τὸ σῶμα ἢ οἱ;

Ναι, ἀλλὰ συμφωνήσαμε, εἴτε ἐκεῖνος, ὅτι μια ψυχὴ δεν εἶναι οὔτε περισσότερη
 οὔτε λιγότερη ψυχῆ [d] ἀπὸ μιαν ἄλλη ψυχῆ· ἐτσι παραδεχόμεστε ὅτι μια ἁρμονία δεν
 εἶναι οὔτε περισσότερη ἢ μεγαλύτερης ἐντασης οὔτε λιγότερη ἢ μικρότερης ἐντασης
 ἁρμονία ἀπὸ μιαν ἁρμονία. Ἔτσι δεν εἶναι;
 Βεβαίωτατα.
 Καὶ ἡ ἁρμονία που εἶναι οὔτε περισσότερη οὔτε λιγότερη βρῖσκεται σε
 ἁρμονία το ἴδιο, οὔτε περισσότερο οὔτε λιγότερο. Ἔτσι δεν εἶναι;
 Ἔτσι.
 Καὶ ἡ ἁρμονία που βρῖσκεται σε ἁρμονία οὔτε ως περισσότερη οὔτε ως
 λιγότερη μετέχει στην ἁρμονία με ἓνα μέρος της μεγαλύτερο ἢ μικρότερο ἢ με ἓνα ἴσο;
 Με ἓνα ἴσο.
 Ἐπομένως καὶ ἡ ψυχῆ, ἐπειδὴ δεν εἶναι ψυχῆ με το να εἶναι περισσότερη ἢ
 λιγότερη ἢ μία ἀπὸ την ἄλλη, [e] δεν εἶναι δυνατόν να διαθέτει περισσότερη ἢ
 λιγότερη ἁρμονία· σωστά;
 Σωστά.
 Ἀφοῦ αὐτὸ προκύπτει για την ἴδια τη ψυχῆ, εἶναι δυνατόν αὐτὴ να συμμετέχει
 περισσότερο στους ἀκανόνιστους ρυθμούς ἢ περισσότερο στην ἁρμονία;
 Ὅχι καθόλου.
 Ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὸ ἔχει προκύψει για τη ψυχῆ, θα μπορούσε μια ψυχῆ να
 συμμετάσχει περισσότερο στην κακία ἢ στην ἀρετὴ ἀπὸ μιαν ἄλλη, με δεδομένο ὅτι ἡ
 κακία εἶναι ἀκανόνιστοι ρυθμοί, ἐνῶ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἁρμονία;
 Δεν θα μπορούσε.
 [94a] Τότε εἶναι πιθανόν, Σιμμία, με βάση το ὀρθὸ ἐπιχείρημα, ὅτι καμία ψυχῆ
 δεν μπορεί να ἔχει συμμετοχὴ στην κακία, ἐφ' ὅσον αὐτὴ εἶναι μια ἁρμονία. Διότι μια
 ἁρμονία, ἡ οποία εἶναι αὐτὸ καὶ τίποτα ἄλλο, ἁρμονία, ποτέ δεν θα ἔχει μερίδιο σε
 κάτι ὄχι ἁρμονικόν.
 Ὅχι ἀσφαλῶς.
 Οὔτε καὶ ἡ ψυχῆ στην κακία, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι ψυχῆ καὶ τίποτα ἄλλο.
 Θα ἦταν δυνατόν σύμφωνα με αὐτὰ που παραδεχτήκαμε;
 Σύμφωνα λοιπὸν με αὐτὸ το ἐπιχείρημα προκύπτει ὅτι ὅλες οἱ ψυχές ὅλων των
 ζωντανῶν υπάρξεων θα εἶναι με ὅμοιο τρόπο καλές, ἐφ' ὅσον οἱ ψυχές προορίζονται
 ἀπὸ τη φύση με ὅμοιο τρόπο να εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ, ψυχές.
 Αὐτὸ νομίζω καὶ ἐγὼ Σωκράτη, εἶπε αὐτός.
 Νομίζεις ὁμως, εἶπε ἐκεῖνος, ὅτι αὐτὸ σωστά λέγεται ἢ ὅτι το ἐπιχείρημά μας [b]
 ἐξασθενεῖ, ἐάν ἰσχύσει ἡ ὑπόθεση ὅτι ἡ ψυχῆ εἶναι μια ἁρμονία;
 Σε καμιά περίπτωση.
 Συνέχεια! Εἶπε ἐκεῖνος. Θεωρεῖς ὅτι ὑπάρχει στον ἀνθρώπο κάτι ἄλλο που
 ἡγεμονεύει τα πάντα ἐκτός ἀπὸ τη ψυχῆ, αὐτὴ που διαθέτει καὶ φρόνηση;
 Ὅχι, τίποτα ἄλλο.
 Αὐτὴ ἡ ἴδια υποχωρεῖ στο σῶμα καὶ τις ἐπιθυμίες του ἢ ἀντιστέκεται σε αὐτές;
 Ἐνώ τὸ ἐξῆς· να ὑπάρχει καύσωνας καὶ ἓνας να διψᾷ ἀλλὰ αὐτὴ να τραβά στην
 ἀντιθετὴ κατεύθυνση, αὐτός να μην πει, ἓνας ἄλλος να πεινᾷ καὶ να δείχνει ὄχι
 φραγητό, καὶ ἄλλες ἀναριθμητές περιπτώσεις, ὅταν βλέπουμε τη ψυχῆ να στρέφεται
 ἀντίθετα στο σῶμα καὶ τις ἐπιθυμίες του ἢ ὄχι; [c]

Πάνυ μὲν οὖν.

Οὐκοῦν αὖ ὠμολογήσαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν μῆποτ' ἂν αὐτὴν, ἁρμονίαν γε οὖσαν, ἐναντία ἕδειν οἷς ἐπιτείνοντο καὶ χαλῶτο καὶ ψάλλοιτο καὶ ἄλλο ὅτιοῦν πάθος πάσχοι ἐκεῖνα ἐξ ὧν τυγχάνοι οὖσα, ἀλλ' ἔπεσθαι ἐκεῖνοις καὶ οὐποτ' ἂν ἠγεμονεύειν;

Ἐμολογήσαμεν, ἔφη πῶς γὰρ οὐ;

d Τί οὖν; νῦν οὐ πᾶν τούναντίον ἡμῖν φαίνεται ἐργαζομένη, ἠγεμονεύουσα τε ἐκείνων πάντων ἐξ ὧν φησὶ τις αὐτὴν εἶναι, καὶ ἐναντιουμένη ὀλίγου πάντα διὰ παντὸς τοῦ βίου καὶ δεσπόζουσα πάντας τρόπους, τὰ μὲν χαλεπώτερον κολάζουσα καὶ μετ' ἀλγηδόνων, τὰ τε κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἰατρικὴν, τὰ δὲ πρῶτον, καὶ τὰ μὲν ἀπειλοῦσα, τὰ δὲ νουθετοῦσα, ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ὀργαῖς καὶ φόβοις ὡς ἄλλη οὖσα ἄλλω πράγματι διαλεγομένη; οἷόν που καὶ Ὀμηρὸς ἐν Ὀδυσσεΐα πεποιήκεν, οὐ λέγει τὸν Ὀδυσσεά:

στήθος δὲ πληξας κραδίην ἠνίκαπε μύθῳ

e τέτλαθι δῆ, κραδίη· καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

ἄρ' οἶε αὐτὸν ταῦτα ποιῆσαι διανοούμενον ὡς ἁρμονίας αὐτῆς οὔσης καὶ οἷας ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος παθημάτων, ἀλλ' οὐχ οἷας ἄγειν τε ταῦτα καὶ δεσπόζειν, καὶ οὔσης αὐτῆς πολὺ θειοτέρου τινὸς πράγματος ἢ καθ' ἁρμονίαν;

Νῆ Δία, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ.

95 a Οὐκ ἄρα, ὦ ἄριστε, ἡμῖν οὐδαμῆ καλῶς ἔχει ψυχὴν ἁρμονίαν τινα φάναι εἶναι οὔτε γὰρ ἂν, ὡς ἔοικεν, Ὀμήρῳ θεῖῳ ποιητῇ ὁμολογοῦμεν οὔτε αὐτοὶ ἡμῖν αὐτοῖς.

Ἐχει οὕτως, ἔφη.

Εἶεν δῆ, ἦ δ' ὅς ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἁρμονίας ἡμῖν τῆς Θηβαϊκῆς Ἰεά πω, ὡς ἔοικε, μετρώως γέγονεν· τί δὲ δὴ τὰ Κάδμου, ἔφη, ὦ Κέβης, πῶς Ἰλασόμεθα καὶ τίνι λόγῳ;

b Σὺ μοι δοκεῖς, ἔφη ὁ Κέβης, ἐξευρήσειν· τουτονὶ γοῦν τὸν λόγον τὸν πρὸς τὴν ἁρμονίαν θαυμαστώως μοι εἶπες ὡς παρὰ δόξαν. Σιμμίου γὰρ λέγοντος ὅτε ἠπόρει, πᾶνυ ἐθαύμαζον εἰ τι ἔξει τις χρῆσασθαι τῷ λόγῳ αὐτοῦ· πᾶνυ οὖν μοι ἀτόπως ἔδοξεν εὐθύς τὴν πρώτην ἐφοδὸν οὐ δέξασθαι τοῦ σοῦ λόγου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν θαυμάσαμι καὶ τὸν τοῦ Κάδμου λόγον εἰ πάθοι.

c Ἐγαθὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, μὴ μέγα λέγε, μὴ τις ἡμῖν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι. ἀλλὰ δὴ ταῦτα μὲν τῷ θεῷ μελήσει, ἡμεῖς δὲ Ὀμηρικῶς ἐγγύς ἰόντες πειρώμεθα εἰ ἄρα τι λέγεις, ἔστι δὲ δὴ τὸ κεφάλαιον ὧν ζητεῖς ἀξίους ἐπιδειχθῆναι ἡμῶν τὴν ψυχὴν ἀνώλεθρον τε καὶ ἀθάνατον οὖσαν, εἰ φιλόσοφος ἀνὴρ μέλλων ἀποθανεῖσθαι, θαρρῶν τε καὶ ἠγνούμενος ἀποθανῶν ἐκεῖ εὐ πράξειν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν ἄλλῳ βίῳ βιοῦς ἐτελεύτα, μὴ ἀνόητόν τε καὶ ἡλίθιον θάρρος θαρρήσει. τὸ δὲ ἀποφαίνειν ὅτι ἰσχυρόν τι ἐστὶν ἢ ψυχὴ καὶ

Βεβαίως να.

Ὅμως ἔχομε συμφωνήσει πιο πριν και σε αυτό· η ψυχὴ ὡς ἁρμονία δεν γίνεται ποτέ να τραγουδήσει σε τόνο ἀντίθετο πρὸς τὴν ἐνταση, τὴ χαλάρωση και τὸ τραβήγμα των χορδῶν εἴτε να δεχθεῖ μέσα τῆς ὅ,τι μποροῦν να πάθουν ἐκεῖνα που τὴν αποτελοῦν. Δεν ακολουθεῖ λοιπὸν ἐκεῖνα χωρὶς να μπορεῖ ποτέ να τα ἐξουσιάζει;

Ἐχομε συμφωνήσει, εἶπε· γίνεται να πούμε ὄχι;

Ποῦ καταλήγομε; Πάνω στην πράξη δεν ενεργεῖ ἐντελῶς ἀντίθετα; Δεν ἐξουσιάζει ὅλα ἐκεῖνα ἀπὸ τα οποία λέμε ὅτι αποτελεῖται; Δεν στέκεται ἀπέναντι σχεδόν σε καθετὶ [d] μέσα στο μήκος τῆς ζωῆς και τα διευθύνει με τρόπους ἀμέτρητους, ἀλλὰ πιο αυστηρὰ με τιμωρίες και πόνο ἀπὸ τὴ γυμναστικὴ και τὴν ἰατρικὴ, ἀλλὰ πιο ἥπια, ἄλλοτε με ἀπειλές ἄλλοτε με νουθεσίες; Δεν στρέφει τὸν λόγο τῆς πρὸς τις ἐπιθυμίες μας, τὴν ὀργὴ και τὸν φόβο, ὡς ξένη μέσα σε πράγματα ξένα; Αὐτὸ παράσθησε και Ὀμηρὸς στην Ὀδυσσεΐα ἐκεῖ που ὁ Ὀδυσσεύς λέει:

Τα στήθη του κτυπώντας μίλησε και τα ἔβαλε με τὴν καρδιά του·

Βάστα καρδιά μου! Και ἄλλοτε βάσταξες πόνο πιο τρομερό. [e]

Ἐχεις τὴν ἰδέα πὼς αὐτὸς θα τα παράστανε ἔτσι με τὴ σκέψη ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἁρμονία τέτοια ὥστε να οδηγεῖται ἀπὸ ὅ,τι το σώμα παθαίνει και ὄχι τέτοιας λογῆς ὥστε να οδηγεῖ και να διευθύνει τα σωματικὰ πάθη, καθὼς ἡ ἰδία εἶναι κάτι πολὺ πιο θεϊκὸ ἀπὸ μιαν ἁρμονία;

Για τους θεούς, Σωκράτη, δεν θα πιστευα κάτι τέτοιο.

Δεν ἔχει ἐπομένως κανένα νόημα, φίλε μου, να ἰσχυριστοῦμε ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι τύπος ἁρμονίας. [95a] Οὔτε θα συμφωνούσαμε, ὅπως φαίνεται, με τὸν Ὀμηρὸ τὸν θεϊκὸ ποιητῇ οὔτε και εμεῖς οἱ ἴδιοι μεταξύ μας.

Ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι, εἶπε αὐτὸς.

Ὡραία, εἶπε ὁ Σωκράτης· μέσα σε κλίμα συμπαθείας φέραμε εἰς πέρας, ὅπως φαίνεται, τὸ ζήτημα τῆς ἁρμονίας ἀπὸ τὴ Θῆβα. Ὅμως με τὸ ζήτημα του Κάδμου Κέβη μου, εἶπε, ποιο κλίμα θα τηρήσουμε και ποιο θα εἶναι τὸ ἐπιχείρημα;

Μου φαίνεσαι, εἶπε ὁ Κέβης, πὼς θα το βρεις ἐσὺ ὁ ἴδιος. Ἐσὺ που μου ἀνέπτυξες τὸ ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἁρμονίας με τρόπο ἐξαιρετικὸ, ἐκεῖ που δεν το περιέμενα. Διότι, ὅταν ὁ Σιμμίας ἐξέφρασε τὴν ἀπορία του, [b] με ἀδημονία ἐπαχνα μέσα μου ἕναν που θα μποροῦσε να ἀντιτάξει κάτι στο ἐπιχείρημά του. Και ἐνῶσα ἐκπληξῆ που αὐτὸ δεν ἀντέξε στην πρώτη κιόλας ἐπίθεση του δικού σου ἐπιχειρήματος. Δεν θα ἐκπλαγῶ λοιπὸν εἰάν και τὸ ἐπιχείρημα του Κάδμου πάθει τὸ ἴδιο.

Φίλε μου, εἶπε ὁ Σωκράτης, μεγάλη κουβέντα μη λες, μήπως κάποιος μᾶς βασκάνει και τὸ ἐπιχείρημα που πάμε να στήσουμε τὸ ἀναποδογυρίσει. Ὅμως αὐτὸ εἶναι μέλημα του θεοῦ ἀπὸ τὴ μεριά μας πάμε κοντά, με τὸν τρόπο του Ὀμήρου, να δοῦμε εἰάν πραγματικὰ υπάρχει μια ἀλήθεια σε αὐτὸ που λες. [c] Με δυο λόγια ζητᾶς να μάθεις τὸ ἐξῆς ἀπαιτεῖς να σου ἀποδειχθεῖ ὅτι ἡ ψυχὴ μας [c] ποτέ δεν χάνεται και εἶναι ἀθάνατη και ἕνας ἀνδρας που φιλοσοφεῖ τὸν θάνατο που πλησιάζει, γεμάτος θάρρος, με πίστη ὅτι μετὰ τὸν θάνατο θα βρεῖ ἐκεῖ εὐδαιμονία ἐξαιρετικὴ παρὰ ἀν ζοῦσε μιαν ἄλλη ζωὴ και ἐφθανε ἔτσι στον θάνατο, αὐτὸς ὁ ἀνδρας ἔχει θάρρος οὔτε ἀνόητο οὔτε παράλογο. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι ἰσχυρὸ, ὁμοιάζει με τους θεοὺς και υπάρχει.

θεοειδές και ἦν ἔτι πρότερον, πρὶν ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, οὐδὲν κωλύει φῆς πάντα ταῦτα μνησύναι ἀθανασίαν μὲν μή, ὅτι δὲ πολυχρόνιον τέ ἐστὶν ψυχῆ και ἦν που πρότερον ἀμήχανον ὅσον χρόνον και ἦδει τε και ἐπραττεν πολλὰ ἄττα· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲν τι μάλλον ἦν ἀθάνατον, ἀλλὰ και αὐτὸ τὸ εἰς ἀνθρώπου σῶμα ἔλθειν ἀρχὴ ἦν αὐτῆ ὀλέθρου, ὡσπερ νόσος και ταλαιπωρουμένη τε δὴ τοῦτον τὸν βίον ζῶη και τελευταῖά γε ἐν τῷ καλομένῳ θανάτῳ ἀπολλύοιτο. διαφέρειν δὲ δὴ φῆς οὐδὲν εἴτε ἵπαξ εἰς σῶμα ἔρχεται εἴτε πολλακίς, πρὸς γε τὸ ἕκαστον ἡμῶν φοβεῖσθαι προσήκει γὰρ φοβεῖσθαι, εἰ μὴ ἀνόητος εἴη, τῷ μὴ εἰδῶτι μὴδὲ ἔχοντι λόγον διδόναι ὡς ἀθάνατόν ἐστι. τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν, οἷμαι, ὃ Κέβης, ἃ λέγεις και ἐξεπίτηδες πολλακίς ἀναλαμβάνω, ἵνα μὴ τι διαφύγη ἡμᾶς, εἰ τέ τι βούλει, προσθής ἢ ἀφέλης.

Και ὁ Κέβης, Ἄλλ' οὐδὲν ἔγωγε ἐν τῷ παρόντι, ἔφη, οὔτε ἀφελῖν οὔτε προσθεῖναι δέομαι· ἐστὶ δὲ ταῦτα ἃ λέγω.

Ὁ οὖν Σωκράτης συχρὸν χρόνον ἐπισχὼν και πρὸς ἑαυτόν τι σκεψάμενος, Οὐ φαῦλον πράγμα, ἔφη, ὃ Κέβης, ζητεῖς ὄλως γὰρ δεῖ περι γενέσεως και φθορᾶς τὴν αἰτίαν διαπραγματεύσασθαι. ἐγὼ οὖν σοι δειμι περι αὐτῶν, ἐὰν βούλη, τὰ γε ἐμὰ πάθη ἔπειτα ἂν τί σοι χρήσιμον φαίνεται ὧν ἂν λέγω, πρὸς τὴν πειθῶ περι ὧν δὴ λέγεις χρῆσιμον.

Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, βούλομαι γε.

Ἄκουε τοίνυν ὡς ἐροῦντος. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὃ Κέβης, νέος ὢν θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα αὐτῆς τῆς σοφίας ἦν δὴ καλοῦσι περι φύσεως ἱστορίαν ὑπερήφανος γὰρ μοι ἐδόκει εἶναι, εἰδέναι τὰς αἰτίας ἕκαστου, διὰ τί γίνετα ἕκαστον και διὰ τί ἀπόλλυται και διὰ τί ἐστὶ. και πολλακίς ἑμαυτὸν ἄνω κάτω μετέβαλλον σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε· “Ἄρ' ἐπειδὴν τὸ θερμὸν και τὸ ψυχρὸν σηπεδῶνα τινὰ λάβη, ὡς τινες ἔλεγον, τότε δὴ τὰ ζῶα συντρέφεται; και πότερον τὸ αἷμα ἐστὶν ὃ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἄηρ ἢ τὸ πῦρ; ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὁ δ' ἐγκέφαλος ἐστὶν ὃ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ἀκούειν και ὄραν και ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίνονται μνήμη και δόξα, ἐκ δὲ μνήμης και δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν, κατὰ ταῦτα γίνεσθαι ἐπιστήμην; και αὐτὸ τούτων τὰς φθορᾶς σκοπῶν, και τὰ περι τὸν οὐρανόν τε και τὴν γῆν πάθη, τελευταῖων οὕτως ἑμαυτῷ ἔδοξα πρὸς αὐτὴν τὴν σκέψιν ἀφυῆς εἶναι ὡς οὐδὲν χρῆσιμον. τεμῆριον δὲ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ και πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὡς γε ἑμαυτῷ και τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπὸ αὐτῆς τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθη, ὥστε ἀπέμαθον και ταῦτα ἃ πρὸ τοῦ ὄμην εἰδέναι, περι ἄλλων τε πολλῶν και διὰ τί ἀνθρώπος αὐξάνεται. τοῦτο γὰρ ὄμην πρὸ τοῦ παντὶ δήλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν και πίνειν ἐπειδὴν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρκὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστοῖς ὀστᾶ, και οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον και τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεία ἕκαστοις προσγένονται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα ὕστερον πολλὴν γεγενῆσθαι, και οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἀνθρώπον μέγαν. οὕτως τότε ὄμην οὐ δοκῶ σοι μετρίως”;

*Ἔμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

πριν να γεννηθούμε ως άνθρωποι δεν αποδεικνύει, έτσι λες, καθόλου την αθανασία παρά μόνο ότι η ψυχή ζει πολύ χρόνο και υπάρχει κάπου προηγουμένως, μέσα σε ένα αμέτρητο μήκος χρόνου, όπου γνώριζε και έκανε κάθε είδους πράγματα. Αλλά δεν ήταν στο παραμικρό περισσότερο αθάνατη, [d] αντίθετα η εισόδός της στο ανθρώπινο σώμα σήμανε την αρχή της φθοράς της, σαν να ήταν μια αρρώστια. Έτσι ταλαιπωρείται σε αυτή τη ζωή, φθάνει στο τέλος της με τον αποκαλούμενο θάνατο και εξαφανίζεται. Και λες ότι δεν έχει καμία διαφορά, εάν αυτή εισέλθει στο σώμα μία ή περισσότερες φορές, αφού ο καθένας νιώθει τον φόβο μέσα του· ένας φόβος που ταιριάζει σε εκείνον που έχει άγνοια και δεν μπορεί να αποδείξει την αθανασία της, εκτός από την περίπτωση του ανόητου ανθρώπου. [e] Αυτά, νομίζω, υποστηρίζεις Κέβη σε γενικές γραμμές. Σκόπιμα τα λέω και τα ξαναλέω πολλές φορές, για να μη μας ξεφύγει τίποτα και θελήσεις να προσθέσεις ή να αφαιρέσεις κάτι.

Ο Κέβης πήρε τον λόγο: Επί του παρόντος δεν θέλω ούτε να αφαιρέσω ούτε να προσθέσω το παραμικρό· αυτή είναι η θέση μου.

Ο Σωκράτης έμεινε σιωπηλός αρκετή ώρα, συλλογίστηκε μόνος του και είπε: Το πράγμα που ζητάς, Κέβη, είναι σημαντικό διότι εμείς πρέπει να πραγματευθούμε σε βάθος την αιτία της γένεσης και της φθοράς των όντων. Εγώ θα σου αναφέρω την προσωπική μου εμπειρία με λεπτομέρειες, [96a] αρκεί να το θέλεις. Στη συνέχεια εάν κάτι από αυτά που θα πω σου φανεί χρήσιμο, βάλε μπρος και πείσε μας για την άποψή σου.

Είμαι απόλυτα σύμφωνος, είπε ο Κέβης.

Ἄκουσε λοιπὸν τὴ διήγησή μου. Εγὼ Κέβη μου, εἶπε, ἀπὸ τὰ νιάτα μου ἀκόμη ἔδειξα ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ εἶδος τῆς γνώσης που τὸ ἀποκαλοῦν *φυσικὴ ἱστορία*. Μου φαίνόταν ἐξοχο τὸ νὰ ξέρω τὴν αἰτία κάθε ὄντος, τὸν λόγο που ἔρχεται στὴν ὑπόρξη, γιὰτὶ ἐξαφανίζεται και γιὰτὶ ὑπάρχει. Συνέχεια [b] πῆγαινα πίσω μπρος, καθὼς ἐξέταζα ζητήματα ὅπως τὰ ἐπόμενα: “Ἰσχύει αὐτὸ που λένε ορισμένοι, ὅταν στο θερμὸ και τὸ ψυχρὸ ἐμφανισθεῖ σάπισμα, οἱ ζωντανοὶ ὀργανισμοὶ ἀναπτύσσονται; Και εἶναι τὸ αἷμα αὐτὸ με τὸ ὀποῖο σκεφτόμαστε ἢ ὁ ἀέρας ἢ ἡ φωτιά; Ἡ τίποτα ἀπὸ αὐτὰ ἀλλὰ ὁ ἐγκέφαλος που παρέχει τὶς αἰσθήσεις τῆς ακοῆς, τῆς ὄρασης και τῆς ὀσφρησης ἀπὸ τὶς ὀποῖες προέρχονται ἡ μνήμη και ἡ κρίση και ἀπὸ τὴ μνήμη και τὴν κρίση, ὅταν αὐτὲς γίνονται σταθερὲς, με τὴ σειρά τῆς προκύπτει ἡ γνώση; Στη συνέχεια πῆγα νὰ ἐξετάσω τὴ φθορὰ αὐτῶν των πραγμάτων και τὶ συμβαίνει [c] στὸν οὐρανὸ και τὴ γῆ, κατέληξα ὀμως νὰ θεωρῶ τὸν εαυτὸ μου, ἐνὼ ἐρευνοῦσα, ὡς τὸν λιγότερο ἐξυπνο ἀπὸ ὀλα τὰ πλάσματα. Και νὰ σου τὸ ἀποδείξω· πράγματα που παλαιότερα ἤξερα με σιγουριά, αὐτὸ τουλάχιστον νόμιζα ἐγὼ και ἄλλοι ἄνθρωποι, ἐφθασα μὲσω τῆς ἐρευνας στὸ σημεῖο νὰ τυφλωθῶ στὴν κυριολεξία ὡστε νὰ ξεμάθω και αὐτὰ που πιο πρὶν νόμιζα ὅτι ἤξερα: πολλὰ και διάφορα και γιὰ ποιὸν λόγο μια ἀνθρώπινη ὑπόρξη μεγαλώνει. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο θεωροῦσα πως εἶναι ξεκάθαρο στὸν καθένα, αἰτία εἶναι τὸ φαγητὸ και τὸ ποτὸ· εἶναι οἱ τροφὲς που προσθέτουν σάρκες στὶς σάρκες, [d] ὀστὰ στα ὀστὰ και, σύμφωνα με τὴν ἴδια ἀρχή, τὸ καθένα προσθέτει τὸ δικὸ του σε καθένα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα· ἐτσι και ἕνα με μικρὸ ὀγκο στὴ συνέχεια γίνεται μεγάλο και με τὸν ἴδιο τρόπο ὁ ἄνθρωπος με τὸ μικρὸ σῶμα αποκτὰ μεγαλύτερο. Σου φαίνομαι νὰ τα λέω σωστά”;

Βεβαίως, εἶπε ὁ Κέβης.

e Σκέψαι δὴ καὶ τάδε ἔτι. ὦμην γὰρ ἰκανῶς μοι δοκεῖν, ὁπότε τις φαίνεται ἄνθρωπος παραστὰς μέγας σμικρῶ μείζων εἶναι αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἵππος ἵππου· καὶ ἔτι γε τούτων ἐναργέστερα, τὰ δέκα μοι ἐδόκει τῶν ὀκτῶ πλέονα εἶναι διὰ τὸ δύο αὐτοῖς προσεῖναι, καὶ τὸ δίπληχον του πηχυαίου μείζων εἶναι διὰ τὸ ἡμίσει αὐτοῦ ὑπερέχειν.

Nῦν δὲ δὴ, ἔφη ὁ Κέβης, τί σοι δοκεῖ περὶ αὐτῶν;

97 a Πόρρω που, ἔφη, νῆ Δία ἐμὲ εἶναι τοῦ οἶσθαι περὶ τούτων του τὴν αἰτίαν εἰδέναι, ὅς γε οὐκ ἀποδέχομαι ἑαυτοῦ οὐδὲ ὡς ἐπειδὴν ἐνὶ τις προσῆθῃ ἐν, ἢ τὸ ἐν ᾧ προσετέθη δύο γέγονεν, <ἢ τὸ προστεθέν>, ἢ τὸ προστεθὲν καὶ ᾧ προσετέθη διὰ τὴν πρόσθεσιν τοῦ ἐτέρου τῷ ἐτέρῳ δύο ἐγένετο· θαυμάζω γὰρ εἰ ὅτε μὲν ἐκότερον αὐτῶν χωρὶς ἀλλήλων ἦν, ἐν ἄρα ἐκότερον ἦν καὶ οὐκ ἦσθην τότε δύο, ἐπεὶ δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, αὐτῇ ἄρα αἰτία αὐτοῖς ἐγένετο τοῦ δύο γενέσθαι, ἢ σύνοδος τοῦ πλησίον ἀλλήλων τεθῆναι. οὐδὲ γε ὡς ἐάν τις ἐν διασχίσει, δύναμαι ἔτι πείθεσθαι ὡς αὐτῇ αὐτὴ αἰτία γέγονεν, ἢ σχίσαι, τοῦ δύο γεγονέναι ἐναντία γὰρ γίνεταί ἢ τότε αἰτία τοῦ δύο γίνεσθαι. τότε μὲν γὰρ ὅτι συνήγεται πλησίον ἀλλήλων καὶ προσετίθετο ἕτερον ἐτέρῳ, νῦν δ' ὅτι ἀπάγεται καὶ χωρίζεται ἕτερον ἀφ' ἐτέρου. οὐδὲ γε δι' ὅτι ἐν γίνεταί ὡς ἐπίσταμαι, ἔτι πείθω ἑαυτόν, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἐνὶ λόγῳ δι' ὅτι γίνεταί ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς μεθόδου, ἀλλὰ τιν' ἄλλον τρόπον αὐτὸς εἰμὶ φύρο, τοῦτον δὲ οὐδαμῆ προσείμαι.

c Ἄλλ' ἀκούσας μὲν ποτε ἐκ βιβλίου τινός, ὡς ἔφη, Ἀναξαγόρου ἀναγινώσκοντος, καὶ λέγοντος ὡς ἄρα νοῦς ἐστὶν ὁ διακοσμῶν τε καὶ πάντων αἴτιος, ταύτῃ δὴ τῇ αἰτία ἦσθην τε καὶ ἔδοξέ μοι τρόπον τινὰ εἶ ἔχειν τὸν νοῦν εἶναι πάντων αἴτιον, καὶ ἡγησάμην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, τὸν γε νοῦν κοσμοῦντα πάντα κοσμεῖν καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ ὅπῃ ἂν βέλτιστα ἔχη εἰ οὐδ' οὐδ' τις βούλοιο τὴν αἰτίαν εὐρεῖν περὶ ἐκαστοῦ ὅπῃ γίνεταί ἢ ἀπόλλυται ἢ ἔστι, τοῦτο δεῖν περὶ αὐτοῦ εὐρεῖν, ὅπῃ βέλτιστον αὐτῷ ἐστὶν ἢ εἶναι ἢ ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν ἢ ποιεῖν· ἐκ δὲ δὴ τοῦ λόγου τούτου οὐδὲν ἄλλο σκοπεῖν προσήκειν ἀνθρώπῳ καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἄλλ' ἢ τὸ ἄριστον καὶ τὸ βέλτιστον. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον καὶ τὸ χειρὸν εἰδέναι· τὴν αὐτὴν γὰρ εἶναι ἐπιστήμην περὶ αὐτῶν. ταῦτα δὴ λογιζόμενος ἕσμενος ἠὲρῆκαί μιν ὦμην διδάσκαλον τῆς αἰτίας περὶ τῶν ὄντων κατὰ νοῦν ἑαυτοῦ, τὸν Ἀναξαγόρα, καὶ μοι φράσειν πρῶτον μὲν πότερον ἢ γῆ πλατεῖα ἐστὶν ἢ στρογγύλη, ἐπειδὴ δὲ φράσειεν, ἐπεκδιηγῆσθαι τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀνάγκην, λέγοντα τὰ ἄμεινον καὶ ὅτι αὐτὴν ἄμεινον ἦν τοιαύτην εἶναι· καὶ εἰ 98 a ἐν μέσῳ φαίη εἶναι αὐτὴν, ἐπεκδιηγῆσθαι ὡς ἄμεινον ἦν αὐτὴν ἐν μέσῳ εἶναι καὶ εἰ μοι ταῦτα ἀποφαίνοι, παρεσκευάσμεν ὡς οὐκέτι ποθεσόμενος αἰτίας

Πρόσεξε καὶ τὸ ἐπόμενον. Θεωροῦσα ὡς εὐλογία ἀπόδειξι, στην περίπτωση του ψηλότερου ἀνθρώπου, ὅταν δηλαδή ἑνας ψηλὸς πάει δύο καὶ σταθεῖ πλάι σε ἕναν κοντό, ὅτι αἰτία του 'ψηλότερος' εἶναι τὸ κεφάλι του, τὸ ἴδιο καὶ στην περίπτωση δύο ἀλόγων. [e] Καὶ ἀκόμη σαφέστερα, θεωροῦσα ὅτι τὸ δέκα εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ οκτὼ διότι προστέθηκε τὸ δύο καὶ τὸ πρᾶγμα των δύο πήχων εἶναι μεγαλύτερο του ἐνὸς διότι τὸ δεύτερο εἶναι τὸ μισό του πρώτου.

Καὶ τώρα τι πιστεύεις γιὰ αὐτά; Ρώτησε ὁ Κέβης.

Ἀπέχω παρασάγγας, μα τὴν ἀλήθεια, εἶπε, ἀπὸ τὸ να πιστέψω πως ξέρω τὴν αἰτία ὅλων αὐτῶν, ἐγὼ που μέσα μου δεν δέχομαι ὅτι ἀν προσθέσεις τὸ ἕνα στο ἕνα θα συμβεῖ ἢ τὸ ἕνα στο ὁποῖο ἔγινε ἡ πρόσθεση να γίνε δύο ἢ αὐτὸ που προστέθηκε καὶ τὸ ἄλλο τῆς πρόσθεσης να γίνου δύο ἐξ αἰτίας τῆς πρόσθεσης του ἐνὸς στο ἄλλο. [97a] Διότι πραγματικά ἀπορῶ με τὸ ἐξῆς, ὅταν τὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ ἦταν χωριστὰ τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ καθένα ἦταν ἕνα καὶ δεν ὑπῆρχαν τότε δύο, μόλις ὁμῶς πλησίασαν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο, αὐτὸ ἔγινε αἰτία να γίνου δύο, ἡ προσέγγιση δηλαδή του ἐνὸς πρὸς τὸ ἄλλο. Οὐτὲ πάλι μπορῶ να πείσω τὸν εαυτὸ μου πως ἐάν κόψεις κάτι στα δύο, αὐτὸ ἔγινε ἡ αἰτία, τὸ κόψιμο, να γίνου τα δύο. Διότι στην περίπτωση αὐτῇ ἡ αἰτία γένεσης του δύο εἶναι ἀντίθετη με τὴν πρώτη. Προηγουμένως τὸ δύο γινόταν διότι ἕνα πλησίαζε ἕνα ἄλλο [b] με πρόσθεση του πρώτου στο δεύτερο, τώρα ὁμῶς ὑπάρχει ἡ ἀπομάκρυνση καὶ ὁ χωρισμός του ἐνὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο. Δεν μπορῶ πλέον να πείσω τὸν εαυτὸ μου πως ξέρω τὸν λόγο που γίνεταί τὸ ἕνα ἀλλὰ οὐτὲ καὶ κάτι ἄλλο, ἐν ὀλίγοις, γιὰ αὐτὸ γίνεταί ἢ ἐξαφανίζεται ἢ ὑπάρχει, ἀκολουθώντας αὐτῇ τῇ μέθοδο τῆς ἐρεύνης. Προσωπικά ἀρχίζω να πλάθω, ὅπως ὅπως, μιαν ἄλλη μέθοδο, αὐτῇ δεν μου ἀρέσει καθόλου.

Ἄκουσα, ωστόσο, κάποτε ἕναν που διάβαζε ἕνα βιβλίο καὶ ἔλεγε ὅτι ἦταν του Ἀναξαγόρα, σύμφωνα με τὸ ὁποῖο εἶναι ὁ νοῦς [c] που βάζει τάξη καὶ γίνεταί αἰτία των πάντων. Αὐτός ἦταν ἕνας λόγος που ἐνίωσα ἰκανοποίηση, κατὰ κάποιον τρόπο μου φάνηκε σωστό ὁ νοῦς να εἶναι ἡ αἰτία των πάντων, θεώρησα μάλιστα ὅτι ὁ νοῦς, ἀν ὄντως ἰσχύει αὐτό, λειτουργεῖ καὶ τα βάζει ὅλα σε τάξη καὶ σε θέση που εἶναι ἡ καλύτερη γιὰ τὸ καθένα. Ἐτσι ἐάν κάποιος θελήσει να βρεῖ τὴν αἰτία κάθε πρᾶγματος, πῶς αὐτὸ ἔρχεταί στην ὑπαρξη ἢ χάνεταί ἢ ὑπάρχει, οφείλει να ἀνακαλύψει ποιο ἀκριβῶς εἶναι τὸ καλύτερο σε κάθε πρᾶγμα, να ὑπάρχει [d] ἢ να παθαίνει οτιδήποτε ἄλλο ἢ να ενεργεῖ. Σύμφωνα με αὐτῇ τῇ θεωρία ἑνας ἄνθρωπος δεν πρέπει να ξεετάζει τίποτα ἄλλο, ὅσον ἀφορὰ καὶ τὸν εαυτὸ του καὶ τοὺς ἄλλους, παρὰ μόνο τὸ ἔξοχο, τὸ ἄριστο ἀγαθὸ. Ἐν τούτοις ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ξερεῖ καὶ τὸ χειρότερο· ἡ γνώση εἶναι ἡ ἴδια καὶ γιὰ τὸ ἕνα καὶ γιὰ τὸ ἄλλο. Αὐτὰ ἀναλογιζόμενος καὶ με χαρὰ πίστεψα πως βρήκα ἕναν διδάσκαλο τῆς αἰτίας των ὄντων, τὸν Ἀναξαγόρα, ταιριαστό στην ἀντίληψή μου γιὰ αὐτά. Αὐτός θα με πληροφοροῦσε ἀν ἡ γῆ εἶναι [e] ἐπίπεδη ἢ στρογγυλή καὶ ἀφοῦ μου ἔδινε τὴν πληροφορία θα μου ἐξηγοῦσε τὴν αἰτία καὶ τὸν λόγο που εἶναι ἐτσι μιλώντας μου γιὰ ἄριστη θέση, ὅτι εἶναι ἡ καλύτερη που μπορεῖ να τῆς συμβεῖ. Ὑποστήριξε ὅτι βρίσκεται στο κέντρο, θα ἐξηγοῦσε πῶς τῆς εἶναι ἄριστο να βρίσκεται στο κέντρο. [98a] Ἐφ' ὅσον μου ἔδινε τέτοιες ἐξηγήσεις δεν θα εἶχα πλέον τὴν ἐπιθυμία να ζητήσω αἰτία ἄλλης λογῆς. Ἦμουν μάλιστα ἐτοιμος να ζητήσω να μάθω με τὸν ἴδιο τρόπο καὶ γιὰ τὸν ἥλιο,

ἄλλο εἶδος, καὶ δὴ καὶ περὶ ἡλίου οὕτω παρεσκευάσθη ὡσαύτως πευσόμενος, καὶ σελήνης καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον, τάχους τε πέρα πρὸς ἄλληλα καὶ τροπῶν καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων, πῆ ποτε ταῦτ' ἄμεινόν ἐστιν ἕκαστον καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἢ πάσχει. οὐ γὰρ ἂν ποτε αὐτὸν ὦμην, φάσκοντά γε ὑπὸ νοῦ αὐτὰ κεκοσμηθῆναι, ἄλλην τινὰ αὐτοῖς αἰτίαν ἐπενεγκεῖν ἢ ὅτι βελτιστον αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἐστὶν ὥσπερ ἔχει· ἐκάστω οὖν αὐτῶν ἀποδιδόντα τὴν αἰτίαν καὶ κοινῇ πᾶσι τὸ ἐκάστω βελτιστον ὦμην καὶ τὸ κοινὸν πᾶσιν ἐπεκδιηγῆσθαι ἀγαθόν καὶ οὐκ ἂν ἀπεδόμην πολλοῦ τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ πάνυ σπουδῇ λαβῶν τὰς βίβλους ὡς τάχιστα οἷός τ' ἢ ἀνεγίνωσκον, ἴν' ὡς τάχιστα εἰδείην τὸ βελτιστον καὶ τὸ χεῖρον.

Ἀπὸ δὴ θαυμαστῆς ἐλπίδος, ᾧ ἑταίρε, ὠχόμην φερόμενος, ἐπειδὴ προῖων καὶ ἀναγιγνώσκων ὁρῶ ἄνδρα τῷ μὲν νῶ οὐδὲν χρώμενον οὐδέ τινας αἰτίας ἐπαιτιώμενον εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ πράγματα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αιτιώμενον εἰς ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. καί μοι ἔδοξεν ὁμοίωτατον πεπονθέναι ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγων ὅτι Σωκράτης πάντα ὅσα πράττει νῶ πράττει, κἀπειτα ἐπιχειρήσας λέγειν τὰς αἰτίας ἐκάστων ὧν πράττω, λέγοι πρῶτον μὲν ὅτι διὰ ταῦτα νῦν ἐνθάδε κάθημαι, ὅτι σύγκειται μοι τὸ σῶμα ἐξ ὀστέων καὶ νεύρων, καὶ τὰ μὲν ὀστὰ ἐστὶν στερεὰ καὶ διαφυῆς ἔχει χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὲ νεῦρα οἷα ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίσθαι, περιαιμέχοντα τὰ ὀστὰ μετὰ τῶν σαρκῶν καὶ δέρματος δὲ συνέχει αὐτὰ· αἰωρουμένων οὖν τῶν ὀστέων ἐν ταῖς αὐτῶν συμβολαῖς χαλῶντα καὶ συντείνοντα τὰ νεῦρα κάμπτεσθαι ποιοῖ οἷόν τ' εἶναι ἐμὲ νῦν τὰ μέλη, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν συγκαμφθεὶς ἐνθάδε κάθημαι· καὶ αὖ περὶ τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν ἐτέρας τοιαύτας αἰτίας λέγοι, φωνάς τε καὶ ἀέρας καὶ ἀκοὰς καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα αιτιώμενος, ἀμελήσας τὰς ὡς ἀληθῶς αἰτίας λέγειν, ὅτι, ἐπειδὴ Ἀθηναῖοις ἔδοξε βέλτιον εἶναι ἐμοῦ καταψηφίσασθαι, διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐμοὶ βέλτιον αὐτὸ δεδοκται ἐνθάδε καθῆσθαι, καὶ δικαιότερον παραμένοντα ὑπέχειν τὴν δίκην ἢ ἂν κελεύσωσιν ἐπεὶ νῆ τὸν κύνα, ὡς ἐγώμαι, πάλαι ἂν ταῦτα τὰ νεῦρα καὶ τὰ ὀστὰ ἢ περὶ Μέγαρα ἢ Βοιωτοὺς ἦν, ὑπὸ δόξης φερόμενα τοῦ βελτίστου, εἰ μὴ δικαιότερον ὦμην καὶ κάλλιον εἶναι πρὸ τοῦ φεύγειν τε καὶ ἀποδιδρᾶσκαι ὑπέχειν τῇ πόλει δίκην ἦντιν' ἂν τάττη. ἀλλ' αἴτια μὲν τὰ τοιαῦτα καλεῖν λίαν ἄτοπον· εἰ δέ τις λέγοι ὅτι ἄνευ τοῦ τὰ τοιαῦτα ἔχειν καὶ ὀστὰ καὶ νεῦρα καὶ ὅσα ἄλλα ἔχω οὐκ ἂν οἷός τ' ἢ ποιεῖν τὰ δόξαντά μοι, ἀληθῆ ἂν λέγοι ὡς μέντοι διὰ ταῦτα ποιῶ ἢ ποιῶ, καὶ ταῦτα νῶ πράττων, ἀλλ' οὐ τῆ τοῦ βελτίστου αἰρέσει, πολλῇ ἂν καὶ μακρὰ ῥαθυμία εἴη τοῦ λόγου. τὸ γὰρ μὴ διελέσθαι οἷόν τ' εἶναι ὅτι ἄλλο μὲν τί ἐστὶ τὸ αἴτιον τῷ ὄντι, ἄλλο δὲ ἐκεῖνο ἄνευ οὗ τὸ αἴτιον οὐκ ἂν ποτ' εἴη αἴτιον· δὲ δὴ μοι φαίνονται ψηλαφῶντες οἱ πολλοὶ ὥσπερ ἐν σκοτεινῷ, ἄλλοτριῶ ὀνόματι προσχωρόμενοι, ὡς αἴτιον αὐτὸ προσσαγορεύειν. διὸ δὴ καὶ ὁ μὲν τις δίκην περιτιθεὶς τῇ γῆ ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ μένειν δὴ ποιεῖ τὴν γῆν, ὁ δὲ ὥσπερ καρδῶς πλάττει βάθρον τὸν ἀέρα

τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα, τὴν ταχύτητα τοῦ ενός πρὸς τὸ ἄλλο, τις περιστροφῆς τοὺς καὶ ὅτι ἄλλο μποροῦν αὐτὰ να υποστούν· πῶς γίνεται τὸ ἀριστο στο καθένα τους, να ενεργεῖ και να μπορεῖ να δέχεται την ενέργεια που δέχεται. Διότι ποτέ μου δεν σκέφτηκα, καθώς υποστήριζε πως ο νους τα ἔχει βάλει αὐτὰ σε τάξη, ὅτι θα πρότεινε ἄλλη αἰτία για να εἶναι αὐτὰ στην ἀριστη θέση τους, στη θέση που εἶναι τὸ καθένα. Ἐχοντας ἀποδώσει αἰτία σε κάθε πράγμα ἀλλὰ και σε ὅλα χωρὶς ἐξαίρεση [b] πίστεψα ὅτι θα ἐξηγούσε ποιο θα ἦταν τὸ ἀριστο για τα ἐπιμέρους και ποιο τὸ κοινὸ καλὸ για ὅλα. Μιαν τέτοια ἐλπίδα δεν θα ἤθελα να τη σπαταλήσω με τίποτα, ἐστὶ πῆρα γεμάτος ενδιαφέρον τα βιβλία στα χέρια μου και ἀρχισα να τα διαβάζω ὅσο πιο γρήγορα μπορούσα, για να μάθω τὸ συντομότερο ποιο εἶναι ἀριστο και ποιο χεῖριστο.

Ὅμως φίλε μου, εἶχα ἀγκιστρωθεῖ ἀπὸ μια ἐλπίδα που δεν με ὡδηγοῦσε πουθενά. Προχωροῦσα εἰνα ἀνάγνωση και βλέπω ἕναν ἄνδρα που δεν ἐκανε καθόλου χρήση του νου οὔτε ἐβρισκε σε αὐτὸν τις αἰτίες της τάξης των πραγμάτων, ἀντίθετα πρότεινε ὡς αἰτίες τον ἀέρα, τον αἰθέρα, [c] τὸ νερὸ και πολλὰ ἄλλα παράδοξα. Σχημάτισα τὴν ἐντύπωση πως ἔπαθα τὸ ἴδιο με ἕναν που ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὰ που κάνει ο Σωκράτης τα κάνει με τον νου του, καθώς ὁμως ἐπιχειρεῖ να ἐξηγήσει τὴν αἰτία αὐτῶν που κάνουν ἰσχυρίζεται ὅτι ο λόγος που ἐγὼ κάθομαι τῶρα ἐδῶ εἶναι ὅτι τὸ σῶμα μου ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀστὰ και νεῦρα· τα ὀστὰ εἶναι συμπαγῆ και ἀρθρώσεις χωρίζουν τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐνῶ τα νεῦρα, που μποροῦν να τεντώνονται και να χαλαρώνουν, περιβάλλουν [d] τα ὀστὰ μαζί με τις σάρκες και τὸ δέρμα τὸ οποῖο τα συγκρατεῖ. Καθὼς τα ὀστὰ κινούνται κρημαστὰ ἀπὸ τις ἀρθρώσεις τους, τα νεῦρα ἀναλαρώνουν και τεντώνονται παρέχοντάς μου τὴ δυνατὸτητα να κάμπτω τα μέλη μου, ὡστε αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία που κάθομαι ἐδῶ, ἐστὶ μαζεμένος. Ἡ για τὸ ὅτι συζητῶ μαζί σας προτείνει ἄλλες αἰτίες ἀνάλογες, ἡχους φωνῆς, κινήσεις του ἀέρα, λειτουργία του αφτιοῦ και χιλια δυο ἄλλα, ἐνῶ ἀποφεύγει να ἀναφέρει τὴν πραγματικὴ αἰτία: [e] οἱ Ἀθηναῖοι δηλαδὴ ἐκρίναν πιο σωστὸ να με καταδικάσουν και αὐτὸς εἶναι ο λόγος που και ἐγὼ θεώρησα πιο σωστὸ να καθίσω ἐδῶ πέρα και πιο δίκαιο να παραμείνω και να υποστῶ τὴν ποινὴ που αὐτοὶ θα μου ἐπιβάλλουν. Διότι, μα τὴν ἀλήθεια, ἐστὶ νομίζω, αὐτὰ [99a] τα ὀστὰ και τα νεῦρα θα βρισκονταν ἢ πρὸς τα Μέγαρα ἢ στους Βοιωτοὺς, καθώς θα τα ἐσπρωχνε ἡ ιδέα τους για τὸ πιο σωστὸ, ἐάν ἐγὼ δεν θεωροῦσα πιο δίκαιο και τίμιο ὄχι τὸ να δραπετεύσω και να φύγω μακριά, ἀλλὰ τὸ να υποστῶ ὅποια ποινὴ ἡ πόλη μου ἐπιβάλλει. Να ἀποκαλέσεις αὐτὰ τα πράγματα αἰτίες εἶναι ὄντως παράλογο. Θα ἦταν ἀληθῆς βέβαια ο ἰσχυρισμὸς ὅτι χωρὶς να κατέχω ὅλα αὐτὰ, τα ὀστὰ και τα νεῦρα και ἄλλα τέτοια, δεν θα μποροῦσα να κάνω πράξῃ τὴ γνώμη μου. Ο ἰσχυρισμὸς ὁμως ὅτι αὐτὰ εἶναι ἡ αἰτία ὄσων πράττω ἀκόμη και αὐτῶν που πράττω με τον νου μου, ἐνῶ αἰτία δεν εἶναι ἡ ἐπιλογή του ἀρίστου, [b] θα ἦταν μια πρόταση χωρὶς περιοχόμενο. Τέτοια που δεν μπορεῖ να ξεχωρίσει τὴν αἰτία τὴν πραγματικὴ και ἐκεῖνο χωρὶς τὸ οποῖο ἡ αἰτία δεν θα μποροῦσε ποτέ να εἶναι αἰτία. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο οἱ πολλοὶ φαίνεται πως τὸ ἀποκαλοῦν 'αἰτία' και ἐστὶ δέχονται ἕνα ὄνομα ψεύτικο και μοιάζουν με ὄσους βαδίζουν ψηλαφῶντας στο σκοτάδι. Αποτέλεσμα, ἕνας παρασταίνει τὴ γη να στέκεται κάτω ἀπὸ τον ουρανό ἐπειδὴ συνεχῶς περιστρέφεται, ἕνας ἄλλος σαν μια πλατιὰ σκάφη πάνω σε βάση που σχημάτισε ο ἀέρας. [e] Τὴ δύναμη ὁμως

- c ὑπεριδεῖ τὴν δὲ τοῦ ὡς οἶόν τε βέλτιστα αὐτὰ τεθῆναι δύναιμι οὕτω νῦν κείσθαι, ταύτην οὔτε ζητοῦσιν οὔτε τινα οἴονται δαιμονίαν ἰσχνὴν ἔχειν, ἀλλὰ ἡγοῦνται τοῦτου Ἄτλαντα ἂν ποτε ἰσχυρότερον καὶ ἀθανατώτερον καὶ μᾶλλον ἅπαντα συνέχοντα ἐξευρεῖν, καὶ ὡς ἀληθῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ δέον συνδεῖν καὶ συνέχειν οὐδὲν οἴονται. ἐγὼ μὲν οὖν τῆς τοιαύτης αἰτίας ὅση ποτὲ ἔχει μαθητῆς ὅπουσιν ἦδιστ' ἂν γενοίμην· ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐστεργήθη καὶ οὐτ' αὐτὸς εὐρεῖν οὔτε παρ' ἄλλου μαθεῖν οἶός τε ἐγενόμην, τὸν δεῦτερον πλοῦν ἐπὶ τὴν τῆς αἰτίας ζήτησιν ἢ πεπραγμάτευμαι βούλει σοι, ἔφη, ἐπίδειξιν ποιήσωμαι, ὃ Κέβης.

Ἐπερφυῶς μὲν οὖν, ἔφη, ὡς βούλομαι.

- e Ἐδοξε τοίνυν μοι, ἢ δ' ὅς, μετὰ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀπειρήκη τὰ ὄντα σκοπῶν, δεῖν εὐλαβηθῆναι μὴ πάθοιμι ὄπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐκλείποντα θεωροῦντες καὶ σκοποῦμενοι πάσχουσιν διαφθεῖρονται γάρ που ἔνιοι τὰ ὄμματα, ἐὰν μὴ ἐν ὕδατι ἢ τινι τοιοῦτῳ σκοπῶνται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. τοιοῦτόν τι καὶ ἐγὼ διενόηθην, καὶ ἔδωκα μὴ παντάπασιν τὴν ψυχὴν τυφλωθεῖν βλέπων ποδὸς τὰ πράγματα τοῖς ὄμμασι καὶ ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων ἐπιχειρῶν ἄπεισθαι αὐτῶν. ἔδοξε δὴ μοι χρῆναι εἰς τοὺς λόγους καταφυγόντα ἐν ἐκείνοις σκοπεῖν τῶν ὄντων τὴν ἀλήθειαν. ἴσως μὲν οὖν ὅ εἰκάζω τρόπον τινα οὐκ ἔοικεν· οὐ γὰρ πάνυ συγχωρῶ τὸν ἐν λόγοις σκοπούμενον τὰ ὄντα ἐν εἰκόσι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὸν ἐν ἔργοις. ἀλλ' οὖν δὴ ταύτη γε ὄρησα, καὶ ὑποθέμενος ἐκάστοτε λόγον δὴ ἂν κρίνω ἐρρωμενέστατον εἶναι, ἃ μὲν ἂν μοι δοκῆ τούτῳ συμφωνεῖν τίθημι ὡς ἀληθῆ ὄντα, καὶ περὶ αἰτίας καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἃ δ' ἂν μὴ, ὡς οὐκ ἀληθῆ. βούλομαι δὲ σοι σαφέστερον εἰπεῖν ἢ λέγω· οἶμαι γὰρ σε νῦν οὐ μανθάνειν.

- b Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κέβης, οὐ σφόδρα. Ἄλλ', ἢ δ' ὅς, ὡς λέγω, οὐδὲν καινόν, ἀλλ' ἄπερ αἶε τε ἄλλοτε καὶ ἐν τῷ παρεληλυθότι λόγῳ οὐδὲν πέπαυμαι λέγων. ἔρχομαι γὰρ δὴ ἐπιχειρῶν σοι ἐπιδείξασθαι τῆς αἰτίας τὸ εἶδος ὃ πεπραγμάτευμαι, καὶ εἰμι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα τὰ πολυθρόνητα καὶ ἄρχομαι ἂπ' ἐκείνων, ὑποθέμενος εἶναι τι καλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ καὶ ἀγαθὸν καὶ μέγα καὶ τᾶλλα πάντα ἢ εἰ μοι δίδως τε καὶ συγχωρεῖς εἶναι ταῦτα, ἐλπίζω σοι ἐκ τούτων τὴν αἰτίαν ἐπιδείξειν καὶ ἀνευρήσειν ὡς ἀθάνατον ἢ ψυχῇ.

- c Ἀλλὰ μήν, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς διδόντος σοι οὐκ ἂν φθάνοις περαίνων. Σκόπει δὴ, ἔφη, τὰ ἔξῃς ἐκείνοις ἐάν σοι συνδοκῆ ὡςπερ ἔμοι. φαίνεται γὰρ μοι, εἴ τί ἐστιν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτὸ τὸ καλόν, οὐδὲ δι' ἕν ἄλλο καλὸν εἶναι ἢ διότι μετέχει ἐκείνου τοῦ καλοῦ· καὶ πάντα δὴ οὕτως λέγω. τῇ τοιαύτῃ αἰτίᾳ συγχωρεῖς.

Συγχωρῶ, ἔφη.

που τα τοποθέτησε στην ἀριστη θέση, αὐτὴν που τώρα ἔχουν, δεν ζητοῦν οὔτε να την ανακαλύψουν οὔτε την θεωροῦν θεικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ ἀντίθετα νομίζουν ὅτι μια μέρα θα ανακαλύψουν ἕναν Ἄτλαντα περισσότερο δυνατό καὶ ἀθάνατο ἀπὸ αὐτή, τέτοιοι που να κάνει περισσότερα καὶ να συγκρατεῖ τα πάντα. Δεν πιστεύουν ὁμῶς καθόλου σε ἐκεῖνο το ἀληθινὸ καλὸ που πρῶτο ἔχει το δικαίωμα να συνδέει καὶ να συγκρατεῖ τα πάντα. Εγὼ προσωπικὰ θα γινόμενοι ευχαρίστως μαθητῆς οποιουδήποτε για να μάθω πῶς ἔχει το ζήτημα τῆς αἰτίας. Τώρα που ἔχω στερηθεῖ κατὰ τέτοιο καὶ δεν μπόρεσα να την ανακαλύψω οὔτε μόνος οὔτε μέσω κάποιου ἄλλου, θέλεις Κέβη μου, [d] να σου ἐπιδείξω πῶς ἐτοίμασα τὸ δεῦτερο ναυτικὸ ταξίδι μου με προορισμὸ τὴν ἀναζήτηση τῆς αἰτίας;

Θα το ἤθελα ὅσο τίποτα, εἶπε.

Μου φάνηκε λοιπὸν, εἶπε αὐτός, ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ, ἐπειδὴ εἶχα ἀποκάμει να ἐξετάζω τὰ ὄντα, πῶς ἔπρεπε να προσέξω μὴ πάθω ὅ,τι παθαίνου ὅσοι παρατηροῦν καὶ ἐξετάζου τον ἥλιο ὅταν γίνεται ἐκλείψη· γιατί μερικοὶ καθὼς εἶναι γνωστὸ χαλοῦν τα μάτια τους, αν δεν ἐξετάσουν τὴν εἰκόνα του μέσα στο νερὸ ἢ σε κατὶ παρόμοιο. [e] Κάτι τέτοιο καὶ ἐγὼ συλλογίστηκα καὶ φοβήθηκα μήπως ἐξ ἁπάντος τυφλωθῶ μέσα στη ψυχῇ μου, καθὼς θα ἐβλεπα με τα μάτια μου πρὸς τα πράγματα, καθὼς θα ἐπιχειροῦσα να τα γνωρίσω με καθεμιὰ ἀπὸ τις αἰσθήσεις μου. Μου φάνηκε λοιπὸν πῶς ἔπρεπε να καταφύγω στους λόγους καὶ με ἐκείνους να ἐξετάσω τὴν ἀλήθεια των ὄντων. Ἴσως ἡ παρομοίωσή μου, κατὰ ἕναν τρόπο, δεν φαίνεται πετυχημένη. [100a] Πραγματικὰ δεν παραδέχομαι ὅτι αὐτὸς που ἐξετάζει τὰ ὄντα με λόγους τα μελετᾷ με εἰκόνας περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον που τα ἐξετάζει μέσα στην πραγματικότητά. Ὡστόσο ἐγὼ ἐτσι ξεκίνησα· παίρνω τὴν κάθε πρόταση ὡς ὑπόθεση, αὐτὴ που θα κρίνω ὡς τὴν ἰσχυρότερη, καὶ ὅσα μου φανούν ὅτι συμφωνοῦν με αὐτὴ τα θεωρῶ ἀληθινὰ εἶτε πρόκειται για τὴν αἰτία εἶτε για ὅλα τα ἄλλα, ὅσα ὁμῶς ὄχι, τα θεωρῶ ὄχι ἀληθινὰ. Θα ἤθελα να σου ἐξηγήσω σαφέστερα αὐτὰ που λέω, γιατί φαντάζομαι πῶς ἀκόμη δεν τα καταλαβαίνεις.

Να πω τὴν ἀλήθεια, εἶπε ὁ Κέβης, ὄχι πλήρως.

Να τι λέω, εἶπε ἐκεῖνος, τίποτα το καινούργιο, αὐτὸ που δεν σταμάτησα να λέω [b] καὶ παλαιότερα καὶ κατὰ τὴν ἐπιχειρηματολογία που ἀναπτύξαμε. Ἐρχομαι τώρα να σου παρουσιάσω τὴν πραγμάτευσή μου σχετικά με το εἶδος τῆς αἰτίας που με ἀπασχόλησε. Πρόκειται να βαδίσω πίσω σε ἐκείνες τις πολυθρόνητες οντότητες καὶ να ξεκινήσω πάλι ἀπὸ αυτές, να υποθέσω ὅτι ὑπάρχει ἕνα ὁμορφο αὐτὸ καθεαυτὸ καὶ ἐτσι ἕνα καλὸ, ἕνα μέγα καὶ ὅλα τα ὑπόλοιπα. Εἰάν τα παραδεχθεῖς καὶ ἐσύ καὶ συμφωνήσεις ὅτι αὐτὰ ὑπάρχουν ἐλπίζω ὅτι θα σου δεῖξω μέσα ἀπὸ αὐτὰ τὴν αἰτία καὶ θα ἐξακριβώσω ὅτι ἡ ψυχῇ εἶναι ἀθάνατη.

[c] Ὡραία, να τα παραδεχθῶ, εἶπε ὁ Κέβης, καὶ ἐσύ να φθάσεις χωρὶς βιασύνη στον προορισμὸ σου.

Πρόσεξε τότε, εἶπε, τι συνεπάγεται ἐκεῖνη ἡ ἀρχὴ καὶ δεξ ἀν ἔχεις τὴν ἴδια με ἐμένα γνώμη. Μου φαίνεται δηλαδὴ ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρχει κάποιος ὁμορφο πλὴν ὁμορφο καθεαυτὸ, αὐτὸ εἶναι ὁμορφο για κανέναν ἄλλο λόγο παρὰ μόνον ἐπειδὴ μετέχει σε ἐκεῖνο τὸ ὁμορφο. Το ἴδιο συμβαίνει καὶ με ὅλα τα ἄλλα. Δέχεσαι πῶς αὐτὸ εἶναι αἰτία;

Ναι, το δέχομαι, ἀπάντησε.

Οὐ τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ἔτι μανθάνω οὐδὲ δύναιμι τὰς ἄλλας αἰτίας τὰς σοφὰς ταύτας γινώσκειν· ἀλλ' ἐάν τις μοι λέγη δι' ὅτι καλὸν ἔστιν ὀτιοῦν, ἢ χρώμα εὐανθὲς ἔχον ἢ σχῆμα ἢ ἄλλο ὀτιοῦν τῶν τοιούτων, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἐῷ, -ταράττομαι γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις πάσι- τοῦτο δὲ ἀπλῶς καὶ ἀτέχνως καὶ ἴσως εὐήθως ἔχω παρ' ἑμαυτῷ, ὅτι οὐκ ἄλλο τι ποιεῖ αὐτὸ καλὸν ἢ ἢ ἐκείνου τοῦ καλοῦ εἴτε παρουσία εἴτε κοινωνία εἴτε ὅπη δὴ καὶ ὅπως προσαγορευομένη· οὐ γὰρ ἔτι τοῦτο δισχυρίζομαι, ἀλλ' ὅτι τῷ καλῷ πάντα τὰ καλὰ καλὰ. τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖ ἀσφαλέστατον εἶναι καὶ ἑμαυτῷ ἀποκρίνασθαι καὶ ἄλλῳ, καὶ τούτου ἐχόμενος ἠγοῦμαι οὐκ ἂν ποτε πεσεῖν, ἀλλ' ἀσφαλὲς εἶναι καὶ ἔμοι καὶ ὀτιοῦν ἄλλῳ ἀποκρίνασθαι ὅτι τῷ καλῷ τὰ καλὰ γίνονται καλὰ· ἢ οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ;

Δοκεῖ.

Καὶ μεγέθει ἄρα τὰ μεγάλα μεγάλα καὶ τὰ μείζω μείζω, καὶ σμικρότητι τὰ ἐλάττω ἐλάττω;

Ναί.

101 a Οὐδὲ σὺ ἄρα ἂν ἀποδέχοιο εἰ τίς τινα φαίη ἕτερον ἑτέρου τῆ κεφαλῆ μείζω εἶναι, καὶ τὸν ἐλάττω τῷ αὐτῷ τούτῳ ἐλάττω, ἀλλὰ διαμαρτύροιο ἂν ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν ἄλλο λέγεις ἢ ὅτι τὸ μείζον πᾶν ἕτερον ἑτέρου οὐδενὶ ἄλλῳ μείζον ἔστιν ἢ μεγέθει, καὶ διὰ τοῦτο μείζον, διὰ τὸ μέγεθος, τὸ δὲ ἐλαττον οὐδενὶ ἄλλῳ ἐλαττον ἢ σμικρότητι, καὶ διὰ τοῦτο ἐλαττον, διὰ τὴν σμικρότητα, φοβούμενος οἶμαι μὴ τίς σοι ἐναντίος λόγος ἀπαντήσῃ, ἐὰν τῆ κεφαλῆ μείζονά τινα φῆς εἶναι καὶ ἐλάττω, πρῶτον μὲν τῷ αὐτῷ τὸ μείζον μείζον εἶναι καὶ τὸ ἐλαττον ἐλαττον, ἔπειτα τῆ κεφαλῆ σμικρῷ οὔση τὸν μείζω μείζω εἶναι, καὶ b τοῦτο δὴ τέρας εἶναι, τὸ σμικρῷ τι μίγαν τινὰ εἶναι· ἢ οὐκ ἂν φοβοῖο ταῦτα;

Καὶ ὁ Κέβης γελᾷσας, Ἔγωγε, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, τὰ δέκα τῶν ὀκτώ δυοῖν πλείω εἶναι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὑπερβάλλειν, φοβοῖο ἂν λέγειν, ἀλλὰ μὴ πλήθει καὶ διὰ τὸ πλήθος; καὶ τὸ δίτηχυ τοῦ πηχαιίου ἡμίσει μείζον εἶναι ἀλλ' οὐ μεγέθει; ὁ αὐτὸς γὰρ πον φόβος.

Πάνυ γ', ἔφη.

c Τί δέ; ἐν ἑνὸς προστεθέντος τὴν πρόσθεσιν αἰτίαν εἶναι τοῦ δύο γενέσθαι ἢ διασχισθέντος τὴν σχίσιν οὐκ εὐλαβοῖο ἂν λέγεις; καὶ μέγα ἂν βοῆς ὅτι οὐκ οἶσθα ἄλλως πως ἕκαστον γινόμενον ἢ μετασχὸν τῆς ἰδίας οὐσίας ἕκαστου οὐκ ἂν μετάσχη, καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἔχεις ἄλλην τινὰ αἰτίαν τοῦ δύο γενέσθαι ἀλλ' ἢ τὴν τῆς δυάδος μετάσχεσιν, καὶ δεῖν τούτου μετασχεῖν τὰ μέλλοντα δύο ἔσεσθαι, καὶ μονάδος δ' ἂν μέλλῃ ἐν ἔσεσθαι, τὰς δὲ σχίσεις ταύτας καὶ προσθέσεις καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας κομψείας ἐφῆς ἂν χαίρειν,

Και ἐγώ, εἶπε ἐκείνος, δεν αντιλαμβάνομαι οὔτε και πλέον μπορῶ να αναγνωρίσω ως αιτίες εκείνες τις άλλες των σοφῶν. Και όταν κάποιος μου ἐξηγεῖ [d] γιατί ένα πράγμα είναι ὁμορφο, για το φωτεινὸ χρώμα του ἢ το σχῆμα του ἢ για κάτι ἄλλο σχετικὸ παραιτούμαι ἀπὸ ὅλα -ὅλα τους μου προκαλοῦν ταραχὴ- και κρατῶ για τον εαυτὸ μου αὐτὸ το απλὸ, ἀκομψο και ἴσως ἀπλοϊκὸ, ὅτι τίποτα ἄλλο δεν το κάνει ὁμορφο, μόνο η παρουσία του ὁμορφου ἢ η μετοχὴ σε ἐκεῖνο ἢ οἰοιοδήποτε ἄλλο ὄνομα της δώσομε. Αὐτὸ δεν εἶναι κάτι που βεβαιῶνω, βεβαιῶνω μόνον ὅτι με το ὁμορφο ὅλα τα ὁμορφα εἶναι ὁμορφα. Θεωρῶ και δίδω αὐτὴ ως τὴν ἀσφαλέστατη ἀπάντησή και στον εαυτὸ μου και σε ἄλλον, ὅσο μάλιστα στηρίζομαι πάνω της [e] νομίζω πως ποτὲ δεν θα πέσω κάτω. Εἶναι ἀσφαλὲς να ἀπαντῶ στον εαυτὸ μου και σε οἰοιοδήποτε ἄλλο ὅτι με το ὁμορφο τα ὁμορφα πράγματα γίνονται ὁμορφα. Δεν συμφωνεῖς;

Συμφωνῶ.

Ἔτσι και με το μέγεθος τα μεγάλα πράγματα δεν εἶναι μεγάλα και τα μεγαλῦτερα εἶναι μεγαλῦτερα, ἐνῶ με το μικρὸ τα μικρότερα δεν εἶναι μικρότερα;

Ναί.

Οὔτε και θα δεχόσουν τὴ θέση ὅτι ἕνας εἶναι μεγαλῦτερος ἐνός ἄλλου λόγω της κεφαλῆς του ἢ ο μικρόσωμος ὅτι εἶναι μικρόσωμος για τον ἴδιο λόγο· θα διατύπωνες τὴν ἀντίρρησή σου [101a] και θα ἐλεγες ὅτι κάθε μεγαλῦτερο εἶναι μεγαλῦτερο με τίποτα ἄλλο παρὰ μόνο με ἕνα, το μέγεθος, και για τον λόγο αὐτὸ εἶναι μεγαλῦτερο, λόγω του μεγέθους το μικρότερο με τίποτα ἄλλο δεν εἶναι μικρότερο, μόνο με το μικρὸ, και για τον λόγο αὐτὸ εἶναι μικρότερο, λόγω του μικροῦ. Θα εἶχες τον φόβο, νομίζω, μήπως βρεθεῖς ἀντιμέτωπος με το ἐπιχειρημα δοσμένο ἀντίστροφα: ἐάν πεις ὅτι ἕνας εἶναι μεγαλῦτερος και μικρότερος λόγω της κεφαλῆς του, τότε πρῶτον, το μεγαλῦτερο θα εἶναι μεγαλῦτερο και το μικρότερο μικρότερο λόγω του ἴδιου πράγματος, και δεῦτερον, το κεφάλι με το οποίο ο μεγαλῦτερος ἄνθρωπος εἶναι μεγαλῦτερος εἶναι ἕνα μικρὸ πρᾶγμα και εἶναι τερατώδες να γίνεαι κάποιος μέγανος με κάτι μικρὸ. [b] Δεν θα φοβόσουν κάτι τέτοιο;

Θα το φοβόμουν, εἶπε ο Κέβης γελώντας.

Ἀσφαλῶς θα δίσταζες να πεις ὅτι το δέκα εἶναι μεγαλῦτερο του ὀκτώ με τὴν παρουσία του δύο και ὅτι αὐτὴ εἶναι η αἰτία που εἶναι μεγαλῦτερο και ὄχι το πλήθος και ἐξ αιτίας του πλήθους ἔτσι; Και ὅτι το δύο πήχεων εἶναι μεγαλῦτερο του ἐνός λόγω του ἡμίσεος και ὄχι λόγω του μεγέθους; Θα υπήρχε αὐτὸς ο φόβος.

Ἀσφαλῶς, εἶπε.

Συνέχεια: εἰσὺ θα δίσταζες και πάλι να πεις ὅτι εἶναι η πρόσθεση, ὅταν το ἕνα προστεθεῖ στο ἕνα, η αἰτία που γίνεαι το δύο ἢ ὅταν αὐτὸ διαιρεῖται, η διαίρεση [c] δεν εἶναι η αἰτία ἔτσι; Και μεγαλοφώνως θα δήλωνες ὅτι δεν ἔχεις πῶς αλλιῶς μπορεῖ κάθε πρᾶγμα να ἔλθει στην ὑπαρξὴ παρὰ μόνο με τὴ μετοχὴ του στη ξεχωριστὴ ουσία, στην ουσία που κάθε πρᾶγμα ἔχει τὴ συμμετοχὴ του. Στην περίπτωση αὐτὴ δεν ἔχεις ἄλλη αἰτία για τὴν εμφάνιση του δύο παρὰ μόνο τὴ συμμετοχὴ στη δυάδα αὐτὰ που πρόκειται να γίνουν δύο πρέπει να μετέχουν σε αὐτὴ, αὐτὸ που πρόκειται να γίνεαι ἕνα πρέπει να μετέχει στη μονάδα ὅλα τα ἄλλα, διαιρέσεις, προσθέσεις και τα λοιπὰ χαρακτηριστήματα θα τα ἀφηνεες να πάνε στο καλὸ και θα χάριζες

- d παρείς ἀποκρίνασθαι τοῖς σεαυτοῦ σοφωτέροις σὺ δὲ δεδιὼς ἄν, τὸ λεγόμενον, τὴν σαυτοῦ σκιάν καὶ τὴν ἀπειρίαν, ἐχόμενος ἐκείνου τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς ὑποθέσεως, οὕτως ἀποκρίναιο ἄν. εἰ δὲ τις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἔχοιτο, χαίρειν ἐφῆς ἄν καὶ οὐκ ἀποκρίναιο ἕως ἄν τὰ ἀπ' ἐκείνης ὀρηθηθέντα σκέψαιο εἰ σοὶ ἀλλήλοις συμφωνεῖ ἢ διαφωνεῖ· ἐπειδὴ δὲ ἐκείνης αὐτῆς δέοι σε διδόναι λόγον, ὡσαύτως ἄν διδοίης, ἄλλην αὖ ὑπόθεσιν ὑποθέμενος ἥτις τῶν ἄνωθεν βελτίστη φαίνοιτο, ἕως ἐπὶ τι ἱκανὸν ἔλθοις, ἅμα δὲ οὐκ ἄν φύροιο ὥσπερ οἱ ἀντιλογικοὶ περὶ τὴν ἀρχῆς διαλεγόμενος καὶ τῶν ἐξ ἐκείνης ὀρηθημένων, εἴπερ βούλοιο τι τῶν ὄντων εὔρειν; ἐκείνοις μὲν γὰρ ἴσως οὐδὲ εἰς περὶ τούτου λόγος οὐδὲ φροντίς ἱκανοὶ γὰρ ὑπὸ σοφίας ὁμοῦ πάντα κινῶντες ὁμῶς δύνασθαι αὐτοὶ αὐτοῖς ἀρέσκειν· σὺ δ', εἴπερ εἰ τῶν φιλοσόφων, οἶμαι ἄν ὡς ἐγὼ λέγω ποιῆς.
- 102 a Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὃ τε Σιμμία ἅμα καὶ ὁ Κέβης.
ΕΧ. Νῆ Δία, ὦ Φαίδων, εἰκότως γε θαυμαστώς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς τῷ καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντι εἰπεῖν ἐκείνος ταῦτα.
ΦΑΙΔ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Ἐχέκρατες, καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν ἔδοξεν.
ΕΧ. Καὶ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἀποῦσι, νῦν δὲ ἀκούουσιν, ἀλλὰ τίνα δὴ ἦν τὰ μετὰ ταῦτα λεχθέντα;
- b ΦΑΙΔ. Ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, ἐπεὶ αὐτῷ ταῦτα συνεχωρήθη, καὶ ὁμολογεῖτο εἶναι τι ἕκαστον τῶν εἰδῶν καὶ τούτων ἄλλα μεταλαμβάνοντα αὐτῶν τούτων τὴν ἐπωνυμίαν ἴσχειν, τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἠρώτα, εἰ δὴ, ἦ δ' ὅς, ταῦτα οὕτως λέγεις, ἄρ' οὐχ, ὅταν Σιμμίαν Σωκράτους φῆς μείζω εἶναι, Φαίδωνος δὲ ἐλάττω, λέγεις τότε εἶναι ἐν τῷ Σιμμία ἰσχυρότερα, καὶ μέγεθος καὶ σμικρότητα;
- Ἔγωγε.
Ἀλλὰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὁμολογεῖς τὸν Σιμμίαν ὑπερέχειν Σωκράτους οὐχ ὡς τοῖς ῥήμασι λέγεται οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν; οὐ γὰρ που πεφυκέναι Σιμμίαν ὑπερέχειν τούτῳ, τῷ Σιμμίαν εἶναι, ἀλλὰ τῷ μεγέθει ὃ τυγχάνει ἔχων οὐδ' αὖ Σωκράτους ὑπερέχειν ὅτι Σωκράτης ὁ Σωκράτης ἐστίν, ἀλλ' ὅτι σμικρότητα ἔχει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸ ἐκείνου μέγεθος;
- c Ἀληθῆ.
Οὐδέ γε αὖ ὑπὸ Φαίδωνος ὑπερέχεσθαι τῷ ὅτι Φαίδων ὁ Φαίδων ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μέγεθος ἔχει ὁ Φαίδων πρὸς τὴν Σιμμίον σμικρότητα;
- Ἔστι ταῦτα.
Οὕτως ἄρα ὁ Σιμμία ἐπωνυμίαν ἔχει σμικρὸς τε καὶ μέγας εἶναι, ἐν μέσῳ ὦν ἰσχυρότερων, τοῦ μὲν τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὴν σμικρότητα ὑπέχων, τῷ δὲ τὸ μέγεθος τῆς σμικρότητος παρέχων ὑπερέχων. Καὶ ἅμα μειδιάσας, Ἔοικα,

αυτές τις απαντήσεις σε ὅσους σε ξεπερνούν στη μόρφωση. [d] Εσύ που, κατά το λεγόμενον, φοβάσαι τη σκιά σου και είσαι άπειρος θα πιαστείς από εκείνη τη σίγουρη υπόθεση και έτσι θα απαντήσεις. Εάν πάλι ένας τα βάλει με την υπόθεση την ίδια θα τον αφήσεις να πάει στο καλό και δεν θα απαντήσεις έως ότου εξετάσεις τις συνέπειές της και εξακριβώσεις εάν αυτές συμφωνούν η μία με την άλλη ή διαφωνούν. Και στην περίπτωση που χρειασθεί να δώσεις απόδειξη της υπόθεσης θα το επιχειρήσεις κάνοντας μιαν ακόμη υπόθεση, μία που θα φαινόταν η καλύτερη μέσα σε όλες, έως ότου φθάσεις σε ικανοποιητικό σημείο· [e] όμως δεν θα ανακατευθείς ταυτόχρονα σε συζητήσεις, όπως οι ειδικοί των αντιλογιών, σχετικές με την αρχή των όντων και τις συνέπειες που προκύπτουν από αυτή· η θέλησή σου δεν είναι η ανακάλυψη των όντων; Εκείνοι δεν διαθέτουν ούτε ένα επιχειρήμα για το θέμα ούτε και τους μέλει. Η σοφία τους εξαντλείται στην ανάμειξη των πάντων, του ενός μέσα στο άλλο, ωστόσο οι ίδιοι μένουν ευχαριστημένοι με τον εαυτό τους. Εσύ όμως, εάν είσαι πραγματικός φιλόσοφος, θα ενεργήσεις, νομίζω, με τον τρόπο που λέω. [102a]

Οτιδήποτε λες είναι η αλήθεια, είπαν ο Σιμμία και ο Κέβης μαζί.
ΕΧ. Να που την αλήθεια, Φαίδωνα, ήταν επόμενο· εκείνος μου φαίνεται πως τα λέει θαυμάσια και ξεκάθαρα ακόμη και σε έναν με μικρή αντίληψη.

ΦΑΙΔ. Ακριβώς, Εχέκρατη, και αυτή τη γνώμη σχημάτισαν όλοι οι παρόντες.
ΕΧ. Αλλά και εμείς οι απόντες, αυτοί που τώρα τα ακούμε. Όμως στη συνέχεια, ποια τα λόγια που είπαν;

ΦΑΙΔ. Καθώς τα φέρνω στη μνήμη μου, ο Σωκράτης δέχθηκε τα παραπάνω και συμφωνήθηκε [b] ότι καθένα των ειδών είναι κάτι και ότι τα άλλα πράγματα μετέχουν σε αυτά και παίρνουν το όνομά τους από τα είδη καθαυτά· αυτός τότε ρώτησε: Εάν λες ότι έτσι έχουν, όποτε λες ότι ο Σιμμία είναι πιο μεγαλόσωμος από τον Σωκράτη, όμως από τον Φαίδωνα πιο μικρόσωμος, τότε αυτό δεν υποστηρίζεις, ότι στον Σιμμία υπάρχουν και τα δύο, το μέγεθος και το μικρό;

Ναι, αυτό.

Ναι αλλά συμφωνείς, είπε εκείνος, ότι στην πρόταση ο Σιμμία είναι ψηλότερος του Σωκράτους οι λέξεις δεν δηλώνουν την αλήθεια; Διότι ασφαλώς από τη φύση του ο Σιμμία δεν ξεπερνά κάποιον [c] με το να είναι ο Σιμμία, αλλά εξ αιτίας του μεγέθους που συμβαίνει να έχει. Ούτε και ξεπερνά τον Σωκράτη επειδή ο Σωκράτης είναι ο Σωκράτης, αλλά επειδή ο Σωκράτης είναι μικρόσωμος συγκριτικά προς το μέγεθος εκείνου· σωστά;

Σωστά.

Ούτε τον ξεπερνά ο Φαίδων από το γεγονός ότι ο Φαίδων είναι ο Φαίδων αλλά επειδή ο Φαίδων είναι μεγαλόσωμος συγκριτικά προς το μικρό σώμα του Σιμμία· συμφωνείς;

Συμφωνώ.

Να λοιπόν πώς συμβαίνει ο Σιμμία να αποκαλείται και με τα δύο, μικρόσωμος και μεγαλόσωμος, με το να είναι μεταξύ των δύο· από τη μια συστέλλει το μικρό σώμα του έτσι που ο άλλος τον ξεπερνά με το μέγεθός του, [d] από την άλλη παρουσιάζει το δικό του μέγεθος τέτοιο που να ξεπερνά το μικρό σώμα του άλλου. Ταυτόχρονα χαμογέλασε και είπε: Φαίνεται πως τα λέω με

ἔφη, καὶ συγγραφικῶς εἶρεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχει γέ που ὡς λέγω. Συνέφη.

Λέγω δὴ τοῦδ' ἔνεκα, βουλόμενος δόξαι σοὶ ὅπερ ἐμοί. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται οὐ μόνον αὐτὸ τὸ μέγεθος οὐδέποτε ἔθελειν ἅμα μέγα καὶ μικρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν μέγεθος οὐδέποτε προσδέχεσθαι τὸ μικρὸν οὐδ' ἔθελειν ὑπερέχεσθαι, ἀλλὰ δυοῖν τὸ ἕτερον, ἢ φεύγειν καὶ ὑπεκχωρεῖν ὅταν αὐτῷ προσήῃ τὸ ἐναντίον, τὸ μικρὸν, ἢ προσελθόντος ἐκείνου ἀπολωλέναι ὑπομένον δὲ καὶ δεξάμενον τὴν μικρότητα οὐκ ἔθελειν εἶναι ἕτερον ἢ ὅπερ ἦν. ὡςπερ ἐγὼ δεξάμενος καὶ ὑπομείνας τὴν μικρότητα, καὶ ἔτι ὢν ὅσπερ εἰμί, οὗτος ὁ αὐτὸς μικρὸς εἰμι· ἐκεῖνο δὲ οὐ τετόλμηκεν μέγα ὃν μικρὸν εἶναι ὡς δ' αὐτῶς καὶ τὸ μικρὸν τὸ ἐν ἡμῖν οὐκ ἔθελει ποτε μέγα γίνεσθαι οὐδὲ εἶναι, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἐναντίων, ἔτι ὃν ὅπερ ἦν, ἅμα τοῦναντίον γίνεσθαι τε καὶ εἶναι, ἀλλ' ἦτοι ἀπέρχεται ἢ ἀπόλλυται ἐν τούτῳ τῷ παθήματι.

Παντάπαυσιν, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτω φαίνεται μοι.

Καὶ τις εἶπε τῶν παρόντων ἀκούσας -ὅστις δ' ἦν, οὐ σαφῶς μένμημαι- Πρὸς θεῶν, οὐκ ἐν τοῖς πρόσθεσι ἡμῖν λόγοις αὐτὸ τὸ ἐναντίον τῶν νυνὶ λεγομένων ὁμολογεῖτο, ἐκ τοῦ ἐλάττωτος τὸ μείζον γίνεσθαι καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἕλαττον, καὶ ἀτεχνῶς αὕτη εἶναι ἢ γένεσις τοῖς ἐναντίοις, ἐκ τῶν ἐναντίων; νῦν δέ μοι δοκεῖ λέγεσθαι ὅτι τοῦτο οὐκ ἂν ποτε γένοιτο.

Καὶ ὁ Σωκράτης παραβαλὼν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκούσας, Ἀνδρικῶς, ἔφη, ἀπεμνημόνευκας, οὐ μὲντοι ἔννοεῖς τὸ διαφέρον τοῦ τε νῦν λεγομένου καὶ τοῦ τότε. τότε μὲν γὰρ ἐλέγετο ἐκ τοῦ ἐναντίου πράγματος τὸ ἐναντίον πρᾶγμα γίνεσθαι, νῦν δέ, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐναντίον ἑαυτῷ ἐναντίον οὐκ ἂν ποτε γένοιτο, οὕτε τὸ ἐν ἡμῖν οὕτε τὸ ἐν τῇ φύσει. τότε μὲν γάρ, ὡ φίλε, περὶ τῶν ἐχόντων τὰ ἐναντία ἐλέγομεν, ἐπονομάζοντες αὐτὰ τῇ ἐκείνων ἐπωνυμίᾳ, νῦν δὲ περὶ ἐκείνων αὐτῶν ὧν ἐνόητων ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν τὰ ὀνομαζόμενα· αὐτὰ δ' ἐκείνα οὐκ ἂν ποτε φαίμεν ἐθελεῖν γένεσιν ἀλλήλων δέξασθαι. Καὶ ἅμα βλέψας πρὸς τὸν Κέβητα εἶπεν, Ἄρα μή που, ἔφη, ὦ Κέβης, καὶ σέ τι τούτων ἐτάραξεν ὧν ὅδε εἶπεν;

Οὐδ' αὖ, ἔφη ὁ Κέβης, οὕτως ἔχω· καίτοι οὕτι λέγω ὡς οὐ πολλά με ταράττει.

Συνομολογήκαμεν ἄρα, ἢ δ' ὅς, ἀπλῶς τοῦτο, μηδέποτε ἐναντίον ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον ἔσεσθαι.

Παντάπαυσιν, ἔφη.

Ἔτι δὴ μοι καὶ τόδε σκέψαι, ἔφη, εἰ ἄρα συνομολογήσεις, θερμόν τι καλεῖς καὶ ψυχρόν;

Ἐγώ γε.

Ἄρ' ὅπερ χιόνα καὶ πῦρ;

Μὰ Δεῖ οὐκ ἔγωγε.

ὑψος συγγραφέα, ὅμως τα

πράγματα ἐτοίχουν, ὅπως τα λέω. Ὁ Κέβης συμφώνησε.

Ὁ λόγος που τα λέω εἶναι διότι θέλω εἰς να σκεφθεῖς ὅπως καὶ ἐγώ. Διότι μου φαίνεται ὅτι δεν εἶναι μόνο το μέγεθος το ἴδιο που δεν θέλει ποτέ να εἶναι μεγάλο καὶ μικρὸ ταυτόχρονα ἀλλὰ καὶ ὅτι το μέγεθος μέσα μας ποτέ δεν παραδέχεται το μικρὸ οὔτε καὶ θέλει να το ξεπερνάει. Μάλλον ἓνα ἀπὸ τα δύο συμβαίνει· εἴτε υποχωρεῖ καὶ απομακρύνεται, ὅταν το ἀντίθετό του, το μικρὸ, πλησιάζει κοντὰ του, [e] εἴτε, μετὰ τὴν ἔλευση του ἀντιθέτου, χάνεται ἐξ ἄπαντος. Αὐτὸ που δεν θέλει να κάνει εἶναι να υπομείνει καὶ να δεχθεῖ το μικρὸ καὶ ἐτοίχ να γίνει διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸ που εἶναι. Ἐγὼ δηλαδὴ δέχθηκα καὶ ὑπέμεινα το μικρὸ σῶμα καὶ εἶμαι τῶρα αὐτὸς που εἶμαι, το ἴδιο άτομο, μόνο που εἶμαι με μικρὸ σῶμα. Εκείνο ὅμως το μέγεθος μέσα μας, παρ' ὅλο που εἶναι μεγάλο, δεν τολμά να γίνει μικρὸ. Ακριβῶς το ἴδιο καὶ με το μικρὸ που εἶναι μέσα μας· δεν θέλει ποτέ να ἐλθεῖ στην ὑπαρξη μεγάλο οὔτε να εἶναι. Οὔτε καὶ κάποιο ἀπὸ τα ἀντίθετα, καθὼς εἶναι αὐτὸ που εἶναι, ἐρχεται στην ὑπαρξη καὶ, ταυτόχρονα, θέλει να εἶναι το ἀντίθετο [103a] ἀπὸ αὐτὸ που εἶναι. Ἐάν του συμβεῖ αὐτὸ εἴτε φεύγει μακριὰ εἴτε χάνεται ἐξ ἄπαντος.

Νομίζω πως ἐτοίχ ακριβῶς ἔχουν τα πράγματα, εἴτε ο Κέβης.

Μόλις τα ἀκούσε αὐτὰ κάποιος ἀπὸ τους παρόντες -δεν θυμάμαι ακριβῶς ποιος ἦταν- εἶπε: Για προσέξτε, ακριβῶς το ἀντίθετο ἀπὸ αὐτὰ που τῶρα λέμε δεν συμφωνήσαμε κατὰ τὴ συζήτησή μας πιο πριν, ὅτι το μεγαλύτερο ἐρχεται στην ὑπαρξη ἀπὸ το μικρότερο καὶ το μεγαλύτερο ἀπὸ το μεγαλύτερο καὶ αὐτὴ ακριβῶς εἶναι ἡ γέννηση των ἀντιθέτων, ἐρχονται στην ὑπαρξη ἀπὸ τα ἀντίθετά τους; Τῶρα ὅμως μου φαίνεται πως υποστηρίζαμε ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο να συμβεῖ.

Ὁ Σωκράτης ἐστρεψε το κεφάλι του, τον ἀκούσε καὶ εἶπε: [b] Μπράβο σου που το θυμήθηκες, ὅμως δεν ἀντιλαμβάνεσαι τὴ διαφορά αὐτοῦ που λέμε τῶρα καὶ αὐτοῦ που εἶπαμε τότε. Τότε εἶπαμε ὅτι ἓνα ἀντίθετο πρᾶγμα ἐρχεται στην ὑπαρξη ἀπὸ ἓνα ἄλλο ἀντίθετο πρᾶγμα· τῶρα ὅμως υποστηρίζουμε ὅτι το ἀντίθετο καθ'ἑαυτὸ ποτέ δεν μπορεῖ να εἶναι ἀντίθετο στον αὐτὸ του, οὔτε το ἀντίθετο μέσα μας οὔτε αὐτὸ που βρίσκεται στη φύση. Τότε, φίλε μου, ἀναφέραμε πρᾶγματα που ἔχουν ἀντίθετα καὶ τα φωνάζαμε με τα ὀνόματα που παίρνουν ἀπὸ εκείνα, τῶρα ὅμως μιλάμε για τα ἀντίθετα καθ'ἑαυτὰ που με τὴν παρουσία τους τα πρᾶγματα παίρνουν το ὄνομά τους [c] καὶ ὀνομάζονται ἐτοίχ εἶναι αὐτὰ για τα ὀποία θα λέγαμε ὅτι ποτέ δεν θα δέχονταν να ἐρθουν στην ὑπαρξη τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Λέγοντάς το κοίταξε πρὸς τον Κέβη καὶ εἶπε: Κέβη μου, σε τᾶραξε ἴσως κάποιο ἀπὸ αὐτὰ που εἶπε ο φίλος μας;

Ὅχι, ὄχι αὐτὴ τὴ φορὰ, εἶπε ὁ Κέβης, παρ' ὅλο που θα ἔλεγα ὅτι δεν εἶναι λίγα αὐτὰ που με ταράζουν.

Συμφωνήσαμε ἐπομένως, εἶπε ἐκεῖνος, ἀμετάκλητα στο ἐξῆς, ἓνα ἀντίθετο ποτέ δεν εἶναι ἀντίθετο στον αὐτὸ του.

Το δίχως ἄλλο, εἶπε.

Ἐξέτασε, σε παρακαλῶ, καὶ το ἐπόμενο, εἶπε, καὶ δεσ αν θα συμφωνήσεις μαζί μου. Υπάρχει κάτι που εἰς ὀνομάζεις θερμὸ καὶ εἰς πάλι ψυχρὸ;

Βεβαίως ναί.

Το ἴδιο ας πούμε ὄνομα για το χιόνι καὶ τὴ φωτιά;

Ὅχι, ἀσφαλῶς ὄχι. [d]

Ἀλλ' ἕτερόν τι πυρὸς τὸ θερμὸν καὶ ἕτερόν τι χιόνος τὸ ψυχρόν;
Ναί.

Ἀλλὰ τότε γ' οἶμαι δοκεῖ σοι, οὐδέποτε χιόνα γ' οὐσαν δεξαμένην τὸ θερμόν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐλέγομεν, εἶτι ἔσσεσθαι ὅπερ ἦν, χιόνα καὶ θερμόν, ἀλλὰ προσιόντος τοῦ θερμοῦ ἢ ὑπεκχωρήσειν αὐτῷ ἢ ἀπολείσθαι.

Πάνυ γε.

Καὶ τὸ πῦρ γε αὖ προσιόντος τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ ἢ ὑπεξίεναι ἢ ἀπολείσθαι, οὐ μέντοι ποτέ τολμήσειν δεξάμενον τὴν ψυχρότητα εἶτι εἶναι ὅπερ ἦν, πῦρ καὶ ψυχρόν.

e Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.

Ἔστιν ἄρα, ἢ δ' ὅς, περὶ ἕνια τῶν τοιούτων, ὥστε μὴ μόνον αὐτὸ τὸ εἶδος ἀξιούσθαι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς τὸν αἰε χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι δ' ἔστι μὲν οὐκ ἐκεῖνο, ἔχει δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν αἰε, ὅταν περὶ ἢ, εἶτι δὲ ἐν τῷδε ἴσως ἔσται σαφέστερον δ' λέγω· τὸ γὰρ περιττὸν αἰε που δεῖ τούτου τοῦ ὀνόματος τυγχάνειν ὅπερ νῦν λέγομεν· ἢ οὐ;

Πάνυ γε.

104 a Ἄρα μόνον τῶν ὄντων –τοῦτο γὰρ ἐρωτῶ– ἢ καὶ ἄλλο τι δ' ἔστι μὲν οὐκ ὅπερ τὸ περιττὸν, ὅμως δὲ δεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος καὶ τοῦτο καλεῖν αἰε διὰ τὸ οὕτω πεφυμέναι ὥστε τοῦ περιττοῦ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι; λέγω δὲ αὐτὸ εἶναι οἶον καὶ ἢ τριάς πέπονθε καὶ ἄλλα πολλά, σκόπει δὲ περὶ τῆς τριάδος, ἄρα οὐ δοκεῖ σοι τῷ τε αὐτῆς ὀνόματι αἰε προσαγορευτέα εἶναι καὶ τῷ τοῦ περιττοῦ, ὄντος οὐκ ὅπερ τῆς τριάδος; ἀλλ' ὅμως οὕτω πως πέφυκε

b καὶ ἢ τριάς καὶ ἢ πεμπτὸς καὶ ὁ ἡμισυς τοῦ ἀριθμοῦ ἅπας, ὥστε οὐκ ὦν ὅπερ τὸ περιττὸν αἰε ἕκαστος αὐτῶν ἔστι περιττός καὶ αὐτὰ δύο καὶ τέτταρα καὶ ἅπας ὁ ἕτερος αὖ στίχος τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ὦν ὅπερ τὸ ἄρτιον ὅμως ἕκαστος αὐτῶν ἄρτιός ἐστιν αἰε· συγχωρεῖς ἢ οὐ;

Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη.

Ὁ τοίνυν, ἔφη, βούλομαι δηλώσαι, ἄθρει. ἔστιν δὲ τόδε, ὅτι φαίνεται οὐ μόνον ἐκεῖνα τὰ ἐναντία ἄλληλα οὐ δεχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα οὐκ ὄντ' ἀλλήλοις ἐναντία ἔχει αἰε τὰναντία, οὐδὲ ταῦτα ἔοικε δεχομένους ἐκείνην τὴν ἰδέαν ἢ ἂν τῇ ἐν αὐτοῖς οὕση ἐναντία ἢ, ἀλλ' ἐπιούσης αὐτῆς ἦτοι ἀπολλύμενα ἢ ὑπεκχωροῦντα. ἢ οὐ φήσομεν τὰ τρία καὶ ἀπολείσθαι πρότερον καὶ ἄλλο

c οἷον πείσεσθαι, πρὶν ὑπομείναι εἶτι τρία ὄντα ἄρτια γενέσθαι;

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

Οὐδὲ μὴν, ἢ δ' ὅς, ἐναντίον γέ ἐστι δυὰς τριάδι.

Οὐ γὰρ οὖν.

Οὐκ ἄρα μόνον τὰ εἶδη τὰ ἐναντία οὐκ ὑπομένει ἐπιόντα ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἄλλ' ἄττα τὰ ἐναντία οὐκ ὑπομένει ἐπιόντα.

Δηλαδή το θερμὸ εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τῆ φωτιά καὶ τὸ ψυχρὸ κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ χιόνι;

Ναί.

Τὸ ἐξῆς νομίζω πως δέχεσαι, τὸ χιόνι ὅσο εἶναι χιόνι ποτέ δεν θα δεχθεῖ τὸ θερμὸ, σύμφωνα με αὐτὰ που πρωτύτερα παραδεχτήκαμε, ὥστε να παραμείνει αὐτὸ που ἦταν, δηλαδή χιόνι καὶ ἐπιπλέον θερμὸ· ἀντίθετα, ὅταν πλησιάσει τὸ θερμὸ εἶτε θα υποχωρήσει μακριά εἶτε θα εξαφανισθεῖ.

Αὐτὸ θα συμβεῖ.

Τὸ ἴδιο καὶ ἡ φωτιά, ὅταν τὴν πλησιάσει τὸ ψυχρὸ ἢ θα υποχωρήσει μακριά ἢ θα εξαφανισθεῖ· ποτέ δεν θα εἶναι ἰκανὴ να υπομείνει τὴ ψυχρότητα καὶ να παραμείνει αὐτὴ που εἶναι, δηλαδή φωτιά καὶ ἐπιπλέον ψυχρὸ.

Ἔχεις δίκαιο, εἶπε. [e]

Σε αρκετὰ ἐπομένως πράγματα, συνέχισε ἐκεῖνος, δεν εἶναι μόνον τὸ εἶδος καθεαυτὸ που απαιτεῖ να ἔχει διαρκῶς τὸ δικὸ του ὄνομα ἀλλὰ καὶ καθετὶ ἄλλο τὸ ὁποῖο δεν ταυτίζεται με ἐκεῖνο, ὅμως ὅσο εἶναι στὴν ὑπαρξὴ ἔχει διαρκῶς τὴ μορφὴ του. Ἴσως αὐτὸ που λέω γίνεαι σαφέστερο με τὸ ἐπόμενο παράδειγμα. Τὸ περιττὸ πρέπει ἀσφαλῶς να φέρει διαρκῶς τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖο εμεῖς τώρα του ἀποδώσαμε· αὐτὸ δεν πρέπει;

Βεβαίως.

Ναὶ ἀλλὰ εἶναι τὸ μόνον μέσα στα ὄντα –αὐτὴ εἶναι ἡ ἐρώτησή μου– ἢ ὑπάρχει καὶ κάποιον ἄλλο τὸ ὁποῖο δεν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ με τὸ περιττὸ, ὅμως πρέπει [104a] πάντοτε να τὸ ονομάζουμε περιττὸ, με τὸ ἴδιο αὐτὸ ὄνομα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴ φύση εἶναι τέτοιο ὥστε ποτέ να μὴν ξεχωρίζεαι ἀπὸ τὸ περιττὸ; Ἐχω κατὰ νου τὴν περίπτωση τὸν ἀριθμὸν τρία καὶ ἄλλες παρόμοιες. Πάρε πρώτα τὸν ἀριθμὸν τρία. Δεν νομίζεις ὅτι πρέπει πάντοτε να τὸ ονομάζουμε με τὸ ὄνομά του καὶ με τὸ ὄνομα περιττὸ, παρ' ὅλο που τὸ περιττὸ δεν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ με τὸν ἀριθμὸν τρία; Τὸ ἴδιο εἶδεξαι ἡ φύση καὶ γιὰ τὸς ἀριθμοὺς τρία, πέντε καὶ γιὰ τὸς μισοὺς μέσα στο σύνολο τῶν ἀριθμῶν, [b] ὁ καθένας τὸς, ἐνῶ δεν εἶναι πάντοτε ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ με τὸ περιττὸ, να εἶναι περιττός. Τὸ ἴδιο καὶ τὸ δύο καὶ τὸ τέσσερα καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ σειρά τῶν ἀριθμῶν, παρ' ὅλο που δεν εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ με τὸ ἄρτιο, ὁ καθένας τὸς εἶναι πάντοτε ἄρτιος. Συμφωνεῖς ἢ ὄχι;

Γίνεται να πω ὄχι; Εἶπε.

Πρόσεξε καλὰ, εἶπε ἐκεῖνος, αὐτὸ που θέλω να σου δείξω. Εἶναι τὸ ἐξῆς· φαίνεται πως δεν εἶναι μόνον ἐκεῖνα τὰ ἀντίθετα που δεν δέχονται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο ἀλλὰ καὶ ὅσα πράγματα χωρὶς να εἶναι ἀντίθετα μεταξύ τὸς ἔχουν πάντοτε ἀντίθετα. Αὐτὰ τὰ πράγματα, εἶσι φαίνεται, δεν δέχονται τὴ μορφὴ που θὰ ἦταν ἀντίθετη σε αὐτὴν που ἔχουν μέσα τὸς, ἀλλὰ ὅταν αὐτὴ τὰ προσβάλεαι εἶτε [e] χάνονται ἐξ ἄπαντος εἶτε υποχωροῦν μακριά. Αὐτὸ δεν θα πούμε, ὅτι τὸ τρία θα εξαφανισθεῖ καὶ θα πάθει οτιδήποτε ἄλλο προτοῦ δεχτεῖ να γίνεαι ἄρτιο, ἐνῶ ἀκόμη παραμένει τρία;

Ἀσφαλῶς αὐτὸ, εἶπε ὁ Κέβης.

Τὸ δύο βέβαια, εἶπε ἐκεῖνος, δεν εἶναι ἀντίθετο πρὸς τὸ τρία.

Ὅχι βέβαια.

Δεν εἶναι λοιπὸν μόνον οἱ ἀντίθετες μορφές που δεν δέχονται τὴν ἐφόρηση τῆς μίας ἐναντίον τῆς ἄλλης ἀλλὰ καὶ ἄλλα πράγματα δεν υπομένουν τὴν ἐφόρηση τῶν ἀντιθέτων.

Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.
Βούλει οὖν, ἢ δ' ὄς, ἐάν οἱοί τ' ὦμεν, ὀρισώμεθα ὅποια ταῦτά ἐστιν;
Πάνυ γε.

d Ἄρ' οὖν, ἔφη, ὦ Κέβης, τάδε εἶη ἄν, εἰ ὅτι ἂν κατάσχη μὴ μόνον ἀναγκάζει τὴν αὐτοῦ ιδεάν αὐτὸ ἴσχειν, ἀλλὰ καὶ ἐναντίου αὐτῷ αἰετίνος;

Πῶς λέγεις;

Ὅσπερ ἄρτι ἐλέγομεν. οἴσθα γὰρ δῆπου ὅτι εἰ ἂν ἡ τῶν τριῶν ιδεά κατάσχη, ἀνάγκη αὐτοῖς οὐ μόνον τρισὶν εἶναι ἀλλὰ καὶ περιττοῖς.

Πάνυ γε.

Ἐπὶ τὸ τοιοῦτον δὲ, φαμέν, ἢ ἐναντία ιδεά ἐκείνη τῇ μορφῇ ἢ ἂν τοῦτο ἀπεργάζεται οὐδέποτε ἂν ἔλθοι.

Οὐ γάρ.

Εἰργάζεται δέ γε ἢ περιττή;

Ναί.

Ἐναντία δὲ ταύτῃ ἢ τοῦ ἄρτιου;

Ναί.

e Ἐπὶ τὰ τρία ἄρα ἢ τοῦ ἄρτιου ιδεά οὐδέποτε ἦξει.

Οὐ δῆτα.

Ἄμοιρα δὴ τοῦ ἄρτιου τὰ τρία.

Ἄμοιρα.

Ἀνάρτιος ἄρα ἢ τριάς.

Ναί.

Ὅ τοῖνυν ἔλεγον ὀρίσασθαι, ποῖα οὐκ ἐναντία τινὶ ὄντα ὅμως οὐδέχεται αὐτό, τὸ ἐναντίον-οἶον νῦν ἢ τριάς τῷ ἄρτιῳ οὐκ οὕσα ἐναντία οὐδὲν τι μᾶλλον αὐτὸ δέχεται, τὸ γὰρ ἐναντίον αἰετὶ ἐπιφέρει, καὶ ἡ διὰ τῶν περιττῶν καὶ τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ καὶ ἄλλα πάμπολλα-ἀλλ' ὄρα δὴ εἰ οὕτως ὀρίζη, μὴ μόνον τὸ ἐναντίον τὸ ἐναντίον μὴ δέχεται, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο, εἰ ἂν ἐπιφέρει τὴν ἐναντίον ἐκείνῳ, ἐφ' ὅτι ἂν αὐτὸ ἦν, αὐτὸ τὸ ἐπιφέρον τὴν τοῦ ἐπιφερομένου ἐναντιότητα μηδέποτε δέξασθαι. πάλιν δὲ ἀναμνησκόντων οὐ γὰρ χεῖρον πολλαίαις ἀκούειν. τὰ πέντε τὴν τοῦ ἄρτιου οὐδέχεται, οὐδὲ τὰ δέκα τὴν τοῦ περιττοῦ, τὸ διπλάσιον. τοῦτο μὲν οὖν καὶ αὐτὸ ἄλλῃ ἐναντίον, ὅμως δὲ τὴν τοῦ περιττοῦ οὐδέχεται οὐδὲ δὴ τὸ ἡμιόλιον οὐδὲ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, τὸ ἥμισυ, τὴν τοῦ ὄλου, καὶ τριτημόριον αὐτῷ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, εἴπερ ἔφη τε καὶ συνδοκεῖ σοι οὕτως.

Πάνυ σφόδρα καὶ συνδοκεῖ, ἔφη, καὶ ἔπομαι.

105 a Πάλιν δὴ μοι, ἔφη, ἐξ ἀρχῆς λέγε. καὶ μή μοι εἰ ἐρωτῶ ἀποκρίνουν, ἀλλὰ μιμούμενος ἐμέ. λέγω δὴ παρ' ἧν τὸ πρῶτον ἔλεγον ἀποκρίσιν, τὴν ἀσφαλῆ ἐκείνην, ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἄλλην ὁρῶν ἀσφάλειαν. εἰ γὰρ ἔροίό με ὅ ἂν τί ἐν τῷ σώματι ἐγγένηται θερμὸν ἔσται, οὐ τὴν ἀσφαλῆ σοι ἔρω

Λες τὴν ἀλήθεια, εἶπε.

Θέλεις τότε, εἶπε ἐκεῖνος, εἰάν το μποροῦμε, να ὀρίσουμε τι εἶδους εἶναι αὐτά;

Βεβαίως καὶ θέλω.

[d] Τέτοια δεν θα εἶναι, Κέβη, αὐτά; Πράγματα που ἐξαναγκάζονται ἀπὸ αὐτὸ που τα κατέχει να ἔχουν ὄχι μόνον τὴ δική του μορφή ἀλλὰ να ἔχουν πάντοτε καὶ μερίδιο σε κάποιον ἀντίθετο.

Τι ἐννοεῖς;

Αὐτὸ που μόλις λέγαμε. Το βλέπεις ὁ ἴδιος πως οἰοιαδήποτε πράγματα κατέχει ἡ φύση του τρία, αὐτὰ πρέπει να εἶναι ὄχι μόνον τρία ἀλλὰ καὶ περιττά.

Ἀσφαλῶς.

Λοιπὸν λέμε: Σε ἓνα τέτοιο πράγμα δεν μπορεῖ ποτέ να ἔλθει ἡ μορφή που εἶναι ἀντίθετη πρὸς ἐκείνη τὴ μορφή που ἐπιδρά πάνω του.

Με κανέναν τρόπο.

Ἡ μορφή του περιττοῦ δεν ἀσκει τὴν ἐπίδραση;

Ναί.

Ἀντίθετὴ τῆς δεν εἶναι αὐτὴ τοῦ ἄρτιου;

Ναί.

Στον ἀριθμὸ τρία λοιπὸν ποτέ δεν θα ἐρθεῖ ἡ μορφή τοῦ ἄρτιου. [e]

Ἀσφαλῶς ποτέ.

Το τρία τότε δεν ἔχει μερίδιο στη μορφή τοῦ ἄρτιου.

Κανένα μερίδιο.

Επομένως τὸ τρία εἶναι ὄχι ἄρτιο.

Ναί.

Αὐτὸ λοιπὸν που ἔλεγα, ἐπρόκειτο να ὀρίσουμε τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων που, ἐνὸς δεν εἶναι ἀντίθετα σε ἓνα πράγμα, ἐντούτοις τὸ ἀντίθετο δεν τὸ δέχονται -μόλις εἶδαμε ἡ τριάδα, χωρὶς να εἶναι ἀντίθετη στο ἄρτιο, δεν τὸ δέχεται στο παραμικρὸ διότι πάντοτε τῆς ἐπιφέρει τὸ ἀντίθετό τῆς, ἡ δὴ δὴ ἐπιφέρει τὸ ἀντίθετο στο περιττὸ καὶ ἡ φωτιά τὸ ἀντίθετο στο ψυχρὸ, τὸ ἴδιο καὶ σε ἄλλες πολλές περιπτώσεις- ωραία, δεξ τώρα [105a] ἂν θα τα ὀρίζεις ἔτσι: Δεν εἶναι μόνον τὸ ἀντίθετο που δεν δέχεται τὸ ἀντίθετό του ἀλλὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνο, στην περίπτωση που ἓνα πράγμα ἐπιφέρει τὸ ἀντίθετο σε οτιδήποτε αὐτὸ εἰσέλθει: τὸ πράγμα που ἐπιφέρει τὸ ἀντίθετο ποτέ δεν δέχεται τὴν ιδιότητα τοῦ ἀντιθέτου ἀπὸ τὸ πράγμα στο ὁποῖο ἐφόρμησε. Θυμήσου καὶ πάλι: δεν βλέπεις να τὸ ἀκούμε πολλές φορές. Το πέντε δεν θα δεχθεῖ τὴ μορφή τοῦ ἄρτιου οὔτε τὸ δέκα, τὸ διπλάσιό του, τὴ μορφή τοῦ περιττοῦ. Αὐτὸ τὸ διπλάσιο εἶναι ἀσφαλῶς ἀντίθετο σε κάποιον ἄλλο, ὅμως δεν θα δεχθεῖ τὴ μορφή τοῦ περιττοῦ. [b] Οὔτε καὶ τὸ ἐνάμισι καὶ οἱ ἄλλοι ἀριθμοὶ αὐτῆς τῆς σειρᾶς οὔτε τὸ μισὸ τὴ μορφή τοῦ ολόκληρου οὔτε τὸ ἓνα τρίτο καὶ ὅλοι οἱ ἀριθμοὶ αὐτῆς τῆς σειρᾶς, εἰάν βέβαια με παρακολουθεῖς καὶ ἔχεις τὴν ἴδια γνώμη.

Ἐχω τὴν ἴδια ἀκριβῶς καὶ ὁ ἴδιος σε παρακολουθῶ, εἶπε αὐτός.

Να μου τα πεις τότε πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Καὶ μὴ μου ἀπαντήσεις αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ἐρώτηση ἀλλὰ να μιμηθεῖς τὸ παραδειγμα μου. Το λέω αὐτὸ διότι μέσα ἀπὸ ὅσα τώρα συζητοῦμε βλέπω μιαν ἄλλη σταθερὴ ἀπάντηση, πέρα ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀρχικὴ μου ἀπάντηση, τὴν τότε σίγουρη. Ἐτσι, εἰάν με ρωτήσεις ποιο εἶναι αὐτὸ που θα μπει μέσα σε ἓνα σῶμα καὶ θα τὸ κάνει θερμὸ,

Το δὲ δίκαιον μὴ δεχόμενον καὶ ὃ ἂν μουσικὸν μὴ δέχεται;
 Ἄμουσον, ἔφη, τὸ δὲ ἄδικον.
 Εἶεν δ' ὃ ἂν θάνατον μὴ δέχεται τί καλοῦμεν;
 Ἀθάνατον, ἔφη.
 Οὐκοῦν ψυχὴ οὐ δέχεται θάνατον;
 Οὐ.
 Ἀθάνατον ἄρα ψυχὴ.
 Ἀθάνατον.
 Εἶεν, ἔφη· τοῦτο μὲν δὴ ἀποδείχθαι φάμεν; ἢ πῶς δοκεῖ;
 Καὶ μάλα γε ἱκανῶς, ὦ Σώκρατες.
 Τί οὖν, ἢ δ' ὅς, ὦ Κέβης; εἰ τῷ ἀναρτίῳ ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι,
 106 a ἄλλο τι τὰ τρία ἢ ἀνώλεθρα ἂν ἦν;
 Πῶς γὰρ οὐ;
 Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ ἄθερον ἀναγκαῖον ἦν ἀνώλεθρον εἶναι, ὁπότε τις ἐπὶ
 χιόνα θερμὸν ἐπάγοι, ὑπεξῆει ἂν ἢ χιῶν οὔσα σῶς καὶ ἀτηκτος; οὐ γὰρ ἂν
 ἀπώλετό γε, οὐδ' αὖ ὑπομένουσα ἐδέξατο ἂν τὴν θερμότητα.
 Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.
 Ὡς δ' αὐτως οἶμαι κἄν εἰ τὸ ἄψυκτον ἀνώλεθρον ἦν, ὁπότε ἐπὶ τὸ πῦρ
 ψυχρόν τι ἐπῆει, οὐποτ' ἂν ἀπεσβέννυτο οὐδ' ἀπώλλυτο, ἀλλὰ σὼν ἂν ἀπελθὼν
 ᾄχετο.
 ἄποκρισιν ἐκεῖνην τὴν ἀμαθῆ, ὅτι ὃ ἂν θερμότης, ἀλλὰ κομποτέραν ἐκ τῶν
 νῦν, ὅτι ὃ ἂν πῦρ· οὐδὲ ἂν ἔρη ὃ ἂν σώματι τί ἐγγένηται νοσήσει, οὐκ ἔρῳ ὅτι
 ὃ ἂν νόσος, ἀλλ' ὃ ἂν πυρετός· οὐδ' ὃ ἂν ἀριθμῷ τί ἐγγένηται περιττός ἐσται,
 οὐκ ἔρῳ ὃ ἂν περιττός, ἀλλ' ὃ ἂν μονάς, καὶ τᾶλλα οὕτως. ἀλλ' ὅρα εἰ ἦδη
 ἱκανῶς οἶσθ' ὅτι βούλομαι.
 Ἀλλὰ πάνυ ἱκανῶς, ἔφη.
 Ἀποκρίνου δὴ, ἢ δ' ὅς, ὃ ἂν τί ἐγγένηται σώματι ζῶν ἔσται;
 Ὡς ἂν ψυχῆ, ἔφη.
 Οὐκοῦν αἰεὶ τοῦτο οὕτως ἔχει;
 Πῶς γὰρ οὐχί; ἢ δ' ὅς.
 Ψυχὴ ἄρα ὅτι ἂν αὐτὴ κατάσχη, αἰεὶ ἦκει ἐπ' ἐκεῖνο φέρουσα ζωὴν;
 Ἦκει μέντοι, ἔφη.
 Πότερον δ' ἔστι τι ζωῆ ἐναντίον ἢ οὐδέν;
 Ἔστιν, ἔφη.
 Τί;
 Θάνατος.
 Οὐκοῦν ψυχὴ τὸ ἐναντίον ὃ αὐτὴ ἐπιφέρει αἰεὶ οὐ μὴ ποτε δέξεται, ὡς
 ἐκ τῶν πρόσθεν ὁμολόγηται;
 Καὶ μάλα σφόδρα, ἔφη ὁ Κέβης.
 Τί οὖν; τὸ μὴ δεχόμενον τὴν τοῦ ἀρτίου ἰδέαν τί νυνδὴ ὀνομάζομεν;
 Ἀνάρτιον, ἔφη.

δεν θα σου δώσω ως απάντηση εκείνη τη σίγουρη,
 [e] τη γεμάτη άγνοια, ότι είναι η θερμότητα, αλλά μια ακριβέστερη έχω στη διάθεσή
 μου, ότι είναι η φωτιά. Και εάν πάλι ρωτήσεις ποιο είναι αυτό που θα μπει μέσα σε
 ένα σώμα και θα το κάνει άρρωστο, δεν θα σου πω ότι είναι η αρρώστια αλλά ο
 πυρετός. Και στην ερώτηση ποιο είναι αυτό που με την παρουσία του μέσα σε ένα
 αριθμό τον κάνει περιττό δεν θα πω η ιδιότητα του περιττού αλλά η ιδιότητα του ένα
 και ούτω καθεξής. Δες εάν έως τώρα έχεις κατανοήσει επαρκώς αυτό που θέλω.
 Ναι, με πλήρη επάρκεια, είπε.
 Τότε απάντησέ μου, είπε εκείνος; Ποιο είναι αυτό που με την παρουσία του σε
 ένα σώμα το κάνει να ζει;
 Η ψυχή, είπε.
 [d] Αυτό συμβαίνει πάντοτε;
 Βεβαίωτατα, απάντησε αυτός.
 Η ψυχή, λοιπόν, οτιδήποτε πάρει στην κατοχή της, με τον ερχομό της πάντοτε
 θα του δίνει ζωή έτσι;
 Με τον ερχομό της πράγματι.
 Υπάρχει κάτι που είναι αντίθετο στη ζωή ή δεν υπάρχει;
 Υπάρχει, είπε.
 Ποιο;
 Ο θάνατος.
 Η ψυχή όμως ποτέ δεν θα δεχθεί το αντίθετο εκείνου που η ίδια διαρκώς
 επιφέρει, έτσι δεν το συμφωνήσαμε;
 Σε καμία περίπτωση, είπε ο Κέβης.
 Λοιπόν; Πώς ονομάσαμε πριν από λίγο αυτό που δεν δέχεται τη μορφή του
 αρτίου;
 Όχι άρτιο, απάντησε.
 Και αυτό που δεν δέχεται το δίκαιο και εκείνο που δεν δέχεται τη μουσική;
 Όχι μουσικό, το άλλο άδικο, είπε. [e]
 Ωραία· πώς ονομάζουμε και αυτό που δεν δέχεται τον θάνατο;
 Αθάνατο, είπε.
 Η ψυχή λοιπόν δεν δέχεται τον θάνατο;
 Όχι.
 Τότε η ψυχή είναι αθάνατη.
 Αθάνατη.
 Καλά, είπε· να πούμε ότι αυτό αποδείχθηκε; Ή όχι;
 Λίαν επαρκώς, Σωκράτη.
 Στη συνέχεια Κέβης; Είπε εκείνος. Εάν είναι ανάγκη το όχι άρτιο να
 εξακολουθεί να υπάρχει, τότε και το τρία δεν θα παραμείνει σώο; [106a]
 Βεβαίως να.
 Το ίδιο· εάν το όχι θερμό απαιτητως μένει σώο, τότε οποτεδήποτε κάποιος
 φέρει το θερμό πάνω στο χιόνι, το χιόνι δεν θα πάει προς τα πίσω και θα παραμείνει
 σώο και άτηκτο; Δεν θα μπορούσε να χαθεί εξ άπαντος ούτε να υπομείνει και να
 αποδεχθεί τη θερμότητα.
 Έχεις δίκαιο, είπε.
 Κατά τον ίδιο τρόπο, φαντάζομαι, αυτό που δεν δέχεται το ψυχρό μένει σώο
 και οποτεδήποτε κάποιος φέρει κάτι ψυχρό πάνω στη φωτιά, αυτή ποτέ δεν θα σβήσει
 ούτε και θα χαθεί αλλά θα υποχωρήσει και θα φύγει σώα.
 Αυτό θα συμβεί.

- b Ανάγκη, ἔφη.
 Οὐκοῦν καὶ ὧδε, ἔφη, ἀνάγκη περὶ τοῦ ἀθανάτου εἰπεῖν; εἰ μὲν τὸ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρόν ἐστιν, ἀδύνατον ψυχῆ, ὅταν θάνατος ἐπ' αὐτὴν ἴη, ἀπόλλυσθαι θάνατον μὲν γὰρ δὴ ἐκ τῶν προειρημένων οὐ δέξεται οὐδ' ἔσται τεθνηκυῖα, ὥσπερ τὰ τρία οὐκ ἔσται, ἔραμεν, ἄρτιον, οὐδέ γ' αὐτὸ περικτὸν, οὐδὲ δὴ πῦρ ψυχρόν, οὐδέ γε ἡ ἐν τῷ πυρὶ θερμότης. "Ἄλλὰ τί κωλύει," φαίη ἄν τις, "ἄρτιον μὲν τὸ περικτὸν μὴ γίγνεσθαι ἐπιόντος τοῦ ἀρτίου, ὥσπερ ὁμολόγηται, ἀπολομένου δὲ αὐτοῦ ἄντ' ἐκείνου ἄρτιον γεγενῆσθαι;" τῷ ταῦτα λέγοντι οὐκ ἂν ἔχοιμεν διαμαχεσασθαι ὅτι οὐκ ἀπόλλυται τὸ γὰρ ἀνάρτιον οὐκ ἀνώλεθρόν ἐστιν· ἐπεὶ εἰ τοῦτο ὁμολόγητο ἡμῖν, ῥαδίως ἂν διεμαχόμεθα ὅτι ἐπελθόντος τοῦ ἀρτίου τὸ περικτὸν καὶ τὰ τρία οἴχεται ἀπίοντα· καὶ περὶ πυρός καὶ θερμοῦ καὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἂν διεμαχόμεθα. ἢ οὐ;
- c Πάνυ μὲν οὖν.
 Οὐκοῦν καὶ νῦν περὶ τοῦ ἀθανάτου, εἰ μὲν ἡμῖν ὁμολογεῖται καὶ ἀνώλεθρον εἶναι, ψυχὴ ἂν εἴη πρὸς τῷ ἀθάνατος εἶναι καὶ ἀνώλεθρος εἰ δὲ μή, ἄλλο ἂν δέοι λόγου.
- d Ἄλλ' οὐδὲν δεῖ, ἔφη, τούτου γε ἔνεκα σχολῆ γὰρ ἂν τι ἄλλο φθορὰν μὴ δέχοιτο, εἰ τό γε ἀθάνατον αἰδίον ὃν φθορὰν δέξεται.
 Ὅ δέ γε θεὸς οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς ζωῆς εἶδος καὶ εἴ τι ἄλλο ἀθάνατόν ἐστιν, παρὰ πάντων ἂν ὁμολογηθεῖ μηδέποτε ἀπόλλυσθαι.
 Παρὰ πάντων μέντοι νῆ Δ', ἔφη, ἀνθρώπων τέ γε καὶ ἔτι μᾶλλον, ὡς ἐγώ μαι, παρὰ θεῶν.
- e Ὅποτε δὴ τὸ ἀθάνατον καὶ ἀδιάφθορόν ἐστιν, ἄλλο τι ψυχὴ ἦ, εἰ ἀθάνατος τυγχάνει οὕσα, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη;
 Πολλὴ ἀνάγκη.
 Ἐπιόντος ἄρα θανάτου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τὸ μὲν θνητόν, ὡς ἔοικεν, αὐτοῦ ἀποθνήσκει, τὸ δ' ἀθάνατον σῶν καὶ ἀδιάφθορον οἴχεται ἀπίον, ὑπεκχωρήσαν τῷ θανάτῳ.
 Φαίνεται.
- 107 a Παντὸς μᾶλλον ἄρα, ἔφη, ὁ Κέβης, ψυχὴ ἀθάνατον καὶ ἀνώλεθρον, καὶ τῷ ὄντι ἔσσονται ἡμῶν αἱ ψυχαὶ ἐν Ἄϊδου.
 Οὐκοῦν ἔγωγε, ὁ Σωκράτης, ἔφη, ἔχω παρὰ ταῦτα ἄλλο τι λέγειν οὐδέ πη ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. ἀλλ' εἰ δὴ τι Σιμμίας εἶδε ἢ τις ἄλλος ἔχει λέγειν, εὖ ἔχει μὴ κατασιγήσαι· ὡς οὐκ οἶδα εἰς ὄντινά τις ἄλλον καιρὸν ἀναβάλλοιτο ἢ τὸν νῦν παρόντα, περὶ τῶν τοιούτων βουλόμενος ἢ τι εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι.
 Ἄλλὰ μὴν, ἢ δ' ὅς ὁ Σιμμίας, οὐδ' αὐτὸς ἔχω ἔτι ὅπῃ ἀπιστῶ ἔκ γε τῶν λεγομένων ὑπὸ μέντοι τοῦ μεγέθους περὶ ὧν οἱ λόγοι εἰσίν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἀτιμάζων, ἀναγκάζομαι ἀπιστίαν ἔτι ἔχειν παρ' ἐμαυτῷ περὶ τῶν εἰρημένων.
- b Οὐ μόνον γ', ἔφη, ὁ Σιμμίας, ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ ταῦτά τε εὖ λέγεις καὶ τάς γε ὑποθέσεις τὰς πρώτας, καὶ εἰ πιστὰ ἡμῖν εἰσιν, ὅμως ἐπισκοπεῖται σαφέστερον καὶ ἐὰν αὐτὰς ἰκανῶς διεληθε, ὡς ἐγώ μαι, ἀκολουθήσετε τῷ λόγῳ,

[b] Το ἴδιο λοιπόν δεν θα πούμε, εἶπε, και για το ἀθάνατο; Εἰάν το ἀθάνατο παραμένει σῶο, εἶναι ἀδύνατο η ψυχὴ, ὅταν την πλησιάσει ο θάνατος, να χαθεῖ. Διότι σύμφωνα με ὅσα υποστηρίξαμε δεν θα δεχθεῖ τον θάνατο οὔτε και θα πεθάνει, ὅπως το τρία, εἶπαμε, δεν θα γίνει ἄρτιο ἀλλὰ οὔτε και το περικττό, οὔτε η φωτιά ψυχρό ἀλλὰ οὔτε και αὐτή η θερμότητα που εἶναι μέσα στη φωτιά. "Ὅμως τι ἐμποδίζει το περικττό" ἴσως ἔλεγε κάποιος "να μη γίνει ἄρτιο κατὰ την ἐφόρμηση του ἀρτίου, αὐτό [e] παραδεχτήκαμε, και να ἐξαφανισθεῖ παίρνοντας τη θέση ἐκείνου του ἀρτίου;" Σε αὐτή την ἀντίρρηση δεν μπορούμε να ἀντιτάξουμε ὅτι αὐτό δεν ἐξαφανίζεται, διότι το ὄχι ἄρτιο εἶναι ἰκανὸ να ἐξαφανισθεῖ. Εἰάν εἶχαμε παραδεχθεῖ αὐτό το σημεῖο εὐκόλα θα δείχναμε ὅτι με την ἐφόρμηση του ἀρτίου το περικττό και το τρία υποχωρῶν και φεύγον μακριά. Το ἴδιο θα δείχναμε και για τη φωτιά, το θερμὸ και τα ὑπόλοιπα. Ἡ ὄχι;

Βεβαίως αὐτό.

Ακριβῶς το ἴδιο και για το ἀθάνατο· ἐφ' ὅσον παραδεχόμεσθε ὅτι δεν γνωρίζει ὄλεθρο, τότε η ψυχὴ μένει ἀθάνατη [d] και συνάμα χωρὶς να γνωρίζει ὄλεθρο. Ἀν ὄχι, χρειαζόμεσθε ἄλλο ἐπιχείρημα.

Δεν το ἔχομε ἀνάγκη την ὥρα αὐτή, εἶπε. Διότι καθεῖ ἄλλο θα ὀδηγηθεῖ στη φθορά, ὅμως το ἀθάνατο, αὐτό που εἶναι αἰώνιο, εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολο να ὀδηγηθεῖ στη φθορά.

Και ο θεός, εἶπε ο Σωκράτης, και η ἴδια η μορφή της ζωῆς και οτιδήποτε ἄλλο που εἶναι ἀθάνατο, νομίζω, ποτέ δεν θα χαθούν ἐξ ἀπαντος· αὐτό ο καθένας θα το παραδεχόταν.

Ἀσφαλῶς ο καθένας, να εἶσαι σίγουρος, εἶπε, και ἀπὸ τους ἀνθρώπους και κυρίως ἀπὸ τους θεούς.

Με δεδομένο λοιπόν ὅτι το ἀθάνατο εἶναι και ἀφθαρτο, τι ἄλλο [e] εἶναι η ψυχὴ; Δεν εἶναι ἀθάνατη και ἐπιπλέον δεν γνωρίζει τον ὄλεθρο;

Ναι, αὐτό εἶναι κατ' ἀνάγκη.

Και ὅταν ο θάνατος προσβάλει τον ἄνθρωπο, το θνητὸ στοιχεῖο του, ἔτσι φαίνεται, πεθαίνει, ὅμως το ἀθάνατο ἀποχωρεῖ σῶο και ἀφθαρτο σε ἄλλη κατεύθυνση, ὄχι πρὸς τον θάνατο, και φεύγει μακριά.

Ἔτσι φαίνεται.

Λοιπόν, χωρὶς ἀμφιβολία Κέβη, εἶπε, η ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη και δεν γνωρίζει τον ὄλεθρο και οι ψυχές μας πράγματι θα συνεχίσουν να ὑπάρχουν στον Ἄδη. [107a]

Ξέρεις Σωκράτη, ἀπὸ τη μεριά μου δεν ἔχω καμιά ἄλλη ἀντίρρηση οὔτε μπορῶ να ἀμφισβητήσω τα ἐπιχειρήματα στο παραμικρό. Εἰάν ὅμως ο φίλος μας Σιμμίας ἢ κάποιος ἄλλος ἔχει κάτι να πει, εἶναι καλὸ να μην κρατήσε το στόμα του κλειστό. Δεν βλέπω πιο κατὰλληλη ευκαιρία ἀπὸ την τωρινή, αὐτὴν να ἐπιλέξει αὐτός που θέλει να πει ἢ να ακούσει κάτι για το ζήτημα.

Λοιπόν ὄχι, εἶπε ο Σιμμίας ο ἴδιος δεν ἐκφράζω καμιά ἀμφισβήτηση στα ἐπιχειρήματα. Ὅμως μπροστά στο μέγεθος των λόγων της συζήτησης και ἐπειδὴ ὡς ἄνθρωπος νιώθω ἀδύναμος, [b] οφείλω ἀπὸ τη μεριά μου να διατηρήσω μια ἀμφιβολία για το ζήτημα.

Ὅχι μόνο αὐτό που λες Σιμμία, εἶπε ο Σωκράτης, εἶναι ὀρθό, ἀλλὰ και οι πρώτες μας υποθέσεις, ἀκόμη και αν τις δέχεσθε, πρέπει να ἐξεταστούν με περισσότερη ἀκρίβεια. Και εἰάν τις ἀναλύσετε με ἐπάρκεια, ἔτσι νομίζω, θα ἀκολουθήσετε το

καθ' ὅσον δυνατὸν μάλιστα' ἀνθρώπῳ ἐπακολουθήσῃαι κἄν τοῦτο αὐτὸ σαφὲς γένηται, οὐδὲν ζητήσετε περαιτέρω.

Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.

- c Ἀλλὰ τότε γ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, δίκαιον διανοηθῆναι, ὅτι, εἴπερ ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ἐπιμελείας δὴ δεῖται οὐχ ὑπὲρ τοῦ χρόνου τούτου μόνον ἐν ᾧ καλούμεν τὸ ζῆν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ παντός, καὶ ὁ κίνδυνος νῦν δὴ καὶ δόξειεν ἂν δεινὸς εἶναι, εἴ τις αὐτῆς ἀμελήσει. εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντός ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι τοῦ τε σώματος ἡμ' ἀπηλλάχθαι καὶ τῆς αὐτῶν κακίας μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὕσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν οὐδὲ σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς Ἄιδου ἢ ψυχὴ ἔρχεται πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς, ἃ δὴ καὶ μέγιστα λέγεται ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκείσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως, ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἐκάστου δαίμων, ὅσπερ ζῶντα εἰλῆχει, οὕτως ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δὴ τινα τόπον, οἱ δὲ τοὺς συλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς Ἄιδου πορεύεσθαι μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου φ
- d δὴ προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκείσε πορεύσασιν· τυχόντας δὲ ἐκεῖ ὧν δεῖ τυχεῖν καὶ μείναντας δὲν χρῆ χρόνον ἄλλος δεῦρο πάλιν ἡγεμῶν κομίζει ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακρῶν περιόδῳ. ἔστι δὲ ἄρα ἡ πορεία οὐχ ὡς ὁ Αἰσχύλου Τήλεφος λέγει· ἐκείνος μὲν γὰρ ἀπλὴν οἰμόν φησιν εἰς Ἄιδου φέρειν, ἢ δ' οὔτε 108 a ἀπλῆ οὔτε μίαν φαίνεται μοι εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἂν ἡγεμόνων ἔδει· οὐ γὰρ ποῦ τις ἂν διαμάρτοι οὐδαμῶς μίαν ὁδοῦ οὕσης, νῦν δὲ ἔοικε σχίσαις τε καὶ τριόδῳ πολλὰς ἔχειν· ἀπὸ τῶν θυσίων τε καὶ νομίμων τῶν ἐνθάδε τεκμαιρόμενος λέγω. ἢ μὲν οὖν κοσμία τε καὶ φρόνιμος ψυχὴ ἔπεται τε καὶ οὐκ ἄγνοεῖ τὰ παρόντα ἢ δ' ἐπιθυμητικῶς τοῦ σώματος ἔχουσα, ὅπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶπον, περὶ ἐκείνου b πολλὸν χρόνον ἐπισημνῆται καὶ περὶ τὸν ὄρατὸν τόπον, πολλὰ ἀντιτείνασα καὶ πολλὰ παθοῦσα, βία καὶ μόγις ὑπὸ τοῦ προστεταγμένου δαίμονος οἴχεται ἀγομένη. ἀφικομένη δὲ δθιπερ αἱ ἄλλαι, τὴν μὲν ἀκάθαρτον καὶ τι πεποιηκυῖαν τοιοῦτον, ἢ φόνων ἀδίκων ἡμέτην ἢ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα εἰργασμένην, ἃ τούτων ἀδελφὰ τε καὶ ἀδελφῶν ψυχῶν ἔργα τυγχάνει ὄντα, ταύτην μὲν ἄπας φεύγει τε καὶ ὑπεκτρέπεται καὶ οὔτε συνέμπορος οὔτε ἡγεμῶν ἐθέλει γίνεσθαι, αὐτὴ δὲ πλανᾶται ἐν πάσῃ ἐχομένη ἀπορία ἕως ἂν δὴ τινες χρόνοι γένωνται, ὧν ἐλθόντων ὑπ' ἀνάγκης φέρεται εἰς τὴν αὐτῇ πρέπουσαν οἴκησιν· ἢ δὲ καθαρῶς τε καὶ μετρίως τὸν βίον διεξελεθούσα, καὶ συνεμπόρων c εἰσὶν δὲ πολλοὶ καὶ θαυμαστοὶ τῆς γῆς τόποι, καὶ αὐτῇ οὔτε οἶα οὔτε δση δοξάζεται ὑπὸ τῶν περὶ γῆς εἰωθότων λέγειν, ὡς ἐγὼ ὑπὸ τινος πέπεισμαι.

επιχείρημα ὡς ἐκεῖνο το σημεῖο που μπορεί ένας άνθρωπος να το παρακολουθήσει. Εάν αυτό καταστεί σαφές, τίποτα περαιτέρω δεν θα ερευνησέτε.

Λες την αλήθεια, εἶπε.

[c] Ὅμως το ἐξῆς, φίλοι μου, εἶναι δίκαιο, εἶπε, να κρατήσουμε στο μυαλό μας· εἴαν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη, ἔχει ἀνάγκη τὴν ἐπιμελία, ὅχι μόνο κατὰ τὴν περίοδο χρόνου που ονομάζουμε διάρκεια ζωῆς ἀλλὰ κατὰ τὸν ἅπαντα, γιατί φαίνεται πως κινδυνεύει αὐτός που θα ἀδιαφορήσει για αὐτήν. Εάν ὁ θάνατος, λέω, ἦταν χωρισμός ἀπὸ οτιδήποτε, θα ἦταν καλότυχοι οἱ κακοὶ διότι θα πέθαιναν καὶ θα εἶχαν ἀποχωριστεῖ καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα τους καὶ ἀπὸ τὴν κακία τους που εἶναι μέσα στη ψυχὴ τους. Ὅμως τώρα που ἡ ψυχὴ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀθάνατη δεν ὑπάρχει τρόπος [d] να ἀποφύγει τις συμφορὲς οὔτε καὶ σωτηρία ἄλλη παρὰ μόνο να γίνε αὐτὴ ὅσο γίνεται καλὴ καὶ συνετῆ. Διότι ἡ ψυχὴ εἰσέρχεται στον Ἄδη καὶ δεν διαθέτει τίποτα ἄλλο μόνο τὴ μόρφωση καὶ τὴν ἀγωγή της, πράγματα που λένε ὅτι ὠφελοῦν ἢ βλάπτουν τα μέγιστα αὐτὸν που πέθανε, καθὼς ξεκινᾶ τὸ ταξίδι του πρὸς ἐκεῖ πέρα. Λένε συγκεκριμένα πως ὅταν πεθαίνει κάποιος ὁ δαίμων ἐκεῖνος που του κληρώθηκε μέσα στη ζωὴ του τὸν παίρνει καὶ τὸν οδηγεῖ σε τόπο διαφορετικὸ, ἐκεῖ ὅλοι τους συναθροίζονται, περνοῦν ἀπὸ δίκη καὶ πορεύονται πρὸς τὸν Ἄδη [e] με ὁδηγὸ ἐκείνον που ἔλαβε τὴν ἐντολὴ να τοὺς περάσει ἀπὸ τὸν ἐδῶ στον ἐκεῖ κόσμο. Ὅταν ἐκεῖ λάβουν τὴν ἐμπειρία που πρέπει να λάβουν καὶ παραμένουν τὸν χρόνον που πρέπει να παραμένουν, ἕνας ἄλλος ὁδηγὸς τοὺς φέρνει πίσω, ἐδῶ στον κόσμον, μέσα ἀπὸ περιόδους χρόνου που διαρκοῦν χρόνια ολόκληρα. Το ταξίδι δεν εἶναι ὅπως αὐτὸ που περιγράφει ὁ Τήλεφος του Αἰσχύλου· λέει ἐκεῖνος ὅτι ἕνας καὶ μόνο δρόμος ὁδηγεῖ στον Ἄδη, [108a] ἐμένα ὁμως δεν μου φαίνεται οὔτε ἕνας οὔτε καὶ μοναδικός. Διότι οἱ ὁδηγοὶ δεν θα ἦταν ἀπαραίτητοι· εἶναι δύσκολο να χάσει κάποιος τὸν δρόμον, ὅταν αὐτός εἶναι ἕνας. Ὁ δικός μας ὁμως φαίνεται πως ἔχει διακλαδώσεις καὶ πολλὰς διασταυρώσεις. Το λέω αὐτὸ ἔχοντας ὡς τεκμήριο τις θυσίες καὶ τις καθιερωμένες μας ἐδῶ τελετές. Ἡ καθαρὴ λοιπὸν καὶ συνετῆ ψυχὴ ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον της καὶ δεν ἀγνοεῖ τὴ θέση που τὴν περμενεῖ. Ἀντίθετα αὐτὴ που εἶναι δεμένη με τὸ σῶμα, το εἶπα καὶ προτύτρωτα, καὶ συνέχεια φέρεται ἀπὸ τις ἐπιθυμίες του μέσα στον κόσμον τὸν ὀρατό, [b] τραβιέται ἀπὸτομα καὶ υποφέρει ἀσχημα καθὼς ὁ δαίμων που προστάζει τὴν σπρώχνει με βία ἐξαιρετικὴ να πάρει τὸ δρόμον της καὶ να φύγει. Θα καταφθάσει ἐκεῖ που εἶναι καὶ οἱ ἄλλες, ὁμως τὴν ἀκάθαρτη, αὐτὴ που διέπραξε τέτοια βαριά, φόνον μέσα στην ἀδικία ἢ ἄλλες ἐγκληματικὲς πράξεις, ἔργα που φέρνουν τὸ ἕνα τὸ ἄλλο καὶ της ἀρμόζουν, αὐτὴ τὴ ψυχὴ ὁ καθένας τὴν ἀποφεύγει καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸν δρόμον της, δεν ἔχει τὴν ἐπιθυμία να γίνε συνοδοιπόρος οὔτε καὶ ὁδηγός της. Ἡ ἴδια μέσα σε ἔχατη δυστυχία περιπλανιέται ἕως ὅτου συμπληρωθεῖ ὁ χρόνος που, σαν ἔλθει, [c] θα τὴν ὁδηγήσουν με τὸ ζῶρι ἐκεῖ ὅπου της ἀρμόζει να κατοικήσει. Ὅμως ἡ καθαρὴ, αὐτὴ που ἐξῆσε μιὰ ζωὴ μετρημένη, ἔχει ὡς συνοδοιπόρους καὶ ὁδηγούς τοὺς θεούς καὶ πηγαίνει καὶ κατοικεῖ ἡ καθεμιά στον κατάλληλό της τόπο. Καὶ ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ ἀξιοθαύμαστοι τόποι πάνω στη γῆ, στη γῆ που δεν εἶναι τόσο ἐξοχη καὶ τόσο μεγάλη, ὅπως τὴν παρουσιάζουν ὀρισμένοι που ἔργο τους εἶναι ἡ ἐξηγήσή της· εἶναι κάποιος που με ἐπέισε στο ζήτημα.

110 a ἔστιν ὁ ἀληθῶς οὐρανὸς καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ὡς ἀληθῶς γῆ. ἦδε μὲν γὰρ ἡ γῆ καὶ οἱ λίθοι καὶ ἅπας ὁ τόπος ὁ ἐνθάδε διεφθαμμένα ἔστιν καὶ καταβεβρωμένα, ὡσπερ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῆς ἄλμης, καὶ οὕτε φύεται ἄξιον λόγου οὐδὲν ἐν τῇ θαλάττῃ, οὔτε τέλειον ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν ἔστι, σήραγγες δὲ καὶ ἄμμος καὶ πηλὸς ἀμήχανος καὶ βόρβοροι εἰσιν, ὅπου ἂν καὶ γῆ ἦ, καὶ πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν κἀλλη κρίνεσθαι οὐδ' ὀπωστιοῦν ἄξια. ἐκεῖνα δὲ αὐτῶν παρ' ἡμῖν πολλὸν ἂν ἔτι πλεόν φανεῖν διαφέρειν εἰ γὰρ δὴ καὶ μῦθον λέγειν καλόν, ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς Σιμμίας, οἷα τυγχάνει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῷ οὐρανῷ ὄντα.

b Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὦ Σώκρατες, ἡμεῖς γε τούτου τοῦ μύθου ἠδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

c Λέγεται τοίνυν, ἔφη, ὃ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν εἶναι τοιαύτη ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἰ τις ἄνωθεν θεῶτο, ὡσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασιν διειλημμένη, ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε εἶναι χρώματα ὡσπερ δειγμάτια, οἷς δὴ οἱ γραφῆς καταχρῶνται. ἐκεῖ δὲ πάσαν τὴν γῆν ἐκ τοιούτων εἶναι, καὶ πολλὸν ἔτι ἐκ λαμπροτέρων καὶ καθαρωτέρων ἢ τούτων τὴν μὲν γὰρ ἀλουργῆ εἶναι καὶ θαυμαστήν τὸ κάλλος, τὴν δὲ χρυσοειδῆ, τὴν δὲ ὅση λευκὴ γύψου ἢ χιόνος λευκοτέραν, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων χρωμάτων συγκειμένην ὡσαύτως, καὶ ἔτι πλειόνων καὶ καλλίων ἢ ὅσα ἡμεῖς ἐωράκαμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα τὰ κοῖλα αὐτῆς, ὕδατος τε καὶ ἀέρος ἐκπλεα ὄντα, χρώματός τι εἶδος παρέχεσθαι

d στίλβοντα ἐν τῇ τῶν ἄλλων χρωμάτων ποικιλίᾳ, ὥστε ἐν τῇ αὐτῆς εἰδος συνεχῆς ποικίλον φαντάζεσθαι. ἐν δὲ ταύτῃ οἷσιν τοιαύτη ἄνα λόγον τὰ φυόμενα φύεσθαι, δένδρα τε καὶ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη ὡσαύτως καὶ τοὺς λίθους ἔχειν ἄνα τὸν αὐτὸν λόγον τὴν τε λειότητα καὶ τὴν διαφάνειαν καὶ τὰ χρώματα καλλίω ὧν καὶ τὰ ἐνθάδε λιθίδια εἶναι ταῦτα τὰ ἀγαπώμενα

e μόρια, σάρδια τε καὶ ἰάσπιδας καὶ σμαράγδους καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐκεῖ δὲ οὐδὲν ὅτι οὐ τοιοῦτον εἶναι καὶ ἔτι τούτων καλλίω. τὸ δ' αἴτιον τούτου εἶναι ὅτι ἐκεῖνοι οἱ λίθοι εἰσὶ καθαροὶ καὶ οὐ κατεδηδεσμένοι οὐδὲ διεφθαμμένοι ὡσπερ οἱ ἐνθάδε ὑπὸ σηπεδόνος καὶ ἄλμης ὑπὸ τῶν δεῦρο συνερρηγμάτων, ἀ καὶ λίθοις καὶ γῆ καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τε καὶ φυτοῖς αἴσχη τε καὶ νόσους παρέχει. τὴν δὲ γῆν αὐτὴν κεκοσμηθῆσαι τούτοις τε ἅπασιν καὶ ἔτι χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτῶν τοιούτοις. ἐκφανῆ γὰρ αὐτὰ πεφυκέναι, ὄντα

111 a πολλὰ πλήθει καὶ μεγάλα καὶ πανταχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αὐτὴν ἰδεῖν εἶναι θέαμα εὐδαμμόνων θεατῶν. ζῶα δ' ἐπ' αὐτῇ εἶναι ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μὲν ἐν μεσογαίᾳ οἰκοῦντας, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀέρα ὡσπερ ἡμεῖς περὶ τὴν θάλατταν, τοὺς δ' ἐν νήσοις ἀς περιρρεῖν τὸν ἀέρα πρὸς τῇ ἡλείῳ οὐσας καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσπερ ἡμῖν τὸ ὕδωρ τε καὶ ἡ θάλαττα ἔστι πρὸς τὴν ἡμετέραν χρεῖαν, τοῦτο ἐκεῖ τὸν ἀέρα, ὃ δὲ ἡμῖν ἀήρ, ἐκεῖνοις τὸν αἰθέρα. τὰς δὲ ὥρας αὐτοῖς κρᾶσιν ἔχειν τοιαύτην ὥστε ἐκείνους ἀνόσους εἶναι καὶ χρόνον τε ζῆν πολλὴν πλεῖω τῶν ἐνθάδε, καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ καὶ φρονήσει καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἡμῶν ἀφεστάναι τῇ αὐτῇ ἀποστάσει ἢ περὶ ἀήρ τε ὕδατος ἀφέστηκεν καὶ αἰθήρ ἀέρος πρὸς καθαρότητα. καὶ δὴ καὶ θεῶν ἄλση τε καὶ ἱερά αὐτοῖς εἶναι, ἐν οἷς

b

ἀντιληφθεὶ ὅτι ἐκεῖνοι εἶναι ὁ ἀληθινὸς οὐρανός, τὸ ἀληθινὸν φῶς καὶ ἡ ἀληθινὴ γῆ. [110a] Ἡ γῆ μας ἐδῶ κάτω καὶ οἱ πέτρες καὶ ὅλος ὁ τόπος εἶναι σε ἀποσύνθεσι καὶ ἔχει διαβρωθεῖ, ὅπως αὐτὰ που βρίσκονται μέσα στη θάλασσα ἀπὸ το ἀλάτι. Μέσα στη θάλασσα δεν φυτρῶνει κάτι αξιόλογο οὔτε υπάρχει, με μια λέξη, κάτι ολοκληρωμένο, μόνο σήραγγες καὶ ἄμμος καὶ τεράστια ποσότητα πηλοῦ καὶ λάσπης, σε μέρη με χῶμα, τίποτα που να ἔχει αξία καὶ να συγκριθεῖ με τις ομορφιές του κόσμου μας. Εκείνα ὅμως ἐκεῖ πάνω δείχνουν να ξεπερνοῦν κατὰ πολὺ τον κόσμο μας. Εάν μου επιτρέπεται να πῶ [b] ἕναν μῦθο, ἀξίζει να ἀκούσουμε, Σιμμία, τι λογῆς εἶναι αὐτά, ὅσα βρίσκονται πάνω στὴ γῆ καὶ κάτω ἀπὸ τον οὐρανὸ.

Ὡραία Σωκράτη, εμεῖς να ξερεῖς με προθυμία θα ἀκούσουμε τον μῦθο που λες.

Λέει λοιπόν ὁ μῦθος, φίλε μου, ὅτι ἡ γῆ στα ἀλήθεια, ὅταν τὴν παρατηρήσει κανεὶς ἀπὸ πάνω, φαίνεται ὅπως ἐκεῖνες οἱ σφαίρες με τα δώδεκα κομμάτια δέρμα, ποικιλόχρωμη, τα χρώματα να ξεχωρίζουν, δείγματά τους εἶναι τα χρώματά μας ἐδῶ κάτω, αὐτὰ που [c] οἱ ζωγράφοι χρησιμοποιοῦν. Εκεί πάνω ὅμως ὅλη ἡ γῆ ἔχει τέτοια καὶ ἀκόμη πιο λαμπρὰ καὶ καθαρότερα ἀπὸ τα δικὰ μας. Ἐνα τμήμα τῆς εἶναι πορφυρὸ, θαυμαστό μέσα στην ομορφιά του, ἕνα ἄλλο ολόχρυσο, καὶ αὐτὸ που εἶναι λευκὸ εἶναι πιο λευκὸ ἀπὸ τον γύψο καὶ το χιόνι. Καὶ ἄλλα τέτοια χρώματα τὴν περιβάλλοντα ἀναριθμήτα καὶ τα πιο ὁμορφα μέσα σε ὅσα εμεῖς ἔχουμε δεῖ. Καὶ οἱ κοιλότητές τῆς, γεμάτες με νερὸ καὶ ἀέρα, δίνουν τὴν ἐντύπωση του χρώματος, [d] λαμποκοποῦν μέσα στα ἄλλα, τα ποικίλα χρώματα, ἔτσι που αὐτὴ φαίνεται ὡς μια ἐπιφάνεια με χρώματα που δένουν το ἕνα μέσα στο ἄλλο. Αὐτὴ εἶναι ἡ φύση τῆς γῆς, πάνω τῆς φυτρῶνουν, τηρώντας τὴν ἀναλογία, τα δέντρα, τα ἄνθη καὶ οἱ καρποί. Το ἴδιο καὶ τα βουνὰ, περιέχουν τις πέτρες οἱ ὁποῖες εἶναι λείες, διάφανες, με χρώματα υπέροχα, στην ἴδια πάντοτε ἀναλογία. Ἀπὸ αυτές προέρχονται οἱ μικροὶ λίθοι, οἱ πολῦτοιμοι, που εἶναι μικρὰ τεμάχια, τα σάρδια, οἱ ἰάσπιδες, οἱ σμαράγδοι καὶ ὅλα αὐτά. Ὅμως ἐκεῖ τὸ καθετὶ εἶναι σαν καὶ αὐτά [e] καὶ ἀκόμη πιο ὁμορφο. Ὁ λόγος ἐκεῖ οἱ πέτρες εἶναι καθαρές, ὄχι φαγωμένες οὔτε σκουριασμένες σαν τις δικές μας, ἀπὸ τὴ σαπίλα καὶ τὴν ἄλμη που κουβαλοῦν τα νερά που ρέουν μαζί καὶ προκαλοῦν καὶ στις πέτρες καὶ στὴ γῆ καὶ στα ἄλλα ζωντανὰ καὶ στα φυτὰ ἀσχημία καὶ ἀρρώστιες. Ἡ ἀληθινὴ ὅμως γῆ εἶναι κοσμημένη με ὅλα αὐτὰ τα πράγματα ἀλλὰ καὶ με χρυσάφι καὶ ἀσημί καὶ με ὅλα τα ὑπόλοιπα του εἶδους. [111a] Ὅλα τους υπάρχουν για να τα βλέπεις, πολλὰ στον ἀριθμὸ, μεγάλα, σε κάθε σημεῖο τῆς γῆς, πραγματικὸ θέαμα ἡ ἴδια που φέρνει τὴν εὐτυχία στους θεατῆς τῆς. Πολλὰ εἶναι καὶ ὅσα ζουν ἐπάνω τῆς, ἀνάμεσα τὸς οἱ ἀνθρώποι, ἄλλοι κατοικοῦν στην κυρίως χῶρα, ἄλλοι στην ἄκρη του ἀέρα, ὅπως εμεῖς κατοικοῦμε στην ἄκρη τῆς θάλασσας, καὶ ἄλλοι στα νησιά ἀπὸ τὴ κλεῖνει γύρω γύρω ὁ ἀέρας καὶ γειτονεῦουν με τὴν κυρίως χῶρα. Ἐν συντομία, ὅτι εἶναι για μας καὶ τὴ ζωὴ μας τὸ νερὸ καὶ ἡ θάλασσα, εἶναι ὁ ἀέρας ἐκεῖ πάνω, ὅτι εἶναι για μας ὁ ἀέρας εἶναι σε ἐκείνους [b] ὁ αἰθέρας. Οἱ ἐποχές κυλοῦν με τέτοιο τρόπο ὥστε ἐκεῖ δεν ἀρρωσταίνουν, ζουν πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἐμὰς καὶ μας ξεπερνοῦν στην ὄψη, τὴν ἀκοῇ, τὴ σοφία καὶ σε ὅλα αὐτὰ κατὰ τὸ ὕψος που ὁ ἀέρας ξεπερνά τὸ νερὸ καὶ ὁ αἰθέρας τον ἀέρα σε βαθμὸ καθαρότητας. Ἐπιπλέον, ἐκεῖνοι διαθέτουν ἄλση καὶ ἱερά θεῶν με

τῶ ὄντι οικητὰς θεοῦς εἶναι, καὶ φήμας τε καὶ μαντείας καὶ αἰσθήσεις τῶν θεῶν καὶ τοιαύτας συνοουσίας γίνεσθαι αὐτοῖς πρὸς αὐτούς καὶ τὸν γε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα ὁραῖσθαι ὑπ' αὐτῶν οἷα τυγχάνει ὄντα, καὶ τὴν ἄλλην εὐδαιμονίαν τούτων ἀκόλουθον εἶναι.

Καὶ ὄλην μὲν δὴ τὴν γῆν οὕτω πεφυκέναι καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν τόπους δ' ἐν αὐτῇ εἶναι κατὰ τὰ ἔγκοιλα αὐτῆς κύκλω περὶ ὄλην πολλούς, τοὺς μὲν βαθυτέρους καὶ ἀναπεπταμένους μᾶλλον ἢ ἐν ᾧ ἡμεῖς οἰκοῦμεν, τοὺς δὲ βαθυτέρους ὄντας τὸ χάσμα αὐτοῦς ἔλαττον ἔχειν τοῦ παρ' ἡμῖν τόπου, ἔστι δ' οὗς καὶ βραχυτέρους τῶ βάθει τοῦ ἐνθάδε εἶναι καὶ πλατυτέρους, τούτους δὲ πάντας ὑπὸ γῆν εἰς ἀλλήλους συντετροῆσθαι τε πολλαχῆ καὶ κατὰ στενότερα καὶ εὐρύτερα καὶ διεξόδους ἔχειν, ἢ πολὺ μὲν ὕδωρ ἔχειν ἐξ ἀλλήλων εἰς ἀλλήλους ὥσπερ εἰς κρατῆρας, καὶ ἀενάων ποταμῶν ἀμήχανα μεγέθη ὑπὸ τὴν γῆν καὶ θερμῶν ὑδάτων καὶ ψυχρῶν, πολὺ δὲ πῦρ καὶ πυρὸς μεγάλους ποταμούς, πολλοὺς δὲ ὑγροῦ πηλοῦ καὶ καθαρωτέρου καὶ βορβορωδεστέρου, ὥσπερ ἐν Σικελίᾳ οἱ πρὸ τοῦ ὄρυακος πηλοῦ ῥέοντες ποταμοὶ καὶ αὐτὸς δ' ὄρυαξ ὃν δὴ καὶ ἐκάστους τοὺς τόπους πληροῦσθαι, ὡς ἂν ἐκάστοις τύχη ἐκάστοτε ἢ περιρροῖα γιγνομένη. ταῦτα δὲ πάντα κινεῖν ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ αἰώρανα τινὰ ἐνοῦσαν ἐν τῇ γῇ ἔστι δὲ ἄρα αὕτη ἢ αἰώρα διὰ φύσιν τοιάνδε τινὰ. ἐν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει δν καὶ διαμπερὲς τετροῆμένον δι' ὄλης τῆς γῆς, τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε, λέγων αὐτὸ

τῆλε μάλ', ἤχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἔστι βέρεθρον

δ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συρρέουσι τε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν ἐκρέουσιν γίνονται δὲ ἕκαστοι τοιοῦτοι δι' οἷας ἂν καὶ τῆς γῆς ῥέουσιν. ἢ δὲ αἰτία ἐστὶν τοῦ ἐκρεῖν τε ἐντεῦθεν καὶ εἰσεῖν πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο. αἰωρεῖται δὴ καὶ κυμαίνει ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὁ ἄηρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ περὶ αὐτὸ ταῦτόν ποιεῖ συνέπεται γὰρ αὐτῶ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπ' ἐκεῖνα τῆς γῆς ὀρμήσῃ καὶ ὅταν εἰς τὸ ἐπὶ τάδε, καὶ ὥσπερ τῶν ἀναπνεόντων ἀεὶ ἐκπνεῖ τε καὶ ἀναπνεῖ ῥέον τὸ πνεῦμα, οὕτω καὶ ἐκεῖ συναιωρούμενον τῶ ὑγρῶ τὸ πνεῦμα δεινούς τινας ἀνέμους καὶ ἀμηχάνους παρέχεται καὶ εἰσὶν καὶ ἐξισόν. ὅταν τε οὖν ὑποχωρήσῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον τὸν δὴ κάτω καλούμενον, τοῖς κατ' ἐκεῖνα τὰ ῥεύματα διὰ τῆς γῆς εἰσεῖ τε καὶ πληροῖ αὐτὰ ὥσπερ οἱ ἐπαντλοῦντες ὅταν τε αὐ ἐκεῖθεν μὲν ἀπολάτῃ, δεῦρο δὲ ὀρμήσῃ, τὰ ἐνθάδε πληροῖ αὐθις, τὰ δὲ πληρωθέντα ῥεῖ διὰ τῶν ὀχετῶν καὶ διὰ τῆς γῆς, καὶ εἰς τοὺς τόπους ἕκαστα ἀφικνούμενα, εἰς οὗς ἐκάστους ὀδοποιεῖται, θαλάττας τε καὶ λίμνας καὶ ποταμούς καὶ κρήνας ποιεῖ ἐντεῦθεν δὲ πάλιν δυόμενα κατὰ τῆς γῆς, τὰ μὲν μακροτέρους τόπους περιελθόντα καὶ πλείους, τὰ δὲ ἐλάττους καὶ βραχυτέρους, πάλιν εἰς τὸν Τάρταρον ἐμβάλλει, τὰ μὲν πολὺ κατωτέρω ἢ ἢ ἐπηντλείτο, τὰ δὲ ὀλίγον πάντα δὲ ὑποκάτω εἰσεῖ τῆς

ενοίους τοὺς ἰδίους τοὺς θεοῦς με αὐτοὺς ἐπικοινωνοῦν πρόσωπο με πρόσωπο, λένε χρησμούς καὶ μαντείες καθὼς βρίσκονται πλαί τους. [c] Βλέπουν τον ἥλιο, τη σελήνη καὶ τα ἄστρα, αὐτὰ τα ἴδια, τα ἀληθινά· σε καθετὶ ἄλλο συνοδός τους εἶναι ἡ εὐδαιμονία.

Απὸ αὐτῆ τῆ φύση εἶναι ἡ γῆ, ἡ ἴδια ολόκληρη καὶ ὅσα βρίσκονται στὴν ἐπιφάνειά της. Μέσα της, στὰ κοιλάματά της, υπάρχουν τόποι πολλοὶ γύρω γύρω της, ἄλλοι βαθύτεροι ἄλλοι ἐκτεταμένοι περισσότερο ἀπὸ αὐτὸν που εμεῖς κατοικοῦμε· βαθύτεροι, ὁμως με ἀνοίγμα μικρότερο ἀπὸ αὐτὸ τοῦ δικοῦ μας τόπου, [d] ἄλλοι με μικρότερο βάθος, ἀλλὰ πιο πλατεῖς ἀπὸ τον δικό μας. Ὅλοι αὐτοὶ συνδέονται υπογείως, ὁ ἕνας με τον ἄλλον, με ὑπόγειους διαδρόμους στενότερους ἢ πλατύτερους υπάρχουν διέξοδοι ὅπου το νερό κυλά ἀφθονο, ἀπὸ τῆ μια στὴν ἄλλη, σαν να ἀνακατεῦται σε κρατῆρες. Κάτω ἀπὸ τῆ γῆ υπάρχουν ποτάμια που δεν στερεοῦν, τεράστια στο μέγεθος, με νερό θερμὸ καὶ ψυχρὸ, καὶ δυνατὴ φωτιά καὶ ποτάμια γεμάτα φωτιά. Ἐπίσης ποτάμια με υγρὸ πηλὸ, ἀλλὰ με καθαρότερο [e] ἀλλὰ με πιο λασπωμένο, που μοιάζουν με τα ποτάμια λάσπης στὴ Σικελία που κυλοῦν μπροστά στο ρεῦμα τῆς λάβας, μοιάζουν καὶ με το ρεῦμα το ἴδιο. Απὸ αὐτὰ γεμίζει κάθε τόπος, ἀπὸ το ρεῦμα που κινεῖται κυκλικά καὶ φθάνει, ὅπως τύχει, στο καθένα. Ὅλα τους κινούνται πρὸς τα πάνω καὶ πρὸς τα κάτω σαν μια αἰώρα να βρίσκεται μέσα στὴ γῆ. Ἡ φυσικὴ ἐξήγηση αὐτῆς τῆς αἰώρησης εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἐνα ἀπὸ τα ἀνοίγματα τῆς γῆς συμβαίνει να εἶναι το μεγαλύτερο καὶ διαπερνά τῆ γῆ ἀπὸ το ἕνα ἄκρο τῆς στο ἄλλο. [112a] Εἶναι αὐτὸ που ὁ Ὅμηρος διηγεῖται καὶ λέει:

Ἐκεῖ μακριά, κάτω ἀπὸ τῆ γῆ, ἕνα ἀνοίγμα, το βαθύτερο βάραθρο·

Αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος, ἀλλοῦ, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ποιητῆς το ἀποκαλοῦν ὁ Τάρταρος. Εἶναι το ἀνοίγμα στο ὁποῖο συρρέουν ὅλοι οἱ ποταμοὶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πάλι ῥέουν πρὸς τα ἔξω· ο καθένας τους ἀποκτὰ το μέγεθός του ἀπὸ το χῶμα τῆς γῆς που θα διασχίσει. Ὁ λόγος που ὅλα τα ρεύματα ῥέουν ἀπὸ ἐκεῖ πέρα πρὸς τα ἔξω καὶ πάλι μέσα εἶναι [b] ὅτι το υγρὸ αὐτὸ δεν ἔχει πυθμένα οὔτε βάση. Αἰωρεῖται λοιπὸν με κυματισμούς πρὸς τα πάνω καὶ πρὸς τα κάτω καὶ ὁ ἀέρας καὶ ἡ πνοή του ἀνέμου που φυσοῦν ἀπὸ γύρω κάνουν το ἴδιο. Διότι παρακολουθοῦν το ρεῦμα ὅταν αὐτὸ χύνεται ὀρηκτικά καὶ πρὸς ἐκεῖνες τις περιοχές τῆς γῆς καὶ ὅταν ἐπιστρέψει πάλι σε αὐτές. Με τον τρόπο που ἀναπνεύουμε, με εἰσπνοή καὶ ἐκπνοή, κινεῖται συνεχῶς ἡ πνοή του ἀνέμου καὶ αἰωρεῖται μαζί με το υγρὸ ἐκεῖ πέρα καὶ προκαλεῖ ἰσχυροὺς καὶ τρομακτικούς ἀνέμους, καθὼς εἰσερχεται καὶ ἐξερχεται. Ὅταν το νερό ὑποχωρήσει στο μέρος τῆς γῆς που το ἀποκαλοῦν 'το κάτω', [c] εἰσεῖ διαμέσου τῆς γῆς πάνω στα ρεύματα ἐκεῖ κάτω καὶ τα γεμίζει ἕως πάνω, σαν αὐτοὺς που ἀντλοῦν καὶ χύνουν νερό πάνω σε νερό. Ὅταν πάλι ἀρχίσει να ῥεεῖ ἀπὸ ἐκεῖ με ὀρμή πρὸς ἐδὼ πέρα, θα γεμίσει ἕως πάνω ὅλη τὴν περιοχὴ· το νερό τῶρα που γέμισε αὐτὰ τα μέρη ῥεεῖ μέσα ἀπὸ τους ὀχετοὺς καὶ το ἔδαφος καὶ φθάνει σε περιοχές, το καθένα στὴ δική του, ἐκεῖ που του ἀνοίξε δρόμος, καὶ ὅλα τα νερά σχηματίζουν θάλασσες, λίμνες, ποτάμια καὶ πηγές. Απὸ ἐδὼ τα νερά κυλοῦν πάλι μέσα στὴ γῆ, ὀρισμένα διανύουν ἀποστάσεις μεγαλύτερες καὶ περισσότερες, [d] ἐνῶ ἄλλα μικρότερες καὶ πιο σύντομες καὶ χύνονται πάλι στον Τάρταρο, εἴτε πολὺ πιο κάτω εἴτε σε μικρότερο βάθος ἀπὸ το σημεῖο που ἀρχισαν να ῥέουν. Ὅλα τους ὁμως χύνονται κάτω κάτω,

εγκροῆς, καὶ ἕνια μὲν καταντικρῶ ἢ εἰσρεῖ ἐξέπεσεν, ἕνια δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ μέρος ἔστι δὲ ἃ παντάπασιν κύκλω περιελθόντα, ἢ ἀπαξ ἢ καὶ πλεονάκις περιελιχθέντα περὶ τὴν γῆν ὥσπερ οἱ ὄφεις, εἰς τὸ δυνατὸν κάτω καθέντα πάλιν ἐμβάλλει. δυνατὸν δὲ ἔστιν ἐκατέρωσε μέχρι τοῦ μέσου καθίεναι, πέρα δ' οὐ ἄναντες γὰρ ἀμφοτέροις τοῖς ρεύμασι τὸ ἐκατέρωθεν γίνεταί μέρος.

Τὰ μὲν οὖν δὴ ἄλλα πολλὰ τε καὶ μεγάλα καὶ παντοδαπὰ ρεύματά ἐστι τυγχάνει δ' ἄρα ὄντα ἐν τούτοις τοῖς πολλοῖς τέτταρ' ἅττα ρεύματα, ὧν τὸ μὲν μέγιστον καὶ ἐξωτάτω ῥέων περὶ κύκλω ὁ καλούμενος Ὠκεανὸς ἔστιν, τούτου δὲ καταντικρῶ καὶ ἐναντίως ῥέων Ἀχέρων, ὃς δι' ἐρήμιον τε τόπων ῥεῖ ἄλλων καὶ δὴ καὶ ὑπὸ γῆν ῥέων εἰς τὴν λίμνην ἀφικνεῖται τὴν Ἀχερουσιάδα, οὗ αἱ τῶν τετελευτηκότων ψυχῶν τῶν πολλῶν ἀφικνοῦνται καὶ τινὰς εἰμαρμένους χρόνους μείναςαι, αἱ μὲν μακροτέρους, αἱ δὲ βραχυτέρους, πάλιν ἐπιπέπονται εἰς τὰς τῶν ζῶων γενέσεις, τρίτος δὲ ποταμὸς τούτων κατὰ μέσον ἐκβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς ἐμβολῆς ἐκπίπτει εἰς τόπον μέγαν πυρὶ πολλῶ καόμενον, καὶ λίμνην ποιεῖ μετὰ τῆς παρ' ἡμῖν θαλάττης, ζέουσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ· ἐντεύθεν δὲ χωρεῖ κύκλω θολερὸς καὶ πηλώδης, περιελιττόμενος δὲ τῇ γῆ ἄλλοσέ τε ἀφικνεῖται καὶ παρ' ἔσχατα τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, οὗ συμμεγνύμενος τῷ ὕδατι περιελιχθεὶς δὲ πολλακίς ὑπὸ γῆς ἐμβάλλει κατωτέρω τοῦ Τάρταρου· οὗτος δ' ἔστιν ὃν ἐπονομάζουσι Πυριφλεγέθοντα, οὗ καὶ οἱ ῥύακες ἀποσπάσματα ἀναφυσῶσιν ὅπῃ ἂν τύχωσι τῆς γῆς· τούτου δὲ αὐτὸ καταντικρῶ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον πρῶτον δεινόν τε καὶ ἄγριον, ὡς λέγεται, χρῶμα δ' ἔχοντα ὄλον οἶον ὁ κυανός, ὃ δὴ ἐπονομάζουσι Στύγιον, καὶ τὴν λίμνην ἦν ποιεῖ ὁ ποταμὸς ἐμβάλλων, Στύγα· ὁ δ' ἐμπεσὼν ἐνταῦθα καὶ δεινὰς δυνάμεις λαβὼν ἐν τῷ ὕδατι, δὴς κατὰ τῆς γῆς, περιελιττόμενος χωρεῖ ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι καὶ ἀπαντᾷ ἐν τῇ Ἀχερουσιάδι λίμνῃ ἐξ ἐναντίας καὶ οὐδὲ τὸ τούτου ὕδωρ οὐδενὶ μείγνυται, ἀλλὰ καὶ οὗτος κύκλω περιελθὼν ἐμβάλλει εἰς τὸν Τάρταρον ἐναντίως τῷ Πυριφλεγέθοντι· ὄνομα δὲ τούτῳ ἔστιν, ὡς οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, Κωκυτός.

Τούτων δὲ οὕτως πεφυκότων, ἐπειδὴν ἀφικνοῦνται οἱ τετελευτηκότες εἰς τὸν τόπον οἱ ὁ δαίμων ἕκαστον κομίζει, πρῶτον μὲν διεδικάσαντο οἱ τε καλῶς καὶ δόσιως βιώσαντες καὶ οἱ μὴ, καὶ οἱ μὲν ἂν δόξωσι μέσως βεβιωκέναι, πορευθέντες ἐπὶ τὸν Ἀχέροντα, ἀναβάντες ἃ δὴ αὐτοῖς ὀχήματά ἐστιν, ἐπὶ τούτων ἀφικνοῦνται εἰς τὴν λίμνην, καὶ ἐκεῖ οἰκοῦσὶ τε καὶ καθαιρόμενοι τῶν τε ἀδικημάτων διδόντες δίκας ἀπολύονται, εἴ τις τι ἠδίκηκεν, τῶν τε εὐεργεσιῶν τιμὰς φέρονται κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστος οἱ δ' ἂν δόξωσιν ἀνιάτως ἔχειν διὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ ἱεροσυλίας πολλὰς καὶ μεγάλας ἢ φόνους ἀδίκους καὶ παρανόμους πολλοὺς ἐξεργασμένοι ἢ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τυγχάνει ὄντα, τούτους δὲ ἢ προσήκουσα μοῖρα ῥίπτει εἰς τὸν Τάρταρον, ὅθεν οὐποτε ἐμβαίνουσιν. οἱ δ' ἂν ἰσάσῃ μὲν μεγάλα δὲ δόξωσιν ἡμαρτηκέναι ἁμαρτήματα, οἶον πρὸς πατέρα ἢ μητέρα ὑπ' ὀργῆς βίαιόν τι πράξαντες, καὶ

ὄχι ὅπου ξεχύθησαν, μερικά ακριβῶς ἀντίθετα ἀπὸ τὴν εκροή τους, ἄλλα στην ἴδια με αὐτὴν κατεύθυνση. Υπάρχουν καὶ κάποια που κυλοῦν, γράφουν κύκλους καὶ κυκλώνουν μία ἢ περισσότερες φορές τὴ γῆ γύρω γύρω σαν τὰ ερπετά καὶ κατόπιν, ὅσο τὸ δυνατόν βαθύτερα, χύνονται πίσω. [e] Εἶναι δυνατό νὰ χυθοῦν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀπὸ τὶς δύο μεριές μέχρι τὴ μέση, πιο κάτω ὅχι διότι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ κάτω τὸ μέρος εἶναι ἀνηφορικό καὶ γιὰ τὰ δύο ρεύματα.

Υπάρχουν λοιπὸν πολλὰ, μεγάλα καὶ κάθε λογῆς ρεύματα· ἀνάμεσά τους, μέσα στα πολλὰ, εἶναι καὶ τέσσερα ξεχωριστά. Τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ αὐτὰ, κυλὰ γράφοντας κύκλους, ἐξω ἐξω, ονομάζεται Ὠκεανός. Ἀπέναντί του καὶ πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση κυλὰ ὁ Ἀχέροντας [113a] αὐτὸς κυλὰ μέσα ἀπὸ ἐρημούς τόπους καὶ μάλιστα κάτω ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ἐκβάλλει στὴ λίμνη Ἀχερουσιάδα, ἐκεῖ ὅπου φθάνουν οἱ ψυχές πολλῶν ἀπὸ αὐτοῦς που ἔχουν πεθάνει· παραμένουν ἐκεῖ μὴ καθορισμένη περίοδο χρόνου, ἄλλες μεγαλύτερη ἄλλες συντομότερη, καὶ στέλνονται πίσω νὰ γεννηθοῦν ὡς νέες υπάρξεις. Τὸ τρίτο ποτάμι ἐκβάλλει στὸ μέσο τῶν ἄλλων δύο καὶ ἐκεῖ, κοντὰ σε ἐκεῖνο τὸ σημεῖο, χύνεται σὲ ἕνα τεράστιο τόπο ὅπου καίει φωτιά δυνατὴ καὶ δημιουργεῖ μὴ λίμνη μεγαλύτερη καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσά μας, λίμνη που βράζει μέσα στὸ νερὸ καὶ τὴ λάσπη. Ἀπὸ ἐδῶ τὸ ποτάμι, σκοτεινὸ καὶ γεμάτο λάσπη, κυλὰ γράφοντας κύκλο, [b] τυλίγει τὴ γῆ γύρω γύρω καὶ καταλήγει, μέσα ἀπὸ τόπους πολλοὺς, στὸ ἄκρο ἔσχατο τῆς Ἀχερουσιάδος λίμνης, χωρὶς νὰ ἀνακατῶνεται με τὰ νερά της. Ἀφοῦ τυλίξει τὴ γῆ πολλές φορές γύρω γύρω χύνεται πιο κάτω ἀπὸ τὸν Τάρταρο. Τὸ ποτάμι αὐτὸ τὸ ονομάζουν Πυριφλεγέθοντα· καὶ τὰ ρυάκια τοῦ ἀκόμη ξερονοῦν κομμάτια λάβας ὅπου καὶ ἀν περάσουν διασχίζοντας τὴ γῆ. Ακριβῶς ἀπέναντί του ἐκβάλλει ὁ τέταρτος ποταμὸς, σὲ τόπο ἄγριο καὶ φοβερό, αὐτὸ λένε, με χρῶμα κυανὸ σὲ κάθε του σημεῖο, τὸν ονομάζουν Στύγιον, ἐνῶ τὴ λίμνη, [c] αὐτὴν που σχηματίζει ὁ ποταμὸς καθὼς ἐκβάλλει, Στύγα. Ἀφοῦ ὁ ποταμὸς χυθεῖ ἐκεῖ πέρα καὶ ἀποκτήσει ἀπὸ τὸ νερὸ τρομερές δυνάμεις κυλὰ μέσα στὴ γῆ, γράφει κύκλους, κινεῖται ἀντίθετα πρὸς τὸν Πυριφλεγέθοντα καὶ πέφτει πάνω σὲ αὐτὸν στὴν Ἀχερουσιὰ λίμνη ἀπὸ τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση. Οὔτε αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ τὸ νερὸ ἀνακατῶνεται με κάποιο ἄλλο· γράφει καὶ αὐτὸς κύκλους καὶ χύνεται στὸν Τάρταρο ακριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Πυριφλεγέθοντα. Τὸ ὄνομά του, εἶσι τὸ παραδίδουν οἱ ποιητές, Κωκυτός.

Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ φύση τῆς γῆς. Ὅταν, τώρα, αὐτοὶ που ἔχουν πεθάνει φθάσουν [d] στὸν τόπο ὅπου ὁ δαίμονας φέρνει τὸν καθένα τους, περνοῦν ἀπὸ δίκη, καὶ ὅσοι ἐξησαν τιμημένα καὶ με εὐσέβεια καὶ ὅσοι ὄχι. Αὐτοὶ που θὰ βρεθοῦν νὰ ἔχουν ζήσει μὴ μὲση ζωὴ βαδίζουν πρὸς τὸν Ἀχέροντα, ἐπιβιβάζονται σὲ βάρκες που τους περμένουν καὶ με αὐτές φθάνουν στὴ λίμνη. Ἐκεῖ βρῖσκουν κατοικία, καθαιρόνται ἀπὸ τὰ ἀδικημάτα τους με τὴν τιμωρία τους γιὰ αὐτὰ καὶ εἶσι ἀπελευθερώνονται σὲ περίπτωση που ἀδίκησαν· ὁ καθένας τους ὅμως λαμβάνει γιὰ τὶς εὐεργεσίες που ἔκανε ἰσάξιες τιμές. [e] Αὐτοὶ πάλι που θὰ βρεθοῦν πληρῶς ἀθεράπευτοι ἐξ αἰτίας τοῦ μεγέθους τῶν σφαλμάτων τους, εἶτε δέχθηκαν ἀσεβείς ἱερόσυλοι εἶτε διέπραξαν φόνους πολλοὺς, ἄνομους καὶ ἀδίκους, εἶτε πράξεις τέτοιες, βαριές, αὐτοῦς ἢ μοῖρα που δεν γνωρίζει τὸ ἀδικο τους ῥίχνει στὸν Τάρταρο· ἀπὸ ἐκεῖ δεν ὑπάρχει ἐπιστροφή. Καὶ ἐκεῖνοι που θὰ βρεθοῦν νὰ ἔχουν διαπραξίει σφάλματα ὄχι ἀθεράπευτα ἀλλὰ βαριά, εἶδειξαν

- 114 a μεταμέλον αὐτοῖς τὸν ἄλλον βίον βιώσιν, ἢ ἀνδροφόνοι τοιοῦτῳ τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ γένωνται, τοῦτους δὲ ἔμπροσθεν μὲν εἰς τὸν Τάρταρον ἀνάγκη, ἔμπροσθεν δὲ αὐτοὺς καὶ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ γενομένους ἐκβάλλει τὸ κύμα, τοὺς μὲν ἀνδροφόνους κατὰ τὸν Κωκυτὸν, τοὺς δὲ πατραλοῖας καὶ μητραλοῖας κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα· ἐπειδὴν δὲ φερόμενοι γένωνται κατὰ τὴν λίμνην τὴν Ἀχερουσιάδα, ἐνταῦθα βοῶσι τε καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν οὖς ἀπέκτειναν, οἱ δὲ οὖς ὕβρισαν, καλέσαντες δ' ἰκετεύουσι καὶ δέονται ἕσσαι σφᾶς ἐκβῆναι εἰς τὴν λίμνην καὶ δέξασθαι, καὶ ἐὰν μὲν πείσωσιν, ἐκβαίνοσιν τε καὶ λήγουσι τῶν κακῶν, εἰ δὲ μὴ, φέρονται αὖθις εἰς τὸν Τάρταρον καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοὺς ποταμοὺς, καὶ ταῦτα πάσχοντες οὐ πρότερον παύονται πρὶν ἂν πείσωσιν οὖς ἠδίκησαν· αὕτη γὰρ ἡ δίκη ὑπὸ τῶν δικαστῶν αὐτοῖς ἐτάχθη. οἱ δὲ δὴ ἂν δόξωσι διαφερόντως πρὸς τὸ ὁσίων βιώναι, οὗτοί εἰσιν οἱ τῶνδε μὲν τῶν τόπων τῶν ἐν τῇ γῆ ἐλευθερούμενοί τε καὶ ἀπαλλαττόμενοι ὥσπερ δεσμοτηρίων, ἄνω δὲ εἰς τὴν καθαρὰν οὐρανὸν ἀφικνούμενοι καὶ ἐπὶ γῆς οἰκίζόμενοι. τοῦτων δὲ αὐτῶν οἱ φιλοσοφία ἱκανῶς καθηρόμενοι ἄνευ τε σωμάτων ζῶσι τὸ παράπαν εἰς τὸν ἕπειτα χρόνον, καὶ εἰς οἰκήσεις ἔτι τούτων καλλίους ἀφικνούνται, ἃς οὔτε ῥάδιον δηλῶσαι οὔτε ὁ χρόνος ἱκανὸς ἐν τῷ παρόντι. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρῆ ὧν διεληλύθαμεν, ὦ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν· καλὸν γὰρ τὸ ἄθλον καὶ ἡ ἐλπίς μεγάλη.
- d Τὸ μὲν οὖν ταῦτα δυσχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ διελέλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρῶν· ὅτι μέντοι ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἢ τοιαῦτ' ἅπαντα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ περὶ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὕσα, τοῦτο καὶ πρέπει μοι δοκεῖ καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένην οὕτως ἔχειν –καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος– καὶ χρῆ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπάδειν ἑαυτῷ, διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μνησκῶ τὸν μῦθον. ἀλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα θαρρεῖν χρῆ περὶ τῆ ἑαυτοῦ ψυχῆ ἀνδρῶ ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἶασε χαίρειν, ὡς ἄλλοτρίους τε ὄντας, καὶ πλεόν ἕταρον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἄλλοτρίῳ ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνη τε καὶ
- 115 a δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ ἐλευθερία καὶ ἀληθεία, οὕτω περιμένει τὴν εἰς Ἄϊδον πορείαν ὡς πορευσόμενος ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῇ. ἡμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὖθις ἐν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορευέσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἡδὴ καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικός, ἢ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὦρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γὰρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πλεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναῖξιν παρέχειν νεκρὸν λούειν.
- b Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ ὁ Κρίτων, εἶπεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἢ ἡμεῖς ἐπιστέλλεις ἢ περὶ τῶν παιδῶν ἢ περὶ ἄλλου του, ὅτι ἂν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

βία στον πατέρα ἢ τὴν μητέρα τους πάνω στον θυμὸ τους, [114a] ὁμῶς ἔζησαν με μεταμέλεια τὴν υπόλοιπη ζωὴ τους, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι που ἔφθασαν στον φόνο κάτω ἀπὸ σχεδὸν ἴδιες συνθήκες, ὅλοι αὐτοὶ πρέπει νὰ πέσουν μέσα στον Τάρταρο. Ἀφοῦ τοὺς ρίξουν καὶ μείνουν ἐκεῖ ἕνα χρόνο τὸ κύμα τοὺς πετάει πάλι ἔξω, ὅσους διέπραξαν φόνο στη μεριά του Κωκυτοῦ, ὅσους σκότωσαν πατέρα ἢ μητέρα κατὰ τὸν Πυριφλεγέθοντα. Σαν τοὺς μεταφέρουν καὶ φτάνουν στη λίμνη Ἀχερουσιάδα βιάζονται κραυγές καὶ καλοῦν, ἄλλοι αὐτοὺς που σκότωσαν, ἄλλοι αὐτοὺς που πλήγωσαν. Τοὺς καλοῦν, τοὺς ἰκετεύουν καὶ τοὺς παρακαλοῦν [b] νὰ τοὺς επιτραπῆ νὰ βγουν ἀπὸ τὴ λίμνη καὶ νὰ τοὺς δεχθῶν πάλι πίσω. Εἴαν τοὺς πείσουν βγαίνουν πάνω καὶ οἱ συμφορές τοὺς τελειώνουν, διαφορετικὰ μεταφέρονται πάλι στον Τάρταρο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πίσω στα ποτάμια, συνεχίζουν νὰ υποφέρουν καὶ τὸ μαρτύριό τοὺς δὲν σταματᾷ πρὶν μεταπείσουν αὐτοὺς που ἀδίκησαν· αὐτὴ τὴν τιμωρία τοὺς ἐπέβαλαν οἱ δικαστές. Ὅσοι ὁμῶς βρεθῶν νὰ ἔχουν διανύσει τὴ ζωὴ τους μέσα στην οσιότητα εἶναι αὐτοὶ που ἐλευθερώνονται καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν τόπο ἐδῶ κάτω στη γῆ [c] σαν νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴ φυλακὴ· φτάνουν ἐπάνω, σὲ τόπο καθαρό, καὶ κατοικοῦν ψηλά, πάνω ἀπὸ τὴ γῆ. Ἐνας ἀριθμὸς ἀπὸ αὐτοὺς, ὅσοι με τὴ φιλοσοφία ἔγιναν ἀγνοοὶ καὶ καθαροί, ζοῦν παντοτινὰ, χωρὶς τὰ σῶματά τους, καὶ κατοικοῦν σὲ οἰκίες πολὺ ὁμορφότερες ἀπὸ αὐτές ἐδῶ, πράγμα που δὲν γίνεται νὰ ἀποκαλύψουμε οὔτε καὶ ὁ χρόνος που μένει εἶναι ἐπαρκές. Ὅμως γιὰ χάρι τῶν πραγμάτων που ἀναπτύξαμεν, Σιμμία, πρέπει νὰ κάνουμε τὰ πάντα ὥστε νὰ ἀποκτήσουμε τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ φρόνηση κατὰ τὴ διάρκειά της ζωῆς μας. Σπουδαῖο τὸ βραβεῖο, μεγάλη καὶ ἡ ἐλπίδα.

Τὸ νὰ ἰσχυρισθῆ, βέβαια, κάποιος ὅτι τὰ πράγματα ἐτσι ἔχουν, ὅπως τὰ ἀνέπτυξα, [d] ἴσως σκοντάφτει πάνω στην ἀνθρώπινη λογικὴ. Ὅμως ὅτι αὐτὴ ἢ αὐτὴ περίπου εἶναι ἡ ἀλήθεια γιὰ τὶς ψυχές μας καὶ τοὺς τρόπους που κατοικοῦν, με δεδομένο ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατη, αὐτὸ, νομίζω, καὶ οφείλει καὶ αξίζει κανεὶς νὰ το ρισκάρει με τὴν ιδέα ὅτι ἐτσι εἶναι –εἶναι ὠραῖο τὸ ρίσκο– καὶ τέτοια πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνει, σιγοτραγουδώντας, στον εαυτό του· νὰ γιὰ ἐδῶ καὶ πολλὴ ὥρα συνεχίζω τὸν μῦθο. Ὅλα αὐτὰ εἶναι λόγος γιὰ ἕνα ἀνδρῶ νὰ δεῖξει θάρρος γιὰ τὴ ψυχὴ του, ὁ ἀνδρῶ που κατὰ τὴ διάρκειά της ζωῆς του εἶπε νὰ πᾶνε στο καλὸ καὶ οἱ ἀπολαύσεις [e] καὶ οἱ ἀνέσεις τοῦ σώματος, σαν νὰ ἦταν ξένα, με τὴ σκέψη ὅτι κάνουν κακὸ παρὰ καλὸ· αὐτὸς που ἐδειξε ζῆλο γιὰ τὴ μάθησι καὶ κόσμησι τῆ ψυχῆ του ὅχι με ξένο ἀλλὰ με κόσμημα που τῆς πρέπει, με τὴ σωφροσύνη, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀνδρεία, τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀλήθεια, [115a] καὶ τῶρα ἀναμένει τὸ ταξίδι του πρὸς τὸν Ἄϊδη, νὰ πᾶει ὅταν ἡ μοῖρα του τὸν καλέσει. Καὶ εσεῖς, Σιμμία, Κέβη καὶ οἱ ἄλλοι, εἶπε, θὰ ταξιδέψετε, ὁ καθένας πρὸς τὰ ἐκεῖ σὲ καιρὸ που θὰ ἐρθεῖ. Ἐμένα ὁμῶς, ἔλα τῶρα, μου λέει, τὸ περωμένο, ἐτσι θὰ το ἔλεγε ὁ ἥρωας τῆς τραγωδίας· νὰ καὶ ἡ ὦρα νὰ πᾶω πρὸς τὸ λουτρό. Μου φαίνεται καλύτερο νὰ λουσθῶ πρὶν πιω τὸ δηλητήριο καὶ ἐτσι νὰ μὴ φέρω σὲ δυσκολία τὶς γυναῖκες, νὰ λούσουν ἕνα νεκρὸ.

Μόλις τὰ εἶπε αὐτὰ ὁ Κρίτων εἶπε· ἐντάξει [b] Σωκράτη. Ἐχεις νὰ παραγγεῖλεις κάτι σὲ αὐτοὺς ἐδῶ ἢ σὲ μένα γιὰ τὰ παιδιὰ σου ἢ κάτι ἄλλο, πράγμα που, φέροντάς το εἰς πέρας, θὰ μας δώσει μεγάλη χαρά;

Ἄπερ αἶε λέγω, ἔφη, ὦ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ὑμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἄττ' ἂν ποιήτε, κἂν μὴ νῦν ὁμολογήσητε· ἔαν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελήτε καὶ μὴ θέλητε ὥσπερ κατ' ἔχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἔαν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμησόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν θάπτομεν δέ σε τίνα τρόπον;

Ὅπως ἂν, ἔφη, βούλησθε, ἐάνπερ γε λάβητέ με καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. Γελάσας δὲ ἅμα ἠσυχῆ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· Οὐ πείθω, ὦ ἄνδρες, Κρίτων, ὡς ἐγὼ εἶμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἕκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἶεται με ἐκείνον εἶναι δν ὄψεται ὀλίγον ὕστερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ δὴ πῶς με θάπτῃ. ὅτι δὲ ἐγὼ πάλοι πολλὴν λόγον πεποιθίμαι, ὡς, ἐπειδὴν πῶ το φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπὸν εἰς μακάρων δὴ τινὰς εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἕμα μὲν ὑμᾶς, ἅμα δ' ἐμαυτόν. ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτων, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἣν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυάτο. οὗτος μὲν γὰρ ἢ μὴν παραμενεῖν ὑμεῖς δὲ ἢ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε ἐπειδὴν ἀποθάνα, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ὄψων φέρῃ, καὶ μὴ ὄρων μου τὸ σῶμα ἢ καόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ ὡς ἢ προτιθέται Σωκράτῃ ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. εὐ γὰρ ἴσθι, ἢ δ' ὅς, ὦ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐπιποιεῖ ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρῆ καὶ φάναί τοι μὲν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως ὅπως ἂν σοι φίλον ἢ καὶ μάλιστα ἠγῆ νόμιμον εἶναι.

Ταῦτ' εἰπὼν ἐκείνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἶπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένοντες οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὐτὸ περὶ τῆς συμφορᾶς διεξιόντες ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἠγοούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν ὄρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλοῦσατο καὶ ἠνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδιά – δύο γὰρ αὐτῷ ἄνδρες οἰκιστοὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας – καὶ αἱ οἰκείαι γυναῖκες ἀφίκοντο ἐκείναι, ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθεῖς τε καὶ ἐπιστεῖλας ἄττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ' ἡμᾶς. καὶ ἦν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν χρόνον γὰρ πολλὴν διέτριψεν ἔνδον, ἐλθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη, καὶ ἦκεν ὁ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ στῆς παρ' αὐτόν, ὃ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι γε σοῦ ὄπερ ἄλλων καταγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται ἐπειδὴν αὐτοῖς παραγγείλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. σὲ δὲ ἐγὼ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναϊότατον καὶ παρῶτατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πάποτε δειρῶ ἀφικόμενων, καὶ δὴ καὶ νῦν εὐ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ ἐκείνοισ. νῦν οὖν, οἶσθα γὰρ ἢ ἦλθον ἀγγέλλων, χαίρετέ

Ὅ,τι λέω πάντοτε, εἶπε, Κρίτων, τίποτα καινούργιο. Εἴαν ἐπιμεληθεῖτε εσεῖς οἱ ἴδιοι τον εαυτὸ σας, η πράξη σας θα δώσει χαρὰ σε μένα, στους δικούς μου και σε εσάς τους ἴδιους, ὅτι και αν κάνετε, ἀκόμη και αν τώρα δεν το υποσχεθεῖτε. Εἴαν ἀδιαφορήσετε για τον εαυτὸ σας και εἴστε ἀπόρθυμοι να ζήσετε σύμφωνα με τα δείγματα αὐτῶν που τώρα και προηγουμένως εἶπαμε, τότε, ἀκόμη και αν δώσετε [c] μπροστά μου ὄρκους και διαβεβαιώσεις, τίποτα δεν θα πετύχετε.

Εἶμασθε πρόθυμοι, εἶπε, ὅλα αὐτὰ να τα κάνουμε ὅπως τα λες. Πῶς ὁμως να οργανώσουμε την ταφή σου;

Ὅπως εσεῖς το θελήσετε, εἶπε ἐκεῖνος, ἀρκεῖ να με προλάβετε μήπως και σας ξεφύγω. Μόλις το εἶπε γέλασε σιγανά, μας κοίταξε και πρόσθεσε: Φίλοι μου δεν μπορῶ να πείσω τον Κρίωνα πως εἶμαι ο Σωκράτης, αὐτὸς ἐδῶ μέσα, που συζητᾷ και κανονίζει το καθετί που λέγεται· με φαντάζεται σαν ἐκείνον [d] που θα δει σε λίγο, τον νεκρὸ, για αὐτὸ και ρωτᾷ πῶς να με θάψει. Αὐτὸ ὁμως που ἐγὼ ἀνέπτυξα λέγοντας τόσα, ὥρα πολλή, ὅτι, ὅταν πῶ το δηλητήριο, δεν θα παραμείνω πλέον μαζί σας ἀλλὰ θα ἀναχωρήσω και θα πάω σε τόπο εὐδαιμόνα, μέσα σε ευτυχεῖς, αὐτὸ μου φαίνεται πως του το εἶπα μάταια, παρηγοριὰ μόνον σε εσάς και ἐμένα τον ἴδιο. Δώστε λοιπὸν για μένα ἐγγύηση στον Κρίωνα, εἶπε, μια ἐγγύηση ἀκριβῶς ἀντίθετη ἀπὸ ἐκείνη που αὐτὸς πρόσφερε στους δικαστῆς. Αὐτὸς ἐγγυήθηκε: δεν θα δραπετεύσω· εσεῖς ἐγγυηθεῖτε: δεν θα παραμείνω, μόλις πεθάνω, [e] ἀλλὰ θα ἀναχωρήσω και θα φύγω. Ἔτσι ο Κρίτων δεν θα το φέρει βαριά, θα βλέπει το σῶμα μου ἢ να καίγεται ἢ να το θάβουν, για δεν θα ἀγανακτῆ, πως τάχα υποφέρω ἀνήκουστα, οὔτε θα λείει πάνω στην ταφή ὅτι τον Σωκράτῃ ἐκθέτει ως νεκρὸ, κομίζει τον νεκρὸ του, τον θάπτει στον τάφο του. Ξέρε το καλὰ, εἶπε ἐκεῖνος, λαμπρῆ μου Κρίωνα, το γλωσσικὸ λάθος δεν εἶναι μόνο λάθος καθεαυτὸ ἀλλὰ κάνει κακὸ και στη ψυχῇ. Να εἴσαι θαρραλέος και να λες ὅτι θάβεις το νεκρὸ μου σῶμα· θάψε το ὅπως ἀγαπᾷς, ὅπως νομίζεις ὅτι του ταιριάζει. [116a]

Μόλις ἐκεῖνος τα εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε να πάει να λουσθεῖ σε ἄλλο δωμάτιο, ο Κρίτων τον ἀκολουθοῦσε και μας ἔλεγε να περιμένουμε. Εμεῖς περιμέναμε και συζητούσαμε μετὰξὺ μας αὐτὰ που εἶχαμε πει και τα ἐξετάσαμε ἀκόμη μια φορὰ· ὥρα πολλή κἂναιε λόγο για τη συμφορὰ που μας βρήκε, το σκεφτόμασταν μέσα μας, ἦταν σαν να χάνουμε τον πατέρα μας και να μένουμε μέσα στη ζωὴ ὄρφανοὶ. Στη συνέχεια λούστηκε, του ἔφεραν τα παιδιά του –δύο μικροὺς γιους εἶχε [b] και ἕναν μεγάλο– ἦλθαν και οἱ γυναῖκες ἀπὸ το σπιτικὸ του· τους μίλησε παρουσία του Κρίωνα δίνοντάς του τις οδηγίες που εἶχε σχεδιάσει· εἶπε τότε στις γυναῖκες και τα παιδιά να πηγαίνουν, ο ἴδιος ἐπέστρεψε κοντὰ μας. Ο ἥλιος κόντευε να δύσει· εἶχε μείνει πολλή ὥρα μέσα στο λουτρό. Λουσμένος ἦρθε και ἔκατσε κάτω, χωρὶς πολλές κουβέντες. Κατέφθασε και ο φύλακας, στάθηκε δίπλα του και του εἶπε: Σωκράτῃ δεν θα σου πω βαρὺ λόγο ὅπως [c] λέω σε ἄλλους που οργίζονται και με καταριούνται τη στιγμή που τους προστάζω να πιουν το δηλητήριο, αὐτὴ εἶναι η ἐντολή των ἀρχόντων. Απ' ἐναντίας κατὰ την παραμονὴ σου ἐδῶ κατὰλαβα πως εἴσαι ο πιο γενναῖος, ο πιο πρῶος, ο καλύτερος ἄνθρωπος ἀπὸ ὅσους πέρασαν ἀπὸ ἐδῶ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τη στιγμή αὐτὴ δεν νιώθεις την παραμικρὴ οργὴ ἐναντίον μου, μόνον ἐναντίον ἐκείνων, ἀφοῦ ξέρεις τους υπεύθυνους. Λοιπὸν ξέρεις τι ἦλθα να σου ἀνακοινώσω· ἀντί σου, δοκίμασε να υπομείνεις [d] ὅσο ελαφριά

- d και πειρῶ ὡς ῥᾶστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἅμα δακρῦσας μεταστρεφόμενος ἀπῆι.
- Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν, Καὶ σὺ, ἔφη, χαῖρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. Καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς, Ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος· καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήει καὶ διελέγετο ἐνίοτε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῦστος, καὶ νῦν ὡς γενναῖος με ἀποδακρῦει. Ἄλλ' ἄγε δῆ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μὴ, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος.
- e Καὶ ὁ Κρίτων, Ἄλλ' οἶμαι, ἔφη, ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔτι ἥλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν καὶ οὐπὼ δεδυκέναι. καὶ ἅμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἔπειδ' ἀπαγγελεθῆναι αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πίνοντας εὖ μάλα, καὶ συγγενομένους γ' ἐνίοις ὧν ἂν τύχοισιν ἐπιθυμοῦντες, ἀλλὰ μηδὲν ἐπέφρουε ἔτι γὰρ ἐγχορεῖ.
- Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γε, ἔφη, ὦ Κρίτων, ἐκείνοι τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις –οἴονται γὰρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες– καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν ὀλίγον ὕστερον πῶν ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἑμαυτῷ, γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενός· ἔτι ἐνόητος, ἀλλ' ἴθι, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.
- Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδί πλησίον ἐστῶτι. καὶ ὁ παῖς ἐξεληθὼν καὶ συγχρὸν χρόνον διατρίψας ἤκην ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον. ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὦ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν;
- b Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἢ πίνοντα περιμενεῖναι, ἕως ἂν σου βῆρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται, ἔπειτα κατακείσθαι καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. Καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.
- Καὶ ὁ λαβὼν καὶ μάλα ἕλωος, ὦ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει ταυρηθδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπείσαισά τινα; ἔξεστιν ἢ οὐ;
- c Τοσοῦτον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τριβόμεν ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἢ δ' ὅς· ἄλλ' εὐχεσθαι γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθὲνδε ἐκείσε εὐτυχῆ γενέσθαι· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ εὐχομαι τε καὶ γένοιτο ταῦτη. Καὶ ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα ἔυχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιεν. καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπεικῶς οἴοι τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρῦειν, ὡς δὲ εἶδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκῶτα, οὐκέτι, ἀλλ' ἔμοῦ γε βία καὶ αὐτοῦ ἀστακτὴ ἐχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυψάμενος ἀπέκλιαν ἑμαυτόν· οὐ γὰρ δὴ ἐκείνόν γε, ἀλλὰ τὴν ἑμαυτοῦ τύχην, οἷον ἀνδρὸς ἑταίρου ἐστερημένος εἶην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἔμοῦ, ἔπειδ' οὐχ οἶός τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἐξανέστη. Ἀπολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρῦων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλάων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα δύναι οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλην γε αὐτοῦ Σωκράτους.
- Ἐκεῖνος δέ, Οἶα, ἔφη, ποιεῖτε, ὦ θαυμάσιοι. ἐγὼ μέντοι οὐχ ἥμισυα τούτου ἔνεκα τὰς γυναῖκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμυλοῖεν καὶ γὰρ

γίνεται το ἀναπόφρευκτο. Τότε δάκρυσε, ἔστρεψε το πρόσωπό του και κίνησε να φύγει.

Ο Σωκράτης τον κοίταξε και του εἶπε: Σε αποχαιρετώ και εγώ· θα κάνουμε αυτό που λες. Μετά στράφηκε σε εμάς και εἶπε: Ευαίσθητος ἄνθρωπος! Ὅσο χρόνο εἶμαι ἐδῶ με πλησίαζε, μερικές φορές μου μιλούσε, ἕνας ἄνθρωπος εξαιρετικός· τώρα κλαίει για μένα μέσα από την καρδιά του. Ἐμπρός, Κρίτωνα, να τον ακούσουμε· ἕνας να φέρει το δηλητήριο, ἀν το ἔχουν τριψέι. Ἀλλιῶς ἀς το τριψέι ο ειδικός.

[e] Ο Κρίτων ἀπάντησε· Σωκράτη νομίζω ὅτι ο ἥλιος φέγγει ἀκόμη ἐκεῖ στα βουνά και δεν ἔχει δύσει. Ξέρω μάλιστα ἀρκετούς που το πίνουν περασμένη ὥρα, ἀφοῦ τους δώσουν την ἐντολή· θα φάνε πρώτα και θα πιουν πολύ και μερικοί θα συννευρεθῶν ἐρωτικά με πρόσωπα που ἐπιθυμῶν. Μη βιάζεσαι λοιπόν, ὑπάρχει χρόνος.

Ο Σωκράτης πήρε τον λόγο: Φυσικό εἶναι Κρίτωνα ἐκεῖνοι να κάνουν τέτοια, εἶναι αυτοί που εἶπες –θεωρῶν κέρδος τέτοιες πράξεις– φυσικό ὁμως εἶναι και ἐγὼ να μην κάνω τίποτα ἀπὸ ἐκεῖνα. [117a] Διότι νομίζω ὅτι δεν θα κερδήσω τίποτα ἐάν πιω το δηλητήριο λίγο ἀργότερα, μόνο να φανῶ γελοῖος στον εαυτό μου με τον πόθο και τη λαχτάρα μου να ζήσω, ἐνῶ δεν ἔμεινε τίποτα πλέον ἀπὸ τη ζωῆ. Ἐμπρός, εἶπε, κάνε αυτό που ζητῶ και τίποτα διαφορετικό.

Το ἄκουσε ο Κρίτων και ἔκανε νόημα στο παιδί που στεκόταν δίπλα. Το παιδί βγήκε ἔξω, πέρασε ἀρκετῆ ὥρα ἐκεῖ και ἐπέστρεψε ὠδηγώντας αὐτόν που θα ἔδινε το δηλητήριο· το μετέφερε τριμμένο μέσα σε μια κύλικα. Μόλις τον εἶδε ο Σωκράτης του εἶπε: Λοιπόν, φίλε μου, ἐσὺ εἶσαι ο ειδικός, τι πρέπει να κάνω;

Ἀπλῶς πιες το, εἶπε, και περπάτα μέχρι τα πόδια σου να γίνουν βαριά, [b] ἔπειτα ξάπλωσε· αυτό θα ἐπιδράσει. Ταυτόχρονα σήκωσε την κύλικα πρὸς τον Σωκράτη.

Αὐτός την πήρε στα χέρια του και γαλήνιος, Ἐχεκράτη, χωρίς να τρέμει, χωρίς να ἀλλάξει το χρώμα και την ὄψη του προσώπου, ὅπως πάντα, κοίταξε τον ἄνθρωπο, τον ἀρφωσε με το βλέμμα του και εἶπε: Τι νομίζεις; Να κάνω σπονδῆ με αυτό το ποτὸ σε κάποιον θεό; Ἐπιτρέπεται ἢ ὄχι;

Τόσο μόνο τριβουμε, Σωκράτη, εἶπε αὐτός, ὅσο πούμε ὅτι εἶναι η κατάλληλη δόση.

Καταλαβαίνω, εἶπε ο Σωκράτης· ὁμως γίνεται και πρέπει να πούμε μια ευχή στους θεούς, [c] να εἶναι αἴσια η μετακίνηση ἀπὸ ἐδῶ στον τόπο ἐκεῖ πάνω· αὐτῆ εἶναι η ευχή μου, εἶθε να γίνει ἔτσι. Μόλις ευχήθηκε το ἔφερε στο στόμα και το ἔπιε χωρίς ἀποστροφή, με ευκολία. Ἔως τότε οἱ περισσότεροι καταφέραμε μετὰ βίας να κρατήσουμε τα δάκρυά μας, μόλις ὁμως τον εἶδαμε να το πίνει και να το πίνει ἔως τέλους δεν τα καταφέραμε· πρώτος ἐγὼ ξέσπασα, τα δάκρυά μου κυλούσαν ποτάμι τόσο που κάλυψα το πρόσωπό μου και ἔκλαιγα –ὄχι ἐκείνον ἀλλὰ την κακῆ μου τύχη, ἔχανα τον ἄνθρωπο και τον σύντροφό μου. [d] Ο Κρίτων με πρόλαβε και σηκώθηκε νωρίτερα, δεν μπορούσε και αὐτός να κρατήσει τα δάκρυά του. Ο Ἀπολλόδωρος μάλιστα, ἐδῶ και ὥρα δεν σταματοῦσε να κλαίει, σπάρραξε και ξέσπασε σε τέτοιους λυγμούς ὥστε δεν ἄφησε κανένα ἀπὸ τους παρόντες που δεν του ράγιζε την καρδιά, ἐκτός ἀπὸ τον Σωκράτη τον ἰδιο.

Ἐκεῖνος ὁμως ἀντέδρασε: πράγματα που κάνετε, φίλοι μου! Ἐγὼ ἀπομάκρυνα τις γυναῖκες για αὐτὸ ἀκριβῶς, για να μην

118 a e ἀκήκοα ὅτι ἐν εὐφημίᾳ χρῆ τελευτᾶν. ἀλλ' ἤσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε.
Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἠσχύνημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρῦειν. ὁ δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι ἔφη τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὕπτιος –οὕτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος– καὶ ἅμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοῦς τὸ φάρμακον, διαλιπὼν χρόνον ἐπισκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, κάμπτει σφόδρα πῖσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἤρετο εἰ αἰσθάνοιτο· ὁ δ' οὐκ ἔφη, καὶ μετὰ τοῦτο αὐθις τὰς κνήμας καὶ ἐπαιῶν οὕτως ἡμῖν ἐπεδείκνυτο ὅτι ψύχουτό τε καὶ πήγνυτο. καὶ αὐτὸς ἤπτετο καὶ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε οἰχίσεται.
Ἦδη οὖν σχεδὸν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἦτρον ψυχόμενα, καὶ ἐκκαλυψάμενος –ἐνεκεκάλυπτο γάρ– εἶπεν –δὲ δὴ τελευταῖον ἐφθέγγετο– Ὡ Κρίτων, ἔφη, τῷ Ασκληπιῷ ὀφείλομεν ἀλεκτριόνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.
Ἀλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὄρα εἴ τι ἄλλο λέγεις.
Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξεκάλυψεν αὐτόν, καὶ δς τὰ ὄμματα ἔστησεν· ἰδὼν δὲ ὁ Κρίτων συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.
Ἦδε ἡ τελευτή, ὧ Ἐχέκρατες, τοῦ ἐταίρου ἡμῖν ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς ἡμεῖς φαίμεν ἄν, τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμοτάτου καὶ δικαιοτάτου.

πέσουν σε τέτοια παραφωνία· ἔχω ακούσει, ξέρετε, ὅτι πρέπει κανεῖς να πεθαίνει μέσα σε μακαρισμούς. [e] Ησυχάστε λοιπόν και σφιζτε την καρδιά.

Εμεῖς τα ακούσαμε, ντραπήκαμε και σταματήσαμε το κλάμα. Εκείνος περπατούσε στο δωμάτιο, εἶπε πως αἰσθάνθηκε βάρος στα σκέλη και ξάπλωσε ὕπτιος –αυτή ήταν η προσταγή του υπηρέτη– του εἶχε δώσει το δηλητήριο και τώρα τον ψηλαφούσε, ἐξετάζε κατά διαστήματα τα πόδια και τα σκέλη του, όταν πίεσε δυνατά το πόδι και τον ρώτησε [118a] αν το αἰσθάνεται· εκείνος εἶπε όχι. Αμέσως μετά, το ἴδιο με τις κνήμες· ἐτσι συνέχισε προς τα επάνω, πράγμα που μας ἔδειχνε ὅτι ἀρχίζε να παγώνει και να μην λυγίζει. Ο ἄνθρωπος ἐξακολουθοῦσε τη ψηλάφηση και εἶπε: όταν αυτό φθάσει στην καρδιά, τότε θα τελειώσει.

Εἶχε φθάσει να παγώνει γύρω από το υπογάστριο, όταν ο Σωκράτης ξεσκέπασε το πρόσωπό του –το εἶχε καλυμμένο– και εἶπε –ἦταν η τελευταία του κουβέντα– Κρίωνα, εἶπε, χρωστάμε στον Ασκληπιό ἕναν πετεινό· δώστε την οφειλή και μην την ἀμελήσετε.

Θα το κάνουμε, εἶπε ο Κρίτων· κάτι ἄλλο που θα ἠθελες;

Στην ἐρώτησή του δεν ἔλαβε ἀπάντηση· λίγο μετά κινήθηκε κάπως, ο υπηρέτης τον ξεσκέπασε· εἶχε στυλώσει τα μάτια. Ο Κρίτων το πρόσεξε και του ἐκλείσε το στόμα και τα μάτια.

Αυτό ἦταν το τέλος του φίλου μας Ἐχεκράτη· ἕνας ἄνθρωπος ἔξοχος μέσα στους ἀνθρώπους της γενιάς του, τους γνωρίσαμε οἱ ἴδιοι, ο πιο σοφός, ο πιο δίκαιος από ὅλους.